

КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА
ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ

COMMISSION FOR
PROTECTION AGAINST
DISCRIMINATION

ГОДИШЕН ОТЧЕТ 2025

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА ОТ
ДИСКРИМИНАЦИЯ

ГОДИШЕН ОТЧЕТ
за дейността на
Комисията за защита от дискриминация
през 2025 г.

съгласно чл. 40, ал. 5 от ЗЗДискр.

гр. София

СЪДЪРЖАНИЕ

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
ВЪВЕДЕНИЕ.....	4
I. РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРАВОМОЩИЯ НА КЗД ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ ПО СЪСТАВИ И ПРИЗНАЦИ.....	10
1. Първи специализиран постоянен заседателен състав – раса и етническа принадлежност.....	10
2. Втори специализиран постоянен заседателен състав – пол, човешки геном, защита при упражняване правото на труд, синдикална принадлежност.....	18
3. Трети специализиран постоянен заседателен състав - лично положение, народност, гражданство, произход, религия и вяра.....	21
4. Четвърти специализиран постоянен заседателен състав - образование, убеждение, политическа принадлежност, обществено положение и имуществено състояние.....	28
5. Пети специализиран постоянен заседателен състав на КЗД – увреждане, възраст, семеино положение и сексуална ориентация.....	32
6. Петчленен разширен заседателен състав на КЗД - дискриминация по повече от един признак /множествена дискриминация/.....	37
7. АД НОС заседателен състав.....	49
8. Становища на Комисията за защита от дискриминация - гласувани и приети на заседания на деветчленния състав на КЗД.....	51
II. САМОСЕЗИРАНЕ.....	72
III. ОБЖАЛВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ АКТОВЕ, ПОСТАНОВЕНИ ОТ КЗД И КОНТРОЛ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РЕШЕНИЯ НА КОМИСИЯТА.....	75
1. Обжалване на административните актове, постановени в нарушение на ЗЗДискр. или други закони, уреждащи равенството в третирането.....	75
2. Контрол по изпълнение на постановените от КЗД решения.....	76
IV. ПОЛИТИКА ПО ПРЕВЕНЦИЯ ЗА ДИСКРИМИНАЦИЯТА И ОСИГУРЯВАНЕ НА РАВЕНСТВО В ТРЕТИРАНЕТО.....	80
1. Превантивна дейност.....	80
2. Роля на регионалните представители в превантивната дейност.....	91
V. ДЕЙНОСТ НА КЗД В РАМКИТЕ НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО НА НАЦИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО НИВО.....	99
1. Дейност на КЗД в рамките на междуинституционалното сътрудничество на национално ниво.....	99
2. Сътрудничество на международно ниво.....	112
VI. АДМИНИСТРАТИВНА И ФИНАНСОВА ДЕЙНОСТ.....	123
1. Административно-правно обслужване.....	123
2. Финансова и стопанска дейност.....	126
ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	128
ПРИЛОЖЕНИЕ: ПРАКТИКА НА КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ ЗА 2025.....	129
Решения на Първи специализиран постоянен заседателен състав.....	129
Решения на Втори специализиран постоянен заседателен състав.....	133
Решения на Трети специализиран постоянен заседателен състав.....	141
Решения на Четвърти специализиран постоянен заседателен състав.....	145
Решения на Пети специализиран постоянен заседателен състав.....	148
Решения на Петчленен разширен заседателен състав.....	155
Решения на Ад Хок заседателен състав.....	161

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АМВР – Академия на Министерство на вътрешните работи	КТ – Кодекс на труда
АОП – Агенция на Европейския съюз за основните права	КС – Конституционен съд
АПК – Административнопроцесуален кодекс	МБАЛ – Многопрофилна болница за активно лечение
АССГ – Административен съд – София град	МВНР – Министерство на външните работи
АХУ – Агенция за хората с увреждания	МВР – Министерство на вътрешните работи
БАБХ – Българска асоциация по безопасност на храните	МК – Министерство на културата
БЗС- Български зъболекарски съюз	МО – Министерство на отбраната
БНБ – Българска народна банка	МОН – Министерство на образованието и науката
ВАС – Върховен административен съд	МОТ – Международна организация на труда
ВДПЧ – Всеобща декларация за правата на човека	МП – Министерство на правосъдието
ВКП – Върховна касационна прокуратура	МЗ – Министерство на здравеопазването
ВКС – Върховен касационен съд	МПГПП – Международен пакт за гражданските и политическите права
ВСС – Висш съдебен съвет	МПИСКП – Международен пакт за икономически, социални и културни права
ВСУ – Висока степен на увреждане	МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството
ГИТ – Главна инспекция по труда	МТСП – Министерство на труда и социалната политика
ГПК – Граждански процесуален кодекс	НЕЛК – Национална Експертна Лекарска Комисия
ДЕС – Договор за Европейския съюз	НИП – Национален институт на правосъдието
ДОСПО – Държавни образователни стандарти в предучилищното образование	НДК – Национален дворец на културата
ДФЕС – Договор за функциониране на Европейския съюз	НКПД – Национален класификатор на професиите и длъжностите
ЕИРП – Европейски институт за равенство на половете	НМЕ – Наредба за медицинската експертиза
ЕК – Европейска комисия	НОАМТЦУ – Наредба за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги
ЕКПЧОС – Европейска конвенция за защита правата на човека и основните свободи	НСОРБ – Национално сдружение на общините в Р България
ЕКРН – Европейска комисия срещу расизма и нетолерантността към Съвета на Европа	НПО – Неправителствена организация
ЕПЛР – Екипи за подкрепа на личностното развитие	НППОЗД – Наредба за предотвратяване и противодействие на дискриминацията
ЕР – Експертно решение	НСИ – Национален статистически институт
ЕР на ТЕЛК/НЕЛК – Експертно решение на Териториална/Национална експертна лекарска комисия	НССЕВ – Национален съвет за сътрудничество по етнически въпроси
ЕС – Европейски съюз	НУРИВОВР – Наредба за условията и реда за издаване на визи и определяне на визовия режим
ЕСПЧ – Европейски съд по правата на човека	НФМ – Норвежки финансов механизъм
ЕСХ – Европейска социална харта	ОПФ – Общински поземлен фонд (Общински пасищен фонд)
ЕХМС – Европейска харта за местно самоуправление	ОП ДУ – Оперативна програма „Добро управление“
ЗА – Закон за администрацията	ОП РЧР – Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
ЗАТУРБ – Закон за административно–териториалното устройство на Р България	ОССЕ – Организация за сигурност и сътрудничество в Европа
ЗВО – Закон за висшето образование	Отдел АПМС – Отдел „Анализ, превенция и международно сътрудничество“
ЗГВБ – Закон за гарантиране на влоговете в банките	ПАМ – Принудителни административни мерки
ЗГР – Закон за гражданска регистрация	ПАСЕ – Парламентарна асамблея на Съвета на Европа
ЗДОИ – Закона за достъп до обществена информация	ПГ – Професионална гимназия
ЗДДФЛ – Закон за данъците върху доходите на физическите лица	ПЗР – Преходни и заключителни разпоредби. Това са специални разпоредби в края на законите, които уреждат как новият закон се прилага към вече съществуващи отношения или прехода от стария към новия режим
ЗЗ – Закон за здравето	ПУДКЗД – Правилник за устройство и дейността на КЗД
ЗЗДискр. – Закон за защита от дискриминация	РГ – Работна група
ЗЗО – Закон за здравното осигуряване	РЗС – Разширен заседателен състав
ЗИД – Закон за изменение и допълнение. Това означава, че е приет нов закон, който изменя или допълва предишен закон.	РП – Регионални представители
ЗИХУ – Закон за интеграция на хората с увреждания	РУО – Регионално управление на образованието
ЗКИ – Закон за кредитните институции	СК – Семейен кодекс
ЗМДТ – Закон за местните данъци и такси	СЕО – Съд на Европейската общност
ЗМСМА – Закон за местното самоуправление и местната администрация	СЕС – Съд на Европейския Съюз
ЗНА – Закон за нормативните актове	СОП – специални образователни потребности
ЗОП – Закон за обществените поръчки	СПЗС – Специализиран постоянен заседателен състав
ЗОС – Закон за общинската собственост	ТНР – Трайно намалена работоспособност
ЗПУО – Закон за предучилищното и училищното образование	ХОПЕС – Харта на основните права на Европейския съюз
ЗСВ – Закон за съдебната власт	EQUINET – Европейска мрежа на органите за равнопоставеност
ЗСПЗС – Закон за съсловните и правата на земеделските стопани (или, в по-правния контекст: Закон за собствеността и ползването на земеделските земи).	FRA – Агенция на Европейския съюз за основните права
ЗУТ – Закон за устройство на територията	
КТД – Колективен трудов договор	
КЗД – Комисия за защита от дискриминация	
КРБ – Конституция на Република България	
КСО – Кодекс за социално осигуряване	

ВЪВЕДЕНИЕ

Годишният отчет за дейността на Комисията за защита от дискриминация през 2025 г. е изготвен в съответствие с разпоредбата на чл. 40, ал. 5 от Закона за защита от дискриминация и обхваща периода от 01.01.2025 до 31.12.2025 г.

Спазване принципа на върховенство на закона в производството и прозрачността в работата на Комисията са предпоставки за утвърждаване модела на справедливо общество, основано на равенство, толерантност към многообразието и за превенция на всякакъв вид дискриминация. Дискриминацията с възможните ѝ проявни форми е явление, което може да се осъществи във всички сфери на човешкия живот. Поради това и защитата, предвидена от ЗЗДискр., е еднаква независимо от областта, в която се осъществява дискриминацията – трудови отношения, образование, предоставяне на услуги, здравеопазване, както и всяка друга област на обществения живот.

Законът за защита от дискриминация в чл. 6 прогласява, че забраната за дискриминация действа спрямо всички лица и при упражняването на всички права и законни интереси. Тя се отнася както за физическите лица на българска територия – български и чужди граждани и лица без гражданство, така и за юридическите лица и гражданските сдружения, когато са неравно третирани техни членове и служители.

Комисията за защита от дискриминация е създадена в съответствие с разпоредбите на ЗЗДискр. като независим специализиран държавен орган за предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и осигуряване равенство на възможностите. Комисията разглежда жалби и сигнали за защита от дискриминация, в които постановява решения, с които установява нарушения на ЗЗДискр. или други закони, уреждащи равенство в третирането, извършителят на нарушението и засегнатото лице, постановява предотвратяване и преустановяване на нарушението и възстановяване на първоначалното положение; налага предвидените санкции и прилага мерки за административна принуда; дава задължителни предписания с оглед спазването на ЗЗДискр.

Българският законодател справедливо е приел формулата на социална насоченост на производството пред КЗД. Тя се изразява чрез незаплащането на държавни такси от подателите на жалби или сигнали при завеждането им. Направените разноски в хода на производството са за сметка на бюджета на Комисията. Не на последно място е регламентираното задължение на КЗД да оказва независима методическа помощ на жертвите на дискриминация.

С оглед спецификата в дейността на органа по равнопоставеност, основно внимание в отчетния доклад е отделено на производството по преписките, образувани по жалби, сигнали и самосезирания. В резюме е предоставена информация за дейността на всички заседателни състави, като са поместени една част от постановените решения с оглед немалкия им обем. В отчета са предоставени подробни данни за издадените актове на КЗД и контролът, който комисията осъществява за тяхното прилагане. Обстойно е отразена активната работа на регионалните представители на комисията по места с гражданите, с държавните и общинските органи, и с неправителствените организации. Не на последно място следва да се посочи значителната роля на комисията в реализиране на превантивната ѝ дейност чрез множество инициативи, които са отразени в тематичния раздел на отчета.

През отчетния, период Комисията за защита от дискриминация положи усилия за справедливо разрешаване на проблемите, които поставят гражданите на вниманието ѝ. Комисията работи за устойчива и ефективна защита правата на гражданите, за повишаване на административния капацитет и квалификацията на служителите си, за ефективно прилагане на антидискриминационното законодателство, за обмен на добри практики с други международни и европейски организации и органи за равенство, както и за повишаване информираността на гражданите.

Отчетът за 2025 г. представя постигнатите резултати в работата на КЗД през годината, както в производството за защита от дискриминация и в превантивната дейност, така и в контрола по изпълнение на решенията.

КЗД е активно действаща институция за защита от дискриминация, орган с международен авторитет, който е източник на практически опит за други страни с ефективната си работа по спазване на човешките права, равенството в третирането и недопускане на дискриминация.

Настоящият състав на КЗД е определен с решение на 51-то Народно събрание на Република България от 08.05.2025 г. /обнародвани в ДВ, бр. 40 от 16 май 2025г./ и с укази на президента на Република България № 75, 76, 77 и 78 от 16.05.2025 г. (обнародвани в ДВ, бр. 41 от 20 май 2025г.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ – ЕЛКА ЙОРДАНОВА БОЖОВА

Магистър по право, завършила е ЮЗУ „Неофит Рилски“ през 2024 г. Притежава и магистърска степен по специалност „Социална работа в общински структури“ от Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Завършва бакалавърска степен по „Арменска филология“ в Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Преминава и специализиран двугодишен курс на обучение „Международни отношения“ отново към Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

От 2006 г. постъпва на работа в Комисията за защита от дискриминация на длъжност старши експерт, като в годините заема длъжностите държавен експерт, началник-отдел и директор на дирекция „Специализирано производство“, анализ и превенция.

Участва в множество конференции, форуми и кръгли маси по въпроси на правата на човека, провеждани на национално и международно ниво. Опитът си във връзка със защита правата на човека пренася в издаването на тематична литература, която да служи на всички заинтересовани.

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ – ЕЛЕНА НИКОЛОВА ЧЕРНЕВА-МАРКОВА

Магистър по право, завършва Софийски университет „Св. Климент Охридски“ през 1980 г. От 1981 г. до 2012 г. е адвокат в Софийска адвокатска колегия. Работи в областта на гражданското, административното, търговското и трудовото право.

От април 2012 г. до юли 2020 г. е председател на Националното бюро за правна помощ. Организира и ръководи дейността по предоставяне на правна помощ на гражданите в съответствие със Закона за правна помощ. Ръководи проекти с външно финансиране по ОПДУ, НФМ, Фонд, „Миграция, убежище и интеграция“. От юли 2020 г. до март 2024 г. е заместник-омбудсман на Република България. Подпомага дейността на омбудсмана.

От 8 май 2025 г. е заместник-председател на Комисията за защита от дискриминация.

ЧЛЕНОВЕ НА КОМИСИЯТА ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ

Проф. д-р БАКИ ХАСАНОВ ХЮСЕИНОВ

Завършва Стопанската академия „Д. А. Ценов“ – Свищов, специалност „Счетоводство и контрол“, и придобива образователна квалификационна степен „магистър“ по счетоводство и контрол. В същата академия придобива и научна степен „доктор“ по икономика със специалност „социално-икономическа закрила“.

От 2013- 2025 г. е научен сътрудник в Института за икономически изследвания на БАН, секция „Макроикономика“.

Има активна преподавателска дейност в УНСС, ВУТП и други висши училища. Води курсове по сравнителни социални политики, социалноосигурителни системи, динамична макроикономика, европейска икономическа и социална политика и мултикултурна бизнес среда. Специализирал е „Права на човека“ в Дипломатическия институт към МВНР и Женевската академия за международно хуманитарно право и права на човека. Притежава сертификат по „Равен достъп и дискриминация“ от Международната програма за лидерство на Държавния департамент на САЩ.

Професионалната му дейност обхваща дългогодишен административен, научен и експертен опит, насочен към защита на човешките права и социалната интеграция.

В периода 2012–2025 г. заема длъжността заместник-председател на Комисията за защита от дискриминация, а от 2025 г. е избран за член на Комисията. Има значим принос в развитието на националните политики за равенство и недискриминация.

В периода 2006–2009 г. е заместник-министър на труда и социалната политика с ресор демографска политика, социални инвестиции, равни възможности и недискриминация. С решение на Министерски съвет е национален координатор на инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005–2015 г.“ ръководи и организира междуинституционалната координация по интеграционните политики.

От 1991 до 2006 г. е кмет на кметство Църквица, област Шумен. В периода от 1986 - 1991 г. работи като икономист в община Никола Козлево.

Има активна обществена дейност като председател на Фондация „Международен център за социална интеграция и застъпничество“ и СНЦ „Интеграция на малцинствата“, както и като ръководител и консултант на проекти за социална интеграция на уязвими групи.

Утвърден специалист в областта на правата на човека, равните възможности и антидискриминационните политики. Автор е на множество научни публикации в областта на социалната политика, равните права и интеграционните процеси. Издал е монографии „Дискриминационни аспекти в сферата на икономиката“, „Социално-икономически детерминанти за активен живот на възрастните хора в България“ и „Въздействието на икономическата криза върху младите хора в България“.

Проф. д-р БОЙКА ИВАЙЛОВА ЧЕРНЕВА

Завършва висшето си образование в Юридическия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ през 1997 г. Придобива образователната и научна степен „доктор по право“ през 2009 г. Специализира в сферата на правата на човека и полицейската дейност. Започва научна и преподавателска дейност в Академията на МВР през 1999 г.

Последователно заема длъжностите ръководител на катедра „Публичноправни науки“, декан на факултет „Полиция“, а през 2014 г. е назначена за ректор на Академията на МВР. Избрана е за секретар на Постоянната комисия по права на човека и полицейска етика в МВР за периода 2008-2014. Лектор по въпросите за правата на човека към Европейския полицейски колеж. Води лекционни курсове по права на човека и защита от дискриминация в УНСС, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ и ПУ „Паисий Хилендарски“

ЗЛАТИНА МАНОЛОВА КАСЪРОВА-ДУКОВА

Магистър по право, магистър по юридическо прогнозиране и оценка на въздействието.

Работила е 20 години като главен юрисконсулт и адвокат. В периода 2009-2012 г. е зам.-областен управител на Област Бургас. Участвала е в екип по разработване на проект на първия Закон за домашното насилие. Учредител и член до 2009 г. на Черноморската асоциация на жените, занимаваща се с проблеми за равните възможности на жените, професионалната им реализация, правото на достойно и равно заплащане на труда. Ръководител на проект „Граждански мониторинг по дела, свързани с домашно насилие в Бургаски районен съд“ към Асоциация „Деметра“.

До 2009 г. е и член на управителния съвет на Асоциация „Деметра“, занимаваща се с проблемите на домашното насилие, насилието срещу жени и деца. От 2012 г. е член на Комисията за защита от дискриминация.

ИВО ХРИСТОВ ПЕТКОВ

Иво Христов Петков е роден на 8 октомври 1970 в Истанбул. Завършва средното си образование в Атене Роаял в Брюксел. Магистър по право от СУ "Св.Климент Охридски".

Работи като журналист в НТВ, Радио Франс Интернационал, БНТ, сп. Europeo и сп. A-specto. Публикува в сп."Тема" и в-к "Сега". Автор на няколко фотоизложби.

Преводач на множество романи от Ромен Гари, Андре Жид, Маргьорит Дюрас, Тонино Бенакста и Филип Джиян.

Началник на кабинета на президента Румен Радев в периода 2017-2019.

Депутат от групата на Социалистите и демократите в Европейския парламент (2019-2024).

Член на КЗД от 2025г.

ЛАЗАР МАНОЛОВ ЛАЗАРОВ

Притежава магистърска степен по икономика от УНСС със специалност „Макроикономика“. Завършил е и курс по мониторинг и оценка на социални програми и проекти по методологията на Международната организация на труда.

От 1995 г. последователно е заемал консултантски, експертни и управленски позиции в Националната служба по заетостта (сега Агенция по заетостта), Българската стопанска камара, Икономическия и социален съвет, Народното събрание, Министерството на труда и социалната политика и Фонд „Условия на труд“. В периода август 2005 - ноември 2007 г. е съветник на министъра на труда и социалната политика, а от месец ноември 2007 г. до месец юли 2009 г. е заместник-министър на труда и социалната политика. В периодите юни 2013 г. – август 2014 г., ноември 2014 г. – май 2016 г., февруари 2017 г. – май 2017 г., както и от края на септември 2017 г. до август 2022 г. е заместник-министър на труда и социалната политика. От август 2022 до юни 2023 г. е бил служебен заместник министър-председател по социалните политики и служебен министър на труда и социалната политика. От април 2024 г. до май 2025 г. е заместник-министър на труда и социалната политика.

Участвал е в органите за управление на Фонд „Условия на труд“, Фонд „Социална закрила“ и Проект „Красива България“ на Министерството на труда и социалната политика, Националния осигурителен институт, Националната служба по заетостта, Националната агенция за професионално образование и обучение, Държавен фонд „Земеделие“, НДФ „13 века България“, Фонд „Гарантиране вземанията на работниците и служителите“ и др.

Председателствал е редица тристранни органи за социален диалог в областта на пазара на труда, трудовата миграция и трудовата мобилност, политиките за хората с увреждания, равните възможности на мъжете и жените и др.

Има опит като член на Управителния съвет на Европейската фондация за подобряване условията на живот и работа в Дъблин, Ирландия (2005-2009).

С Указ № 77 / 16. 05. 2025 г. на Президента на Република България е назначен за член на Комисията за защита от дискриминация.

Инж. НАСКО РУМЕНОВ АТАНАСОВ

Магистър инженер по авиационно оборудване и транспортно обслужване.

Магистър по публична администрация и мениджмънт, администрация и право.

Магистър по защита на националната сигурност. Бил е офицер в Българската армия. Работил е в различни сфери на държавната администрация: директор на ДАИ, държавен експерт в МДААР, ръководител инспекторат в ДАГ; 2011-2017 г. – директор на дирекция „Регионални представители“ в КЗД.

Член на КЗД от 2017 до 2025 г. Участвал е в разработването на методика за работа на инспектората по чл. 46 ЗА. Ръководител и лектор по различни проекти, свързани с антидискриминационното законодателство.

ТЕОДОРА КАМЕНОВА КАМЕНОВА

Бакалавър по „Международни отношения и политически науки“ от The University of Birmingham, Великобритания. Притежава магистратура по „История на международните отношения“ от London School of Economics and Political Science, Великобритания. Започва работния си стаж към Трети комитет на Общото събрание на Организацията на обединените нации в Ню Йорк, като част от работата ѝ е да изготвя анализи на теми, свързани с правата на човека, закрилата на децата, третирането на бежанците, насърчаването на основните свободи чрез премахване на расизма и расовата дискриминация. Професионалният си път продължава в сферата на политически и медийни анализи, както и връзките с обществеността, включително на теми, свързани със защитата на правата на човека и борбата срещу дискриминацията. Част от работата ѝ е свързана и с неправителствения сектор.

I. РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРАВОМОЩИЯ НА КЗД ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ ПО СЪСТАВИ И ПРИЗНАЦИ

1. Първи специализиран постоянен заседателен състав – раса и етническа принадлежност

Първи специализиран постоянен заседателен състав на Комисията за защита от дискриминация в състав – Елка Божова, Теодора Каменова, Наско Атанасов – разглежда оплаквания за дискриминация на основата на признаците „раса“ и „етническа принадлежност“.

При разрешаване на преписките Първи специализиран постоянен заседателен състав следи за спазване изискванията на Закона за защита от дискриминация и на действащото международно правозащитно законодателство.

Активната информационна дейност на Комисията за защита от дискриминация и проведените приемни и срещи с представители на уязвими групи, особено през втората половина на годината, доведе до значително увеличение на образуваните производства за нарушения на принципите за недопускане на неравно третиране по признаците „раса“ и „етническа принадлежност“ (от 8 за 2024 г. на 20 през 2025 г.). Популяризирането на правомощията на органа по равнопоставеността допринесе и за все по-сериозното разпознаване на КЗД като основен двигател в усилията за противодействие на дискриминацията, но независимо от това голям процент от случаите на нарушения на правата на лица по признак „етническа принадлежност“ и „раса“ все още остават недокладвани.

Анализът на преписките показва, че дискриминацията по признаците „раса“ и „етническа принадлежност“ може да обхване различни области от обществения живот. Доказателство за това са оплакванията за нарушаване на антидискриминационното законодателство в работна среда, при предоставянето на публични услуги, в пенитенциарната система и др. Често в инициативните документи се отразяват публикации в социалните мрежи и медиите, които се възприемат от жалбоподателя/сигналоподателя за дискриминационни и за засилващи стигматизацията и разделението в нашето общество.

От Първи СПЗС са разгледани образуваните преписки, като констатациите са обективизирани в постановените в рамките на производството решения:

През отчетния период в 18 % от актовете е установено нарушение на ЗЗДискр. и като резултат са наложени санкции и принудителни административни мерки на извършителя на нарушението. В 23 % от случаите са предприети действия за прекратяване на производството. Съставът не е констатирал нарушение на Закона за защита от дискриминация и е оставил жалбата/сигнала без уважение в 27 % от случаите, в 9 % от случаите жалбоподателя/сигналоподателя е оттеглил жалбата/сигнала си, а 18 % са решения в хода на производството.

През изминалата година Първи СПЗС установява дискриминация по признаците „раса“ и „етническа принадлежност“ в редица преписки, някои от които по случаи със сериозен обществен и медиен интерес.

Пример за подобно решение е **Решение № 124/25.03.2025 г.**, което е във връзка с подадена жалба от С. И. П. срещу ПП „В.“, представлявана от К. Т. К.; Д. Й. А. и З. К. К, всички конституирани като ответни страни по производството, за дискриминация, извършена под формата на „тормоз“ по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр., по признак „етническа принадлежност“ по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., както и за „подбуждане към дискриминация“ по смисъла на § 1, т. 5 от ДР на ЗЗДискр.

В инициативния документ е посочено, че жалбоподателят е изтъкнат български политик, познат в българското общество като представител на еврейската етническа общност, носещ типично за нея име и самоопределящ се като човек с еврейски произход.

В хронологичен ред са посочени редица действия, които са извършени от втората ответна страна и с явното бездействие на третата и четвъртата.

Посочено е най-напред, че на 12.07.2023 г. в група с наименование „В.“ и знака на ПП „В.“, съгласно устава на партията и включваща 2014 членове, в социална мрежа „Телеграм“ е бил разпространен колаж. Отбелязано е, че колажът съдържа крайно антисемитско послание, като е описано: *„четирима войници с униформи на СС /Шуццафел/, видно от техните каски и знаци /вензели/ на петлиците /реверите/ им, държат принудително жалбоподателя, като същевременно той е „облечен“ с униформа на райета, каквато е била носена от концлагеристите в лагерите на смъртта, в който по време на Втората световна война намират смъртта си над 6 000 000 евреи. Жълтият знак на дрехата идентифицира С. И. П. като евреин, а номерът над него замества името му“*. В жалбата е възпроизведен текстът, фигуриращ в колажа по следния начин: *„Щом не искаш от руския газ ела да ти пуснем от НАШИЯ“*, като според тълкуването на жалбоподателя, внушението на цитата е, че подкрепящите ограничаването на доставките на енергийни ресурси /природен газ/ от Русия, следва да бъдат умъртвени чрез „пускане на газ“, като е изведено, че обгазяването с отровни газове, в т.ч. Циклон - Б, използван в лагерите на смъртта като метод за екзекуция на голям брой евреи за кратък период от време.

Жалбоподателят сочи, че групата в Телеграм /където е разпространен колажът/, се отличава със свое лого, изображение идентично на това, което ПП „В.“, съгласно чл. 4 от устава си е избрала за партиен знак. Поддържа се, че група „В.“ в Телеграм е била посочена на 07.02.2022 г. от ПП „В.“ като официален форум на партията извън Фейсбук съобразно с представено доказателство. Соци се, че група „В.“ в Телеграм е администрирана от третата и четвъртата ответни страни, присъстващи и в официалните листи на партията за парламентарните избори през м. април 2023 г.

В жалбата се изнася твърдение, че от датата на публикуване на колажа – 12 юли 2023 г., до момента на подаване на жалбата, и четирите ответни страни бездействат, като не са се разграничили от съдържанието на колажа, а третата и четвъртата ответни страни не санкционират потребителя, публикувал колажа, чрез блокиране и отстраняването му от групата. Същевременно първата ответна страна не е заявила претенции към администраторите на група „В.“ в Телеграм и /или искане за преустановяване използването името и символите на партията. Твърди се, че по този начин е легитимирана група „В.“.

На следващо място, в жалбата е споменато, че на 15 юли 2023 г. в публикация в официалния Фейсбук профил на ПП „В.“ се обвинява Организацията на евреите в България /ОЕБ/„Ш“, в частност председателя ѝ А. О., в „провокации на тема антисемитизъм“ с твърдения за сезиране на прокуратурата относно колажа. Заявено е, че публикацията има над сто коментара, част от които с откровено антисемитско съдържание.

След това се изтъква, че на 16 юли 2023 г. ПП „В.“ е публикувала във Фейсбук текст, озаглавен *„ЗАЩО ВИ МРАЗИ ТОЛКОВА С.“*, който започвал със следния текст: *„Наистина – защо мрази толкова българите С. П.? Той е абсолютният шампион в Дисциплината българомразене“*.

По-нататък е изложено, че на 20 юли 2023 г. в официалната Интернет-страница на политика К.К. във Фейсбук, под заглавие *„Редно ли е да допускаме българомРАЗЦИ в обществото ни?“*, е бил публикуван колаж, в чието съдържание има изображения на четири лица, за които се твърди, че са К. К., председателят на ОЕБ „Ш.“ А. О. и жалбоподателят С. И. П., а между лицата на К. и жалбоподателя „протича“ електричество, а от очите на жалбоподателя „текат сълзи“; А. О. е изобразен с клоунски нос и очила.

Описанието продължава с посочване под публикуваното видео на надпис *„ЕТО КОЙ е БЪЛГАРОМРАЗЕЦЪТ /разкрития/“*, пояснява се, че каналът на К.К. има над 86 хиляди абонати. Във връзка с изложеното се сочи, че е публикувано от К.К. и следното съдържание: *„Харесвате ли С. П.?“*, като за онагледяване на въздействието на публикацията, в жалбата се възпроизвеждат част от последвалите коментари, чиито правопис се сочи, че е запазен.

Във връзка с гореизложеното се сочи, че и към момента на сезиране на КЗД ответниците не са се разграничили от съдържанието на публикувания в официалния форум на партията в Телеграм колаж. Изведено е от последвалите събития, че е изяснено, че от публикуването на колажа, ответните страни не са се разграничили от неговото съдържание и не е изразено категорично осъждане на речта на омразата спрямо евреите; първата и втората ответни страни ползват интереса към личността на жалбоподателя с цел противопоставяне твърденията за антисемитизъм, както и тези за антибългаризъм, по този начин косвено, но очевидно насаждайки омраза у хора с българска етническа принадлежност срещу всички евреи.

В хронологичен порядък съставът е разгледал публикациите и е намерил, че ответните страни К. Т. К. и ПП „В.“, представлявана от К. Т. К., са извършили „тормоз“ по отношение на жалбоподателя по смисъла на чл. 5 във връзка с пар. 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр. Този извод се основава на факта на публикуването на изявления във Фейсбук профили на тези субекти, ответни страни. Публикациите съставляват външен израз на субективните представи на автора, като представят жалбоподателя във връзка с етническия му произход, по един негативен начин, провокиращ полемични прояви с негативна конотация в социалната медия. Отделно от това, но не и изолирано, следва да бъдат открити обективирания във Фейсбук и Ютюб коментари, свързани с всяка една от установените в производството публикации и за които в преписката липсват данни да са били ограничавани или редуцирани по някакъв начин от титулярите на съответните профили, бидейки известни лица с въздействие в политическия живот в Република България, за което засвидетелства количеството и характера на коментарите. Съставът отчита, че по същество, нито ответната страна К.К. в лично качество, нито същият в качеството му на председател и съответно представляващ партията, се е разграничил от гореописаните изявления, намиращи се на Фейсбук страниците, на които фигурира и знакът на ПП „В.“.

Съставът отбелязва, че в конкретния случай част от оплакванията касаят действия и бездействия на физическите лица Д. Й. А. и З. К. К., в качеството им на администратори на обсъждания „Телеграм“ канал и се основават именно на това, че те са осъществили или са се въздържали от извършване на определено действие. Ето защо, доказването на авторство на това поведение в случая изисква установяване на факта, попадащ в обхвата на чл. 9 от ЗЗДискр., а именно, че именно тези две лица, в контекста на организацията на посочената група в приложението, е следвало да предприемат или да се въздържат от определени действия. За целта не е достатъчно простото твърдение в инициативния документ, че тези ответни страни са администратори. Това е така, защото всички твърдения се трансформират във факти, когато те бъдат установени по надлежния ред – чрез всички допустими доказателствени средства. Такива, касаещи лицата Д. Й. А. и З. К. К. и тяхната съпричастност към едно или друго твърдяно нарушение по ЗЗДискр., КЗД не успя да получи – дори и под формата на допълнителна информация, която да потвърди или да опровергае твърденията в жалбата. В този смисъл жалбоподателят по същество не е установил факт, поставящ началото на разпределяне доказателствената тежест по преписката по отношение на тях. Ето защо

Първи СПЗС счита, че тяхната отговорност като субекти в антидискриминационното производство не би могла да бъде ангажирана в конкретния случай.

Във връзка с изложеното съставът постановява решение, с което установява по отношение на С.И.К. че чрез индивидуално установените в рамките на производството две публикации (от 15.07.2023 г. и 16.07.2023 г.), налични на официалния „Фейсбук“ профил на ПП „В.“, представлявана от председателя К. К., и липсата на филтриране на коментарите към тях, имащи за цел или резултат накърняване достойнството и създаване на враждебна, принизяваща, унижителна, обидна и застрашителна среда, К. К. е осъществил нарушение на 33Дискр. под формата на „тормоз“ на основата на признак „етническа принадлежност“ по чл. 4, ал. 1 от 33Дискр., както и „подбуждане към дискриминация“ по смисъла на §1, т.5 от 33Дискр. Съставът установява и извършена дискриминация и нарушение на 33Дискр. под формата на „тормоз“ на основата на признак „етническа принадлежност“ по чл. 4, ал. 1 от 33Дискр., както и „подбуждане към дискриминация“ по смисъла на §1, т.5 от 33Дискр. от ответната страна чрез индивидуално установената в рамките на производството публикация, налична на официалния „Фейсбук“ профил на К.К. (от 20.07.2023 г.), както и публикацията в YouTube профила му (от същата дата) и липсата на филтриране на коментарите към тях.

Дава задължително предписание на основание чл. 47, т. 4 от 33Дискр. на ПП „В.“ представлявана от К. Т. К. да премахне от нейния „Фейсбук“ профил горепосочените в настоящото решение публикации.

Отправил е и препоръка, на основание чл. 47, т. 6 от 33Дискр. на ПП „В.“ и К.Т.К. занаяпред да се въздържат от изявления по адрес на жалбоподателя, представляващи „тормоз“ на основата на признак „етническа принадлежност“, както и „подбуждане към дискриминация“ по смисъла на §1, т.5 от 33Дискр.

Първи специализиран постоянен заседателен състав разглежда и други преписки във връзка с оплаквания за дискриминация по признак „етническа принадлежност“. При постановяването на съответните решения се съобразява обстоятелството, че етническата принадлежност е характеристика иманентно присъща на всяко лице, определяща го като част от даден етнос. Тя е неизменна част от личността, която за разлика от гражданството, не подлежи на промяна и свързва лицето с дадения етнос от началото до края на живота му. Поради това тази личностна характеристика е въздигната от законодателя в защитен признак съгласно чл. 4, ал. 1 от 33Дискр.

Важна част от практиката на Първи СПЗС от 2025 г. е **Решение № 318/28.10.2025 г.**, постановено във връзка с жалба на Т. Д. А. срещу А. К. Г и Центъра за спешна медицинска помощ – С., с оплаквания за дискриминация, осъществена под формата на тормоз по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на 33Дискр. по признак „етническа принадлежност“ по чл. 4, ал. 1 от 33Дискр.

Жалбоподателката сочи, че е лекар в ЦСМП – С. Твърди, че на 07.11.2024 г., по време на нощното ѝ дежурство била наречена многократно от свой колега – д-р А.Г. „циганка“. Неговите думи били: *„Как ще сравняват моята работа с тази на една циганка“*, както и *„имаме циганка в бригадата“*. Жалбоподателката посочва още, че същият твърдял, че я е „проучил от интернет“ и е сигурен, че е „такава“. На въпрос на жалбоподателката какво го засяга произхода ѝ, отговорил: *„Защото е така! Циганка си.“*

Т.А. твърди, че се почувствала *„много зле, унижена“*. Определя поведението му като арогантно, говорел ѝ ехидно, в опит да я злепостави.

Посочва, че още сутринта на 08.11.2024 г. пуснала рапорт срещу А.К. до директора на ЦСМП. Посочва и трима свидетели, които са присъствали на конфликтната ситуация и които също са дали обяснения пред работодателя, а именно – М. А. (шофьор), П. С. (мед. сестра) и П.В. (парамедик).

Осъществено е проучване, като е изискано становище от ответната страна. В него е посочено, че на 07.11.2024 г., по време на нощно дежурство, в ЦСМП – С. се е водил разговор между шофьори, които били нощно дежурство, като единият от тях – свидетелят М. А., в опит да създаде конфликтна ситуация и провокация, започнал да напада първо словесно. Говорел пред останалите колеги как на него се възлагали най-тежки случаи по време на дежурство, а „циганката А.“ получавала по-високо възнаграждение. Същият многократно нарекъл д-р Т.А. „циганка“, като употребил и други епитети по неин адрес.

Твърди, че се опитал да я защити, като казал: *„както като е циганка, тя е блестящ лекар, успял сам в живота“*. М. А. продължил с нападките, като очевидно търсил начин да го провокира. Разбрал, че това е провокация и не реагирал по никакъв начин. Разяснил повторно на присъстващите колеги, че високо цени д-р А. като *„млад и амбициозен кадър, пример за*

интеграцията на ромите в обществото.“. Шофьорът М. А. продължил с още директни обиди и нападки към него относно качествата и лекарската му квалификация, като дори отправил закана за убийство, като казал, че „ще ме убие и излежи“.

Получено е и становище от директора на ЦСМП – С., в което е изложено, че към момента на изготвянето на настоящото становище, д-р А. К. Г. вече е бивш служител в ЦСМП – С., като същият е уволнен дисциплинарно за следното:

От два рапорта на жалбоподателката до директора на ЦСМП-С. се установило, че на 07.11.2024 г. около 23 часа по време на нощното ѝ дежурство, същата е била подложена на дискриминация на етническа основа от страна на д-р К., като в присъствието на няколко свидетели, всички работещи на различни длъжности в ЦСМП-София, тя е била наречена „циганка“. От рапортите ѝ ставало ясно, че лекарката била наречена неколкратно „циганка“, като според нея това нарушавало етичните норми в ЦСМП-София. Пояснявала също, че след като попитала д-р К. защо я е нарекъл по този начин, той отново използвал обръщението „циганка“. На въпроса защо употребява точно обръщението „циганка“ към нея, д-р К. ѝ обяснил, че я нарича така, защото е циганка. При това, лекарката е усетила в отношението му към нея ехидност, като целта му според нея била да я обиди и в резултат тя наистина се почувствала унижена и обидена. Посочените в рапортите на жалбоподателката сведения се потвърждават от дадените обяснения от медицинската сестра и парамедика, които са присъствали по време на конфликта.

Уточнено е, че доколкото вежливостта етническото наименование „цигани“ се използвало разговорно както от българите, така и от самите роми и то не винаги изразявало отрицателна конотация, в случая се установило, че употребеното неколкратно от д-р К. обръщение „циганка“ непозволено надхвърляло допустимите граници в обичайното общуване, както по отношение на работещите в Центъра, така и по отношение на неговата колежка. В конкретния случай то е било използвано публично и по начин, унижителен за засегнатото лице. Отражено е, че целта на д-р К. е била именно да обиди лекарката, която действително се е почувствала унижена и явно е била засегната от изреченото от него. Цялостното поведение на д-р К. по случая било такова, че намерението му било да засегне достойнството на своята колежка.

Посочва се, че с описаните по-горе действия д-р А. К. Г. е нарушил Етичния кодекс на служителите в ЦСМП – С., в които е изрично установено, че в отношенията си с колегите, лекарят е длъжен да проявява уважение, коректност и толерантност, като не допуска поведение, което да накърнява достойнството и правата им и да не използва пренебрежителни или обидни думи, изрази или жестове, както и да не допуска дискриминационно отношение. Съгласно гореописаното, със своите действия д-р К. е допуснал тежко нарушение на трудовата дисциплина по смисъла на чл. 187, ал. 1, т. 10, предл. 4 от КТ, съгласно което нарушение на трудовата дисциплина е неизпълнение на други трудови задължения, определени при възникването на трудовото правоотношение.

За изясняване на фактическата обстановка в открити заседания са разпитани свидетелите по преписката, които са потвърдили показанията за действията на ответната страна спрямо жалбоподателката.

Решаващият състав кредитира показанията на свидетелите, като приема, че те непосредствено и обективно са възприели фактите и обстоятелствата и в комуникацията на ответната страна са чули използването на думата „циганка“ по адрес на д-р Т.А. в нейно отсъствие.

Първи СПЗС установява, че ответната страна – А. Г. е извършил дискриминация, осъществена под формата на „тормоз“ по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на 33Дискр. във вр. с чл. 4, ал. 1 и чл. 5 от 33Дискр. по признак „етническа принадлежност“ спрямо жалбоподателката.

Съставът налага на основание чл. 80, ал. 2 във връзка с чл. 80, ал. 1 от 33Дискр. на ответната страна имуществена санкция в размер на 500 лв. /петстотин лева/ за допуснатото извършване на установената дискриминация и задължава ответната страна А.К. да се въздържа занапред от извършване на дискриминация.

По отношение на другата ответна страна – Център за спешна медицинска помощ – С., СПЗС не установява дискриминация, осъществена под формата на тормоз по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на 33Дискр. във вр. с чл. 4, ал. 1 и чл. 5 от 33Дискр. по признак „етническа принадлежност“ спрямо жалбоподателката.

Негативни действия спрямо български граждани от ромски произход са установени като дискриминационни и в други случаи. Пример за това е **Решение № 376/27.11.2025 г.** във връзка с жалба на С. Б. срещу Й. Б., изпълняващ длъжността управител на ОПБК с. К., за извършена дискриминация по признак „етническа принадлежност“.

Според инициативния документ жалбоподателят е започнал работа в ОПБК с. К. към община В. преди повече от две години. От месец август 2022 г. в приюта бил назначен нов управител в лицето на ответната страна (Й. Б.), който още с идването си набелязал двама от колегите му за уволнение, като тормозът срещу единия от тях продължил до края на 2022 г. Жалбоподателят посочва част от епитетите, които използва спрямо него и колегите му, придружени с псувни и нецензурни думи като „малоумник“, „тъпанар“, „кавал“ и т.н., а конкретно жалбоподателят е наричан: „мангал“, „циганин“ и т.н.

Допълва, че през цялото време от всеки един от колегите му са искани най-различни неща, като вино, ракия, пари назаем, често поръчвал обяд, за който „забравя“ да плаща; услуги – като да му се поправи личният автомобил; пренос на тежки мебели и други. Отбелязва, че върхът на всичко било, че когато под предлог, че има връзки в общ. П. и искал да му помогне, го поставил пред свършен факт, като му казал, че е платил 800 лв. за документ, който му бил нужен, и той, страхувайки се да не бъде уволнен от работа, му ги платил. Сочил, че впоследствие разбрал, че това е някакво копие, непридружено от касова бележка, и нямало никаква стойност. Малко след това Й. Б. му искал още 1500 лв., за да му извади друг документ, но след като му отказал, отношението му видимо се променило. Твърди, че му било заявено, че до края на м. юни трябва да научи български език, иначе „изхвърчал“. На останалите му колеги е заявил, че ако до края на м. юни не го принудят сам да си подаде молбата за напускане, те също си заминавали. Посочва, че лично управителят казал, че той вече имал готови хора, негови бивши колеги, които в момента работели на минимална заплата и които той щял да вземе при него, за да получават поне 1200 лева. Посочва, че за всичко това колегата му С. С. написал жалба до кмета на общ. В., зам. кмет на общ. В., директор на дирекция „УСКОР“ на общ. Варна, началник на отдел „ООР“ на общ. В., но до изготвяне на жалбата в КЗД нямало никакъв отговор.

От Първи СПЗС е проведено проучване по реда на чл. 59, ал. 1 и ал. 2 от ЗЗДискр. и чл. 22 от ППКЗД, при което е изискано становище от кмета на Община В. и ответната страна.

Съгласно предоставената информация от кмета е констатирано, че Й. Б. е освободен от длъжност управител на „Общински приют за безстопанствени кучета“ с. К., общ. В. от 10.01.2024 г. Със становището на кмета са предоставени данни от регистъра на населението за адресната регистрация на ответната страна.

След значителни усилия от състава, на Й. Д. е надлежно връчено писмо за становище, но независимо от това ответната страна не е ангажирала никакви доказателства, които да оборят твърденията на жалбоподателя – нито писмени, нито гласни. Не са представени свидетелски показания от страна на управителя или други служители, нито документи, които да показват, че към жалбоподателя са били отправяни професионални изисквания, основани на обективни критерии, или че предприетото спрямо него отношение е било оправдано с дисциплинарни мерки, организационни нужди или други законови основания.

След разглеждане на всички доказателства по преписката съставът е констатирал, че липсата на каквото и да е оспорване на изложените факти, съчетана с конкретните и детайлни описания на хули, заплахи, искане на пари, злоупотреба със служебно положение и поставяне на унижителни условия, води до извод, че ответната страна не е успяла да установи липса на дискриминация. Това е особено важно, тъй като самите използвани обиди, със силно етническо съдържание, представляват директна форма на дискриминация по смисъла на закона.

Следва да се отчете и обстоятелството, че поведението на управителя не е било еднократно, а е имало траен, системен и продължителен характер. Жалбоподателят сочи, че тормозът е продължил месеци наред, което изключва възможността за случайност или единичен конфликт. Отделно от това практиките за упражняване на натиск чрез поискани парични суми, заплахи за уволнение и изискване за преподаване на лични услуги, подсилват картината на злоупотреба с власт.

Първи СПЗС е счел, че презумпцията по чл. 9 ЗЗДискр. не е била опровергана. Ответната страна не е изпълнила своята доказателствена тежест и не е представила никакви доказателства, с които да установи, че различното третиране е било оправдано, необходимо или независимо от защитения признак „етническа принадлежност“. По тази причина следва да се приеме, че описаното в жалбата представлява акт на дискриминация под формата на тормоз, унижително отношение и по-неблагоприятно третиране, мотивирани от етническа принадлежност на жалбоподателя.

Съставът приема, че са налице достатъчно данни, обосноваващи твърдение за упражнено дискриминационно отношение от страна на управителя на приюта. В конкретния случай жалбоподателят изчерпателно е описал множество прояви на унижително, враждебно и по-

неблагоприятно отношение към него, включително употреба на етнически обидни квалификации като „мангал“, „циганин“ и други, които недвусмислено разкриват мотивирано от етническа принадлежност отношение. Тези данни са достатъчни, да преместят доказателствената тежест върху ответната страна, по силата на чл. 9 от ЗЗДискр.

Съставът е счел също, че при определяне размера на санкцията следва да се съобрази тежестта на установеното нарушение, неговият характер, последиците от него, както и личността на нарушителя. В конкретния случай е установено, че управителят е осъществил действия, които представляват дискриминация, извършена под формата на тормоз, насочен към служител на основание етническа принадлежност, изразен чрез системно унизително отношение, етнически обидни квалификации, злоупотреба с власт и поставяне в неблагоприятни условия. Подобни прояви по своята същност са общественоопасни, тъй като засягат основни права на работника и подронват принципа на равнопоставеност на работното място.

Съставът намира, че налагането на глоба в минимален размер постига целите на административното наказание, а именно превенция и възпитателно въздействие върху нарушителя, като същевременно се съобразява с липсата на предходни нарушения. В този контекст минималната глоба от 250 /двеста и петдесет/ лева е достатъчна, за да се подчертае недопустимостта на подобно поведение и да се предупреди нарушителя за последиците от бъдещи подобни деяния, без да се стига до неоправдано тежка санкция, несъответстваща на принципа за справедливост и пропорционалност.

В своята дейност както Първи СПЗС, така и останалите състави извършват задълбочено проучване и анализ дали е налице неравно третиране. Констатациите са, че не всички оплаквания за дискриминация означават, че в действителност е налице нарушение на антидискриминационното законодателство. В някои случаи неравното третиране може да е обективно оправдано, за постигане на законна цел и средствата за постигането ѝ не надвишават необходимото.

С особено внимание се разглеждат оплакванията и сигналите за използване на език на омразата, който има потенциала значително да накърни правата и интересите на засегнатите лица. За всеки конкретен случай се извършва преценка до колко направените изказвания или публикации са израз на правото на свободно изразяване, или чрез тях се преследва друга цел – за създаване на враждебно и/или дискриминационно отношение към определено лице или група от хора, обединени под общ признак.

Подобна преценка извършва Първи състав през отчетния период във връзка със сигнал на кмета на Община Д. – П. Д., за евентуално нарушение на принципа за равно третиране и недискриминация, за език на омразата и за предпоставки за дискриминация на основата на етническа принадлежност, в социалната мрежа „Фейсбук“, по отношение на ромската общност в гр. Д. (**Решение № 68/21.02.2025 г.**). Сигналоподателят сочи, че повод за нарушението е станало организирано от община Д. мероприятие за отбелязването на ромската Нова година – Василица. Твърди, че във връзка с организираното мероприятие ответните страни К. Д. и А. С. в свои постове във Фейсбук са провокирали дискриминация към ромите, които и без това често са обект на такава – обикновено подхранвана от негативните нагласи и предразсъдъци, с което са нарушили разпоредбите на ЗЗДискр.

Счита същото за недопустимо и се чувства длъжен като кмет да предприеме всички възможни и необходими мерки за предотвратяване и защита срещу всички форми на дискриминация и превръщането на община Д. в община на етническа толерантност. Прилага снимков материал на публикациите във Фейсбук със следното съдържание:

„К. Д. - 09.01. - И нека цирка нема спирка! Явно в петък няма да има тренировка на децата от волейбола и баскетбола. Всички вълн! Бате, бате Първане, освен музика и песни ще дадеш ли и по некое кифте, а па ако си ного арен може да туриш и малко гроздова. По-готино че се получи. Како Валя, евалата и на тебе! Шукаритетна си! За най-верните фенове цяло да има и по некая жълтичка. А на най-убавата мома чели да ѝ дадат ваучер за златни заби при Ванката Ибришимов. Ха, наздраве!“

„А. С. - 13.01.- Питате се какво означава циганизация на обществото в истинския смисъл на думата ли? Отговарям веднага. Имам сведения от граждани на община Д., че вчера на проведеното циганско тържество по случай циганския празник “Банго Васил” в спортната зала в Д., е прозвучал БЪЛГАРСКИЯТ химн “Мила Родино” на ЦИГАНСКИ език. Това, ако не е пълна циганизация на обществото ни, здраве му кажи! Предлагам на община Д. да напише и химн за Д., който да е кючек и да се пее на ромски. И без това електоратът в по-голямата си част е от

този етнос, така че нека ги направим още по-значими! Питаме градоначалника, след като изгони волейболистите, футболистите, част от свестните хора в общината, предаде водата на дупничани, сега циганизацията на града ли е следващата му цел?"

В становището си К. Д. сочи, че оспорва изцяло твърденията в сигнала и допълнението за нарушаване на принципа на равно третиране от него чрез публикацията в социалната мрежа „Фейсбук“. Соци, че никога не е имал негативно отношение към лица, принадлежащи към ромската общност.

Постъпило е становище от А.В.С., в което заявява, че от нейна страна не е осъществена дискриминация към когото и да било. Соци, че позицията и критиката, която е изразила в публикацията във Фейсбук, са насочени към кмета на община Д. в качеството му на организатор на събитието, което се споменава, тъй като била получила сведения от жители на общината, присъствали на тържеството по случай циганския празник „Василица“, които са били потресени, защото на това събитие е изпълнен българският химн на езика на въпросното малцинство.

Допълва, че се е почувствала длъжна да изрази своята позиция в качеството си на буден човек и гражданин в социалната мрежа „Фейсбук“ и до ден днешен стои зад думите си.

Изтъква, че спрямо циганския (ромския) етнос няма никакви предубеждения, тъй като те са български граждани. Във връзка с това същите следва да спазват българското законодателство, да се ползват с равни права заедно с останалите граждани на държавата и да уважават българските национални символи и официални празници.

Соци, че сигналът, подаден до КЗД, е от лицето, което тя е критикувала в публикацията си и то по линия, доста по-различна от тази, по която е пуснат сигналът. Счита, че по този начин ѝ се нарушава правото на свободно изразяване, като изтъква, че свободата на словото е едно от най-важните граждански права и абсолютно всеки гражданин трябва да има правото да го използва – в това число и тя.

Във връзка с гореизложеното, съставът споделя, че има установена презумпция за авторство на процесните публикации в социалните мрежи, когато определен профил е озаглавен с името на лицето, на което се дава вид, че принадлежи, което налага доказване във всеки отделен случай при условията на пълно и главно доказване. Това е един положителен факт, отделен от факта на съществуването на самите публикации.

В конкретния случай ответните страни потвърждават, че те са автори на процесните публикации във „Фейсбук“ профилите си. По същество страните не спорят относно текстовото съдържание на публикациите.

Съставът, след обстоен анализ на доказателствата по преписката, не приема твърдението на сигналоподателя за нарушение на принципа за равно третиране и недискриминация, за език на омразата и за предпоставки за дискриминация на основата на етническа принадлежност, в социалната мрежа „Фейсбук“, по отношение на ромската общност в гр. Д. Начинът на изразяване на ответните страни К.Д. и А.С. в публикациите е тяхно лично мнение, личен коментар по повод организирано от Община Д. мероприятие за отбелязването на ромската Нова година – Василица.

Съставът счита, че критичният тон на изразените мнения от ответните страни, не накърнява баланса между свободата на словото и не съставлява нарушение на дискриминационните забрани. В тази връзка и по повод оплакванията за формиране на негативно отношение на обществото към малцинствената група е необходимо да се отбележи, че същите се явяват неподкрепени с доказателства - както за споменатото отношение, така и за възможността същото да бъде влошено предвид съдържанието на процесните публикации. По изложените по-горе съображения, подобни обстоятелства не могат да послужат като основание за налагане на санкция.

Съставът счита, че коментарите в публикациите не представляват негативна оценка на ромския етнос. Намира, че това възприятие на П. Д. е субективно и в никакъв случай тази негова лична нагласа не е основание да се приеме, че е налице накърняване на правата и доброто име на ромите, което да представлява нарушение, подлежащо на санкция по смисъла на ЗЗДискр. Съставът отбелязва още, че изложеното в публикацията мнение не накърнява и не въздейства негативно на читателя, като няма за цел или резултат създаването на обидна или враждебна среда за ромите и не формира отрицателно отношение към ромите.

Относно твърдението в сигнала за език на омразата и дискриминация на основата на етническа принадлежност, което по същество би представлявало подбуждане към дискриминация, следва да се отбележи, че съгласно §1, т.5 от ДР на ЗЗДискр. „подбуждане към дискриминация“ е пряко и умишлено насърчаване, даване на указание, оказване на натиск или склоняване към

извършване на дискриминация, когато подбуждащият е в състояние да повлияе на подбуждания“. Изхождайки от дефиницията, подбуждането към дискриминация може да се реализира с действия на извършителя, които са насочени спрямо подбуждания, необходимо е наличието на такава ситуация, че подбуждащият да е в състояние да повлияе подбужданият да извърши дискриминация. Необходим е пряк умисъл у подбуждащия, че със своите действия мотивира или насърчава у подбуждания решението за извършване на точно определен дискриминационен акт, при което не е необходимо непременно дискриминационният акт да е извършен от подбуждания, за да е налице подбуждане към дискриминация. При така формулираната дефиниция, по принцип враждебното слово може да бъде квалифицирано като подбуждане към дискриминация, ако е извършено по начин да повлияе на някого като го поощри към дискриминация. Такива данни по преписката не са установени, изказването не представлява пряко и умишлено насърчаване към извършване на дискриминация, за осъществяване състава на нарушение - подбуждане към дискриминация. С решението си съставът е оставил сигнала без уважение.

2. Втори специализиран постоянен заседателен състав – пол, човешки геном, защита при упражняване правото на труд, синдикална принадлежност

Втори специализиран постоянен заседателен състав на Комисия за защита от дискриминация разглежда оплакванията за дискриминация по посочените признаци в състав, състоящ се от следните членове: Златина Дукова, Иво Христов, Баки Хюсеинов.

През 2025 г. случаите, при които Комисията е установила нарушение на антидискриминационното законодателство и е наложила мерки за административна принуда, са 15 % от преписките. Постигнати са споразумения по 5 % от преписките, 20 % са решения по хода на производството. В 50 % от случаите не е установена дискриминация и жалбите са оставени без уважение. В 10 % от случаите подалят жалба/сигнал е оттеглил претенциите си за осъществена дискриминация.

През годините броят на решенията на Втори специализиран заседателен състав, свързан с нарушенията при упражняване правото на труд, продължава да е висок и това е устойчива тенденция. Значителен е броят на жалбите на работници и служители срещу работодатели по повод условията на труд и осъществяван спрямо тях тормоз на работното място. Основен и често срещан проблем при регистрираните оплаквания за нарушение на Закона за защита от дискриминация, при упражняване правото на труд, е нежеланието на работодателя да бъдат изпълнени законодателно регламентирани задължения за осигуряване на еднакви условия на труд, без оглед на признаците по чл. 4, ал. 1 от Закона за защита от дискриминация.

Пример за такова нарушение е разгледано в **Решение 143/17.04.2025 г.** Производството е образувано по жалба на служителка след завръщане от отпуск за отглеждане на дете. Жалбоподателката излага оплаквания за това, че от страна на работодателя ѝ не са и осигурени еднакви условия на труд наравно с останалите служители на дружеството (за офис оборудване, лаптоп и мобилен телефон и служебен автомобил) с оглед заеманата от нея длъжност. Изложени са оплаквания и за дискриминация на работното място под формата на тормоз от страна на прекия ръководител и от зам.-изпълнителния директор по маркетинг и търговия в дружеството. В производството по преписката от състава, разглеждащ преписката, е установено, че не са налице ясни критерии за определяне на възнагражденията на служителите в дружеството, както и че липсват правила за определяне на възнагражденията на служителите. По този начин не са изпълнени ангажиментите на работодателя, разписани в чл. 14, ал. 3 от ЗЗДискр.

Втори СПЗС е установил, че от ответната страна работодател, е допуснато нарушение на чл. 14 от ЗЗДискр. във връзка с определения размер на основно месечно възнаграждение за периода 2020 - 2023 г., като е препоръчал на работодателя да предприеме необходимите мерки и действия за изготвяне на ясни правила за спазване на изискването на чл. 14 от ЗЗДискр. при определяне основното месечно възнаграждение на служителите на дружеството, с оглед недопускане на дискриминация. По отношение на оплакванията за нарушение на чл. 13 от ЗЗДискр. и тормоз на работното място, жалбата в посочената част е оставена като неоснователна и недоказана.

Пример за по-особен случай на неравно третиране, в нарушение на изискването на чл. 14 от ЗЗДискр., разгледан от Втори заседателен състав, е **Решение № 245/05.09.2025 г.** То е образувано по жалба на служител в Център за спешна медицинска помощ, изпълняващ длъжността „санитар“. В нея са изложени оплаквания за извършено нарушение на чл. 14 от ЗЗДискр. при определяне на допълнително трудово възнаграждение за обслужване на болни от Коронавирус за служителите в Центъра. Жалбоподателката счита, че е ошетена от страна на ръководството, при разпределяне на допълнително трудово възнаграждение по Проект BG05M90P001-1.099-0001 „Подкрепа на работещи в системата на здравеопазването в условия на заплахата за общественото здраве от COVID-19, финансиран по оперативна програма „Развитие на човешки ресурси“ /2014-2020 г./, тъй като в качеството на немедицински персонал „нито веднъж“ /цитат/ не е получила полагащото ѝ се допълнително трудово възнаграждение, въпреки че е пряко ангажирана с пациентите с COVID-19.

Счита, че включването в списъка на лица, имащи право на допълнително трудово възнаграждение, се извършва по субективни критерии от приближени служители на директора на Центъра за спешна медицинска помощ.

Съставът е установил, че от министъра на здравеопазването в процесния период в изпълнение на проект „Подкрепа на работещите в системата на здравеопазването в условията на заплахата за общественото здраве от COVID-19“ са дадени указания за водене на отделно аналитично счетоводно отчитане с представени образци на документи, необходими за изплащането на допълнителното възнаграждение по проекта, като са разработени и Указания за изпълнение на проекта.

От събраните гласни и писмени доказателства в производството, от Втори СПЗС е установено, че изплащане на допълнително трудово възнаграждение на служители в ЦСМП е извършвано във всички случаи, когато служителят е бил част от състава на съответният екип, осъществяващ мисия пряко свързана с обслужването на болни с коронавирус или съмнение за такъв, като отчитането на извършените мисии е извършвано въз основа на попълнен от съответния екип фиш, осъществяващ мисия, пряко свързана с обслужването на болни с COVID-19 или съмнения за такъв, а от началника на ЦСМП в съответния град е изготвен списък за служителите, участвали в мисия съответния месец. Взето е предвид, че съобразно Закона за лечебните заведения в екипите по стандарт „Спешна медицина“ вземат участие медицински специалисти в състав от дежурен лекар или медицински фелдшер, а съобразно случая и от акушерка, без да е предвидено участие на санитар в екипа.

Установено е, че суми за допълнително трудово възнаграждение за пряко участие при обслужване на болни от COVID-19 за посочения период не са изплащани и на други санитари на Центъра, които не са били част от състава на съответните екипи, извършващи мисия. Това потвърждава, че към всички служители на Центъра (медицински и не медицински персонал), които не отговарят на изискванията на Правилата за определяне на размера на сумите за допълнително възнаграждение за извънредната епидемична обстановка за пряко участие при обслужване на болни с COVID-19 – са приложени еднакви критерии за получаване на посочените суми.

Установено е, че от страна на Център за спешна медицинска помощ в качеството на работодател не е извършено нарушение на чл. 14 от ЗЗДискр. при разпределяне на допълнително трудово възнаграждение по Проект BG05M90P001-1.099-0001 „Подкрепа на работещи в системата на здравеопазването в условия на заплахата за общественото здраве от COVID-19 /финансиран по оперативна програма „Развитие на човешки ресурси“ / 2014-2020 г. за служителите в Център за спешна медицинска помощ.

Друг случай, разгледан от състава, съдържащ оплакване за по – неблагоприятно третиране във връзка с оценяването на работната сила, е **Решение № 139/04.04.2025 г.**, в което е предявено оплакване за нарушение на права по Глава втора, Раздел I, „Защита при упражняване правото на труд“ по чл. 14 от ЗЗДискр. от страна на председателя на УС на Агенция – в качеството на представляващ работодателя. Жалбоподателката сочи, че от встъпването ѝ в длъжност била неравно третирана по отношение на нейното заплащане, изразяващо се е в получаване на по-ниско основно месечно възнаграждение за равен или равностоен труд, в сравнение с други служители в същия отдел на ведомството, на същата длъжност. В производството ответната страна, съобразно разпоредбата на чл. 9 от ЗЗДискр., не представя доказателства, с които да обоснове разликата в заплащането на служители на една и съща длъжност, както и по-високото възнаграждение на служител, заемащ по-ниска длъжност в същия отдел. Установено е, че е извършено нарушение на чл. 14, ал. 1 от ЗЗДискр. по отношение на жалбоподателката, като е дадена препоръка за напред от постановяване на настоящото решение, представляващия работодателя да съблюдава за спазването на Закона за защита от дискриминация, като изпълнява предвидените в него задължения за гарантиране равенство в третирането и възможностите при упражняване правото на труд по отношение на служителите в представляваното от него ведомство.

В рамките на 2025 г. Втори СПЗС е разгледал оплаквания за дискриминация по признак „пол“. Пример в тази връзка е **Решение 203/24.06.2025 г.** във връзка с разпоредбата на чл.16, ал. 1 от Наредба за реда и условията за пътуване с обществения градски транспорт на територията на общината, приета с Решение на общинския съвет в града, която регламентира във всяко превозно средство да са налични места, специално маркирани с нагледни схеми за следните категории пътници: 1. майки с бебета и деца до 3-годишна възраст, както и бременни жени; възрастни хора; хора с увреждания. Сигналоподателят намира поставените указателни табели за дискриминационни спрямо бащите, както и обидни спрямо майките, тъй като внушават определен стереотип – че жените са единствени, които трябва да се грижат за децата и това е тяхната роля в обществото. Счита, че специално маркираните места „майки с деца“ за дискриминационни, тъй като изключват ситуацията, при която транспортната услуга се ползва от дете и неговия баща. Сигналоподателят подчертава, че в съвременното общество грижата за децата следва да е поделена между родителите, които трябва да полагат съвместни грижи за тях, което предполага и да бъдат равно третирани от органите на общината. От Втори специализиран постоянен заседателен състав е изведен извод, че благоприятното третиране в случая се предоставя на уязвими групи от лица; същото преследва допустима от закона цел и е адекватно на преследваната цел, което съставлява позитивна дискриминация, допустима от закона на национално ниво и от правото на ЕС. Установено е, че от ответните страни не е извършено нарушение на ЗЗДискр. по признак „пол“. Дадено е задължително предписание, с оглед спазването на ЗЗДискр. и ЗХУ, уреждащи равенство в третирането, на ответните страни да се предприемат мерки за промяна на наименованието на информационната табела, символ под каталожен № 8 в приетия Каталог на информационни табели, стикери и оборудване за таксуване на пътниците в превозните средства на масовия градски транспорт в града, като ги наименоува „човек с увреждане“ .

В рамките на календарната година от Втори специализиран заседателен състав са разгледани жалби с изложени оплаквания за упражнена дискриминация по смисъла на чл.5 от ЗЗДискр. във връзка с § 1, т.2 от ДР на ЗЗДискр. - „сексуален тормоз“. Интересен пример е **Решение 50/ 05.02.2025 г.**, образувана по жалба на „лекар“ в ФСПП гр. К., която излага оплаквания за

упражняван спрямо нея сексуален тормоз от изпълняващия длъжността „фелдшер“ във ФСМП – гр. К. Жалбоподателката твърди, че колегата ѝ я притеснявал постоянно, като се възползвал от факта, че няма съпруг. Проявявал интерес от лично естество, по улиците на града и ѝ оказвал тормоз, като искал да му се обръща внимание. Твърди, че е получавала писмени съобщения от него по Viber, които съобщения била принудена да изтрие. След приключване на проучването и насрочване преписката за разглеждане в открито заседание в Комисията за защита от дискриминация е постъпила молба от жалбоподателката, с която уведомява за постигнато споразумение между страните. Споразумението урежда изцяло спора помежду им и изразява волята си за оттегляне на жалбата и желание производството по преписката да бъде прекратено.

Друг случай, разгледан от Втори СПЗС, съдържащ оплакване за упражняван „сексуален тормоз“ при предоставяне на медицинска услуга, е **Решение 161/07.05.2025 г.**, при което съставът не е установил дискриминация, но е показателен по отношение на детайлното изследване при подадено оплакване за сексуален тормоз и преценката дали същото изпълва съдържанието на посочената разпоредба. В жалба до Комисията се излагат оплаквания, че по време на медицински преглед от специалист УНГ към пациентка е проявена „дискриминация, сексизъм, мизогения с шокиращи сексуални подмятания“, които според жалбоподателката могат да бъдат определени като „сексуален тормоз в контекста и рамките на Закона за защита от дискриминация“. Жалбоподателката сочи, че по време на медицинския преглед ѝ е казано, че вместо да се занимава със здравословни проблеми, трябва да се съсредоточи в намирането и занимаването с мъже или жени „и каквото ти харесва“. Твърди се, че преди да се пристъпи за преглед от медицинския специалист ѝ било казано, че тя е там като една „незадоволена /недоволна, нещастна жена“, в рамките на установените стереотипи и изкривено виждане за ролята на една жена в съвременното общество. Твърди се, че на опитите ѝ да обясни какъв е проблемът с обонянието ѝ във връзка с възпалителни процеси ѝ било заявено, че трябва да се радва, че няма мирис, за да не мирише „най-вмираните държави“, визирайки кралство Н. Соци, че била определена като „нещастна жена“, която е заобиколена от хора, които я правят „нещастна и в сексуално отношение“, като същият обидил и нейната майка, казвайки ѝ: „И ти си като нея и трепериш“, която от около 10 години е диагностицирана със заболяването „есенциален тремор“. Втори специализиран заседателен състав е установил, че от ответната страна специалист УНГ не е извършено нарушение на чл. 37 от ЗЗДискр. и сексуален тормоз по смисъла на §1, т.2 от ЗЗДискр.

3. Трети специализиран постоянен заседателен състав - лично положение, народност, гражданство, произход, религия и вяра

Членовете на Трети специализиран постоянен заседателен състав /Трети СПЗС/ са: Златина Дукова, Иво Христов и Баки Хюсеинов.

От общия брой образувани производства по признаците – лично положение, народност, гражданство, произход, религия и вяра, за отчетния период в 19 % от производствата,

резултатът е установяване на нарушение на забраната за дискриминация, при което съобразно с необходимостта във всеки отделен случай, Трети СПЗС е наложил глоби/имуществени санкции на виновните лица. Решаващият състав не е установил дискриминация и е оставил без уважение 30 % от оплакванията за дискриминация, като е приел за установено, че такава не е извършена. Причините за този резултат варират, но инкорпорират: липса на доказателства, лица за сравнение или това, че описаната фактическа обстановка не кореспондира с фактите и доказателствата по преписката, както и особено фундаментално – липса на фактически установявания по доказателствен път на заявения признак.

В 19 % от случаите подадените жалби са оставени без разглеждане, а производствата са били прекратени на различни основания. В производството пред Трети СПЗС са оттеглени жалби в 7 %, а останалите 23 % са решения по хода на производството. От общия брой жалби, в 2 % от случаите страните в производството са постигнали споразумения.

През отчетната година в анализираната работа на този състав са разгледани оплаквания за дискриминация и специфични нарушения на ЗЗДискр. Следва да бъде посочено, че множеството от тях са постановени с оглед на твърдения за наличие на признак „лично положение“, но също така са разгледани оплаквания, основаващи се на защитените признаци „народност“, „гражданство“, „произход“, „религия“ и „вяра“.

През 2025 г. Трети СПЗС се е произнесъл с окончателен акт по проблеми с обществена значимост и съобразно компетентността си е препоръчвал на различни частноправни и публичноправни субекти да предприемат конкретни мерки и механизми за преодоляване на съществуващото положение на неравно третиране или съответно да предприемат пасивно поведение, с оглед неутрализирането му.

През анализирания период своеобразна тенденция се разкрива по линия на инициране на различни преписки по признак „лично положение“ от работещи в системата на предучилищното и училищното образование – било във връзка с твърдяна неравнопоставеност при заплащането на престоирания от тях труд, било във връзка с конкретни ситуации, като част от ежедневната обстановка, в съответното учебно заведение, в което са ситуирани.

Анализът на производствата показва низходяща градация при прекратяването на производства поради неотстраняване на нередовности от формален характер или оттегляне на жалбата. Положителен сигнал за обществената роля на КЗД и морално-етичното измерение на нейната работа проличава в решение на Трети СПЗС, с което е одобрено постигнато между страните споразумение.

В илюстрация на казаното дотук, както и за онагледяване на въздействието на независимия орган, се представя **Решение по преписка № 19/2024 г.** Преписката е образувана по жалба на Д. Д. Л. срещу началника на Четвърто РПУ, гр. В., съдържаща оплаквания за дискриминация по признак „лично положение“, като предвид естеството им от обществено значение, решаващият състав е намерил за необходимо да конституира като ответни страни, освен началника на Четвърто РПУ, гр. В., също и министъра на вътрешните работи, директора на ОД МВР – В. По същество в жалбата са наведени оплаквания за установяване на двоен стандарт при прилагането на Закона

за движение по пътищата /ЗДвП/, като е даден пример от 18.11.2023 г., когато на жалбоподателя в производството е съставен акт за поставено „тъмно фолио“ по челното стъкло и по страничните стъкла на предните врати на личния му автомобил, докато всъщност той е с фабрично потъмнени такива. Правното основание за издаване на индивидуалния административен акт е текст от Наредба № Н-32, Приложение 5, чл. 3, т.2, б. „Б“ от 2011 г., вместо самият ЗДвП, което Д. Д. Л. отдава на обстоятелството, че полицията в гр. В. и областта не разполага с уред за измерване на светлопропускливостта на автостъклата. Жалбоподателят счита, че му е било отнето законно право, тъй като текстът по чл. 105, ал. 3 от ЗДвП (редакция от 26.01.2017 г.) има йерархически превес в случая. Изложени са доводи, че дискриминационната практика се извършва само в гр. В. и областта, тъй като в останалата част на страната пътните полицаи имат фотометри. В този смисъл, ако той живееше в друг град и бъде спрян за проверка там, то неговите стъкла щяха да бъдат измерени на място, а автомобилът му нямаше да бъде спрян от движение.

Във връзка с това Трети СПЗС е посочил в анализа си изискванията по чл. 172, ал.1 от ЗДвП, във вр. с чл. 171, т. 1, 2, 2а, 4, т. 5, буква „а“, т. 6 и 7, относно необходимостта от прилагането на разглежданите мерки с мотивирана заповед от ръководителите на службите за контрол съобразно с тяхната компетентност. Уточнено е, че съставеният срещу Д. Д. Л. АУАН е за констатирано нарушение по ЗДвП, а не за нарушение на горесцитираната Наредба за периодичните прегледи за проверка на техническата неизправност ППС. Налице е и Заповед за принудителна административна мярка /ЗПАМ/ - спиране на МПС от движение.

Съставът, сезиран с искане да се установи, дали прилаганата на територията на обл. В. практика е дискриминационна и дали действията на ответните страни са в нарушение на ЗЗДискр., е съобразил, че чл. 101, ал. 4 от ЗДвП, касаещ неизправностите и тяхната класификация, е норма, която препраща именно към Наредба № Н-32 от 16.12.2011 г., в която същите са дефинирани в по-разгърнат вид спрямо ЗДвП. Отделно от това, чл. 105, ал. 1 ЗДвП забранява ограничаването на видимостта през челното, задното и през страничните стъкла на автомобила.

От представените доказателства от министъра на вътрешните работи става ясно, че техническите средства, намиращи се в ОДМВР на територията на страната, следва да притежават удостоверение за одобрен тип съгласно Закона за измерванията, издадено от Главна дирекция „Национален център по метрология“. Същите подлежат на задължителна първоначална проверка и периодични последващи проверки на всяка 1 (една) година. По преписката е установено, че последващи проверки практически не са били извършвани във всички ОДМВР в страната, като конкретно в ОДМВР – В. първоначално са одобрени 9 уреда за измерване (фотометър) с валидност до 17.08.2021 г. Констатирано е, че наличните в ОДМВР технически средства към момента на съставяне на акта на жалбоподателя не са притежавали валидно удостоверение за одобрен тип. Ето защо, на територията на ОДМВР – В., служителите на практика не са разполагали с такива технически средства. Това обстоятелство е било удостоверено и от страна на директора на ОДМВР – В. Съставът, като е съобразил Правило № 43 на Икономическата комисия за Европа на Организацията на обединените нации (Приложение 21 към същото), е стигнал до заключение, че на територията на страната служителите на ОДМВР не разполагат с еднакви (стандартизирани) технически средства, устройства за извършване на контрол за спазване на изискването на чл. 105, ал. 3 от ЗДвП, което безспорно индикира, че при извършване на проверка на водачите на МПС са налице различни критерии при установяване и налагане на административнонаказателна отговорност за нарушение на забраната по чл. 105, ал. 1 от ЗДвП.

В рамките на производството става ясно, че нарушението, за което е санкциониран жалбоподателят и е издадена ЗПАМ за спиране на МПС от движение, не касае затъмнение/пропускливост стъклата, а за монтиране на фолио върху тях, което нарушава свойствата им при натрошаване, като следва парчетата на счупеното стъкло да са такива, че рискът от нараняване на водача и пътниците в салона да е минимален. Това облепяне съгласно горепосочените разпоредби в случая се явявало техническа неизправност на МПС-то, а не твърдяното от лицето затъмняване.

Трети СПЗС е отчетел и представеното по преписката писмо на Омбудсмана на Република България, адресирано до директора на ОДМВР – В., в което е акцентирано върху задължението за спазване на процедурата по чл. 105, ал. 3 от ЗДвП при извършване на проверки на превозни средства за затъмнени стъкла, въпреки което не са били представени доказателства за оборудване с техническо средство за измерване на светлопропускливостта на автомобилните стъкла. Съставът е достигнал до извод, че изложените оплаквания за дискриминация, визирани в жалбата на Д. Д. Л., са основателни, както и потенциалът от подобна практика да бъдат засегнати

неограничен брой лица, като и да бъдат нарушени техни основни права, налага за постигането целите на ЗЗДискр., предвид спецификата на казуса, да препоръча на министъра на вътрешните работи и с оглед на правомощията му по чл. 25, ал.1 от ЗА, да предприеме всички необходими действия и организационни мерки за отстраняване на негативните последици от установеното нарушение, като предприеме и такива с цел спазване на принципа за равенство в третирането.

През отчетният период Трети СПЗС е разгледал редица преписки, оплакванията по които са функция на анексирането на КТД № Д01-269/06.12.2022 г. в системата на предучилищното и училищно договаряне. Следващите няколко решения показват проявите на дискриминационно отношение въз основа на неправилното тълкуване и прилагане на договора спрямо служители в образователната система, намиращи се в различна професионална ситуация.

Като пример може да се посочи **Решение № 15/16.01.2025 г.**, с което Трети заседателен състав е разгледал и решил преписка, инициирана с жалба от Р. Х. П. – К. срещу А. Х. като директор на ОУ „Х. Б.“ с. Г., обл. П., за неизплатено трудово възнаграждение, заложено в Анекс № Д01-192/10.08.2023 г. към КТ Д01-269/06.12.2022 г. и срещу министъра на образованието и науката, представляващ министерство на образованието и науката и заместник-министъра на образованието и науката, във връзка с практиката по прилагането на Анекс № Д01-192/10.08.2023 г. към КТ Д01-269/06.12.2022 г. и Отговор с изх. № 1002-1277/29.09.2023 г. Другите служебно конституирани страни в производството са Сдружение на директорите в средното образование в Република България /СДСОРБ/, Независим учителски синдикат към КНСБ /НУС към КНСБ/, Синдикат „Образование“ към КТ „Подкрепа“, Синдикат на българските учители към КНСБ /СБУ към КНСБ/, както и Съюз на ръководителите в системата на народната просвета в България /СРСПБ/.

Жалбоподателката е посочила, че е започнала работа в училището през учебната 2021-2022 г. и „от първия месец разбрала, че не всичко се изплащало, както било в КТ и КТД на ЗПУО“, което се потвърждавало и от наличните в нея фишове от заплати, а на въпросите ѝ защо не се изплащали всичкитези неща – отговорът на директора бил, че това не били задължителни плащания. Във връзка с описаното по-горе Р. Х. П. – К. напуснала по взаимно съгласие на 01.08.2023 г., като сочи, че в същия ден била назначена в друго училище, практически без прекъсване от системата на образованието. На подаденото заявление към директора за увеличение на трудовите ѝ възнаграждения от 01.01.2023 г. до момента на прекратяване на договора – 01.08.2023 г., обаче, във връзка с Анекс № Д01-192/10.08.2023 г. към КТД, тя получила отказ. Съставът е рамкирал производството, като е приел, че предмет на преписката са оплаквания за осъществена дискриминация въз основа на признак „лично положение“, както и претенция за нарушени права при упражняване правото на труд, а именно неосигуряването на равно възнаграждение за еднакъв или равностоен труд от страна на работодателя по смисъла на чл. 14 от ЗЗДискр. Именно предвид проблематиката, по преписката са конституирани като ответни страни всички страни, подписали колективния трудов договор и анекса към него. Тук е мястото да бъде посочено и че във визирания в жалбата период /и след него/ в КЗД са постъпили множество жалби и сигнали, чието съдържание и предмет на спора са идентични с предмета на спора по коментираната преписка.

Поради актуалността на проблематиката, съставът е съобразил позициите на синдикални и работодателски организации в системата на предучилищното образование като ноторно известен факт. На първо място, в анализа си той е приел за безспорно установено наличието на защитения, съгласно чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. признак „лично положение“, като се е аргументирал, че конституционното право на труд и възникналите въз основа на него трудовоправни отношения се включват в защитения признак „лично положение“. Тезата е застъпена по аналогия на Решение № 3416 от 16.03.2010 г., постановено от Тричленен състав на Върховен административен съд /ВАС/, потвърдено с Решение № 8383 от 22.06.2010 г. на Петчленен състав на същия съд.

По същество на оплакването, съставът е посочил, че тълкуването на Анекса и в частност дали по отношение на учителите, с прекратени към 10.08.2023 г. трудови договори, е приложимо увеличението с 15 на сто на минималните им трудови възнаграждения, страните по Анекса и КТД при разнопосочни становища на страните по тях, атестира за непрецизна и неизчерпателна формулировка и нееднакво тълкуване. По линия на преизчислението на трудовото възнаграждение на Р. Х. П.–К., съставът е акцентирал, че колективният трудов договор е нормативно съглашение, приравнено като действие на нормативен акт съгласно разпоредбите на чл. 46 от ЗНА и чл. 20 от ЗЗД. Във връзка с това, според състава подписалите Анекса страни са имали действителна обща воля да преуредят трудовите правоотношения на педагогическите специалисти и непедагогическия персонал със задна дата, поради което са му придали обратно

действие. Нещо повече, тълкуването му в обратен смисъл би поставило лицата, намиращи се в аналогично на жалбоподателката положение, в позиция на неравнопоставеност. В рамките на посочения в жалбата период /от 01.01.2023 г. до 01.08.2023 г./, жалбоподателката е упражнявала заеманата от нея длъжност в ОУ „Христо Ботев“, с .Г., редом с останалите служители на училището, поради което на основание чл. 14 от ЗЗДискр. е следвало да получава равно възнаграждение, съпоставено с колегите ѝ. Обстоятелството, че директорът на училището не е удовлетворил заявлението на Р. Х. П.–К., съставлява нарушение на антидискриминационното законодателство, независимо, че е основано на база издадена заповед от заместник-министъра на образованието. Ролята на заместник-министъра е по осъществяване и подпомагане на министъра, което изключва упражняването от него на самостоятелни и независими правомощия. Ето защо, в мотивите си съставът сочи, че писмото, разпратено до училищата относно прилагането на Анекса, е осъществена непряка дискриминация от страна на министъра по признак „лично положение“. В тази връзка, съставът не е приел довода на министъра на образованието, че датата 01.01.2023 г. не представлява дата на влизане в сила на договорните клаузи, а началният момент, от който се увеличават. В допълнение страните, подписали чрез непрецизната си и неизчерпателна формулировка на текста на Анекса, са създали привидно неутрална разпоредба, като по този начин са дали повод за разнопосочното му тълкуване и различното му прилагане в частност спрямо лицата с прекратени трудови правоотношения към 10.08.2023 г. Предвид гореизложеното, съставът се е произнесъл съгласно установеното, като изрично е препоръчал на договарящите страни, подписали Анекс Д01-192/10.08.2023 г. към КТД 01-269/06.12.2022 г., в бъдеще, при колективното трудово договаряне, да съблюдават за разпоредбите на ЗЗДискр., като не допускат извършването или създаването на предпоставки за неравно третиране и дискриминация чрез привидно неутрални разпоредби.

Друго решение, с което са разгледани правните последици от прилагането на Анекс Д01-192/10.08.2023 г. към КТД 01-269/06.12.2022 г., е **Решение № 272/19.09.2025 г.**, постановено по жалба от А. Х. А. срещу Л. Г.-К., директор на ОУ „К. В.“. В жалбата се излагат твърдения за дискриминация по признак „лично положение“, претенция за нарушение на чл. 14 от ЗЗДискр., както и такава за „преследване“. Жалбоподателката е посочила, че от 01.09.2022 г. започнала работа на длъжност „старши учител“ по български език и литература в ОУ „К. В.“ в град С., по срочен трудов договор за една година с изпитателен срок, с минималната за длъжността по това време основна заплата от 1535 лева. След преминаване на изпитателния срок, размерът на основното ѝ трудово възнаграждение останал същият и за следващата 2023/2024 учебна година. Междувременно с анекс към Колективния трудов договор, за системата на предучилищното и училищното образование, подписан на 10.08.2023 година със задна дата, считано от 01.01.2023 година, били увеличени с 15 процента заплатите на педагогическите специалисти. Така основното ѝ възнаграждение станало 1765 лева, което било с два лева над новото минимално за длъжността по КТД (1763 лева). От неформални разговори с колеги А.Х.А. разбрала, че основните трудови възнаграждения в това училище за длъжността „старши учител“ към момента варирали от 1763 до около 1930 лева. При разговор с директора ѝ било дадено неудовлетворително обяснение. Жалбоподателката подала молба, считано от 27.09.2023 г. основното ѝ трудово възнаграждение да бъде изравнено по размер с това на повечето старши учители в училището в съответствие с Вътрешните правила за работната заплата в училището.

В последвал разговор, работодателят ѝ предложил минимално увеличение от 65 лв., което тя отхвърлила и поискала изравняване до максималните стойности на заплатите на старши учителите в училището, но искането ѝ било окачествено като изнудване. Постъпило е уточнение по жалбата, с което е пояснено, че правото на труд по признак „лично положение“ в случая е функция на по-малкия стаж в училището, което обстоятелство се включвало в личното ѝ положение. Ответната страна поддържа липса на нарушение на ЗЗДискр.

От събраните по делото доказателства от Трети СПЗС се установява, че на жалбоподателката е определена по-ниска индивидуална основна работна заплата в сравнение с останалите учители, заемащи идентичната длъжност „старши учител“, поради това, че професионалният опит и придобитият трудов стаж на жалбоподателката са натрупани при друг работодател, а не в същото училище. Подобен подход представлява пряка дискриминация в нарушение на чл. 14, ал. 1 във връзка с чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. по признак „лично положение“.

Безспорно е установено, че жалбоподателката има най-ниско трудово възнаграждение измежду всички лица, изпълняващи същата длъжност при равни други условия. В случая

работодателят е изтъкнал две основни причини: необходимост от финансова дисциплина и обстоятелството, че трудовият стаж на жалбоподателката е придобит при различен работодател. Съставът е констатирал, че първото от тях е ирелевантно, тъй като съображения от финансово-бюджетен характер не могат да оправдаят нарушаване на принципа за равно възнаграждение, за равен труд. Относно второто от тях е посочено в решението, че критериите за оценка на труда при определяне на възнагражденията са еднакви за всички работници и служители, независимо при кой работодател е придобит техният професионален опит. Съгласно чл. 107м, ал. 1 от Кодекса на труда размерът на трудовото възнаграждение се определя с индивидуалния трудов договор, но същият трябва да е в съответствие както с трудовото законодателство, така и с колективния трудов договор и вътрешните правила на предприятието. В системата на средното образование, редът за определяне на индивидуалните месечни работни заплати е изчерпателно уреден в Наредба № 14/19.07.2005 г.

По отношение на твърденията за преследване, съставът е направил извод, че същите не се установяват от събраните по преписката доказателства. С оглед установеното нарушение на чл. 14, ал. 1 от ЗЗДискр., на основание чл. 76, ал. 1, т. 2 от ЗЗДискр. съставът е дал препоръка на Л. Г.-К., в качеството ѝ на директор на ОУ „К. В.“, да не допуска необосновани различия при определяне на основните месечни трудови възнаграждения на служителите, заемащи еднаква длъжност и изпълняващи еднакви функции и задължения. Във връзка с осъществената пряка дискриминация, на ответната страна е наложено административно наказание имуществена санкция в размер на 500 /петстотин/ лева.

През отчетния период се наблюдават оплаквания за неправомерно поведение, изразяващо се в тормоз на работното място. С **Решение № 122/ 21.03.2025 г.** Трети СПЗС се е произнесъл по жалба, подадена от инж. Д. Ц. Д. срещу К. П. М.– директор на ПТГ „Д-р Н. В.“, гр. Г. с изложени оплаквания за дискриминация, извършена под формата на тормоз на работното място по признак: „лично положение“. По същество Д. твърди, че през последните над три години, откакто директор е ответната страна, спрямо него се прилагало дискриминационно отношение, изразяващо се в нападки пред колектива, създаване на атмосфера, при която се внушава на учителската колегия, че ще бъде уволнен и не е необходимо да се изпълняват указанията, дадени от него, както и други перипетии в ежедневието му работа, пряко свързани с учебния процес. Отбелязва, че периодично му е отнеман достъпът до платформите Школо и НЕИСПУО, извършена е промяна на профила му от зам.-директор на учител и др., с които се затруднявала дейността му по управление и контрол на учебния процес. Жалбоподателят сочи, че е търсил съдействие по въпроса от предишния началник на РУО – Г. и допълва, че е имал периодични искания на писмени обяснения в изключително кратки срокове за „абсурдни“ неща, като липса на интернет. Твърди, че в резултат на потърсените обяснения от негова страна спрямо секретарката на училището, е доведен „бияч“ (съпругът на секретарката) да го сплашва в училище. В този ред, в жалбата по хронологичен порядък са описани отделни епизоди от служебните отношения на страните подробно.

Трети СПЗС, като отчита множеството изложени оплаквания за тормоз на работното място от страна на К. М., е съобразил и събраните свидетелски показания, направени в открито заседание от колега – учител. С показанията са потвърдени редица от оплакванията в жалбата, както и употребата на епитети по адрес на Д. Свидетелят Н. е заявила, че отношението към него е било различно от това към другите, с това се е целяло да се урони неговият престиж като заместник-директор и авторитетът му пред учителите.

На първото открито заседание свидетелят Р. Н. по никакъв начин не е оборила показанията на С. Н., предвид и факта, че тя все още е подчинена на директора. С оглед установеното, Трети СПЗС е констатирал, че ответната страна К. М. е осъществила дискриминация, извършена под формата на тормоз на работното място, по признак „лично положение“ и ѝ е наложил глоба в минимален размер. На ответната страна е дадено и задължително предписание, занапред да се въздържа от действия, представляващи дискриминация на основата на защитения признак „лично положение“.

Честа практика за Трети СПЗС е да бъде сезиран с твърдения за осъществяване на неравно третиране от лишени от свобода във връзка с изтърпяване на тяхното наказание. С **Решение № 104/ 17.03.2025 г.**, Трети СПЗС се е произнесъл по жалба, подадена от С. А. М. – изтърпяващ наказание „лишаване от свобода“ в Затвор С. към процесния период. Като ответни страни, в производството са конституирани министърът на правосъдието, представляващ Министерство на правосъдието, както и главен директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“.

По същество в жалбата си л. св. е изложил оплаквания относно необходимостта от премахване на камерите за видеонаблюдение по време на провеждане на свижданията по чл. 98, ал. 1, т. 5 от ЗИНЗС поради намеса в личния живот. Като аргумент в тази посока е изведен доводът, че на жалбоподателя не му е изрично ограничено от закон или друг акт по време на изтърпяване на наложеното му наказание, да създава поколение и следва да му бъде съдействано в тази посока. Допълнено е, че е нарушено равенството в третирането, тъй като в затворите в гр. П., гр. С. и гр. В. стриктно се спазват указанията на зам.-министъра на правосъдието, дадени с акт № 94-С-16/13.05.2013 г., и там няма монтирани камери за видеонаблюдение, поради което лишените от свобода имат възможност да създадат поколение.

След възобновяване на преписката е проведено едно открито заседание в сградата на Централен софийски затвор. Установено е, че към момента на подаване на жалбата си до КЗД - 16.10.2015г., жалбоподателят С. М. е изтърпявал наказание "лишаване от свобода" 30 години при строг режим, в Затвора в гр. С., като преди това от края на 2012 г. до 08.08.2013 г. е бил в Затвор Б. Д., спрямо който няма претенции. В този смисъл жалбата касае периода на дискриминация по отношение на проведените „удължени свиждания“ в Затвора С.

За да прецени дали е налице различен режим на провеждане, на удълженото свиждане в процесния период, в Затвора – гр. С., съставът е взел предвид, че по отношение на по-неблагоприятно третиране на лишени от свобода, следва да се взема предвид в кое затворническо заведение изтърпяват наказанието си. Всеки затвор осигурява различни условия за живот на осъдените, в зависимост от категоризацията на затвора, които разлики са обективно обусловени от редица обстоятелства, водещи до различни битови и организационни условия. Ето защо, не може да се приеме просто, че изтърпяващите наказание в даден затвор лица се намират при "сравними сходни обстоятелства" с изтърпяващите наказание в друг затвор. Следователно, в подобни "сравними сходни обстоятелства" жалбоподателят се намира единствено с лицата, изтърпяващи в процесния период наказание „лишаване от свобода“ в затвор – същата категория като Затвор С. Видно от представеното становище от представляващия ГД „ИН“ и приложените копия на писмени доказателства за процесния период, е станало ясно, че категорията на съответните затвори, тези в гр. С. и гр. П. не са в сравнима ситуация със Затвор С., който е I-ва категория. Т.е. сравними са Затвор С. и Затвор – В., който също е I-ва категория. Установено е, че първа категория в процесния период са затворите в Б., В., С., Л. и С. 3.

Видно от представения по преписката доклад на Инспектората при МП по чл. 46 от Закона за администрацията, изготвен след сезирането им със сигнал от жалбоподателя, е установено, че към момента на извършване на проверката "няма официално въведен ред, който изчерпателно и подробно да указва начина за ползване на наградата по чл. 98, ал. 1, т. 5 от ЗИНЗС". Видно от доклада: помещението за удължено свиждане в Затвора – С. е ремонтирано скоро, и е изключена възможността за интимен контакт. От друга страна, съгл. чл. 73 ал. 2 от ППЗИНЗС – редът за свиждане се определя от началника на затвора, поради което практиката в различните затвори е различна. Във връзка с последното, съставът е заключил, че липсата на обща регламентация за обзавеждането на помещението и за реда на провеждане на свиждането, води до неравностойно положение при ползването на наградата в различните затвори и е предпоставка за много жалби.

При така изложените факти съставът е установил, че ответната страна, министърът на правосъдието е извършил в процесния период пряка дискриминация по признак "лично положение" спрямо л. св. С. А. М. в периода, в резултат на липсата на официално въведен ред, който изчерпателно и подробно да указва начина и реда на ползване на наградата „удължено свиждане“ по чл. 98, ал. 1, т. 5 от ЗИНЗС, във всички места за лишаване от свобода от закрит тип, и уреждащи правото и възможността на лишените от свобода да създават потомство със семейния партньор, при ползване на наградата „удължено свиждане“, по време на изтърпяване на наказанието. Същото нарушение е вменено и на директора на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", като и на двете ответни страни е дадено предписание, на основание чл.47, ал.1, във връзка с чл.76, ал.1, т.1 от ЗЗДискр., да въведат правна норма, с официално въведен ред, който изчерпателно и подробно да указва реда и начина на ползване на наградата „удължено свиждане“ по чл. 98, ал. 1, т. 5 от ЗИНЗС, във всички места за лишаване от свобода от закрит тип.

4. Четвърти специализиран постоянен заседателен състав - образование, убеждение, политическа принадлежност, обществено положение и имуществено състояние

В производството за защита от дискриминация, Четвърти специализиран постоянен заседателен състав е специализиран да разглежда преписки, свързани с оплаквания за дискриминация и със защитата от дискриминация на основата по признаците: образование, убеждение, политическа принадлежност, обществено положение и имуществено състояние. Членовете на състава са: Теодора Каменова, Бойка Чернева и Лазар Лазаров.

Практиката на Четвърти СПЗС е мотивирана със съотносими последователни позовавания на норми от международни договори и конвенции, по които Република България е страна и в съответствие с вътрешните нормативни актове, уреждащи защитата срещу всички форми на дискриминация и съдействие за нейното предотвратяване.

Анализът на постановените през 2025 г. решения от Четвърти СПЗС показва, че от общия брой решения – в 32 % от решенията е установено нарушение на антидискриминационното законодателство, като съответно е наложена глоба или санкция и/или задължително предписание за предприемане на необходимите действия. В 32 % от случаите съставът е установил, че няма дискриминация и е оставил жалбите без уважение. В 5 % от общия брой решения, жалбоподателя/сигналоподателя е оттеглил жалбата/сигнала си. В 5 % процента от случаите производствата са прекратени на различни основания, а 26 % са решения в хода на производството.

В **Решение №26/21.01.2025 г.** е разгледан случай, с който Комисията е сезирана с жалба, подадена от А.Н. с оплаквания за „тормоз“ по смисъла на §1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр. и дискриминация по признак „обществено положение“, както и наведени твърдения за нарушение на чл. 14 от ЗЗДискр. Твърди се, че жалбоподателят е лишен от допълнителни възнаграждения за постигнати резултати от директора на ДАМТН без наличие на основание, докато на останалите главни експерти в отдела е определено такова. Според него липсва основание за лишаването му от полагаемото ДВПР. Жалбоподателят сочи, че е положил труд, наравно с останалите експерти от отдела, като с работата си е помогнал за постигане целите на звеното, като началник на отдел „Финансово-счетоводен“, така и като главен експерт в отдела. Същият счита, че действията на директора, на дирекцията към него са дискриминационни и напълно тенденциозни, като излага аргумент, че същите имат връзка с подадените от него сигнали към Инспекция по труда и Инспектората на Министерството на икономиката и индустрията за нарушения от страна на директора.

Съставът приема, че видно от разпоредбата на чл. 14, ал. 3 от ЗЗДискр., критериите за оценка на труда при определяне на трудовите възнаграждения и оценката на трудовото изпълнение са еднакви за всички работници и служители и се определят с колективните трудови договори или с Вътрешните правила за работна заплата или с нормативно установените условия и ред за атестиране на служителите в държавната администрация, без оглед на признаците по чл. 4, ал. 1 ЗЗДискр.

Установено е, че към жалбоподателя липсват отправени забележки от страна на директора, на дирекцията за несправяне с работата, както и забележки за работата му на проведената междинна среща. Ответната страна заявява, че поставената оценка се дължи на слабото представяне на жалбоподателя в работата, без да представя доказателства във връзка с чл. 9 от ЗЗДискр. в тази връзка.

Не са събрани безспорни доказателства за наличие на пропуски и забележки относно извършената от жалбоподателя работа, което поражда съмнения, че оценяващият ръководител не е използвал атестацията като инструмент за оценка на работата на служителя и при определяне на допълнителните възнаграждения са прилагани чисто субективни критерии на преценка.

Съставът счита, че от събраните доказателства може да се направи извод за наличие на причинно-следствена връзка между подадените от жалбоподателя сигнали и „субективното му оценяване“ при определяне на допълнителни възнаграждения за постигнати резултати, доколкото ответната страна не доказва, че поставената оценка се дължи на слабото представяне на жалбоподателя в работата.

Съставът приема, че е налице преднамереност и субективност, приложен диференциран подход спрямо жалбоподателя, във връзка с допълнителното възнаграждение за постигнати резултати, което е формирано от подадени от него сигнали срещу дейността на прекия му ръководител, което действие го отличава от останалите служители и според състава изпълва съдържанието на признак „обществено положение“ на индивида.

С оглед на гореизложеното, съставът счита, че спрямо жалбоподателя е осъществено неравно третиране по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. по признак „обществено положение“ и нарушение на чл. 14, ал. 2 от ЗЗДискр.

Всъщото временно са събрани доказателства за поведение по отношение на жалбоподателя, което да е довело до неравно третиране под формата на тормоз на работното място по смисъла на §1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр. във връзка с чл. 5 от ЗЗДискр. по признак „обществено положение“. Това се налага и от свидетелските показания.

Принципът на равно третиране по признак „обществено положение“ е разгледан в **Решение №244/05.09.2025 г.** Комисията е сезирана във връзка с жалба за дискриминация по признак „обществено положение“ по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., както и претенция за нарушение на права по Глава Втора, Раздел III, чл. 37, ал. 1 от ЗЗДискр.

Жалбоподателят К.К. твърди, че ответната страна М.М. е забранил на своите служители да обслужват К.К. Същият твърди, че му е бил ограничен достъпът и му е било забранено да влиза в търговския обект. Според К.К. той е обект на дискриминация, тъй като е възпрепятстван от достъп до стоки и услуги, които са свързани с търговската дейност, която извършва като едноличен търговец и изказва недоумение от поведението на ответната страна.

Съставът приема, че по отношение на оплакванията на жалбоподателя са събрани гласни

доказателства и са налице обективни данни, които сочат за преднамереност и умисъл в действията на ответната страна. Съставът приема изложените оплаквания от страна на жалбоподателя за основателни.

От събраните гласни доказателства, както от свидетеля на жалбоподателя, така и от свидетелите на ответната страна, съставът приема за установено, че жалбоподателят К.К. не е допускан до търговските обекти на ответната страна и спрямо него е налице отказ за предоставяне на стоки и услуги.

Във връзка с изложените твърдения на ответната страна, че жалбоподателят К.К. не е получавал отстъпка в търговските обекти в съответствие с Вътрешните правила за определяне на търговска отстъпка, съставът установява от свидетелските показания, че регламентът, описан в правилата, не е спазван еднозначно. Жалбоподателят К.К. е получавал отстъпка по лична преценка, извън описания регламент.

Установено е, че след образуване на производството, жалбоподателят е отново допускан до търговските обекти на ответната страна.

Изложените в жалбата оплаквания са квалифицирани от заседателния състав като дискриминация по признак „обществено положение“ по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр във връзка с чл. 37, ал. 1 от ЗЗДискр., което представлява административно нарушение по чл. 78 от ЗЗДискр.

Друг казус във връзка с признак „обществено положение“ е разгледан в **Решение № 284/03.10.2025 г.** КЗД е сезирана с оплакване за отсъствие на правна възможност за магистър-фармацевтите, които по реда на чл. 222, ал. 1 от ЗЛПХМ да могат да работят в открити аптеки за обслужване на населението, със сключени договори с НЗОК по чл. 45, ал. 17 от ЗЗО, за отпускане на лекарствени продукти, заплащани напълно или частично от НЗОК за срока на обявената извънредна епидемична обстановка – да получат допълнително трудово възнаграждение, за месеците на обявена извънредна епидемична обстановка, в сравнение с всички други медицински специалисти по професионално направление „Здравни грижи“ и санитарни, които са получили допълнително възнаграждение за работа в извънредна епидемична обстановка. Ответни страни в производството са Министерски съвет и министърът на здравеопазването.

Съставът приема, че ответните страни са правно задължени субекти както по чл. 2 от Закона за здравето, така и по чл. 10 от ЗЗДискр.

Съставът счита, че посочените органи на изпълнителната власт са нарушили и нормативно определеното им задължение в чл. 10 от ЗЗДискр., а именно при изпълнение на правомощията си да предприемат всички възможни и необходими мерки за постигане целите на антидискриминационното законодателство, като гарантират равенство пред закона и равенство в третирането на всички медицински специалисти, ангажирани в борбата с COVID-19.

Според състава е налице неравно третиране по признак „обществено положение“ за периода от датата на влизане в сила на ЗБНЗОК за 2021 г. до изтичане на срока на извънредната епидемична обстановка на 31.02.2022 г. спрямо магистър-фармацевти, които съгласно чл. 222, ал. 1 от ЗЛПХМ работят в обществени аптеки за обслужване на населението, по отношение възможността да получат допълнително трудово възнаграждение, което се изплаща във връзка с пандемията от COVID – 19 съгласно ЗБНЗОК за 2021 г., вследствие на ненавременни и неправилни действия от страна на министъра на здравеопазването и Министерски съвет.

Съставът е счел, че с цел предотвратяване на евентуално бъдещо нарушение на антидискриминационното законодателство следва да бъде направена препоръка на министъра на здравеопазването и Министерски съвет да предприеме мерки по чл. 10 от ЗЗДискр., необходими за спазване на равенството в третирането и да не допуска бъдещи нарушения по чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. и чл. 6 от ЗЗДискр.

С признак „обществено положение“ е свързано и **Решение № 336 от 07.11.2025 г.** Производството е образувано въз основа на жалба от С.С. срещу Ц.И. Оплакванията в жалбата са за неравно третиране по признак „обществено положение“ и упражняван психически тормоз на работното място, изразяващ се в нахърняване на достойнството чрез подигравки и разпространение на неверни и обидни факти, отнемане на достъп до работното място, незачитане на принципа за осигуряване на безопасна работна среда и равни възможности за полагане на труд, незачитане на мнение по въпроси, касаещи трудовото правоотношение, както и закриване на катедра „География, регионално развитие и туризъм“.

В хода на производството жалбоподателката С.С. излага твърдения за неравно третиране

под формата на тормоз от страна на Г.К. по признак „обществено положение“ Признак „обществено положение“ е от тези признаци, които фактически се придобиват или изменят в процеса на социална реализация на гражданите в обществото, в резултат на упражняване на определени права. Жалбоподателката аргументира признак „обществено положение“ с нейното критично отношение и несъгласие по въпроси, касаещи закриването на катедрата (определено от нея като собствено мнение и недоволство), което я отличава от останалите служители.

Изказванията на Г.К. са на основата на признак „обществено положение“, тъй като използваните изрази съдържат оскърбителни квалификации и са насочени към група лица, носители на признак „обществено положение“, като се акцентира върху критичното отношение и позиция, които са активно проявени от академичния състав в частност жалбоподателката по въпроси, касаещи запазването и развитието на катедрата. Съставът намира, че изказванията създават обидна и враждебна среда на основата на признак „обществено положение“ на жалбоподателката. Законът, в частност §1, т.1 от ДР на ЗЗДискр., определя като тормоз всяко нежелано поведение, изразено по словесен начин, което има за цел накърняване достойнството на лицето и създаване на враждебна, обидна и застрашителна среда. Резултатът, до който са довели изказванията, е точно такъв.

Съставът установява, че по отношение на С.С. е осъществена дискриминация от страна на Г.К. по смисъла на §1, т.1 от ДР на ЗЗДискр., във връзка с чл. 5 от ЗЗДискр. под формата на „тормоз“ на работното място по признак „обществено положение“. Дава се препоръка на Г.К. занаяпред да предприеме мерки за недопускане на нарушения на Закона за защита от дискриминация, като се въздържа от изказвания, засягащи честта и достойнството на личността по отношение на защитените признаци „обществено положение“. Без уважение е оставена жалбата в частта по отношение на оплакванията за целенасочени действия от страна на Г.К., изразяващо се в инсценирано преместване на двама преподаватели от катедра „ГРРТ“ в друга катедра, водещо до намаляване на законоустановения минимум за съществуване на катедрата.

В Решение № 116/19.03.2025 г. е разгледан случай, при който Комисията е сезирана във връзка с жалба за дискриминация и тормоз при упражняване правото на труд по признак „политическа принадлежност“ по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. Твърди се, че жалбоподателят К.Т. е била принудена да подаде молба за напускане на работата си поради това, че е присъствала на събрание на политическа партия.

Съставът заключава, че по преписката са събрани множество противоречиви доказателства и в голяма степен предметът на спора се явява дума срещу дума. От доказателствата по преписката може да се направи аргументирано заключение, че спрямо жалбоподателя е налице тенденциозно отношение и лично отношение от работодателя С.С. – кмет на община Б., като последният не е успял да докаже по безспорен и категоричен начин, че принципът на равно третиране не е нарушен. Съставът приема, че жалбоподателят е претърпял нежелано поведение поради своята политическа принадлежност, което от своя страна е довело до накърняване на достойнството ѝ, като е причинила за нея унижителна и обидна среда, като същото попада в хипотезата на извършен тормоз по смисъла на §1, т.1 от ДР на ЗЗДискр.

По отношение на оплакванията за пряка дискриминация по чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. по защитения признак „политическа принадлежност“ не са установени лица в сравнимо сходно положение от други политически партии, спрямо които жалбоподателят е третиран по-неблагоприятно. При пряката дискриминация липсва друга цел освен поставяне на определени лица в неравноправно положение спрямо други, което не е установено. В този смисъл ответната страна не е извършила пряка дискриминация по признак „политическа принадлежност“ спрямо жалбоподателя, като в тази част жалбата се явява необоснована и недоказана.

5. Пети специализиран постоянен заседателен състав на КЗД – увреждане, възраст, семейно положение и сексуална ориентация

Пети специализиран постоянен заседателен състав на КЗД разглежда оплаквания за дискриминация по защитените признаци – увреждане, възраст, семейно положение и сексуална ориентация.

Членове на Пети специализиран постоянен заседателен състав /Пети СПЗС/ са Елена Чернева-Маркова, Бойка Чернева, Лазар Лазаров.

През отчетната 2025 г. от общия брой решения на Пети СПЗС, в 10 % е установил дискриминация, като е наложена глоба или имуществена санкция и е дадено задължително предписание на виновните лица. В 42 % от решенията е установено, че не е налице извършена дискриминация. 17 % от общия брой разгледани преписки са прекратени от състава на различни основания. В 2 % от случаите съставът е одобрил сключени споразумения между страните на основание чл. 62 от ЗЗДискр. 14 % са оттеглени от подалия жалбата/сигнала оплаквания за дискриминация. 15 % са решения в хода на производството.

Пети СПЗС през 2025 г. е постановил и решения по доклади за самосезиране на Комисията на основание чл. 40, ал. 2 от ЗЗДискр., във връзка с чл. 53 от Закона за хората с увреждания в рамките на кампанията „Достъпна България“, относно изградена и поддържана архитектурна среда, достъпна за хора с увреждания. В немалък брой случаи съставът е констатирал, че ответните страни са предприели необходимите действия и мерки за осигуряване на достъпност до обекти за хора с увреждания. Комисията е дала препоръка към тях за поддържане на съоръженията в

изправност, което да позволи самостоятелен и безпрепятствен достъп както за лица с увреждания, така и за такива с намалена подвижност.

В рамките на своята специализирана дейност през отчетния период Пети СПЗС е разгледал най-много жалби с оплаквания за осъществена дискриминация, на основата на защитения съгласно чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. признак „увреждане“, като част от тези оплаквания са свързани и с изградена и поддържана архитектурна среда, недостъпна за хора с увреждания.

Пример за индивидуален административен акт, постановен от Пети СПЗС, с който се е произнесъл по оплаквания за дискриминация по признак „увреждане“, е **Решение № 150/25.04.2025 г.** Съставът е разгледал инициативен документ, подаден от Фондация „Д. С.“ и жалбоподателката Й. С. К. срещу дружество, предоставящо туристически услуги – „Б.“ ООД, представлявано от управителя Б. Б. Б.

Й. К. е лице с двигателни увреждания, като вследствие на претърпяна автомобилна катастрофа се придвижва с помощта на инвалидна количка. В началото на месец април 2024 г. Й. К. и съпругът ѝ Д. К. решили да посетят остров Родос и остров Корфу, Гърция с организирана екскурзия от туроператора „Б.“ ООД. При консултация в офис на дружеството обаче – служител на „Б.“ ООД е отказал да направи резервация с мотива, че „не предлагат услуги за инвалиди“. След получения отказ Й. К. е направила собствено проучване и е установила, че хотелите, които са включени в офертата на „Б.“ за о. Родос и о. Корфу, имат специално пригодени и оборудвани стаи за хора с физически затруднения, като въпросните стаи са били свободни за конкретния времеви период на екскурзията. Въпреки това от „Б.“ ООД отново я уведомили, че „хотелите не разполагат с помещения, подходящи за инвалиди“. При допълнително проучване от страна на Фондацията „Д. С.“ е установено, че за всички екскурзии на сайта на туристическата агенция в частта „Полезна информация“ е упоменато, че „Пътуването като цяло не е подходящо за лица с ограничена подвижност!“. В рамките на производството е постъпило писмено становище от ответната страна, в което се твърди, че относно избраната от Й. К. дестинация и конкретните места за настаняване, вкл. и придвижването до тях, туроператорът е счел, че могат да бъдат неудобни за клиентката. Отбелязано е също, че съгласно практиката си туроператорът е установил неудобството за конкретната дестинация за клиенти с ограничена подвижност – предвид скалистата местност и необходимостта от придвижване на различни места. Относно посочената информация на сайта се твърди, че същата не утвърждава ограничение или отказ за предоставянето на туристически услуги на лица с ограничена подвижност, а само препоръка. В допълнение е посочено, че Й. К. е пътувала и преди и е използвала услугите на „Б.“ ООД. От свидетелските показания на служители на „Б.“ ООД се установява, че дружеството действително има практиката да предупреждава клиентите си, че тези пътувания не са подходящи за лица с увреждания.

Въз основа на събраните по преписката писмени и гласни доказателства Пети СПЗС е установил, че практиката, с която дружеството обявява на клиентите си, че организираният от тях пътувания не се препоръчват за лица с ограничена подвижност, представлява форма на непряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 3 от ЗЗДискр. на основата на признак „увреждане“. За установеното нарушение съставът е наложил административно наказание – имуществена санкцията на „Б.“ ООД в размер на 500 /петстотин/ лева, като е дал препоръка на ответната страна да предприеме необходимите мерки и действия за преустановяване на дискриминационната практика.

Друг пример за случай, в който Пети СПЗС се е произнесъл по оплаквания за дискриминация по признак „увреждане“, е **Решение № 136/27.03.2025 г.** Съставът е разгледал жалба, подадена от Б. А. О. от гр. Р. срещу НОИ, с изложени оплаквания за наличието на архитектурна среда, недостъпна за хора с увреждания – дискриминация съгласно разпоредбата на чл. 5 от ЗЗДискр. Жалбоподателят е посочил, че е лице с увреждане с ЕР на ТЕЛК и определена първа група инвалидност, като се придвижва посредством инвалидна количка. На 07.05.2024 г. същият е посетил ТП на НОИ – Р. с цел извършване на справка, като е установил, че е налице архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до институцията. В рамките на производството е постъпило писмено становище от НОИ, в което е изразена позицията, че са осигурени всички възможни условия, които са необходими технически, за да могат гражданите в неравностойно положение да достигат до услугите на ТП на НОИ – Р. Посочено е също, че са изградени два подхода за достъп на лица с увреждания на първи етаж в административната сграда на ТП на НОИ – Р, един непосредствено пред входа и друг – във вътрешността на първия етаж, преди приемната на отдел „Пенсии“ и приемната на сектор „Краткосрочни плащания“. Уточнено е, че действително и двата подхода са с

наклон, който понякога създава затруднения за самостоятелно използване от хора с увреждания, но в такъв случай служителите на ТП на НОИ – Р. или на фирмата, осигуряваща физическа охрана на сградата, винаги оказват необходимото съдействие, за да може лицето да получи услугата, за която е посетило институцията. Въз основа на събраните по преписката доказателства Пети СПЗС на КЗД е установил, че ответната страна е изпълнила всички законови изисквания, като са предприети мерки, осигуряващи безпрепятствен достъп на лица с двигателни увреждания, както и по отношение на такива с намалена подвижност до обекта. Въз основа на това съставът е дал препоръка на НОИ да поддържа в изправност съоръженията, с което да гарантира на хората с увреждания самостоятелен и безпрепятствен достъп до институцията.

Внередки случаи в хода на проучването пред КЗД ответните страни предприемат действия, с които отстраняват допуснатото нарушение или задоволяват претенцията на жалбоподателя, което изпълва целите на административното производство и преписката бива прекратена. Подобна хипотеза се наблюдава особено често при оплаквания за изградена и поддържана архитектурна среда, недостъпна за хора с увреждания. В такива случаи благодарение на административната преписка, образувана пред Комисията, ответните страни научават за съществуването на даден проблем, като ангажират усилия и средства за неговото предотвратяване. Подобен случай е разгледан от Пети СПЗС в **Решение № 337/07.11.2025 г.** с изложени оплаквания за осъществена дискриминация по признак „увреждане“. А. И. Д. е подала жалбата си срещу С. община, както и срещу С. община – Район „И.“ с оплаквания за дискриминация по признак „увреждане“ чрез изграждане и поддържане на архитектурна среда, недостъпна за хора с увреждания, по смисъла на чл. 5, предложение последно от ЗЗДискр.

Жалбоподателката е посочила, че е с трайно намалена работоспособност от 100%, с чужда помощ, с диагноза „Вяла параплегия“, като е в инвалиден стол и обитава общинско жилище в сградата, в която няма достъпна архитектурна среда и лесен достъп. Посочва, че в кооперацията е било проведено Общо събрание на Етажната собственост, на което е взето решение за изграждане на електрическа платформа във входа на блока за хора с инвалидни колички. Поради финансови затруднения обаче жалбоподателката не можела да осигури необходимите средства за изграждането.

Уточнява, че на 06.11.2024 г. майката на жалбоподателката Н. Д. е депозирала молба до СО – Район „И.“ за подкрепа относно изграждане на подходящо съоръжение, чрез което да се осигури безопасен и безпрепятствен достъп до входа и изхода на сградата. На 02.12.2024 г. е депозирана втора молба до институцията, но отговор не е бил получен. На 09.04.2025 г. е изпратена трета молба, на която е отговорено, че С. Община е отказала финансиране за изграждане на съоръжението, вследствие на което жалбоподателката сочи, че се чувства дискредитирана и дискриминирана поради бездействието на съответните органи, които са длъжни да гарантират равен достъп и защита на правата ѝ.

В рамките на производството е постъпило писмено становище от кмета на СО – Район „И.“, който отрича осъществяването на дискриминация по признак „увреждане“. Посочено е, че с писмо № СОА***/04.07.2025 г. заместник-кметът на СО е уведомила СО – Район „И.“, че средствата за изграждане на електрическа стълбищна платформа ще бъдат осигурени, като вследствие на това е отправена покана до трима потенциални изпълнители за възлагане на доставка и монтаж на стълбищна платформа за хора с увреждания за осигуряване на достъпна среда в жилищната сграда, където живее А. Д.

Въз основа на това е постъпила писмена молба от А. Д., в която сочи, че е уведомена от С. община, че е направен оглед на блока за установяване на възможност за поставяне на електрическа стълбищна платформа, както и че средствата за изграждане на платформата ще се осигурят на район „И.“, вследствие на което желае да оттегли жалбата си, тъй като целта ѝ е била изпълнена. Въз основа на това Пети СПЗС е уважил молбата на А. Д., като е прекратил производството.

Пети СПЗС разглежда случаите и при оплаквания за евентуално осъществена дискриминация по защитения признак „възраст“. Такъв случай през отчетния период е разгледан в **Решение № 345/14.11.2025 г.** Производството е образувано по жалба на З. Б. Й. – Д. К. срещу работодателя ѝ „Е. А. Д. Ю. С. А.“ КЧТ, където е заемала длъжността „Организатор административни услуги за клиенти с италиански език“. Жалбоподателката е изложила оплаквания, че за периода от назначаването ѝ на работа в дружеството до датата на прекратяване на трудовото ѝ правоотношение е била третирана по-неблагоприятно в сравнение с всичките ѝ останали колеги от екипа, като е била обиждана по повод нейната възраст, била е изолирана и е била принудена

да върши различна работа от тази, за която е назначена съгласно трудовия ѝ договор. В жалбата е посочила още, че всичките ѝ колеги от отдела са получавали по-високи заплати, като същите са били увеличавани, докато нейната оставала без промяна. Твърди, че е назначена със стартова годишна основна заплата в размер на 21 720 лв., като в следващите две години същата е била оразмерявана с разлика от 126 лв. на година, дължаща се единствено на натрупания ѝ трудов стаж, т.е. заплатата ѝ не е била увеличавана от датата на назначаването ѝ до датата на прекратяване на трудовото ѝ правоотношение.

З. Б. Й. – Д. К. е посочила още, че след прекратяване на трудовото ѝ правоотношение е попаднала на обява за работа, където бившият ѝ работодател „Е. А. Д. Ю. С. А.“ КЧТ е публикувал обява за същата позиция като тази, която е заемала преди. Направило ѝ впечатление, че в обявата се насърчават да кандидатстват наскоро завършили образование хора. Жалбоподателката е кандидатствала, но не е била наета от работодателя, като тя счита, че същото се дължи на нейната възраст.

От събраните по преписката доказателства съставът е установил, че размерът на трудовото възнаграждение на З. Б. Й. – Д. К. е най-нисък, както и че същият не е увеличаван за разлика от трудовите възнаграждения на колегите ѝ, заемащи същата длъжност, на които са определени значително по-високи годишни заплати. Така Пети СПЗСД е заключил, че работодателят не е изпълнил задължението си по чл. 14, ал. 1 от ЗЗДискр. за осигуряване на равно възнаграждение за еднакъв и равностоеен труд, като нарушението е продължило в тригодишния процесен период. За установеното нарушение на ЗЗДискр., и с оглед на неговата продължителност във времето, съставът е наложил административно наказание – имуществена санкция на „Е. А. Д. Ю. С. А.“ КЧТ в размер на 1000 /хиляда/ лева.

Във връзка с оплакванията за извършена дискриминация по защитения признак „възраст“ съставът е отчел, че поставеното изискване за наскоро завършили лица за кандидатстване по обявата за работа, доколкото същото не представлява определящо професионално изискване и не е свързано с необходимостта от обучение за заемане на длъжността, не може да се приеме, че съответства на критериите, посочени в ЗЗДискр., както и на Директива 2000/78/ЕО на съвета за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите. Съставът е отбелязал, че при обявяване на свободно работно място работодателят няма право да поставя изисквания, свързани с признаците по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., в това число и признака „възраст“.

Пети СПЗС въз основа на събраните по преписката доказателства и с оглед на разпоредбите на Конвенция № 111 от 1958 г. на МОТ относно дискриминацията в областта на труда и професиите и на чл. 7, ал. 1, б. (а) от Международния пакт за икономическите, социалните и културните права (обн. ДВ. бр. 43 от 1976 г.) е установил, че не са представени доказателства от ответната страна, от които може да се заключи, че принципът на равно третиране не е нарушен, като е приел за установено, че твърденията на жалбоподателката за осъществено неравно третиране спрямо нея от страна на „Е. А. Д. Ю. С. А.“ КЧТ, в качеството му на работодател, на основата на защитения признак „възраст“, са основателни и доказани. За установеното нарушение на антидискриминационното законодателство заседателният състав е счел, че имуществена санкция от 500 /петстотин/ лева би постигнала целите на административното наказание по отношение на работодателя.

Пети СПЗС е разгледал оплаквания и за евентуално извършено неравно третиране въз основа на защитения по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. признак „сексуална ориентация“. Пример за такова производство е **Решение № 347/14.11.2025 г.** В сигнал до КЗД, подаден от Младежка ЛГБТ организация „Д.“, представлявана от председателя Д. И. Л., са изложени твърдения за дискриминация, извършена под формата на „тормоз“ по признак „сексуална ориентация“ от страна на П. Н. Н. – народен представител в 50-ото НС. По същество твърденията са свързани с изказване на П. Н. от трибуната на Народното събрание по повод обсъждането на промени чрез Закона за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование и по-конкретно измененията в чл. 1, ал. 2, т. 3 от ЗПУО, които гласят: *„В системата на предучилищното и училищното образование се забраняват действия, свързани със... извършване на пропаганда, популяризиране или подстрекаване по какъвто и да е начин, пряко или косвено, на идеи и възгледи, свързани с нетрадиционна сексуална ориентация и/или определяне на полова идентичност, различна от биологичната“*. В сигнала е посочено, че в рамките на пленарно заседание в Народното събрание П. Н. е използвал по време на изказването си от трибуната реч на омразата, насочена към ЛГБТИ+ общността и застъпниците ѝ, с която дискриминира съответната социална група по признак „сексуална ориентация“ съгласно чл. 4, ал. 1 и чл. 5 от ЗЗДискр. В сигнала е

цитирано изказването на народния представител, а именно: „...в Европа няма по-полezni хора за Владимир Путин и за Русия от хората, които започнаха да слагат знак на равенство между нетрадиционната сексуална ориентация и европейските ценности! Хората, които замениха националните си знамена или знамето на Европейския съюз със знамето на дъгата, са най-вредните хора за Европа! Те я разбиват, ерозират обединена Европа, унищожават я много повече, отколкото всеки външен противник. Те са полезните идиоти на Путин!“. Твърди се, че речта на П. Н. е изпълнена с елементи на явна неприязън и омраза към възгледите на ЛГБТИ+ общността и нейните поддръжници, а това е видно от множеството използвани епитети, които окачествяват ЛГБТИ+ лицата и техните застъпници като „полezni за Владимир Путин и Русия“, „най-вредните хора за Европа“ и др. Сочи се, че акцентирането върху „Путинова Русия“ като абсолютно диаметрална противоположност на Европа с цел да се вмени политическа антиевропейска принадлежност на ЛГБТИ+ поддръжниците и общността е опит за манипулация на общественото мнение и унижително и дискриминационно твърдение. В сигнала е направена историческа законодателна препратка, като е подчертано, че ЛГБТИ+ общността е обект на преследване от руската държава заради т.нар. „нетрадиционна“ сексуална ориентация, като правата на ЛГБТИ+ лицата не са защитавани, въведени са множество анти-ЛГБТИ+ закони, като през 2023 г. ЛГБТИ+ движението е обявено за „екстремистко“.

В постъпилото по преписката писмено становище от П. Н. е посочено, че изложените в сигнала твърдения са неверни, манипулативни и неотговарящи на действащото законодателство на Република България и ЕС, като излага аргументи по същество. Изтъква, че ЛГБТИ+ общността е обединена не от сексуалната ориентация, като основен обединяващ признак на тази общност, а от идеологически, доктринерни и социални убеждения за устройството на обществото и за абсолютното право на индивида на самоопределение, в това число полове, различни от биологичния.

Посочва, че с термина „ЛГБТИ+“ е възприето да се означава цяла идеология, в центъра на която стоят разбиранията, че полът не е предопределен от биологични белези, а от избора на лицето, както и че всеки индивид има право и възможност във всеки един момент да избира своя пол, тоест да се самоопределя, а всички останали лица, организации и институции следва да се съобразят изцяло със самоопределението за пол на съответния самоопределящ се човек.

Твърди, че не са налице дискриминирани лица и сочи, че в инициращия производството сигнал не е уточнено: Какъв е обхватът на т.нар. ЛГБТИ+ общност, кои са лицата, за които се твърди, че са дискриминирани и др.

В становището е посочено, че сигналът цели да прокара твърдения, свързани с вече приетия Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, с който се забранява „извършване на пропаганда, популяризиране или подстрекаване по какъвто и да е начин, пряко или косвено, на идеи и възгледи, свързани с нетрадиционна сексуална ориентация и/или определяне на полова идентичност, различна от биологичната“, и да ги релевира като твърдения за дискриминация.

Изтъква, че изразът „полезен идиот“ (англ. useful idiot, фр. idiot utile) е част от политическия жаргон в целия свят и описва човек, който се бори за кауза, без да разбира напълно последствията от действията си и по този начин в крайна сметка накърнява собствените си интереси. По-нататък описва употребата на израза през годините, стигайки до твърдението, че терминът изразява политическа позиция и исторически е широко застъпен в политическата реторика.

След обстоен анализ на правните норми и на съдебната практика на ЕСПЧ по идентични казуси – Пети СПЗС е заключил, че целта на изказванията на ответната страна по време на приемането на проектозакона е да аргументира конкретна своя позиция, свързана със сексуалното образование, казано най-общо, по отношение на децата в училищна възраст, както и че процесното изказване е в условията на политически дебат, необходим за едно демократично общество, в което най-доброто за обществото се ражда именно при сблъсък на опониращи идеи и разбирания. В тази връзка съставът е приел за установено, че фактическият състав на предявеното нарушение не е изпълнен и П. Н. не е осъществил дискриминация под формата на „тормоз“ по признак „сексуална ориентация“ по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., спрямо ЛГБТИ+ общността, с изказването си по време на гласуването на Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, като е оставил инициативния документ без уважение.

6. Петчленен разширен заседателен състав на КЗД - дискриминация по повече от един признак (множествена дискриминация)

Постъпилите жалби и сигнали, в които се посочват повече от един признак, т. е. има данни за „множествена дискриминация“, се разпределят за разглеждане на Петчленен разширен заседателен състав на КЗД.

Петчленните разширени заседателни състави не са константни, членовете им се определят от председателя на КЗД, с издаваните от него разпореждания за всяка образувана преписка, в която се претендира неравно третиране и дискриминация, на повече от един от признаците, визирани в чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. В случаи на твърдяна множествена дискриминация или дискриминация на основата на повече от един признак, се установява и доказва всеки един от посочените признаци. Петчленните разширени заседателни състави при разглеждане на конкретно оплакване по дадена преписка, могат да постановят решение, с което да уважат една или няколко от претенциите, съдържащи се в инициативния документ, или съответно – да бъдат оставени без уважение.

През отчетната година случаите, в които Комисията е установила нарушение на антидискриминационното законодателство и е наложила мерки за административна принуда, са 19 % от постановените решения по преписките, разгледани през календарната 2025 г. Прекратените производства на различни основания са 20 %, постигнати са споразумения за 3 % от постановените решения, 24 % са решенията по хода на производството. В 33 % от случаите в жалбите, съставите не са установили дискриминация и жалбите са оставени без уважение. 1 % от общия брой са решения, поради оттегляне от подателя жалба.

В рамките на отчетната 2025 г., съставите разглеждат и установяват нарушения на забраната за дискриминация по чл. 4, ал. 2 и ал. 3 от ЗЗДискр., както и дискриминация по смисъла на чл. 5 във връзка с § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр. Отчита се също така висок ръст на оплакванията за дискриминация на лица с увреждания, разгледани от Петчленен разширен заседателен състав, с претенция, че са дискриминирани по признак „възраст“ и „увреждане“.

От постановените през годината преписки се констатира също, че голям брой от постановените решения засягат оплаквания на лица, които са заети в публичния сектор, за разлика от предходни години.

През 2025 г. се наблюдава много висок ръст на оплакванията за дискриминация под формата на „тормоз“ по смисъла на чл.5 във връзка с § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр., основно свързани с нарушенията при упражняване правото на труд. Тези оплаквания са с водещ признак „лично положение“, допълнен с оплаквания за дискриминация по признак „образование“ или „обществено положение“, както и за нарушения на чл. 13 и чл. 14 от ЗЗДискр. Прави впечатление, че освен оплаквания за тормоз, голяма част от жалбоподателите поддържат и твърдения за дискриминация под формата на преследване, които конкретни оплаквания за преследване, в повечето от разгледаните случаи са установени като неоснователни. Пример за това е постановено **Решение № 371/24.11.2025 г.** по жалба на И. И. П. с изложени оплаквания за по-неблагоприятно третиране по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр. „тормоз“ на работното място по признаци „лично положение“ и „обществено положение“ и нарушение на чл. 13 и чл. 14 от ЗЗДискр., както и твърдения за „преследване“ по смисъла на Параграф 1, т. 3, буква а) от ДР на ЗЗДискр. В жалбата си И.П., дългогодишен „уредник“ в Р.И.М.–П., твърди, че след възстановяването му от съда на длъжността, от която е бил незаконно уволнен, директорът е предприел срещу него дискриминационни действия. Оплакванията на жалбоподателя са за това, че са му възлагани несвойствени задачи, изплащано му е по-ниско възнаграждение, сравнено с другите му колеги, отказван му е полагаем отпуск, лишаван е от бонуси и допълнителни стимули, не е включен и в задължителния профилактичен преглед. Твърди, че са му възлагани дейности като „пазител на изложба“, „дежурен уредник“, както и самостоятелни теренни проверки без необходимите условия и оборудване, както и че е командирован с обществен транспорт – практика, неприлагана спрямо други служители. Посочва, че след възстановяването му на работа от съда, не е получил достъп до системата за дигитализация, а с допълнително споразумение от 2024 г. му е определена по-ниска основна заплата от тази на колегите му. Счита, че всички действия на директора са провокирани от отказа му да приеме понижение в длъжност и от воденото съдебно дело, с които обосновава твърденията си за дискриминация. Ответната страна - директорът на Р.И.М. –П., д-р В.П., оспорва жалбата на И.П., като подчертава, че твърденията са неверни. Според становището на ответната страна и представляващ работодателя, възнаграждението на И.П. винаги е било определяно съобразно трудовия му договор, вътрешните правила и закона, като няма данни за различно третиране. Отказът за бонуси е бил обоснован с това, че ДМС е изплащано за допълнителна работа, извършвана преди жалбоподателят да бъде възстановен на работа, поради което той обективно няма принос за този период. В становището се отбелязва, че впоследствие жалбоподателят е получил бонус за второто полугодие. Ответната страна допълва, че годишни профилактични прегледи, през твърдяната от жалбоподателя година, не са извършени поради липса на средства, а право на средства за очила имат само служители, работещи основно с електронни дисплеи, което не се отнася за И.П. Относно дежурствата във временни изложби, ответната страна е посочила, че това е обичайна практика за всички уредници и че И.П. е работил при нормален график с определени почивни дни. Временното възлагане на функции „дежурен уредник“ се явява практика, приложима при липса на служители. Отказът за отпуск е обоснован с необходимостта от осигуряване на нормална работа на музея. За теренните проверки е обяснено, че всички уредници ги извършват сами или в екип според нуждите, при налични предпазни средства и при подадена заявка, а И.П. не е подал такава. Даване на писмен отчет било разпоредено, тъй като самият служител настоявал комуникацията да бъде само в писмен вид. Ответната страна пояснява, че предложението за преназначаване на длъжност „екскурзовод“ не е било понижение в длъжност, а в изпълнение на предписания на ТЕЛК за работа при по-щадящи условия. Обяснено е, че липсата на достъп до програмата за дигитализация в конкретен ден се дължала на временен технически проблем. Сезонът, в който са били възложени теренните дейности, се счита за напълно подходящ за наблюдения на биоразнообразието. Ответната страна счита твърденията на И.П. за дискриминация по „лично“ и

„обществено положение“ за неоснователни и недоказани.

С постановеното решение Петчленен РЗС установява по отношение на жалбоподателя - И.П.П от гр. П, че с определения му по - нисък размер на основно трудово възнаграждение за длъжността „уредник музей“ в Р.И.М. – П., в сравнение с останалите служители, заемащи длъжността, е извършено нарушение на чл. 14 от ЗЗДискр. от директора на музея и представляващ работодателя, и е наложил глоба в размер на 200 /двеста/ лева, като е дал задължително предписание, на основание чл.76, ал. 1 от ЗЗДискр., ответната страна да разработи разпоредби във Вътрешните правила за работна заплата в Р.И.М. – П. за определяне и изменение на основното трудово възнаграждение на служителите, които еднакво и непротиворечиво да се прилагат към всички служители и с които да се ограничи до минимум възможността за проява на субективна преценка на работодателя. Със същото решение съставът установява, че д-р В. П, в качеството на директор и представляващ работодателя, е осъществил тормоз на работното място по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр., по признак „лично положение“ спрямо И.П.П. от гр. П., изразяващ се във възлагане на задължение да представя всекидневен писмен отчет за извършената работа и отказ на заявление за ползване през м. август на полагаем годишен отпуск. С постановеното от състава решение е прието, че ответната страна не е осъществила дискриминация под формата на „преследване“ по смисъла на § 1, т. 3 от ДР на ЗЗДискр. Решаващият състав е оставил без уважение жалбата в частта с оплаквания за нарушение на чл. 13 от ЗЗДискр, и нарушение по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр., по признаци „лично положение и „обществено положение“ по отношение на оплакванията за поставяне на несвойствени задачи за длъжността, която заема, а именно: „дежурен уредник“ и „пазител изложба“; лишаване от допълнително възнаграждение за втората половина на 2023 г.; лишаване от профилактичен медицински преглед; лишаване от сума за закупуване на диоптрични очила; определяне на коледен бонус в по-малък размер за календарната година; възлагане на теренни проверки извън населени места, без необходимата екипировка, уреди, високо проходим автомобил 4x4; лишаване от достъп до програмата за дигитализация – като неоснователни.

Друг пример във връзка с оплакванията за тормоз на работното място касае конкретни действия от страна на органа по назначаване, които не кореспондират с изискванията на ЗДСл. Казусът е свързан с оплакване за дискриминация под формата на тормоз на работното място, съдържа и твърдения за оказване на натиск за напускане на работа, оплакване за нарушение на чл. 18 от ЗЗДискр. и за тормоз във връзка с изказвания в медии от страна на ответната страна, като пример за това е **Решение № 89/11.03.2025 г.** В подадената до КЗД жалба са изложени оплаквания за дискриминация по признаци „лично положение“, „обществено положение“ и „политическа принадлежност“. Жалбоподателката сочи, че първото ѝ оплакване за дискриминация касае действията за прекратяване на служебното ѝ правоотношение като служител на МК с твърдения за оказан натиск тя да напусне работа, включително за наложеното ѝ дисциплинарно наказание – уволнение. Второто оплакване е свързано с оплаквания, че е била обект на системен дискриминационен тормоз от страна на В.М, в качеството му на служебен министър, след нейното уволнение. Твърди се, че в серия от публични изяви и интервюта в национални медии ответната страна М. е демонстрирал открита непоносимост към личността на жалбоподателката, целяща публичното ѝ оклеветяване и осъществяване на недопустима, безпричинна принуда и натиск за отстраняването ѝ от заеманите длъжности, вкл. и принудително прекъсване на трудовата ѝ кариера.

Ответната страна В.В.М. оспорва твърденията в жалбата и твърди, че в жалбата липсвали доводи относно типа и начина на осъществяване на посочения „натиск“.

В рамките на производството е установено, че от страна на органа по назначаването (за процесния период В. М.) действително е имало отправено предложение до жалбоподателката същата доброволно да напусне работа, след което е била отправена нотариална покана за прекратяване на служебното правоотношение по инициатива на органа по назначаването срещу обезщетение по реда на чл.107а, ал.1 от ЗДСл., което предложение жалбоподателката не е приела, а това обстоятелство безспорно е установено от страна на ВАС във връзка с оспорване на незаконното уволнение на жалбоподателката. Установено е, че веднага след отправеното предложение от органа по назначение, което било отказано от жалбоподателката, са наложени две дисциплинарни наказания, последното от които е било уволнение. В разглеждания случай съставът отчел, че срещу жалбоподателката е образувано дисциплинарното производство по чл. 93, ал. 1 от ЗДСл. Поставени са ѝ въпроси с писмо от органа по назначението, изпратени и на електронната поща. Връчена е и покана за изслушване чрез онлайн платформа „Зуум“.

Безспорно е установено, че К.С. не се е явила на изслушването, като в тази връзка е бил съставен констативен протокол в присъствието на двама свидетели. Решаващият състав е отчел факта, че за определената дата за изслушване жалбоподателката е била в отпуск по болест, в който отпуск е била и при издаването на заповедта за уволнение.

Петчленен РЗС е приел за безспорно, с оглед влязло в сила решение на съда, че спрямо жалбоподателката е била нарушена процедурата по чл. 93, ал. 1 от ЗДСЛ, като същата не е била надлежно поканена да даде писмените си обяснения, не е имала възможност да се запознае с материалите и да ангажира доказателства. Данните по преписката ясно показват, че спрямо нея е било нарушено драстично правото ѝ на защита до степен пълното ѝ лишаване от такова, с оглед данните от приложеното като доказателство съдебно решение във връзка с оспорване на уволнението. Петчленен разширен заседателен състав отчита също, че ответната страна не дава обективно и разумно обяснение защо спрямо С. не е спазена процедурата по чл. 93, ал. 1 ЗДСЛ, като на жалбоподателката не е дадена възможност да даде своите писмени обяснения и да ангажира доказателства в своя защита, включително и причината да се бърза с издаването на заповед за налагане на дисциплинарното наказание – уволнение на служител, който е в болнични. Видно от показанията на разпитания свидетел Б. Л., съставът е установил, че действително спрямо К.С. е била създадена негативна среда.

Във връзка с оплакването за тормоз на работното ѝ място по см. на чл.5 във вр. с § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр. съставът е установил, че хронологията на събитията ясно показва целенасочени действия, чрез последвалите заповед за налагане на дисциплинарно наказание „забележка“ и заповед за налагане на дисциплинарно наказание – „уволнение“, в тяхната последователност за кратък период от време. Тези данни дават основание на настоящия състав да приеме, че са налице категорични данни за *prima facie* дискриминация, въз основа на които да се направи обосновано предположение, че на работното ѝ място е създадена враждебна и застрашителна среда. Съставът е изложил мотиви за това, че всеки служител и в частност за всеки държавен служител, а още повече спрямо служител, изпълняващ висша длъжност в администрацията, е обидно и унижително да му бъдат изисквани обяснения в онлайн среда, още повече, когато служителят е в отпуск по болест, без такава процедура (покана за изслушване онлайн) изначално да бъде предвидена в нормативен акт. В тази връзка съставът е приел, че тези действия ясно показват, че спрямо жалбоподателката е съществувало отрицателно отношение, на основата на признаците „лично положение“, „обществено положение“ и „политическа принадлежност“. Решаващият състав е подчертал, че самата презумпция на ответната страна М. (изтъквана и в публичното пространство, която той не оспорва), че свързва жалбоподателката с дадена политическа партия ясно индикира, че именно поради продължителността на служебното ѝ правоотношение, което съвпада с периода, в който ответната страна е заемал поста министър на културата, а това ясно показва, че от страна на ответната страна е възприето, че жалбоподателката е била обвързана политически. Последното от своя страна обосновава и извода, че С., без значение дали е била член на дадена политическа партия или не – за случая същата е била възприемана като член на такава партия от ответната страна, което обосновава и извод за наличие на признак „политическа принадлежност“. Съставът е отчел, че цялостното отношение, което е довело като резултат прекратяване на служебното правоотношение на С., очевидно отговаря на характеристиките, описани в легалната дефиниция в § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр.

Във връзка с оплакванията, касаещи тормоз, включващ публичните изказвания в медиите на ответната страна М., и коментари по отношение на жалбоподателката, Петчленен РЗС е отчел, че в направените публични коментари на М. се коментира наличието на партийна ангажираност на бивш служител на ведомството, което впоследствие е било назначено в НТ. Съставът е преценил, че при направените по време на медийните изяви на ответната страна В. М., в качеството му на министър на културата, респ. направените от него квалификации спрямо бившата вече служителка той не визира жалбоподателката по име. Съставът отчита, че за определена част от обществото, конкретно служители на администрацията, свързана с ведомството, даденото в интервюта описание за въпросната служителка индикира кой е неговия адресат. В този смисъл оплакването, че изказванията са насочени спрямо жалбоподателката и фактът, че тя се е саморазпознала, означава, че по това описание С. като обект на изказванията му може да се идентифицира, също може да бъде разпозната и от определена част от обществото. Всичко това в рамките на воденото пред КЗД производство, съпоставено с гореустановените данни за осъществен тормоз на работното място, индикират, че презумпцията от страна на ответната

страна за политическата ангажираност на жалбоподателката е съществувала. Решаващият състав е изложил мотиви за това, че задълженията на работодателя, конкретно разписани в 33Дискр., са да спазва основното изискване за равно третиране, присъщо на всяко демократично общество и в съответствие с принципите на правото на ЕС, като това изискване е детайлизирано от законодателя и в нормата на чл. 20 от 33Дискр. – работодателят да прилага еднакви критерии при налагане на дисциплинарни наказания, без оглед на признаците по чл. 4, ал. 1 33Дискр.. Анализът на доказателствата, на начина и условията, при които жалбоподателката е изпълнявала служебните си задължения, включително начина на образуване и изпълнение на процедурата за налагане на дисциплинарно производство спрямо жалбоподателката, в разрез с разписаната процедура по чл.93, ал. 1 от ЗДСл., водят до извод, че спрямо С. са нарушени гарантираните ѝ от закона равни условия на достъп до осъществяваната от нея дейност, което в случая е в подкрепа на основния извод за осъществен от страна на ответната страна „тормоз“ на работното място. Петчленен РЗС е установил, че спрямо жалбоподателката е допуснато нарушение на забраната за дискриминация по см. на чл. 5 от 33Дискр., във вр. с § 1, т. 1 от ДР на 33Дискр., като ответната страна е създала условия за враждебна, обидна и унижителна среда на работното ѝ място на основата на признаците „лично положение“, „обществено положение“ и „политическа принадлежност“. За установеното нарушение съставът е наложил на ответната страна глоба в размер на 500 (петстотин) лева. Със същото решение на основание чл. 47, т. 6 от 33Дискр. на В.В.М е препоръчано да се въздържа от изявления по адрес на жалбоподателката, основани на защитени признаци по 4, ал. 1 от 33Дискр.

Друг интересен пример, във връзка с оплаквания за системен тормоз на работното място, който Петчленен РЗС е разгледал, е **Решение № 133/26.03.2025 г.** Преписката е образувана по жалба на В.П.Д. с изложени оплаквания за дискриминация, извършена под формата на тормоз по смисъла на §1, т. 1 от ДР на 33Дискр. по признаци „лично положение“ и „образование“ по чл. 4, ал. 1 от 33Дискр. В конкретно разглеждания през годината казус, съставът е подчертал, че не всички, визирани в инициативния документ оплаквания попадат в правомощията на КЗД. В подадената до КЗД жалба В.П.Д. твърди, че след постъпването му на работа в Б.Н.Б е бил подложен на систематичен тормоз на работното място от свой пряк ръководител с цел уволнение и пречатстване на кариерното му развитие. Посочва, че е бил принуждаван да извършва задачи извън длъжностната си характеристика и да манипулира данни в официални документи. На 06.04.2023 г. е уволнен дисциплинарно със Заповед, издадена от Управителя на Б.Н.Б., мотивирана с нарушения на трудовата дисциплина и препратки към медицински документи, чието решение според него не е било окончателно. Жалбоподателят твърди, че действията на работодателя и поведението на прекия му ръководител представляват дискриминация и тормоз на работното място, нарушаващи 33Дискр. Всички ответни страни твърдят, че дисциплинарното уволнение на В.Д. е било законно, проверките са проведени, а жалбата не съдържа конкретни факти за дискриминация или тормоз, и поддържат искането за прекратяване на производството.

Решаващият състав е подчертал, че не всички оплаквания са от компетенцията на КЗД, която разглежда случаи за евентуално неравно третиране и дискриминация. Съставът е изложил доводи за това, че жалбата за нарушения на трудовото законодателство или за престъпления извън обхвата на 33Дискр. не могат да бъдат разглеждани от КЗД. Трудовоправните аспекти във връзка със заповедта за уволнение са обект на гражданско дело. Тормозът, легално дефиниран в §1, т. 1 от ДР на 33Дискр., е всяко нежелано поведение на основание чл. 4, ал. 1, което накърнява достойнството на лицето и създава враждебна, унижителна или застрашителна среда. Не всяко негативно действие представлява нарушение на 33Дискр., като трябва обективно да се установи накърняване на достойнството. Признакът „лично положение“ е установен във връзка с упражняването на конституционното право на труд и конкретното трудово правоотношение на жалбоподателя. Признакът „образование“ не е доказан, тъй като жалбоподателят не представя надлежни доказателства, а твърденията му за по-висока квалификация спрямо Р.К. са недостатъчни. Относно Д.Р., Т.П. и С.Д. е установено, че не са извършили нарушение на 33Дискр., като действията им са били ограничени до възлагане на проверка и контрол във връзка с оплакването на жалбоподателя. По отношение на ответната страна Р.К. е установен междуличностен конфликт с жалбоподателя, като доказателствата сочат тенденциозно отношение, злоупотреба с правомерни действия и създаване на унижителна и застрашителна среда, довела до накърняване на достойнството на жалбоподателя.

Съставът е приел за установено, че Р.К. е извършил тормоз по см на §1, т.1 от ДР на 33Дискр. на основание защитения признак „лично положение“. Не е установен тормоз на основание признак „образование“. Със същото решение съставът е установил, че другите ответни страни не са извършили нарушение на 33Дискр. В останалата част жалбата е неоснователна и е оставена без уважение.

В рамките на отчетната година Петчленен РЗС е разгледал специфичен казус с установена пряка дискриминация във връзка с оплакване, касаещо конкурсна процедура и изисквания във връзка с избора на кандидат по конкретна обява. Съставът е проследил логическата последователност на действията на страните, във връзка с кандидатстването за заемане на дадена длъжност, което се явява *conditio sine qua non*, доколкото е необходима предпоставка за възникване на трудовото правоотношение. Решаващият състав е подчертал, че кандидатстването за работа, като предварителен стадий и необходим етап, предхождащ трудовото правоотношение, следва да бъде включено в понятието „право на труд“ в широк смисъл и е приел признака „лично положение“ за доказан и установен по отношение на жалбоподателката. В **Решение № 75/27.02.2025 г.**, е разгледан казус на М. П. Д., с оглед на изложените в жалбата оплаквания за „тормоз“ по смисъла на §1, т. 1 от ДР на 33Дискр. и дискриминация по признаци „образование“ и „лично положение“ по чл. 4, ал. 1 от 33Дискр. В жалбата М.Д. иска установяване на дискриминация във връзка с проведената конкурсна процедура за длъжността „библиотекар“ в Н.Ч „Х. Б. – 1926“, с. Ж. В жалбата е посочено, че от тримата явили се кандидати е избран кандидатът с най-малко представени документи, въпреки че жалбоподателката и другият отхвърлен кандидат са доказали наличие на необходимата квалификация, образование и умения, включително компютърна грамотност, предвидени в длъжностната характеристика и съгласно ЗОБ чл. 8, ал. 1, т. 5. В жалбата е изложено мнение, че членовете на Настоятелството са се ръководили основно от лични симпатии и взаимоотношения, а не от обективни критерии. В допълнение М.Д. уточнява, че е по-неблагоприятно третирана на основание признак „образование“ и счита, че действията на Настоятелството са довели до накърняване на достойнството ѝ като израз на тормоз. М.Д. допълва, че конкурсът е проведен на 21.07.2023 г., а Настоятелството, състоящо се от трима души, е органът по назначаването. Жалбоподателката отбелязва, че с двама от членовете имали неприятелски отношения, което е било определящо при избора на кандидат. Твърди също, че не са съобразени изискванията за образование, технически умения и други компетенции, като никой от тримата кандидати не отговаря на условията по чл. 39, т. 1 и т. 2 от ЗОБ. В хода на проучването са изискани и получени писмени обяснения, становища и доказателства от Настоятелството на НЧ „Х. Б. – 1926“, с. Ж., съставено от председателя Е.И. и членовете Д.И. и И.Г. В становището се посочва, че твърденията на М.Д. за назначението на кандидат с най-малко представени документи не отговарят на истината, което се доказва с Протокол № 1 от 14.07.2023 г. Обявата за длъжността „библиотекар“ е изисквала единствено средно образование. Настоятелството е избрало да назначи Б.М. с Протокол № 1а, като отказът на М.Д. е мотивиран с обстоятелството, че тя и лицето, с което живее на семейни начала, притежават хранителен магазин в селото. Настоящото настоятелство е встъпило в длъжност в началото на м. юли 2023 г. и не носи отговорност за предишното настоятелство. Към становището са приложени четири писмени доказателства – Механизъм за подбор и заемане на длъжността „библиотекар“; Протокол № 1 за приемане и предаване на документи; Протокол № 1а за избора на библиотекар и обявата за свободното място; заверен препис на Устава на читалището. От събраните по преписката факти и доказателства Петчленен РЗС е установил, че подборът е осъществен според представените документи. Съставът е подчертал, че признакът „лично положение“ се отнася до обективна характеристика, свързана с упражняването на конституционното право на труд, което включва кандидатстването за работа. Признакът „образование“ в случая не е доказан като фактор за различното третиране, тъй като и двете кандидатки имат средно образование и представят идентични документи. В рамките на производството е установено, че М.Д. е представила и допълнителен документ (сертификат за компютърна грамотност). Настоятелството е оценило кандидатите колективно, като изборът е направен чрез гласуване. Изискването за притежаване на магазин не е упоменато нито в обявата, нито в Механизма за подбор и заемане на длъжността, което представлява субективно и конкретно условие спрямо М.Д. Съставът е отчетел, че при сравними условия и документи, М.Д. е била поставена в по-неблагоприятна позиция, което представлява пряка дискриминация на чл. 4, ал. 2 от 33Дискр. по признак „лично положение“. Съставът е установил, че оплакванията

на М.Д в частта за дискриминация по признаци „образование“ и тези за „тормоз“ са недоказани. Съобразявайки тежестта на установеното нарушение и целите на закона, съставът е препоръчал ответната страна занапред да съблюдава равнопоставеността и да не допуска дискриминация.

Интересен пример с искане за установяване на множествена дискриминация, разгледан през отчетната 2025 г. от Петчленен разширен заседателен състав, по което е постигнато споразумениемеждустраните,одобреноотсъстава,е **Решение№60/13.02.2025г.** Инициативният документ, с който е сезирана Комисията от В.П. като физическо лице и като управител на дружество „В-В.“ ЕООД. срещу А.П., кмет на с. К., е за действия във връзка с пребиваването на група сирийски граждани, временно настанени законно в частен имот. Заявени са оплаквания за дискриминация и тормоз по признаци „лично положение“ и „обществено положение“, а твърденията относно „народност“, „гражданство“ и „произход“ са приети от състава, като сигнал. Според П. кметът е реагирал неадекватно, като е сигнализирал тел. 112 и е организиран демонстративни проверки, довели до публично напрежение и негативна кампания в социалните мрежи, която по негови подозрения е била насърчена от кмета или негово приближено лице.

След проведени заседания страните депозират тристранно споразумение, подписано от В.П. в лично качество, от В.П. като управител на дружеството-сигналоподател и от кмета А.П. В споразумението ответната страна заявява, че не е имала намерение да проявява дискриминация или да създава унижителна среда, а страните взаимно декларират окончателно уреждане на отношенията, отказ от бъдещи претенции, запазване на конфиденциалност и поемане на собствените разноски. Предвид съдържанието на споразумението Петчленен разширен заседателен състав го одобрява като съответстващо на закона и морала, при спазване на процедурата предвидена в чл.62. ал.1 от ЗЗДискр.

В рамките на отчетния период Петчленен РЗС е постановил решение по колективна жалба, с което съставът е установил нарушение на чл. 4, ал. 3 от ЗЗДискр. по интересен казус, свързан с оплаквания за дискриминация по признаци „вяра“ и „религия“. Конкретен пример е **Решение № 112/19.03.2025 г.** Производството е образувано по жалби с идентично съдържание на три лица с оплаквания за дискриминация по признаци „религия“ и „вяра“ по чл. 4, ал.1 от ЗЗДискр., насочени срещу Е.С. на конкретна деноминация и МС, като производствата по трите жалби са обединени за разглеждане в едно производство предвид идентичността на спора. В подадените с идентично съдържание жалби се поддържа оплакване, че за гр. В. и гр. Б. и за гр. Р за енориите в близост до тези градове представителите на съответната общност и в частност тримата жалбоподатели са възпрепятствани, ограничено им е правото на религия, тъй като за посочените градове от години е нямало назначени свещенослужители, които да обслужват съответните енории. Жалбоподателите считат, че с действия и бездействия на Е.С. на деноминацията, регистрирана в Република България, представлява пряко нарушение на посочените текстове на Устава на А.А.П.С.Ц.Б., а така също има за резултат дискриминирането на жалбоподателите на религиозен принцип като граждани на Република България, изповядващи християнската религия, проповядвана от А.А.П.С.Ц.Б. Предвид спецификата на казуса, съставът е отчел, че жалбоподателите, подали оплакване за дискриминация, се позовават на основно право, гарантирано по чл. 9 от КЗПЧОС, което гласи: „Всеки има право на свобода на мисълта, съвестта и религията; като това право включва свободата на всеки да променя своята религия или убеждения и свободата да изповядва своята религия или убеждения индивидуално или колективно, публично или в частен кръг, чрез богослужение, преподаване, практикуване и спазване на ритуали.“ Решаващият състав е подчертал, че религиозната свобода е преди всичко въпрос на лична съвест, тя също така предполага свободата човек „да изповядва своята религия“, самостоятелно и в частен кръг или съвместно с други лица, в обществото и в кръга на други лица, имащи същата вяра. Тази свобода предполага свободата да се отстояват или не, дадени религиозни вярвания и да се практикува или не дадена религия. Ответната страна Е.С. на А.А.П.С.Ц.Б. оспорва изцяло жалбата. Втората ответна страна МС обяснява, че българското законодателство дава възможност свещенослужителите и служителите на религиозните институции да бъдат не само български граждани, но и чужденци, получили статут по чл. 23, ал. 1, т. 2 - 4 от ЗЧРБ, съответно по чл. 7 от ЗВПНРБГЕСЧТС. Съгласно чл. 35. т. 5 от ЗВ във връзка с чл. 24, т. 16 от ЗЧРБ дирекция „В.“ е специализирана администрация на МС, която дава становища относно искане за разрешение за пребиваване в страната на чуждестранни религиозни служители, поканени от централните ръководства на регистрираните вероизповедания. Подчертава, че дирекция „В.“

издава становища за визи и удължаване на престоя в Република България единствено и само по искане на централното ръководство на определено вероизповедание, а в случая това е Е.С. на А.А.П.С.Ц.Б, като в хода на производството става ясно, че за процесния период искания за издаване на визи не са подавани. При мотивиране на решението, Петчленен разширен заседателен състав е подчертал, че изповядването, съответно служенето на определена религия, е обект на защита от държавата дотолкова, доколкото осигурява на съответното лице правото и свободата на избор и на практикуване на съответната религия, включително и без дискриминация, което в случая е било ограничено. Съставът е отчел, че по преписката са налице ясни данни за допусната практика за продължителен период от време вярващите от гр. В. и гр. Б. и гр. Р, към които са и жалбоподателите, да са оставени без свещенослужител, като вярващите лица от тези енории са били по-неблагоприятно третирани, сравнено с вярващите от енориите от С., П. и Р., в разрез с разпоредбата на чл. 4, ал.3 от ЗЗДискр. На основание чл. 65, т.1 от ЗЗДискр. съставът е установил, че спрямо жалбоподателите е налице нарушение на чл. 2 от ЗЗДискр. и чл. 4, ал. 3 от ЗЗДискр. на основата на признаците „вяра“ и „религия“ по смисъла чл.4, ал.1 от ЗЗДискр., като правата им, гарантирани с чл. 9 и чл. 14 от ЕКЗПЧОС, чл. 21 от ХОПЕС и чл. 18, ал. 4 МППГП, са били ограничени чрез неосигуряването на свещенослужители за продължителен период от време, който е неизменна част от свещенодействието по канона на деноминацията.

Съставът е установил, че спрямо жалбоподателите от страна на Е.С. на въпросната деноминация е допусната практика в нарушение на чл. 4, ал.3 от ЗЗДискр. на основата на признаците „вяра“ и „религия“, по смисъла на чл.4, ал.1 от ЗЗДискр., като за продължителен период от време вярващите от съответните енории, към които са и жалбоподателите, са били лишени от свещенослужител, поставени са в по-неблагоприятно положение, сравнено спрямо вярващите лица от останалите енории, където е имало такъв свещенослужител без прекъсване. С решението е установено, че от страна на втората ответна страна, в чиято администрация е Дирекция „В.“, не е допуснато нарушение на забраната за дискриминация по см. на чл.4, ал.2 и ал.3 от ЗЗДискр. На основание чл.47, т.6 от ЗЗДискр. съставът е препоръчал на представляващия съответната деноминация да предприеме съответни действия, с цел недопускане на дискриминация и спазване на ЗЗДискр. за осигуряване на свещенослужители за продължителен период от време, без прекъсване, който е неизменна част от свещенодействието по канона на същата деноминация.

В рамките на отчетната 2025 г. Петчленните разширени заседателни състави разглеждат и установяват множество нарушения на забраната за дискриминация по чл. 4, ал. 2 и ал. 3 от ЗЗДискр. във връзка с оплаквания за нарушения на основни права и дискриминация по признаците „лично положение“ и „увреждане“.

При установяването на непряката дискриминация в определени случаи може да се касае за неутрални разпоредби, критерии или практики, които създават условия или водят до различно и по-неблагоприятно третиране на лица или група лица, без да се цели този ефект или резултат.

Предмет на разгледаното от Петчленен РЗС през отчетната година е оплакване по подаден сигнал, от сдружение с нестопанска цел, за непряка дискриминация във връзка с допълнителното възнаграждение, което получават служителите на А.М.В.Р. с образователна и научна степен „доктор“ или за научна степен „доктор на науките“, за разлика от служителите в останалите структури на МВР, които също притежават въпросните квалификации, но не получават допълнително възнаграждение в такъв размер. Съставът е установил, че в конкретния случай не е извършено нарушение на забраната за дискриминация, а се преследва легитимна законова цел. Конкретен пример е **Решение № 381/28.11.2025 г.**, образувана по сигнал от Сдружение с нестопанска цел „С.Ф.С.М.В.Р.“, представлявано от Председателя на УС И.К. Твърдят, че по силата на чл. 179, ал. 1 от ЗМВР на държавните служители се изплащат допълнителни възнаграждения за научна степен, за полагане на труд през нощта от 22,00 до 6,00 ч., за полагане на труд на официални празници и за времето на разположение. Съгласно чл. 170, ал. 2 от ЗМВР е определено, че условията и редът за неговото изплащане се определят с наредба, а именно Наредба №81213-1059 от 26 септември 2019 г. за условията и реда за изплащане на допълнителни възнаграждения на държавните служители за научна степен, за полагане на труд през нощта от 22,00 до 6,00 ч., за полагане на труд на официални празници и за времето на разположение. Само размерът на това допълнително възнаграждение се определя със заповед, издадена от министъра на вътрешните работи. Считат, че увеличаването на допълнителното възнаграждение

само на научно-преподавателския състав в А.М.В.Р. е дискриминационно спрямо служителите в другите структури на МВР, които са отделили време (минимум три години) и са положили същите усилия за повишаване на квалификацията си, което води до по-добро изпълнение на служебните им задължения. Сдружението излага искане за установяване дали е дискриминация по признак „лично“ и „обществено“ положение във връзка със защита правото на труд, извършена от страна на министъра на вътрешните работи, във връзка с издадена от него Заповед от 2024 г., допълваща заповед № от 2020 г. за определяне размерите на допълнителните възнаграждения за научна степен, за полагане на труд през нощта от 22,00 до 6,00 ч., за полагане на труд на официални празници и за времето на разположение, изплащани на държавните служители в М.В.Р., изменена с вече изброените по-горе заповеди, с която на държавните служители в А.М.В.Р., притежаващи образователна и научна степен „доктор“ или научна степен „доктор на науките“, е увеличено дължимото на основание чл. 179 от ЗМВР допълнително възнаграждение. Уточняват, че във въпросната заповед не са посочени причини и аргументи, с които да се мотивира така определеният различен размер на допълнителното възнаграждение само на научно-преподавателския състав на АМВР. Тоест на практика служителите, имащи еднаква образователна и научна степен в едно ведомство, получават различно допълнително заплащане за труда си, макар да са в идентично положение.

Ответната страна заявява, че липсата на ясна обосновка и критерии за сравнимост обуславя невъзможност за извършване на преценка въобще за това дали е осъществено различно третиране или е създадено по-неблагоприятно положение по отношение на определена група лица. Разяснява, че предвиденото допълнително възнаграждение за научна степен се изплаща на държавните служители, които притежават научна степен по дисертационен труд по научна специалност, свързана с длъжностните задължения на служителя, като изплащането на това възнаграждение се определя със заповед на ръководителя на структура по чл. 37 ЗМВР по предложение на прекия ръководител на съответния държавен служител. В този смисъл, работодателят е оценил степента на полезност на притежаването на образователна и научна степен „доктор“ или научна степен „доктор на науките“ от служителите на МВР, когато научната специалност, по която е защитен дисертационен труд, е свързана с длъжностните задължения, и е осигурил възможност за заплащане на допълнително възнаграждение, с което е изпълнено и изискването на чл. 14а ЗРАСРБ. При детайлен анализ на нормативната уредба, събраните по преписката данни и доказателства, съставът е направил преценка във връзка с твърдението дали с издаването на Заповедта от 2024 г. ответната страна е нарушила принципа на равно третиране, като е въвела допълнително, по-високо възнаграждение единствено за служителите на А.М.В.Р. Съставът е изложил мотиви във връзка с чл. 1, т. 1 от Конвенция № 100 за равенството в заплащането на МОТ от 1951 г., в който се определя понятието „заплащане“, като включващо обикновената, основната или минималната работна заплата и всички други възнаграждения, плащани пряко или косвено, в брой или в натура от работодателя на трудещия се за неговия труд. Отражена е и Конвенция № 111 на МОТ от 1959 г. относно дискриминацията в областта на труда и професиите, съгласно която думите „труд“ и „професия“ обхващат и достъпа до професионално обучение, достъпа до работа и до различните професии, а също така и условията на труда. От вторичното право на ЕС е обхваната Директива 2006/54/ЕС, съобр. 9, *„за да се оцени дали работниците изпълняват еднакъв труд или труд с еднаква стойност, следва да бъде определено дали, като се вземат предвид редица фактори, включително характера на работата и обучението, и условията на труд, тези работници могат да бъдат разглеждани като намиращи се в съпоставимо положение“*. По отношение на защитените признаци, които сигналоподателят е изтъкнал като основание за неравно третиране, съставът е сформирал мнение, че посочените признаци не се установяват.

По отношение на лицата за сравнение, тези с научно-преподавателския състав в А.М.В.Р., са посочени лица, също притежатели на квалификация „доктор“ или „доктор на науките“, но от други структури на МВР – пр. И.П.М.В.Р. и Н.И.К., в т.ч. и служителите по трудово правоотношение – членове на Сдружението. От съставът е направен анализ за това дали двете групи лица са в сравнимо сходно положение, като е отчетен статутът на А.М.В.Р., а именно, че тя представлява висше учебно заведение, за разлика от посочените останали звена на министерството. Това е и съществена разлика поради това, че А.М.В.Р. е получила акредитация от Националната агенция за оценяване и акредитация, а академичният състав попада в приложното поле на ЗВО и ЗРАС.

Тези нормативни актове не са приложими за служителите, дадени за сравнение в останалите структури на МВР. Отчетени са също изискванията в представените по преписката длъжностни характери за заемане на длъжността при А.М.В.Р., които включват придобита образователна и научна степен – доктор. По сходен начин, същото изискване важи и за заемане на длъжностите „професор“ и „главен асистент“. От друга страна в А.М.В.Р. съществува и длъжност „асистент“, която също предвижда провеждането на учебни занятия, но тази дейност е в изпълнение на учебен план, като част от придобиването на степен „доктор“, т.е. преподавателската дейност е в условията на супервизия и придобиване на квалификация, за което по закон не се предвижда процесното допълнително възнаграждение, независимо че е служител в А.М.В.Р. По сходен начин за длъжността „специалист VI-I степен“ в сектор „Методи за психодиагностика“ към отдел „Професионална психодиагностика“ при И. по п. – МВР, минималната образователно-квалификационна степен е бакалавър за заемане на длъжността. Тези служители също не получават процесното допълнително възнаграждение. В тази връзка, съставът е кредитирал аргумента на ответната страна, че длъжностите, за които не е определено като изискване наличието на степен „доктор“ или „доктор на науките“, не са в сравнимо-сходно положение с тези длъжности, за които това е определящо условие за наемането на служителите. Отделно от това, длъжностните характеристики на академичния състав и естеството на работа се различават от тези в другите структури на МВР, което сочи, че не е налице равностоеен труд съгласно чл. 14 от ЗЗДискр. Решаващият състав е отчел, че не е изпълнен фактическият състав на пряката дискриминация съгласно чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр, по признак „обществено положение“ по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., поради липса на сравнимо-сходно положение между сравняваните групи лица.

Съставът е счел, че процесният случай с определяне на по-високо допълнително възнаграждение за научно-изследователския състав на А.М.В.Р. за наличието на образователна и научна степен „доктор“ или научна степен „доктор на науките“, не представлява нарушение на правото на упражняване на труд, в т.ч. и чл. 14 от ЗЗДискр., тъй като не може по безспорен и общовалиден начин да се установи равен или равностоеен труд между сравняваните лица, както и липсата на еднакви критерии за оценяването на техния труд. Съставът е установил, че ответната страна по съгласуван и обоснован начин е въвел позитивна мярка за определена група лица – научно-изследователския състав на А.М.В.Р., с цел привличането на повече преподаватели в академията, като въведената мярка е законна, преследва легитимна цел и средствата за постигането ѝ са пропорционални на целта, видно и от становището за липса на прекомерен финансов ресурс за осъществяването на мярката.

Съставът е установил, че ответната страна – министърът за процесния период, с издаването на оспорената заповед, с която въвежда допълнително възнаграждение за научно-изследователския състав на А.М.В.Р. с образователна и научна степен „доктор“ и научна степен „доктор на науките“ в по-висок размер, за разлика от останалите служители в структурата на М.В.Р., които притежават същите степени, не е осъществил дискриминация по признак „обществено положение“ по отношение на вторите. Със същото решение е установено, че ответната страна с издаването на Заповед от 2024 г., с която въвежда допълнително възнаграждение за научно-изследователския състав на А.М.В.Р. с образователна и научна степен „доктор“ и научна степен „доктор на науките“, в по-висок размер, за разлика от останалите служители в структурата на М.В.Р., които притежават същите степени, не е осъществил дискриминация по признак „лично положение“ по отношение на вторите. С постановеното решение съставът е оставил без уважение подадения до КЗД сигнал.

Спецификата в производствата за защита от дискриминация е в това, че понякога самото negliжиране от страна на компетентния орган при прилагане на нормативно установени стандарти, може да окаже пряко въздействие върху редица права на граждани и пациенти, което да рефлектира в тяхната правна и социалната сфера, с оглед определяне на временна или трайна неработоспособност, вида и степента на увреждане, както и тяхната количествена характеристика, а в някои случаи това представлява непряка дискриминация. Подобен пример е разгледан от Петчленен РЗС в рамките на отчетната година – **Решение № 307/24.10.2025 г.** Разгледаният пред КЗД спор е във връзка с подаден сигнал с твърдения за дискриминация и неравно третиране спрямо лице с увреждане, което е с влошено здравословно състояние към датата на освидетелстването от органите на медицинската експертиза, по признаци „лично положение“ и „увреждане“. С оглед на събраните по преписката данни и доказателства, неоспорени

от ответните страни, съставът е отчел, че лицето П. В., след претърпяната операция, не само е била с влошен здравен статус, но и това, че същата не е могла да се обслужва сама. Решаващият състав е отчел също, че изложените от ответните страни аргументи, конкретно тези на ТЕЛК - към УМБАЛ „К“ гр. Р. – не дават яснота на въпроса защо не са били отчетени данните за влошен здравен статус на лице с „увреждане“ при освидетелстването ѝ, а бланкетно се твърди, че не са допуснали дискриминация. Ответните страни оспорват твърденията за дискриминация, описани в сигнала. Нещо повече, ответните страни, в частност на ТЕЛК към УМБАЛ „К“ гр. Р., не представят убедителни доказателства, че спрямо лицето с увреждане, което е било с влошен здравен статус към датата на освидетелстването, е бил спазен принципът за равенство в третирането при освидетелстване и определяне на процент ТНР. Наличието на това обстоятелство е прието от страна на състава в посока, че същото безспорно индикира за действала към онзи момент практика от страна на ТЕЛК, в разрез с изискването на чл.4, ал.3 от 33Дискр. спрямо лица с увреждания, които са и с влошен здравен статус. В разглеждания случай ответната страна ТЕЛК към УМБАЛ „К“ гр. Р. не дава разумно обяснение за това защо при установяване на степента на увреждане не са отчетени данните, отразени в заявление–декларация, включително не са съобразени и с данните за влошен здравен статус /Конкретно амб. лист №23073/14.03.2023 г. от д-р Т. Г. – невролог, който е отбелязал, че пациентката е била доведена в кабинета с инвалидна количка, която се оплаква от влошаване на говора, слабост и затруднени движения на десни крайници/, а на следващия ден на лицето е било отказано да бъде прегледано лично, предвид направените възражения, че отразеното в издаденото ЕР на ТЕЛК не кореспондира с фактическото положение. При мотивиране на решението съставът е посочил, че съгласно член 2, § 3 от КПХУ дискриминация на основание увреждане означава всякакво правене на разлика, всякакви ограничения или изключения, основаващи се на увреждане, имащи за цел или последица нарушаване или отменяне на зачитането, признаването или равноправното упражняване на всички права на човека и основни свободи в политическата, икономическата, социалната, културната, гражданската или всяка друга област. Решаващият състав е подчертал също, че в чл. 25 от КПХУ държавите - страни по Конвенцията признават правото на хората с увреждания на достъп до най-високия постижим стандарт на здравеопазване без дискриминация по признак „увреждане“. А в чл. 25, буква „Г“ от КПХУ е отбелязано задължението на здравните работници „да полагат за хората с увреждания грижи със същото качество както за всички останали, включително с тяхното свободно и информирано съгласие, като между другото повишават разбирането сред здравните работници за правата на човека, достойнството, самостоятелността и нуждите на хората с увреждания, посредством обучение и разгласяване на етичните стандарти за общественото и частното здравеопазване“. Установените по преписката факти са дали основание на състава да приеме за установено, че от страна на ТЕЛК към УМБАЛ „К“ гр. Р. е допусната практиката във връзка с освидетелстване на лица, които независимо от тяхното увреждане имат и влошено здравословно състояние и спрямо които при определяне на вида и степента на увреждане се допуска нарушение на забраната за дискриминация по см. на чл. 4, ал.3 от 33Дискр. във вр. с чл. 4, ал. 1 от 33Дискр. на основата на признаците „увреждане“ и „лично положение“.

Съставът е счел, че е допусната практика, с която лица с увреждания при сравними сходни обстоятелства могат да се третират различно, без обективно и разумно обяснение, както е в случая. При мотивиране на решението съставът е посочил, че negliжирането от страна на ТЕЛК – към УМБАЛ „К“ гр. Р. при прилагането на стандартите, разписани в Наредбата за медицинската експертиза, оказва пряко въздействие върху редица права на пациентите и рефлектира в тяхната социалната сфера, с оглед определяне наличието на временна или трайна неработоспособност, вида и степента на увреждане, както и тяхната количествена характеристика. Петчленен РЗС установява, на основание чл. 65, т. 1 от 33Дискр. по сигнал, подаден от В.С.В., М.И.М. и С.В.Г., всички от гр. Р., че ответната страна ТЕЛК към УМБАЛ „К“ гр. Р. е приложила практика, която не съответства на стандартите, разписани в Наредбата за медицинската експертиза при преосвидетелстване и установяване вида и степента на увреждане спрямо лица с влошен здравен статус, водеща до неравно третиране и нарушение на чл. 4, ал. 3 от 33Дискр. във вр. с чл.4, ал.1 от 33Дискр. на основата на признаците „увреждане“ и „лично положение“.

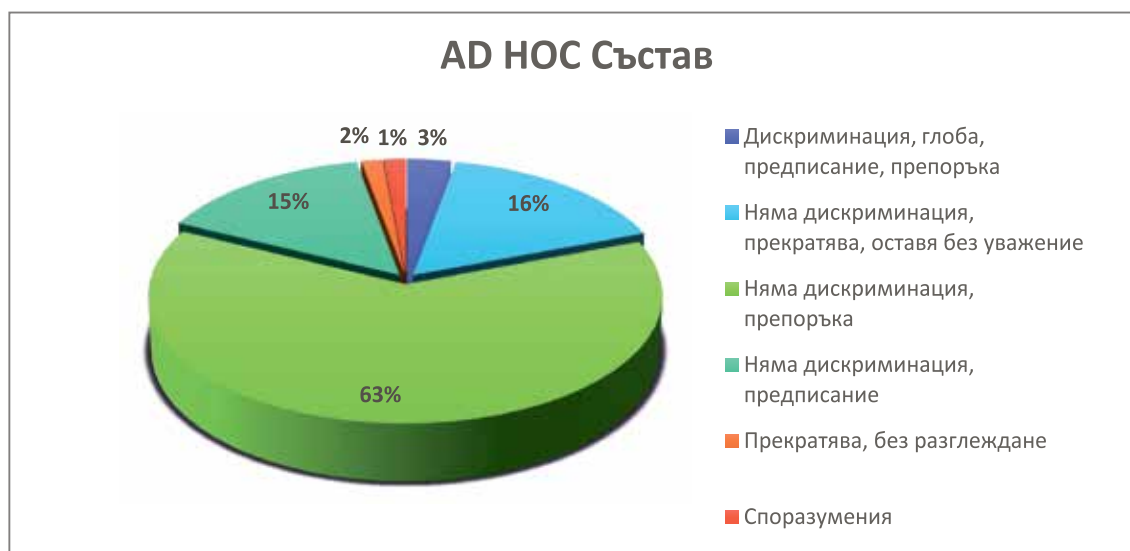
На основание чл. 65, т. 5 от 33Дискр., съставът е установил по сигнал, подаден от В.С.В., М.И.М. и С.В.Г., всички от гр. Р., че от страна на ответната страна – Н.Е.Л.К., не е допуснала нарушение на чл. 4, ал.3 от 33Дискр. във вр. с чл.4, а.1 от 33Дискр., на основата на признаците „увреждане“

и „лично положение“. На основание чл. 47, т. 6 от ЗЗДискр. съставът е препоръчал на ответните страни да приемат всички необходими и възможни мерки за постигане целите на ЗЗДискр., като предвидят конкретни правила за недопускане на различно третиране и дискриминация от страна на ТЕЛК при определяне вида и степента на увреждане спрямо лица, които са изпратени за ново преосвидетелстване поради влошено здравословно състояние. Със същото решение Петчленен РЗС е препоръчал на председателя на ТЕЛК – към УМБАЛ „К.“ гр. Р. да предвиди конкретни мерки за недопускане на различно третиране и дискриминация при определяне вида и степента на увреждане спрямо лица, които са изпратени за ново преосвидетелстване, поради влошено здравословно състояние.

Друг сходен пример, разгледан и решен в рамките на календарната година, е **Решение №257/12.09.2025 г.** което касае техническа грешка при издаване на ТЕЛК на дете, по който не е установено нарушение за ЗЗДискр. Оплакването за дискриминация по признаците „възраст“ и „увреждане“ е образувано по жалба на С.Ц. като родител и законен представител на нейното дете Б.М. По същество оплакването е свързано с несъгласие с издадена медицинска експертиза от ТЕЛК към МБАЛ „Н.К.Б.“ ЕАД, с твърдение за ангажиране на отговорност на членовете на ТЕЛК във връзка с издаденото ТЕЛК решение. В жалбата е отразено, че детето страда от Инсулинозависим диабет тип 1 от 2019г. Заявява, че при първоначалното му диагностициране е освидетелствано по съответния ред, със степен на инвалидност 80 % с право на чужда помощ, тъй като се изисква непрекъсната 24 - часова грижа от страна на родител, без почивен ден, без отпуск, без време за пълноценен сън. В жалбата е заявено, че 15 дни след подадените от майката документи, тя е получила ЕР на ТЕЛК, съгласно което на сина ѝ е определено 80 % висока степен на увреждане /ВСУ/, за срок от 3 години, но без чужда помощ. В жалбата е отразено, че на много други деца срокът на ЕР на ТЕЛК е определен „до навършване на 16-годишна „възраст“ и „с чужда помощ“, като нейното дете било изключение от това правило. Желаете да се вземе под внимание, че в епикризата, която представя на комисията, ясно е написано „майката поставя дозите инсулин“. Сочи, че ЕР на ТЕЛК е обжалвано от нейна страна по съответния административен ред. Ответните страни по преписката председател и членове на ТЕЛК към МБАЛ „Н.К.Б.“ ЕАД оспорват изложените в жалбата оплаквания за дискриминация спрямо детето на жалбоподателката, като заявяват, че след направена проверка в системата за ЕР на детето Б.Б.М е било установено, че същото е с 80 % ВСУ без чужда помощ за период от 3 години, с диагноза: Инсулинозависим захарен диабет, без усложнения. Ответните страни са отбелязали, че от Комисията на ТЕЛК МБАЛ „Н.К.Б.“ ЕАД са разгледани предоставените документи за състоянието на детето, неговите изследвания и лечение. Уточняват, че в конкретния случай е направен технически пропуск. От представените доказателства в производството съставът е установил, че ЕР на ТЕЛК на детето е обжалвано пред НЕЛК по административен ред в законоустановения срок от майката С.Ц. във връзка с което е било издадено ЕР на НЕЛК, с което на Б.М е определена за период от три години 80% ВСУ с „чужда помощ“. При мотивиране на решението съставът е подчертал, че КЗД няма правомощия да се произнася относно законосъобразността и правилността на действията на органите на медицинската експертиза, извършени в хода на производството. От страна на състава е отчетено, че актовете на НЕЛК подлежат на обжалване пред съответния компетентен административен съд, а не пред административен орган, какъвто е КЗД. Решаващият състав е отчетел усилията на ТЕЛК към МБАЛ „Н.К.Б.“ ЕАД за това, че децата са с приоритет в експертната ѝ работа. По преписката е отчетено и това, че поради техническа грешка, като последица е настъпил период на доказана липса на чужда помощ на детето. Предвид констатацията на решаващия състав за възстановяване на определената чужда помощ на детето, настъпило по време на процеса пред КЗД с издаване на ЕР на НЕЛК, съставът е приел, че искането на жалбоподателя, досежно прекратяване на нарушението на практика е удовлетворено, поради което е счел, че жалбата следва да бъде оставена без уважение в тази ѝ част. По отношение на периода на доказаната липса на чужда помощ на детето на жалбоподателката, съставът е приел, че с цел предотвратяване на евентуално бъдещо нарушение и предвид правомощията на КЗД по чл.47 от ЗЗДискр. и основната ѝ мисия по чл. 40, ал. 1 от ЗЗДискр., като се отчитат целите на закона и отговорностите на държавните органи за постигането им, следва да бъде препоръчано на членовете на ТЕЛК към „Н.К.Б.“ ЕАД да предприемат своевременно мерки, необходими за гарантиране еднаквото третиране на уязвимите социални групи, каквито са децата с увреждания по начин, по който да се постигне непрекъсваем процес на подкрепа на нуждаещите се от здравни грижи.

7. AD НОС заседателен състав

В особени случаи, в съответствие с чл. 11, ал. 4 от Глава Трета „Заседателни състави“ на Правилата за производство пред КЗД, председателят на Комисията при необходимост може да формира т.нар. Ad hoc заседателни състави – състав от трима членове на КЗД, които заседават в различни постоянни състави на Комисията. Ad hoc е заседателен състав, на който се възлага разглеждането на конкретен казус и се състои от председател, докладчик и член, като с разпореждането на председателя на КЗД, в такъв състав може да бъде разпределен всеки един от членовете на Комисията. За разлика от специализираните постоянни заседателни състави, Ad hoc не е ограничен в разглеждането само на определени признаци по чл. 4, ал. 1 от 33Дискр.

През отчетния период най-многоброен е делът на решенията, в които ad hoc заседателен състав не е установил извършено нарушение – 63 % , но е отправил препоръка към ответната страна, а в 15 % от общия брой решения е отправил задължително предписание за предприемане на действия. Случаите, в които след извършено проучване ad hoc заседателен състав не е установил дискриминация и е оставил жалбата/сигнала/доклада за самосезиране без уважение, съставляват 16 % от решенията на състава. Решенията, в които съставът е констатирал нарушение, са 3 %, а решенията със сключено споразумение – 1 %. Сходен е и броят на решенията, в които преписките са били прекратени – 2 %.

През 2025 г. ad hoc заседателен състав е постановил решения, голяма част от които са по Кампания „Достъпна България“ за осигуряване на достъпна архитектурна среда за хора с увреждания. Инициативата обхваща цялата страна и се осъществява с помощта на регионалните представители на Комисията за защита от дискриминация, които извършват проверки на терен на обекти от обществен характер относно тяхната достъпност. В случай че е констатирана недостъпна архитектурна среда, съгласно чл. 40, ал. 2. от 33Дискр. Комисията разполага с правомощията да „осъществява контрол по прилагането и спазването на този или други закони, уреждащи равенство в третирането“. Комисията има възможността да се самосезира, на основание чл. 50, ал. 2 от 33Дискр., по отношение „...изграждането и поддържането на архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до публични места, се смята за дискриминация“ – за дискриминация по признак „увреждане“ по чл. 4, ал. 1 от 33Дискр.

Видно от прегледа на постановените решения през 2025 г. Комисията е наложила имуществена санкция и е дала задължителни предписания в **Решение №11 от 15.01.2025 г.** След извършена проверка е установено, че при осъществяване на своята дейност общ. О. и ДГ № 1 „Р“ са поддържали и продължават да поддържат архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до и в сградата на ДГ „Р“ – гр. О. В своите становища страните посочват, че ДГ „Р“ се намира на територията на три сгради, като в една от тях са създадени условия за достъпна архитектурна среда – изградена рампа и тоалетни за деца с увреждания или ограничена мобилност. В случай на подаване на заявления от родители на такива деца, същите ще бъдат насочвани към сградата с изградена достъпна архитектурна среда. Съставът приема, че страните не са оспорили

изнесените в Констативния протокол факти и намира липсата на достъпна архитектура среда за безспорно установена. Съставът счита отново заявеното от ответните страни, че същото е неприемливо оправдание за различното третиране, което българският антидискриминационен закон не допуска. Единствената възможност за оправдание на непрякото неравно третиране на основата на защитен признак е свързана с наличието на някое от изчерпателно изброените в чл. 7 от 33Дискр.

От друга страна, общественият характер на предоставяната услуга определя мястото като „обществено“ и по този начин на основание чл. 5 от 33Дискр. попада в обхвата на забраната по чл. 4, ал. 1 от 33Дискр.

Ad hoc съставът е наложил на ответните страни имуществени санкции, като е дал предписание в едномесечен срок от постановяване на решението да предприемат необходимите действия за изграждането на достъпна архитектурна среда, осигуряваща свободен, самостоятелен и независим достъп на лица, включително с ограничена подвижност, както и да уведомят писмено Комисията за изпълнение на предписанието.

В останалите свои решения ad hoc съставът е установил, че в хода на производството ответните страни са предприели необходимите действия за осигуряването на достъпна архитектурна среда, и следователно не е наложил санкции, но в голяма част от решенията е дал препоръка на страните да проявяват проактивност за в бъдеще, що се касае до осигуряването и поддържането на достъпна архитектурна среда в стопанисваните от тях обекти. В тази връзка, с цел предоставяне на всеобхватна защита от дискриминация, проверяваните обекти попадат в различни сфери от обществения живот и по този начин представляват разнородни по предназначение обществени места – учебни заведения, финансови институции, места, предоставящи пощенски и транспортни услуги, както и сгради за култура, отдих или развлечение и др.

Такъв пример е **Решение № 4 от 14.01.2025 г.**, свързано с изграждането и поддържането на недостъпна архитектурна среда в ОУ „С.С.К.М“, находящо се в с. К., общ. С. В хода на проучването ответните страни предоставят доказателства за закупуването на устройство за изкачване на стълби, както и че в училището са изградени вътрешни санитарни възли. В случая предприетите своевременни действия от ответните страни следва да се разглеждат като действия за създаване на разумни улеснения по отношение на лица с увреждания. Ad hoc заседателен състав взема предвид писмени доказателства, представени от ответните страни, удостоверяващи, че са взети необходимите мерки за осигуряването на достъпна архитектурна среда за хора с двигателни увреждания, и не налага санкция, а дава препоръки за поддържане на достъпна архитектурна среда в ОУ „С.С.К.М“, с. К., общ. С.

Друг сходен пример е **Решение №7 от 14.01.2025 г.** във връзка с изграждането и поддържането на недостъпна архитектурна среда в аптека „Р“ в гр. В. В хода на проучването ответната страна представя доказателства за осигурена достъпност до обекта чрез подвижна рампа. В случая предприетите своевременни действия от страна на ответното дружество следва да се разглеждат като действия за създаване на разумни улеснения по отношение на лица с увреждания. За постигането на целите на 33Дискр., а именно защита от дискриминация и равенство пред закона, в третирането и възможностите е необходимо налаганите наказания за прояви на дискриминация да са с разубеждаващ и възпиращ ефект /чл. 15 от Директива 2000/43/ЕС и чл. 17 от Директива 2000/78/ЕО/. Предвид данните и доказателствата по преписката съставът намира, че по отношение на ответната страна не следва да бъде наложена административна санкция за това, доколкото в рамките на производството ответната страна доказва, че е осигурила достъпност до обекта, за което са ангажирали и доказателства. Ad hoc заседателен състав след представени доказателства от ответната страна за предприети мерки за осигуряване на достъпна архитектурна среда в обект аптека „Р“ в гр. В. е дал препоръка за осигуряване и поддържане на изградената архитектурна среда.

Решение №101 от 17.03.2025 г. е свързано с изграждането и поддържането на недостъпна архитектурна среда в аптека „Ш“ в гр. В. Съставът счита, че към датата на постановяване на решението са предприети мерки, осигуряващи безпрепятствен достъп на лица с двигателни увреждания до обекта. Също така намира наличието на достъпна архитектурна среда за конкретния обект като безспорно установена. Налице е реално създадена възможност за лица с увреждания, включително с ограничена подвижност, за достъп до обекта. Видно от констатацията по съвместната проверка се установява, че след въвеждането на обекта в експлоатация, са предприети мерки за обслужване на хора с увреждания, като е поставен обозначен с международния символ за достъпност

звънец, както и че е осигурена лека подвижна профилирана метална рампа. Воден от това, ад хос заседателен състав установява, че ответната страна „Ш.“ ЕООД е предприела необходимите действия за осигуряване на подходяща архитектурна среда, предоставяща улеснен достъп на лица, включително с двигателни увреждания, до сградата, в която се помещава аптека „Ш.“ в гр. В. и прекратява производството.

8. Становища на Комисията за защита от дискриминация - гласувани и приети на заседания на деветчленния състав на КЗД.

С оглед правомощията, разписани в чл. 47, т.8 от ЗЗДискр., КЗД дава становища по проекти на нормативни актове по отношение на съответствието им с антидискриминационното законодателство, както и препоръки за приемане, отменяне, изменение и допълнение на нормативни актове. През отчетния период Комисията е дала следните становища:

Относно: *Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, регистриран с вх. № 51-502-01-37/21.07.2025 г. в деловодството на Народното събрание и Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование с вх. № 51-554-01-135/22.07.2025 г. в деловодството на Народното събрание.*

Във връзка с направеното от 24.07.2025 г. искане за изразяване на становище от Комисията за защита от дискриминация, относно Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, регистриран с вх. № 51-502-01- 37/21.07.2025 г. в деловодството на Народното събрание и Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование с вх. № 51-554-01- 135/22.07.2025 г. в деловодството на Народното събрание, и предвид предоставената от Вас възможност, от позицията на независимостта на органа, който представлявам и неговата законоустановена компетентност, предоставям на Вашето внимание следното становище по поставените за обсъждане законопроекти:

Безспорно двата предложени варианта на ЗИД на Закона за предучилищното и училищното образование предлагат и предвиждат различни подходи, нови решения и редакции на конкретни норми от действащия към момента Закон за предучилищното и училищното образование.

По предложението на Министерски съвет на ЗИДЗПУО с вх. № 51-502-01-37 от 21.07.2025 г.

Комисията за защита от дискриминация подкрепя визията на Министерство на образованието и науката за необходимост от реформиране на системата, така че да се гарантира осигуряването на равен достъп и качествено образование за всички деца. Безспорно това е и приоритет на КЗД, като орган за равнопоставеност в Република България, с основен фокус за изграждане на образователна система без дискриминация за всички деца.

В случая Комисията отчита, че предложените промени засягат множество проблемни области в сферата на образованието и на много нерешени от години проблеми.

По предложенията за въвеждане на подготвителни класове и засилено изучаване на български език от деца, за които не е майчин, считаме че така използваният подход ще допринесе за успешното им включване в образователната система и ще намали процента на отпаднали ученици. Безспорно предвиждането на мерки за езикова подкрепа за тях е от съществено значение за насърчаване тяхното развитие и в бъдеще.

Бихме искали да обърнем внимание на това, че така направените предложения не дават отговор на въпроса, как това ще бъде реализирано на практика, както и дали ще има достатъчно подготвени учители за реализирането на това предложение, т.е. въпроса за реалното постигане на тази цел.

По предложението в § 1. В чл. 3 се правят следните допълнения, по-точно акцентираме на ал. 4: *равният достъп на децата и учениците е свързан с осигуряване на еднакви възможности за упражняване на правото на образование чрез приобщаване*, считаме за удачно и предлагаме да придобие следната редакция:

*„Равният достъп на децата и учениците **се гарантира с осигуряване на еднакви и/или адаптирани възможности** за упражняване на правото на образование чрез приобщаване”.*

Равният достъп гарантира, че всички деца и ученици имат възможност да се възползват от

това право, независимо от произход, социален статус, здравословно състояние или индивидуални потребности.

Законът утвърждава принципите на равен достъп, приобщаване и подкрепа за личностно развитие. Това означава, че образователната система трябва да се адаптира към нуждите на всяко дете, а не обратното. Адаптирането на методите и формите на преподаване (например чрез ресурсно подпомагане, индивидуални образователни планове и мултидисциплинарни екипи) гарантира, че всеки ученик ще може да развие своя потенциал. Същото важи и по отношение на достъпната архитектурна среда до и в учебните заведения - такава трябва да е изградена, за да може дете с увреждане да има достъп до и в учебното заведение, за да упражни правото си на образование.

По отношение на предложението за нов предмет „Добродетели и религия“:
Предложени промени в § 24. В чл. 76 се правят следните изменения и допълнения: **1. В** ал. 4, изречение второ след думата „Религия“ *се поставя запетая и се добавя „както и учебният предмет „Добродетели и религии“.*

Безспорно училището е не само място за усвояване на знания и умения, то е основен фактор за възпитание в общочовешки ценности, толерантност и поведение, в съответствие с добрите нрави и спазване на обществените правила и закони, т.е. такива знания и умения които са нужни и необходими за личностното развитие и социалния живот на учениците.

Бихме искали да подчертаем, че включването на учебен предмет „Добродетели и религии“ в училищното образование за познаването на основните религии и би спомогнало за затвърждаване на уважение към културното и религиозното многообразие, стига това да се случи в светски и плуралистичен дух, при изрично спазване и гарантиране на светския характер на образованието, което да е подкрепено от учебно съдържание с ясни цели и методика и с уважение към убежденията на всички ученици и техните семейства.

На следващо място следва да се засегне и въпроса относно недискриминацията при преподаване на предвидения задължителен предмет, с оглед кадровата обезпеченост в рамките на българската образователна система, така че всички деца да бъдат обучавани от квалифицирани учители, които спазват принципите на плурализъм и недискриминация, с което да се осигури равен достъп до същността на предмета, с оглед подходящо изготвена и одобрена учебна програма по него.

По отношение на § 30. В чл. 88 се правят следните изменения и допълнения: 1. Създава се нова ал. 2: „(2) **В задължителните учебни часове, в съответствие с държавния образователен стандарт за учебния план, се включва и изучаването на учебния предмет „Добродетели и религии.“**

В мотивите към законопроекта е посочено, че предложението е насочено към формиране на устойчива нравствена култура, морална преценка и разбиране на различни гледни точки. Несъмнено законодателят има легитимни намерения към обогатяване светския характер на образованието и приобщаващото му значение, чрез развитие на ценностна и културна грамотност. Ето защо, от името на КЗД, изразяваме подкрепа към намерението за поставяне на акцент върху ценностното образование и възпитание, както и религиозното познание. Именно важноста на тези въпроси обуславя необходимостта от прецизиране на конкретните текстове, чрез които това може да бъде постигнато по най-добър начин.

Подкрепяме проекта за въвеждане на учебен предмет „Добродетели и религии“, който следва да бъде въведен като задължителен модул в училищното образование, но при задължително спазване на светския характер на образованието, като излагаме следните аргументи:

В едно мултикултурно и плуралистично общество, като българското има ясно изразено мнение за необходимостта от „добродетели и религия“, именно предвид множеството случаи на агресивно поведение на ученици над техни връстници.

Въвеждането на предмет „Добродетели и религия“ като задължителен модул не следва да органични свободата на избор, доколкото възпитанието в добродетели е важен обществен и образователен приоритет.

Във връзка с предложените изменения следва да се има предвид, че правото на вероизповедание, както и правата на мисълта и на убежденията, представляват едно абсолютно основно лично право, непосредствено свързано с интимния духовен мир на човешката личност, и поради това представлява ценност от висш порядък. Тази характеристика на правото на вероизповедание определя не само възможните правомощия при упражняването му, но очертава и цялостния правен режим, регулиращ тази сфера.

Юридическото съдържание на правото на вероизповедание обхваща следните по-важни правомощия: на първо място това е правото на свободен избор на вероизповеданието; на второ място това е възможността за свободно упражняване на вероизповеданието: чрез печат, слово, чрез създаване на религиозни общности и сдружения, тяхната дейност вътре в общността и извън нея като проявления в обществото. Съгласно, член 18, т. 4 от Международния пакт за граждански и политически права на ООН от 16 декември 1966 г., ратифициран от Народна република България на 20 март 1976 г. (ДВ, бр. 43 от 1976 г.), признава свободата на родителите, респ. попечителите, да осигуряват религиозно и нравствено възпитание на децата си в съответствие със своите собствени убеждения.

Държавата като върховен носител на суверенитета и гарант на прокламираните в Конституцията граждански права е длъжна да осигури условия за свободно и безпрепятствено, във всяко отношение, упражняване на личното право на вероизповедание на всеки български гражданин. Това следва от императивно приетото още в преамбюла на Конституцията задължение за издигане във върховен принцип правата на личността, нейното достойнство и сигурност (абз. 3 от Преамбюла). Този принцип е конкретизиран в чл. 6, ал. 1 и 2, чл. 13, ал. 1 и чл. 37, ал. 1 от Конституцията.

Прави впечатление, че **предложенията са свързани с изменение на чл.11 от ЗИДЗПУО**, като в ал. 1 се създава изречение второ: „Обучение, свързано с религии, включително с елементи **на конфесионално обучение**, в системата на предучилищното и училищното образование се осъществява само при условията и по реда на този закон”.

Във връзка с термина „конфесионален”, чието речниково значение обозначава *„вероизповеден”, който се отнася до вероизповеданието*, без по никакъв начин да подценяваме интелигентността на адресатите на законопроекта, следва да напомним, че чл. 9, ал. 1 от Закона за нормативните актове /ЗНА/ изисква разпоредбите на нормативните актове да се формулират на общоупотребимия български език, кратко, точно и ясно. С оглед на това, законодателят би могъл да ревизира редакцията, запазвайки смисловото значение на правилото на поведение.

Обръщаме внимание, че съгласно сега действащия ЗУПО, конкретно разпоредбата на чл. 11, ал. 1 от ЗУПО предвижда, че предучилищното и училищното образование в Република България е светско. В този смисъл направеното предложение от една страна поставя въпроса, дали виждането до този момент на законодателя, с оглед сега действащата разпоредба на закона, ще запази тази линия на образователната политика. Тук искаме да обърнем внимание на това, че така използваната законодателна техника на направените предложения, би могла да е в нарушение на антидискриминационното законодателство.

От страна на КЗД се отчита също, че за обществото терминът „конфесионално обучение” или „конфесионално изучаване” са с неясно за обществото съдържание, което би създавало и неясно разбиране, водещо до множество интерпретации, негативни настроения, респ. подаване на множество искания за установяване на нарушение на основни права, именно поради липсата на яснота и легална дефиниция на този термин.

В Република България винаги е имало религиозна толерантност, което е отчетено от международна общност и в този смисъл формулираните европейски ценности за взаимно разбиране и толерантност, са ценности, признати и спазвани от българското общество повече от столетие.

По отношение на предложението в § 34. „В чл. 99 се правят следните допълнения: 2. Създават се ал. 8 и 9: (8) В населени места, в които функционират училища, обособени **въз основа на концентрация предимно на ученици от ромски произход в тях**, общините задължително организират и осъществяват дейности по преодоляване и недопускане на обособяването, ако са налице условия за това. (9) Критериите за обособени училища по ал. 8 и за населени места, в които са налице условия за осъществяване на политика за преодоляване на обособяването, се определят с държавния образователен стандарт за институциите”. Поддържахме изложенияте от нас аргументи по отношение на предложението в § 167 от Преходни и заключителни разпоредби на предложението проект, че са неясни критериите за „концентрация” и съпътстващите мотиви.

Подчертаваме, че етническата принадлежност е въпрос на лично самоопределение според Конституцията на България (чл. 6, ал. 2 и чл. 54) и международни актове (напр. Рамковата конвенция за защита на националните малцинства), етническият произход е личен, чувствителен признак и не подлежи на официално класифициране от институции без съгласие. Още повече, че няма легален механизъм за обективно установяване, кои ученици са „от ромски произход”, поради което

употребата на такъв термин в нормативен акт е проблематична и дискриминационно рискова.

Европейската конвенция за правата на човека (чл. 14 и Протокол №1, чл. 2) забранява всякакво различно третиране на основата на раса, език, религия или етнически произход. Дори когато целта е легитимна, например интеграция, средствата трябва да са пропорционални и общовалидни, а не насочени към конкретен етнос.

Използваните в проектната норма изразни средства - „концентрация предимно на деца и ученици от ромски произход“, ако бъде включен в закон: създава етнически фокус, който е неприемлив в контекста на антидискриминационното право; представлява риск от пряка или косвена дискриминация; стигматизира ромската общност, дори и ако целта е интеграционна, и противоречи на принципа на равенство, тъй като третира една група по различен начин в нормативен текст.

По отношение на предложението в § 167 от Преходни и заключителни разпоредби на предложения проект: „в Закона за защита от дискриминация (обн. ДВ. бр. 86 от 2003 г.; изм. и доп. бр. 70 от 2004 г., бр. 105 от 2005 г., бр. 30 и 68 от 2006 г., бр. 59 и 100 от 2007 г., бр. 69 и 108 от 2008 г., бр. 42, 74 и 103 от 2009 г., бр. 97 от 2010 г., бр. 23 и 39 от 2011 г., бр. 38 и 58 от 2012 г., бр. 15 и 68 от 2013 г., бр. 26 от 2015 г., бр. 33 и 105 от 2016 г., бр. 7 от 2018 г. и бр. 84 от 2023 г.), в чл. 7, ал. 1 се създава т. 13а: мерките за преодоляване на обособяването на детски градини и училища въз основа на концентрация предимно на деца и ученици от ромски произход в системата на предучилищното и училищното образование“.

Така предложената норма е неясна, което ще доведе до неточно прилагане и няма да изпълни целта, въплътена в съдържанието на така създадената в чл. 7 т. 13а от ЗЗДискр. Неяснотата ще бъде както за субектите на предучилищното и училищното образование, така и за контролните органи, съдилищата при решаване на евентуален спор.

Ето защо за постигане, целта на законодателя, считаме за приемлива следната редакция, която съдържа позитивна, насърчителна мярка, както следва:

т. 13а „мерките за недопускане на концентрация в детските градини и училища на деца и ученици с произход различен от български.“

Позитивната мярка поначало допуска изключения от забраната за дискриминация - т.н. позитивни мерки, като средство за преодоляване на неравенствата. Те се въвеждат по изключение тогава, когато са обществено необходими и социално оправдани. Така направеното от нас предложение, цели да бъде изравнен социалния статус на деца и ученици с произход различен от български.

Следва обаче да обърнем внимание, че и в двете предложения думата „концентрация“, налага в преходни и заключителни разпоредби, нормативно да се определи същността и характера на понятието.

Но въпреки гореизложеното, следва да обърнем внимание на законодателя за рисковете, които все пак считаме, че съществуват с оглед бъдеща преценка, дали конкретната разпоредба е до такава степен обществено необходима и социално оправдана и следва ли да се поемат тези рискове.

В така направеното предложение в § 167 от Преходни и заключителни разпоредби на предложения проект на Министерски съвет, споменаването конкретно на "ромски произход" фокусира единствено върху една етническа група, което само по себе си е форма на етническо разграничение. Това може да доведе до нарушаване принципа на етническа неутралност, който е в основата на антидискриминационното законодателство и оттам влиза в противоречие с принципа на недискриминация по етнически признак.

В опит да се предотврати сегрегацията, мярката може да доведе до политики като преразпределяне на ученици, затваряне на паралелки или ограничения за прием на деца в дадени райони, което може да се възприеме като дискриминация спрямо самите роми - т.е. ограничаване свободата на избор на родителите за образователна институция.

От друга страна, неясни са и критериите за „концентрация“. В изразът „концентрация предимно на деца от ромски произход“ е неясно какъв е прагът/процентът за установяване на „концентрация“, както и не е ясно по чия преценка и с какви данни ще се определя дали дадена група ученици представлява "концентрация".

Явява се и субективно тълкуване, защото няма обективен механизъм за определяне на етнически произход в училищната система, доколкото етническата принадлежност в Република България е въпрос на самоопределяне на всяко лице. Още повече, че в образователната система

не се събират официални данни за етнически произход на децата, следователно няма легитимен, обективен и правно обоснован начин да се определи дали в едно училище има „предимно деца от ромски произход“. Съществува риск преценката да се основава на външни белези, предположения или социални стереотипи, което само по себе си може да е дискриминационно. Това би било в противоречие с принципите на правовата държава и антидискриминационните стандарти на ЕС.

Законодателното фокусиране върху едно етническо малцинство може да задълбочи негативните обществени нагласи, да доведе до допълнително разделяне и да стигматизира ромските деца като "проблем", който трябва да се "разпредели" на база „концентрация“ в дадено училище.

Изложеното до тук води до извод за конфликт на предложения текст с принципа на равен достъп до образование, тъй като всяко преразпределяне на деца или промени в приема въз основа на етнически съображения може да ограничи правото на свободен достъп до предучилищно и училищно образование, гарантирано от Конституцията на Република България и Закона за предучилищното и училищното образование, и следователно би противоречало на идеята, че всяко дете има право на образование, независимо от етническия си произход.

Все пак бихме искали да обърнем внимание на това, че към момента в чл. 7 т. 17 от Закона за защита от дискриминация съществува конкретен и ясен текст, а именно: *„Не представляват дискриминация мерките в областта на образованието и обучението за осигуряване на участието на лица, принадлежащи към етнически малцинства, доколкото и докато тези мерки са необходими“*.

По отношение на предложението в § 39, което предвижда, че в чл. 107 се правят изменения и допълнения по отношение на формата на обучение за децата със специални образователни потребности (СОП), по силата на които тежест при вземане на решение за обучението на тези деца, има становището на екипите за подкрепа за личностното развитие, което има превес над виждането на родителите.

КЗД отчита, че в направените предложения липсва изречение второ от действащата към момента ал. 4 за право на окончателен избор за форма на обучение, която се прави от ученика или родителя - като така предложения текст, без да включва право на избор на ученика или родителя би могло да се разглежда като ограничение на права по см. на чл. 23 от Конвенцията за правата на детето.

От страна на Комисията за защита от дискриминация изразяваме своите опасения, че предложените текстове, с оглед политиките за деинституционализация на децата и учениците със СПО, отново биха могли да създадат предпоставки за неравно третиране.

Обръщаме внимание, че със законопроекта отпада възможността за право на избор на тези ученици и техните родители, която съществува в сега действащия закон, предвид което това предложение не отчита, че създава възможност за ограничаване на права, а от там и на дискриминация.

Относно предложенията касаещи § 53 на ЗИДЗУПО, предвиждащи промени в чл. 124 от ЗПУО е предложено следното: 1. Създава се нова ал. 1: „(1) Учениците от I клас, които не са усвоили компетентностите, заложи в учебната програма по Български език и литература, повтарят класа, но не повече от веднъж.“ 2. Създава се нова ал. 2: „(2) Учениците по ал. 1, на които се предоставя езикова подкрепа по чл. 16, ал. 4, т. 2, не повтарят класа.“ 3. Досегашната ал. 1 става ал. 3 и в нея след думите „за съответния клас“ се поставя запетая и се добавя „с изключение на случаите по ал. 1“:

Считаме, че така направеното предложение на първо място не би могло да се разглежда като позитивна мярка и преследване на легитимна цел, целяща гарантиране на най-добрия интерес на детето, доколкото по направеното предложение не се отчитат емоционалните, възрастови, психически и други аспекти от израстването на всяко дете и риска за отпадането му от образователната система на по - късен етап, т.е. и индивидуалните последици от тази мярка.

Считаме, че за този радикален подход спрямо учениците от първи клас не е правен детайлен анализ за последиците от практическото прилагане на подобно правило и неговия ефект, включително и не само по отношение на поведението на учениците и поведението на конкретен ученик, който следва да повтори или повтаря първи клас.

Считаме също, че предвидените изменения на чл. 124 с новите ал. 1 и ал. 2 от ЗИДЗПУО, индикират за наличие на дискриминационен елемент, тъй като с предложените по ал. 2 на същата

разпоредба¹ правила се противопоставят лица от една и съща възрастова група, ученици от първи клас, доколкото за учениците, попадащи в групата по ал. 2 на чл. 124, т.е. тези които не владеят български език в достатъчна степен, спрямо които е предвидено интеграционно обучение в индивидуална форма по чл. 16, ал. 4, т. 2, нормата на чл. 124, ал. 2 урежда те да не повтарят първи клас. Наличието на тези разлики от друга страна и въвеждането на подобна мярка и разграничение би могла да се изтълкува в разрез с права предвидени по Конвенцията за правата на детето на ООН както и на Хартата на основните права на ЕС.

Предвид изложеното и във връзка с така предложеното нормативно правило за повтаряне на първи клас, считаме за удачно усилията да бъдат насочени към създаването на подкрепяща среда в училището с възможност за допълнителни учебни часове през седмицата в начален етап, а не до мярка, водеща до образователна изолация спрямо конкретен ученик. Също считаме за удачно да бъдат фокусирани повече усилия, ресурси и допълнителни средства за обезпечаването на работата с децата, които изостават при усвояването на учебния материал, защото и в двата случая - и при повтарянето на класа, и при преминаването в следващ клас с двойки, ако с тези деца не се работи системно, то в дългосрочен план ефекта отново ще бъде негативен, тъй като те няма да успеят да наваксат пропуснатото, а отпадането им от системата на образование ще е предначертана.

От страна на Комисията за защита от дискриминация бихме искали да напомним, че работата с изоставащите ученици не бива да бъде пренебрегвана, защото не само носи негативен ефект както за развитието на конкретно дете, но и за обществото като цяло. В тази връзка, съгласно чл. 53, ал. 3 на Конституцията на Република България основното и средното образование в държавните и общинските училища е безплатно, като задължение на държавата е да бъдат осигурени условия за реализиране на безплатно и качествено образование.

По предложението на § 97. В чл. 190 се правят следните изменения и допълнения, по-конкретно т. 2. Алинея 3 се изменя така: „(3) Екипът по ал. 1: 1. извършва функционална оценка след заявление на родител или на директор на детска градина или училище на индивидуалните потребности на децата и учениците, за които има индикации, че са със специални образователни потребности и с хронични заболявания, която включва и определяне на необходимите специалисти и нивото на интензивност на допълнителната подкрепа - ниско, средно и високо, както и броя на часовете за ресурсно подпомагане за всяко ниво, за насочването им за допълнителна подкрепа за личностно развитие в детски градини и училища, и предлага на директора на регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование да одобри или да не одобри насочването им за предоставянето на допълнителна подкрепа по чл. 187, ал. 1.“ считаме за удачно преди думите „...и предлага на директора на регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование да одобри или да не одобри насочването им за предоставянето на допълнителна подкрепа“ да се добави **„с консултация и със съгласие на родител“**.

В тази връзка акцентираме, че сега действащата разпоредба на чл. 12 от ЗГГУО гласи следното: „Всеки гражданин упражнява правото си на образование съобразно своите предпочитания и възможности в детска градина или в училище по негов избор, доколкото в този закон и в подзаконовите актове по прилагането му не е предвидено друго - ал. 1. (2) Изборът по ал. 1 за малолетните се извършва вместо тях и от тяхно име от техните родители, а за непълнолетните - от учениците със съгласието на техните родители - ал.2“.

Този принцип също следва да бъде съотнесен при разглеждане и обсъждане на предложението по тази точка, касаеща извършване на функционална оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците, за които има индикации, че са със специални образователни потребности и с хронични заболявания.

По предложенето на § 98. В чл. 192 се правят следните изменения и допълнения: 1. Алинея 4 се изменя така, и по-конкретно т. 2. „Създава се ал. 5: „(5) Детските градини и училищата осигуряват гъвкава и динамична организация на средата според индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности, която включва **и организиране на пространства и кътове за работа в рамките на стаята, на групата, и на класната стая, както и на пространства за интензивна допълнителна подкрепа за личностно развитие в средата на детската градина или на училището**“.

Отчитаме положителното намерение, насочено към подкрепа на деца със СОП, но има

¹ Предложените с § 7 изменения на чл. 16 от ЗИДЗПУО.

риск да доведе до практики на сегрегация, особено ако не се прилага внимателно.

Предвиждането на „пространства“ и „кътове за работа“ специално за децата със СОП, макар и в рамките на групата или училището, може лесно да се превърне във форма на изолация, особено ако тези деца прекарват по-голямата част от времето си извън общата образователна среда.

Видимото отделяне на деца със СОП, дори и в „пространства за интензивна допълнителна подкрепа“, може да създаде усещане у останалите ученици, че тези деца са „различни“, „проблемни“, или „по-малко способни“, което би могло да доведе до стигма и социално изключване.

Приобщаването предполага максимално включване в общата образователна среда, с подкрепа в рамките на нея, а не извън нея. Специално организирани пространства могат да подменят идеята за приобщаване с паралелна форма на обучение, макар и в същата сграда, което ще доведе до риск от формална, а не реална интеграция.

Освен това считаме, че без задълбочено обучение на учителите и специалистите, съществува риск, че тези „кътове“ ще се използват като средство за отделяне на деца с по-сложни потребности, за да се облекчи работата в класа, а не като инструмент за равностойно участие.

Текстът следва да е достатъчно прецизен и да подчертава, че тези пространства са временна и целенасочена мярка, в подкрепа на приобщаването, без да има опасност да се тълкува като насърчаване на постоянна физическа изолация на децата със СОП. Също така е необходима ясна регулация кога, как, колко време и в какви случаи ще се използват такива пространства.

По предложението на § 104 Мерки и санкции на учениците: изразяваме мнение, че предложените промени за налагане на мерки и санкции на учениците индикират за прекомерност на същите.

Считаме за неприемлив подход, вменяването на правомощие на директорите да налагат финансови санкции на родители за неизвинени отсъствия на ученици, както и санкции и наказания спрямо учениците с неприемливо поведение. Вярно, определени родителски практики нарушават правото на образование на децата и водят до отпадане от училище. Въпреки това и предвид „разгръщането“ на санкционния режим в ЗИДЗПУО, отговорности от подобно естество да се прехвърлят на директорите, създава предпоставка за възникване на конфронтация с родителите. Това е от особена важност за спазването на ЗЗДискр., тъй като животът създава различни ситуации, в т.ч. насилие, тормоз, форми на хулиганство, системни отсъствия, които налагат въвличането на различни експерти и органи за подкрепа и работа със семейството за преодоляване неприемливото поведение на детето. Следователно в промените, санкционирането следва да бъде второстепенно, а да се заложи на позитивни мерки за неутрализиране на неравенствата и постигане на благоприятна среда и приобщаване на учениците.

По предложението на г-жа Белобрадова и група народни представители за промени в ЗИДЗПУО с вх. № 51-502-01-135 от 22.07.2025 г.

По предложението в § 1 за чл.2, ал.2 от ЗИДЗПУО: считаме, че с така предложения текст, с който се предлага ролята на родителя да заема централно място в процеса на обучение, именно поради факта, че се касае за цялостен образователен процес на деца и ученици, индикира за създаване на възможност за пряка намеса в образователния процес от страна на родителите.

Предвид така предложената промяна, считаме, че ролята на родителя не следва да е централна в този процес, така както е формулирано в проекта.

Считаме, че с така предложения текст ще се допусне намеса от страна на родителите, именно като централни участници в този процес, като ще се създаде възможност за пряката им намеса в образователния процес и налагане на субективизъм, което ще е в разрез с принципите и целите на самия закон, а от там и създаване на условия за допускане на неравно третиране.

По предложенията в § 12: считаме, че така формулираните предложения, съпоставени със сега действащия закон и конкретно с разпоредбата на чл. 8, ал. 1 от ЗУПО, същите не са в съответствие. При отчитане, че съгласно действащата към момента формулировка, предучилищното образование е задължително от учебната година, която е с начало в годината на навършване на 4-годишна възраст на детето. От друга страна с предложението, касаещо изменение на чл. 5б, не става ясно, дали се цели задължителност на предучилищното образование от яслена група, в този смисъл така предложения текст би могъл да създаде предпоставки за неравно третиране.

По предложението на § 15: обръщаме внимание, че така предложените текстове на законопроекта не са с прецизна формулировка, и именно неprecизната формулировка дава възможност самите предложения да са с риск от дискриминационно съдържание.

Отделно от това, в сега действащия нормативен акт ясно и недвусмислено законодателят е предвидил в чл. 62, чл. 4: „Когато в детската градина са записани деца с различна етническа принадлежност от една и съща възраст, не се допуска обособяването им в групи по ал. 1 въз основа на етническата им принадлежност". В този смисъл предложените в ЗИДЗПУО конкретни разпоредби, за създаване на нови алинеи в чл. 62 от ЗПУО са с неясна цел.

По предложението на § 16 за създаване на нов чл. 64а, ал. 2 със следното съдържание: „*За периодите на неучебно време, по решение на общинския съвет, за територията на съответната община може да бъде определена такса за посещение на самостоятелните детски ясли и детски градини, ал. 3. Размерът на таксата се определя с решението на общинския съвет по ал. 2*”:

По отношение на направените предложения и конкретно за периода 1 юни до 14 септември за въвеждане на такси за ясли и детски градини, считаме, че така направеното предложение за въвеждане на такси не съответства с разпоредбата на чл. 9, ал. 1 от сега действащия нормативен акт, който регламентира равнопоставеността при провеждане на предучилищното и училищно образование.

Правото на образование на национално ниво е конституционно защитено. Конституционният принцип на равенство пред закона се проявява в две насоки: забрана за произволно неравнопоставяне и задължение за равно третиране. Първата забранява третиране в отклонение от установените обективни критерии, а втората - не допуска въвеждането на ограничения в правата на гражданите, нито създаване на привилегии, основани на изчерпателно изброените в чл. 6, ал. 2 от Конституцията, сред които и признака „образование”.

Задължителното предучилищно образование в държавните и в общинските детски градини и училища е безплатно за децата. Правото на безплатно образование се упражнява, като не се заплащат такси за обучението, осигурявано със средства от държавния бюджет и се ползва безплатно материалната база за обучение, и за развитие на интересите и способностите на децата. Дейностите в системата на предучилищното и училищното образование се финансират със средства от държавния бюджет, бюджетите на общините, европейски фондове и програми и други източници.

Направеното в законопроекта предложение за заплащане на такси не кореспондира с действащата правна уредба. Предложената формулировка на текста създава правна възможност за общинските съвети да определят такса за посещение в периода на неучебно време, както и през ваканциите.

Предложеното би могло да създаде предпоставки за дискриминационни практики, състоящи се от различно третиране на лица, които принципно са поставени в сравнимо сходно положение по признака „имуществено състояние”, както и по признак „лично положение”, в случай, че една община въведе такса, а друга не. В случая не става ясна и целта на предложенията за въвеждане на конкретни такси, реда и размерът им, което също индикира, че се създават предпоставки за неравно третиране.

Заложеният подход не е обективно оправдан, с оглед постигане на законова цел и противоречи на принципа за равен достъп до образование и участие в образователния процес.

По отношение на предложението в § 19: „*В чл. 76 се правят следните изменения и допълнения: 1. В ал. 4, изречение второ след думата „Религия” се поставя запетая и се добавя „както и учебния предмет Добродетели и религии, разделен в два самостоятелни модула. 2. Създават се нови ал. 8 и ал. 9, както следва: (8) Учебният предмет „Добродетели” е задължителен модул*”, изразяваме следното:

Безспорно училището е място за усвояване на знания, но и за възпитание в ценности, нужни за личностно развитие и социален живот.

Обръщаме внимание на това, че възпитанието в добродетели е важен обществен и образователен приоритет, то трябва да се реализира по интегриран, диалогичен начин,

От друга страна по отношение предложения текст, касаещ модул „Религия” в предложената нова ал. 9 от чл. 76 на закона, отново искаме да подчертаем, че запазването на светския характер на обучението следва да бъде водещ при въвеждане на нови учебни предмети, като ясно и недвусмислено бъде гарантирано и от страна на вносителите, че с тези предложения се гарантира светския характер на образованието.

Относно: *Законопроект за използването и развитието на изкуствения интелект, №51–554-01-181 от 8 октомври 2025г, на Народно събрание на Република България;*

Изкуственият интелект все повече навлиза в различни сфери на живота, като довежда до сериозна промяна на начина, по който функционира нашето общество.

В резултат на действието на изкуствения интелект се постига значителна оптимизация на производствата и предоставянето на услугите, но и възникват редица рискове за обществените интереси и основните права, които не следва да бъдат подценявани.

От тази гледна точка КЗД счита, че е от съществено значение да бъдат разработени и въведени конкретни механизми за използването на изкуствения интелект, които защитават по категоричен начин правата на всички лица. без допускане на неравно третиране. Регламент (ЕС) 2024/1689 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 година за установяване на хармонизирани правила относно изкуствения интелект и за изменение на регламенти (ЕО) № 300/2008, (ЕС) № 167/2013, (ЕС) № 168/2013, (ЕС) 2018/858, (ЕС) 2018/1139 и (ЕС) 2019/2144 и директиви 2014/90/ЕС, (ЕС) 2016/797 и (ЕС) 2020/1828 (Акт за изкуствения интелект) е важна стъпка в тази посока, като са необходими адекватни действия от българската държава за правилно въвеждане и изпълнение на установените правила.

Комисията за защита от дискриминация отчита, че предложеният Законопроект за използването и развитието на изкуствения интелект е във връзка с Регламент на ЕС за установяване на хармонизирани правила относно изкуствения интелект и за изменение на регламенти (ЕО) № 300/2008, (ЕС) № 167/2013, (ЕС) № 168/2013, (ЕС) 2018/858, (ЕС) 2018/1139 и (ЕС) 2019/2144 и директиви 2014/90/ЕС, (ЕС) 2016/797 и (ЕС) 2020/1828 (Акт за изкуствения интелект).

Комисията за защита от дискриминация отчита също така, че в Преамбюла на Регламент 2024/1689 ясно е разписано, че целта на ЕС е да се подобри функционирането на вътрешния пазар чрез установяване на единна правна рамка, по-специално за разработването, пускането на пазара, пускането в действие и използването на системи с изкуствен интелект (наричани по-долу „системи с ИИ“) в Съюза, в съответствие с ценностите на Съюза, да се насърчи навлизането на ориентиран към човека и надежден изкуствен интелект (ИИ), като същевременно се гарантира високо равнище на защита на здравето, безопасността и основните права, залегнали в Хартата на основните права на Европейския съюз, включително демокрацията, принципите на правовата държава и опазването на околната среда, да се осигури защита срещу вредните последици от системите с ИИ в Съюза и да се подкрепят иновациите. С настоящия регламент се гарантира свободното трансгранично движение на стоки и услуги, основани на ИИ, като по този начин не се допуска държавите членки да налагат ограничения върху разработването, предлагането на пазара и използването на системи с ИИ, освен ако това не е изрично разрешено с настоящия регламент.

I. Комисията за защита от дискриминация изразява становище по следните разпоредби от предложения Законопроект чл. 4, чл.5, чл.8 и чл.31, които пряко засягат/ имат касателство в дейността на КЗД, както следва:

КЗД счита, че предложеният текст на чл. 4 от Законопроекта за използването и развитието на изкуствения интелект не отговаря напълно на изискванията на Регламент (ЕС) 2024/1689 и на приетите международни правозащитни актове, особено по отношение на вменените задължения на КЗД.

Предложеният текст на член 4 от Законопроекта е: „Министерският съвет, по предложение на министъра на електронното управление, съгласувано с министъра на иновациите и растежа, министъра на образованието и науката, Комисията за регулиране на съобщенията, Комисията за защита от дискриминация, Агенцията за закрила на детето и Комисията за защита на личните данни, приема правилник за прилагане на този закон“ (цитат на нормата), като в тази връзка правим следните бележки:

Съгласно чл. 47 от ЗЗДискр. в правомощията на КЗД е да: установява нарушения на този или други закони, уреждащи равенство в третирането, извършителя на нарушението и засегнатото лице; постановява предотвратяване и преустановяване на нарушението и възстановяване на първоначалното положение; налага предвидените санкции и прилага мерки за административна принуда; дава задължителни предписания с оглед спазването на този или други закони, уреждащи равенство в третирането; обжалва административните актове, постановени в нарушение на този или други закони, уреждащи равенство в третирането, включително да дава становища по проекти на нормативни актове за съответствието им със законодателството за предотвратяване на дискриминацията, както и препоръки за приемане, по аргумент чл. 47, т. 8 от ЗЗДискр.

Предвид гореизложеното, предлагаме да бъде направена редакция, която да е в съответствие с разпоредбите на ЗЗДискр., като изрично бъде отбелязано, че Комисията изразява становище в съответствие с разпоредбата на чл. 47, т. 8 от ЗЗДискр.

Комисията не възразява по предложените разпоредби чл. 5 и чл. 8 от Законопроекта, предвид изискванията на Регламента.

Обръщаме внимание на текста на чл. 31 от Законопроекта за следното: В предложената разпоредба не са ясно разписани механизмите за участие на националния орган по равенство КЗД, евентуалните ангажименти на КЗД, принципите за взаимодействие с оглед гарантиране независимостта на Комисията, вкл. за спазване на чл. 77 от Регламента². Акцентираще, че не е описан /предвиден/ ресурсният потенциал, който се изисква за адекватно изпълнение на вменените функции.

II. Независимо от гореизложените бележки, считаме за важно да бъдат отчетени и следните аргументи:

Законопроектът само частично адресира заложените цели и изисквания на Регламента. Редица текстове се нуждаят от концептуално и юридическо прецизиране, включително и спазване на изискванията на Закона за нормативните актове. Предложеният ЗИРИИ не съдържа яснота за създаване и осигуряване на националната правна рамка за изпълнение задълженията на Република България, произтичащи от Регламент (ЕС) 2024/1689 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 година за установяване на хармонизирани правила относно изкуствения интелект и за изменение на регламенти (ЕО) № 300/2008, (ЕС) № 167/2013, (ЕС) № 168/2013, (ЕС) 2018/858, (ЕС) 2018/1139 и (ЕС) 2019/2144 и директиви 2014/90/ЕС, (ЕС) 2016/797 и (ЕС) 2020/1828 (Акт за изкуствения интелект).

Предложени са общи и неясни формулировки за създаване, на определяне на органи за защита на основните права, включително правото на недискриминация по отношение на високорисковите системи по Приложение III от Регламента:

- определяне/създаване на нотифициращ/и орган/и, включително гарантиране на техническото, финансово и експертно обезпечаване за ефективно изпълнение на техните функции по акта;

- определяне/създаване на органи за надзор на пазара, включително на орган за надзор на пазара, който да изпълнява функциите на единно звено за контакт с обществеността и други партньори на равнището на държавите членки и на ЕС по смисъла на Акта.

В предложения проект не се прави ясно разграничение между системи с изкуствен интелект и изискванията към модели с изкуствен интелект с общо предназначение, а от там и липса на яснота при установяване на евентуални нарушения:

- Законопроектът не включва гаранции за достъпа на хора с увреждания до системи с ИИ;
- Въпреки че законопроектът предвижда ограничаване на рисковете за деца и уязвими групи, липсват конкретни механизми за защита от дискриминация, която може да възникне при използването на изкуствен интелект.

- Законопроектът не включва изрични гаранции за защита на правата на субектите на данни при автоматизирано вземане на решения, което може да доведе до дискриминация. Съгласно чл. 25з, ал. 1 от Закона за защита на личните данни, решения, основани единствено на автоматизирано обработване, включително профилиране, които пораждат неблагоприятни правни последици за субекта на данните или съществено го засягат, са забранени, освен ако са предвидени в закон и са осигурени подходящи гаранции за правата и свободите на субекта на данните.

В законопроекта следва да се предвидят механизми за предотвратяване използването на системи с ИИ, които могат да подбуждат към дискриминация или да създадат враждебна среда за определени групи.

С оглед на прецизност в законодателната техника, в случай, че работата върху проекта напредне, е необходимо неговото наименование да бъде приведено в съответствие с материалния му обхват, съобразно с разпоредбите на Закона за нормативните актове, доколкото към момента между широкото заглавие на акта и съдържанието на чл. 1 „Предмет“ и чл. 2 „Обхват“ /включващ и предприятията, които не са субекти, а представляват съвкупности от права, задължения и

² В Регламент (ЕС) 2024/1689 както в параграф 157 от Преамбюла си, така и в чл. 77 от самия международен акт е изрично отбелязано, че „Регламентът не засяга компетентността, задачите, правомощията и независимостта на съответните национални публични органи или структури, които упражняват надзор върху прилагането на правото на Съюза за защита на основните права, включително органите по въпросите на равенството и органите за защита на данните.“

фактически отношения по смисъла на чл. 15 от Търговския закон /ТЗ/, има известна дихотомия. Следователно, името на проекта е по-широко от действителния кръг от обществени отношения, върху които рефлектира ИИ. Акцентиращ върху потенциала за фрагментация на нормативната база в случай, че последва приемане и на други закони, които пряко или косвено в бъдеще да засегнат фундаментите на използване и развитие на ИИ в области, попадащи извън настоящото съдържание. Освен смесване на понятия, налице е „конклюдентно“ изключване на значими тематични сфери, които остават изцяло незасегнати - освен дискриминацията и трудовите правоотношения, такава е здравеопазването, особено повлияно от използването на ИИ. Казаното в този абзац, макар и надхвърлящо битността на КЗД, като национален орган за защита на основни права, съобразно с чл. 77 от Регламент /ЕС/ 2024/ 1689, считаме уместно да маркираме тук.

Възможността за дискриминация, породена от използването на изкуствен интелект, е сериозен риск, който трябва да бъде внимателно управляван в съответствие със Закона за защита от дискриминация. Спазването на принципите на равенство, прозрачност и защита на личните данни е от основно значение за гарантиране на равнопоставеност на уязвимите групи и децата.

КЗД счита, че скоростта на навлизане на изкуствения интелект във всички сфери на живота и приемането на Регламент (ЕС) 2024/1689 предполагат провеждането на максимално широка и задълбочена дискусия по въпросите по Регламента, с участието на всички заинтересовани лица и с възможност за предоставяне на становища от гражданското общество.

КЗД в рамките на своите правомощия ще продължи да предприема всички допустими мерки за утвърждаване върховенството на закона и за предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и осигуряване равенство на възможностите.

В заключение, изразяваме увереност, че при обсъждане и гласуване на предложението Законопроект за използването и развитието на изкуствения интелект, изложените от КЗД аргументи ще бъдат взети под внимание.

Относно: Закон за изменение и допълнение на Закона за равнопоставеност на жените и мъжете (обн. ДВ. бр. 33 от 2016 г.) във връзка с транспониране на Директива (ЕС) 2022/2381 на Европейския парламент и на Съвета от 23 ноември 2022 година за подобряване на баланса между половете сред директорите на дружества, регистрирани на фондовата борса, и за свързаните с това мерки (ОВ. L 315/44 от 7 декември 2022 г.) с националното законодателство.

С този закон се въвеждат разпоредбите на Директива (ЕС) 2022/2381 на Европейския парламент и на Съвета от 23 ноември 2022 година за подобряване на баланса между половете сред директорите на дружества, регистрирани на фондовата борса, и за свързаните с това мерки (ОВ, L 315/44 от 7 декември 2022 г.).

В ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ в § 3. е посочено, че в Закона за защита от дискриминация се правят множество изменения и допълнения.

Комисията за защита от дискриминация (КЗД) е представила положително становище по Законопроекта на 04.02.2025 г., адресирано до Председателя на Комисията по правата на човека и вероизповеданията.

След тази дата е конституиран нов членски състав на Комисията за защита от дискриминация, съгласно решение на 51-о Народно събрание на Република България от 08.05.2025 г. /обнародвани в ДВ, бр. 40 от 16 май 2025г./ и укази на президента на Република България № 75, 76, 77 и 78 от 16.05.2025 г. (обнародвани в ДВ. бр. 41 от 20 май 2025г.).

Новият състав на КЗД се запозна със Закона за изменение и допълнение на Закона за равнопоставеност на жените и мъжете и заявява категорично несъгласие с положителното становище, представено от предходния мандат на Комисията.

Аргументите за несъгласието ни са следните:

Комисия за защита от дискриминация /КЗД/ съгласно чл. 40, ал. 1 от Закона за защита от дискриминация /ЗЗДискр./ е независим специализиран държавен орган за предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и осигуряване равенство на възможностите и е единственият орган по равенството в Република България. В изпълнение на чл. 47 от Закона за защита от дискриминация Комисията извършва проучване и събиране на доказателства по повод жалби и сигнали за нарушения на Закона за защита от дискриминация или други закони, уреждащи равенство в третирането.

КЗД не е орган на изпълнителната власт и не изпълнява политики, а контрол по прилагането на политики.

Комисията за защита от дискриминация отчита значението на Директива (ЕС) 2022/2381 на Европейския парламент и на Съвета от 23 ноември 2022 година за подобряване на баланса между половете сред директорите на дружества, регистрирани на фондовата борса, и за свързаните с това мерки (ОВ. L 315/44 от 7 декември 2022 г.) като важен инструмент за гарантиране на равенството между половете в посочената сфера.

Директивата обаче има тясно секторно приложно поле, като се отнася единствено до публични дружества, чиито акции или други ценни книжа се търгуват на фондовата борса. Директивата има за цел да установи изисквания под формата на задължителни мерки за подобряване съотношението между жените и мъжете в съставите на управителните и надзорните органи на тези дружества, чрез въвеждане на количествени цели и процедури за назначения.

Съобразно с пар. 35 и пар. 37 от Преамбюла на Директивата, същата изисква от държавите членки да гарантират, че публичните дружества, които не са микро-, малки и средни предприятия, въвеждат мерки, които гарантират, че до 30 юни 2026 г. членовете на по-слабо представения пол заемат най-малко 33% от всички членове на управителния и надзорния им съвет, съответно на съвета на директорите. Броят на членовете на управителния и надзорния съвет, съответно на съвета на директорите, който се счита за необходим за постигане на целта, посочена в ал. 1, е броят, който е най-близък до дела от 33 %, но не превишаващ 49 %, като конкретните стойности на целевия брой са съгласно приложение.

Видно от пар. 50 от Преамбюла на Директивата, същата изисква от държавите членки да определят органи за насърчаването, анализа, мониторинга и подпомагането на баланса между половете в управителните органи.

Ясно е записано в сега действащия Закон за равнопоставеност на жените и мъжете /Обн. ДВ. бр.33 от 26 Април 2016г./: чл. 7. *„Министърът на труда и социалната политика ръководи, координира и контролира осъществяването на държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете”,* като в т. 4. е посочено: *„...организира създаването и поддържането на система за наблюдение на равнопоставеността на жените и мъжете и координира изготвянето на доклад за равнопоставеността на жените и мъжете в Република България”.*

Видно е, че Директива /ЕС/ 2022/2381 не установява обща забрана за дискриминация, нито създава универсално приложими права за физическите лица в сферата на равенството между половете, а предвижда специфични корпоративни задължения за определен вид частноправни субекти.

Ето защо неприемливо е вменяването на задължения от такова специфично естество на органи с обща компетентност, които са независими и съобразно със Закона за администрацията не са на подчинение на централни еднолични органи на изпълнителната власт.

Комисията за защита от дискриминация разглежда сигнали и жалби по оплаквания за извършен акт на дискриминация или дискриминационна норма, също и по самосезиране, но не оперира с мащабни данни от пазара на труда, както и не извършва рутинен контрол, инспекции или наблюдение на работодатели.

В този смисъл всички дейности по Директивата, свързани със събиране на данни, сравняване и анализ относно съотношението между жените и мъжете в съставите на управителните и надзорните органи на публичните дружества, регистрирани на фондовата борса, не могат да бъдат част от функциите на независим държавен орган. Те следва да бъдат вменени на изпълнителната власт.

Вменяването на несвойствени функции за КЗД ще ограничи независимостта и ефективността на КЗД и това ще подкопае борбата срещу дискриминацията и ще лиши уязвимите групи и като цяло гражданите от защита.

Директива 2022/2381 има различна нормативна логика и цел - тя не регулира индивидуални права и механизми за защита от дискриминация.

Следователно, транспонирането ѝ в 33Дискр. би довело до функционално и концептуално несъответствие, като въведе в закона регулации, които не касаят пряко дискриминационни практики, а управленски квоти и процедури за подбор в тясно определен корпоративен контекст.

Следва да бъде отбелязано, че редът за установяване на всяка форма на дискриминация се реализира чрез изрично производство пред КЗД по реда на глава IV, раздел I от Закона за защита от дискриминация. Именно и само в хода на нарочно антидискриминационно производство могат да бъдат установени и доказани наличието на обусловени от пола предубеждения и дискриминация в тези структури на посочената категория - управителни и надзорни органи на

публични дружества, чиито акции или други ценни книжа се търгуват на фондовата борса, и то след изрично сезиране пред КЗД от засегнато лице.

Законът за защита от дискриминация е насочен приоритетно към представители на уязвими групи, засегнати лица и жертви на дискриминация, които биват неравно третирани на основата на защитените от закона признаци.

КЗД следва да запази ролята си като единственият орган по равнопоставеност в Република България за защита на жертвите на дискриминация и премахване на дискриминационни практики.

Ето защо категорично считаме, че не се налага допълнителна законодателна интервенция в Закона за защита от дискриминация във връзка с транспониране на Директива (ЕС) 2022/2381.

Комисията за защита от дискриминация счита, с оглед на изложеното, че Директива (ЕС) 2022/2381 не е директива за равенство и недискриминация в класическия смисъл, а инструмент за корпоративна регулация. Съдържанието и целите ѝ не съответстват на общата рамка, предмет и дух на Закона за защита от дискриминация. Предвид това транспонирането ѝ следва да бъде осъществено чрез изменения в нормативни актове, уреждащи търговското право и публичните дружества, а не чрез изменения в Закона за защита от дискриминация.

Следва да се има предвид, с оглед контекста на предложените промени, че същите касаят обществени отношения, които са детайлно уредени в *специални закони*. Предвид това разглежданата нормативна уредба касае регламентацията, която би следвало да бъде уредена в Закона за равнопоставеност на жените и мъжете, Закона за публично предлагане на ценни книжа (ЗППЦК), както и Националния Кодекс за корпоративно управление (НККУ), като изискванията на директивата ЕС 2022/2381, които целят регламентацията на баланса в представянето на половете в управителните органи и развива възможността за по-добро представяне на по-слабо представения пол, са специфични по своята материя.

Поставяме акцент, че при наличие на специален закон - Закон за равнопоставеност на жените и мъжете, Директивата би следвало да предизвика промени именно в този закон, а не в Закона за защита от дискриминация, който е с *общо действие* във всички сфери на обществените отношения.

В допълнение, предложените промени в ЗППЦК не предвиждат прилагането на посочените принципи за всички търговски дружества (в този смисъл е и самата Директива ЕС2022/2381). Такова е и тълкуването на законодателите в Испания, Германия и Нидерландия. Тоест, тези промени не са *генерални* и не предполагат изменения в специалния закон - Закона за защита от дискриминация, отстояващ принципите за недопускане на дискриминация в страната, а тяхното място е в специалния закон, уреждащ дейността на тези дружества.

Считаме, че в българското законодателство е подходящ и Закона за публичното предлагане на ценни книжа, защото:

- урежда публичните дружества, чиито акции се търгуват на борсата;
- определя правилата за корпоративно управление и състава на органите;
- вече съдържа изисквания за разкриване на информация и контрол от Комисията за финансов надзор.

Там могат да бъдат добавени: - квоти за баланс между половете; - процедури за назначаване при равна квалификация; -изисквания за отчетност и санкции.

Изразяваме готовност, в частта образувани производства с оплаквания за дискриминация, при поискване да предоставяме своевременно наличните агрегирани данни за броя и видовете жалби за дискриминация в сферата, предмет на директивата, ако бъдем сезирани и сме провели производства за защита от дискриминация, както и по отношение на наложените санкции и приложени принудителни административни мерки, и друга относима информация по компетентност.

В заключение подчертаваме, че спазването на принципа на върховенство на закона в производството и прозрачността в работата на Комисията за защита от дискриминация са предпоставки за утвърждаването на модела на справедливото общество, основано на равенство, толерантност към многообразието и превенция на всякакъв вид дискриминация.

Комисия за защита от дискриминация настоява да бъдат взети под внимание изложените аргументи.

Относно: Искане за предоставяне на становище с вх. № 60-00-5/27.01.2025 г. относно проект на Закон за допълнение на Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия, Комисията за защита от дискриминация, на заседание на своя 9-членен състав, анализира предложението Законопроект за допълнение на Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия и на основание чл. 47, т. 8 от Закона за защита от дискриминация.

С оглед компетентността си, изразява становище по предложеното изменение в Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия по отношение на тяхното съответствие с разпоредбите на Закона за защита от дискриминация.

Разпоредбата на чл. 4 от ЗЗДискр., забранява всяка пряка или непряка дискриминация, основана на защитени от закона признаци, където няма изчерпателност на посочените признаци.

В действащото българско законодателство е въведено общо изискване да не се допуска противоречие в нормативни актове, уреждащи обществените отношения.

В изпълнение на законоустановените си правомощия на основание чл. 47 от ЗЗДискр., Комисията, след прочит и преглед на представения текст със Закон за допълнение на Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия, намира, че не са залегнали несъответствия или потенциални противоречия с правни норми, които да бъдат предпоставка за нарушения на Закона за защита от дискриминация и да водят до непряка дискриминация на определени групи лица.

Съставът взе предвид също, че предложението не е в противоречие с Решение на Конституционния съд № 2 от 21 януари 1999 г. по к. д. № 33/1998 г., доколкото не въвежда лустрационна или по друг начин дискриминационна норма, а въвежда норма, с която да се конкретизира и надгради легитимното задължение на комисиите, регистриращи кандидатите за участие в различни видове избори, да предоставят информация на Комисията по досиетата, която е необходима както за задължителната проверка за принадлежност към ДС и РУМНО, така и за способстването на информирания избор на гражданите при упражняването на тяхното активно избиращо право.

В заключение, КЗД счита по отношение на предложението текст, че критериите за индивидуализиране на всеки регистриран кандидат и по същността си представлява обмен на информация между два надлежно оправомощени от държавата по силата на закон органи.

Предвид изложеното, деветчленния състав на КЗД счита, че предложеното допълнение на текста към чл. 26, ал. 2 по Проекта на Закон за допълнение на Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия не противоречи на принципите, заложили в Закона за защита от дискриминация.

Становището е прието на заседание на КЗД, проведено на 10.02.2025 г.

Относно: транспониране на Директива (ЕС) 2023/970 в националното законодателство за укрепване прилагането на принципа на равно заплащане на жените и мъжете за равен труд или за труд с равна стойност чрез прозрачност в заплащането и механизми за прилагане внесено на работна група към МТСП.

Във връзка с работата на междуетаблищената експертна работна група по транспониране на Директива (ЕС) 2023/970 на Европейския парламент и на Съвета от 10 май 2023 година за укрепване прилагането на принципа на равно заплащане на жените и мъжете за равен труд или за труд с равна стойност чрез прозрачност в заплащането и механизми за прилагане (Директивата), Комисия за защита от дискриминация предоставя следното становище:

Комисията за защита от дискриминация НЕ ПОДКРЕПЯ предложението Проект за изменение и допълнение на Закона за защита от дискриминация.

Мотиви:

1. На първо място бихме искали да обърнем внимание, че от страна на КЗД не е взето участие в изработването на предложението Проект на ЗИД на ЗЗДискр., доколкото за това сме информирани, че по разпореждане на министъра на труда и социалната политика, работата по

Директива (ЕС) 2023/970 е продължила в по-тесен експертен състав след последното заседание, на което е имало представители на КЗД, което означава липса на прозрачност и изключване на КЗД и нейни представители при окончателното вземане на решение.

2. Комисия за защита от дискриминация /КЗД/, съгласно чл. 40, ал. 1 от Закона за защита от дискриминация /ЗЗДискр./ е независим специализиран държавен орган за предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и осигуряване равенство на възможностите. Съгласно чл. 40, ал. 2 от ЗЗДискр. КЗД осъществява контрол по прилагането и спазването на този или други закони, уреждащи равенство в третирането.

3. КЗД е квазиюрисдикция и решава правни спорове. Комисията не е орган на изпълнителната власт и не следва да участва при формирането и изпълнението на политики, тъй като осъществява административен юрисдикционен контрол по отношение на тях. Съчетаването на квазисъдебни функции и функции на изпълнителната власт в орган по равенството, какъвто е Комисията за защита от дискриминация, ще бъде непреодолима пречка пред последващата акредитация на Комисията по Парижките принципи на ООН като независима институция по правата на човека.

4. В разпоредбите на Директивата е включена „Инспекцията по труда“, чиято дейност, организация на работа и функции в действащото национално законодателство са включени в Кодекса на труда. Инспекцията по труда има ясно разписани правомощия по отношение на работната заплата. Дейностите по Директивата, свързани със събиране, анализ и изпращане на данни до Европейската комисия, не могат да бъдат част от функциите на независим държавен орган. Те следва да бъдат възложени на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“, каквито са нейните функции по смисъла на чл. 4, ал. 1, т. 2 и 3 от Устройствения ѝ правилник. Изпълнителната агенция е част от изпълнителната власт и е подчинена на министъра на труда и социалната политика, който изпълнява политики с подчинените му органи.“

5. С настоящото становище акцентираме върху това, че Директива (ЕС) 2023/970 на Европейския парламент и на Съвета от 10 май 2023 година за укрепване прилагането на принципа на равно заплащане на жените и мъжете за равен труд или за труд с равна стойност чрез прозрачност в заплащането и механизми за прилагане, същата следва да се прилага по отношение на: работодателите в публичния и частния сектор; всички работници, които имат трудов договор или трудово правоотношение, определено от закона, колективния трудов договор и/или практиката.

Обръщаме внимание, че изпълнението на политиките на ЕС от страна на държавите членки и конкретно задълженията на Република България, произтичащо от членството ѝ в ЕС, засяга въпроса за прилагане на политики, които следва да бъдат задължения на изпълнителната власт. В тази връзка отново бихме искали да подчертаем, че Комисията за защита от дискриминация е независим орган за защита от дискриминация, със статут Б към ООН, като Комисията не е част от структурата на изпълнителната власт и не прилага държавни политики.

В случая отново изразяваме притеснения и възражения по така предложените с Проект на ЗИД на ЗЗДискр. промени, целящи въвеждане на норми и правила само и единствено в Закона за защита от дискриминация, чрез които формално се цели да се покрият изискванията за транспониране на Директива (ЕС) 2023/Директива (ЕС) 2023/970 на Европейския парламент и на Съвета от 10 май 2023 година за укрепване прилагането на принципа на равно заплащане на жените и мъжете за равен труд или за труд с равна стойност чрез прозрачност в заплащането и механизми за прилагане (текст от значение за ЕИП).

Бихме искали да напомним също така, че с Директива (ЕС) 2023/970, в правото на съюза, цели въвеждане на изцяло нови стандарти, свързани с простирането и заплащането на труда в държавите членки, т.е. процес за хармонизация на националните законодателства с правото на ЕС. Директивата изисква на национално ниво да бъдат ясно дефинирани нови правни понятия и изисквания, които следва да бъдат единен (унифициран) стандарт в трудовото право.

На следващо място акцентираме върху това, че така предложеният ЗИД на ЗЗДискр. изцяло променя духът и философията на ЗЗДискр., включително и защитата от дискриминация, за което КЗД следва да следи във всички сфери на общественият живот, а не само по отношение на пола. Комисията за защита от дискриминация е създадена да прилага, контролира и спазва антидискриминационните стандарти на ЕС, на ООН и на други международни организации, като независим орган. Напомняме, че КЗД е квазисъдебен орган, който разглежда оплаквания за дискриминация, като образува производство, събира доказателства, насрочва разглеждане на преписката в открито заседание, изслушва страните по всеки спор при спазване на състезателното начало, допуска и разпитва свидетели, след като изясни спора от фактическа и правна страна,

постановява свое решение, взето по вътрешно убеждение на всеки един от членовете, участващ в състава по конкретна преписка. Предложеният ЗИД на ЗЗДискр. изначално не отчита спецификата на КЗД. Не отчита, че защитата от дискриминация, която КЗД упражнява е всеобхватна, която засяга всички аспекти на обществения живот, а именно: защита на права, предвидени в международните актове (лични, имуществени, здравни, социални и др., предвид, че по всеки един казус е възможно да засегне множество аспекти от живота и множество ситуации).

Отново обръщаме внимание, че предвидените с директивата стандарти и изисквания касаят изцяло нов подход и промяна философията на трудовото право в Република България, като с Директивата се въвеждат стандарти, включително нови правила и правни норми, задължителни за правните субекти в областта на трудовото право. С директивата се предвиждат изначално нови правила при наемане на работа и нови правила за самото трудово или служебно правоотношение, които обаче към момента не са регламентирани в националното ни законодателство. Дадените с Директивата легални дефиниции, а именно: „Ниво на заплащане“; „Разлика в заплащането на жените и мъжете“; „Медианно ниво на заплащане“; „Медианна разлика в заплащането на жените и мъжете“; „Квартилен сегмент от гледна точка на заплащането“; „Равностоен труд“ и „Категория работници и служители“, които изцяло засягат трудовото законодателство в държавите членки и националното ни законодателство, юридически и логически следва да бъдат включени като легални дефиниции в нормативния акт, който цялостно трудовете права и принципи, трудовете задължения на страните, както и цялостния трудов процес, а именно Кодекса на труда.

От страна на членовете на работната група, предложила конкретните текстове на ЗИД на ЗЗДискр.. не се отчита фактът, че като независим орган, КЗД е създаден да разглежда оплаквания подобно на съда, като има правомощие да установява, че национални норми, политики, практики, както и решения, действия или бездействия на държавни и местни органи на изпълнителната власт, са допуснали дискриминация спрямо конкретно лице или лица. За да може да изпълнява тази своя функция, международните актове, както и актовете на ЕС, изискват от държавите да гарантират независимостта на такъв тип органи като КЗД, при спазване на Парижките принципи.

Напомняме, че съгласно чл. 25 от Закона за администрацията, министърът е централен едноличен орган на изпълнителната власт със специална компетентност и ръководи отделно министерство (чл. 25, ал.1 от същия). Министърът ръководи, координира и контролира осъществяването на държавната политика според своите правомощия. Напомняме, че държавната политика в социалната и трудова сфера, е изцяло в компетентността и правомощията на министъра на труда и социалната политика, при спазване на Конституцията и законите на Република България. Изпълнението на държавната политика, свързана с трудовете и социалните права, следва да бъде изпълнявана и възлагана на органите на изпълнителната власт, които разполагат със специална компетентност.

На следващо място обръщаме внимание на това, че в Република България е приет и действа Закона за равнопоставеност на жените и мъжете (ЗРЖМ), съгласно който урежда провеждането на държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете, чл. 1 от с.з. Видно и от целта на Закона за равнопоставеност на жените и мъжете, целта е да се насърчи постигане на равнопоставеност на жените и мъжете, като създаде условия за изграждане на институционална среда и определи органите и механизмите за провеждане на държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете. В чл. 5 от ЗРЖМ законодателят е предвидил, че Министерският съвет определя държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете и приема Национална стратегия по равнопоставеност на жените и мъжете, наричана по-нататък "Национална стратегия", както и планове за нейното изпълнение. Също така с ЗРЖМ е регламентирано, че централните и териториалните органи на изпълнителната власт провеждат политиката по равнопоставеност на жените и мъжете в съответствие с Националната стратегия. Предложеният проект не е съобразен също така и с разпоредбата на чл. 7 от ЗРЖМ, съгласно който: министърът на труда и социалната политика ръководи, координира и контролира осъществяването на държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете, като: разработва, участва в обсъждането и предлага приемането и/или изменението на нормативни актове и стратегически документи, които имат отношение към равнопоставеността на жените и мъжете; организира и ръководи дейността на Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете; координира разработването, изпълнението и отчитането на Национална стратегия и на плановете за нейното изпълнение; организира създаването и поддържането на система за наблюдение на равнопоставеността на жените и мъжете и координира изготвянето

на доклад за равнопоставеността на жените и мъжете в Република България; оказва методическа помощ на органите на изпълнителната власт за провеждането на държавната политика по равнопоставеността на жените и мъжете; представлява държавата в международни организации и програми в областта на равнопоставеността на жените и мъжете; ръководи и координира участието в национални и международни програми и проекти за равнопоставеност на жените и мъжете, включително съвместно с други органи на държавната власт и организации; поддържа контакти със сродни специализирани държавни органи в други държави, както и с международни организации с дейност в сферата на равнопоставеността на жените и мъжете.

В тази връзка, именно в приложното поле на Кодекса на труда и в Закона за равнопоставеност на жените и мъжете, следва да бъдат предвидени и приети предложените със ЗИД на 33Дискр. правни норми, които да са в съответствие на изискванията на Директива (ЕС) 2023/970 на Европейския парламент и на Съвета от 10 май 2023 година за укрепване прилагането на принципа на равно заплащане на жените и мъжете за равен труд или за труд с равна стойност чрез прозрачност в заплащането и механизми за прилагане.

Обръщаме внимание и на това, че предложеният ЗИД на 33Дискр. не кореспондира с т. 47 от Преамбюла на Директивата, с която общностният законодател подчертава, че органите по равнопоставеност, както и КЗД, следва да могат да оказват съдействие на лицата търсещи защита, т.е. ефективно да защитава техните права, а не КЗД да бъде приравнена на изпълнителна агенция, в какъвто дух са направените предложения.

Предложеният ЗИД на 33Дискр., с който се въвеждат изцяло нови права и задължения за работодателите /така предложените разпоредби/, същите не кореспондират с разпоредбите от Кодекса на труда (който е нормативен акт с по-висок ранг от закон), което ще създаде допълнително затруднение и липса на яснота при прилагането на така предложените разпоредби, както от страна на съответният работодател, така и от съответния орган по назначаване, а и при спор за тяхното прилагане и от съда. Предвидените изменения не кореспондират с установената до момента йерархия на нормативните актове, според своята юридическа сила, като на първо място в подредбата е Конституцията на Република България. Конституцията обаче поставя само общата правна рамка, като не урежда в детайли обществените отношения, предвид което се налага издаването на Кодекси за съответните правни отрасли, на закони, както и други подзаконовни нормативни актове. Ето защо отново изразяваме загриженост, че предложените с Проекта на ЗИД промени в 33Дискр., видимо създават обективна пречка за функционирането на КЗД. като независим орган, осигуряващ равенство пред закона, равенство в третирането и във възможностите за участие в общественият живот и ефективна защита от дискриминация, по начина, предвиден с предложения проект. Обръщаме внимание и на това, че защитата от дискриминация по сега действащият 33Дискр. дава възможност на лицето/лицата за алтернатива, дали да подадат жалба в КЗД или такава по реда на чл.71 от с.з. пред съда.

Непропорционално и необосновано е предложението за възлагане на дублиращи функции, с тези на Инспекцията по труда, които да се вменят на КЗД, която не е част от администрацията на МТСП, включително и предвиждане на нова административна тежест за работодателите за отчитане на нова институция. Изцяло неиздържано от правна и логическа гледна точка са предложенията за включване на нови текстове в чл. 12 и чл. 14 на 33Дискр., които следва да бъдат съобразени със правилата разписани в Закона за нормативните актове, и тези изисквания да са в нормативен акт, уреждащ конкретен клон на правото - Кодекса на труда.

Отново напомняме, че Законът за защита от дискриминация урежда материални и процесуални норми, за образуване и водене на производство за защита от дискриминация. В тази връзка разписване на конкретни политики, доразвиващи нови правни принципи на трудовото законодателство, изпълнението на които следва да се възлага на ИА Инспекция на труда, на Национален статистически институт (който събира, обработва и изготвя статистически данни и представя статистика, съобразно изискванията на ЕС), вкл. и тези на Националният институт за помирение и арбитраж, на практика ще постави КЗД в ситуация да не осъществява функцията си на независим национален орган за защита от дискриминация. Предложеният проект създава очевидни и принципни правни несъответствия, което поставя под въпрос и постигането на общностните политики не само по тази Директива, като последица.

Обръщаме внимание, че като независим орган е недопустимо КЗД да следи и изпълнява, конкретни функции на държавната политика, да дублира функции на изпълнителни органи в областта на трудовото право и спазване равенството на половете, като по този начин се ограничава

необосновано правомощието да разглежда евентуални оплаквания свързани с прилагането на държавната политика, конкретно в трудовата сфера. Нелогично, несистематизирано, не кореспондиращо на правната логика е КЗД да събира и контролира конкретни аспекти от трудовите права, в изпълнение на определени политики, същевременно да образува и води производства срещу тези политики, а като ефект и пряка стъпка към заличаване независимостта на КЗД.

Обръщаме внимание и на това, че предложенията, с които се въвеждат и възлагат нови функции на Комисията, чрез които се цели изпълнение на държавни политики, произтичащи от членството в ЕС, изначално ще ограничи изпълнението и постигането не само на основните функции на КЗД, които са основание за нейното създаване и работата ѝ до момента. Считаме за необходимо да подчертаем, че установяването на дискриминация при упражняване правото на труд не засяга единствено дискриминация, основана на пола, но и дискриминация по останалите защитени признаци, предвидени в чл.4, ал. 1 от 33Дискр./

Практиката в други европейски държави, органите по равнопоставеност като част от изпълнителната власт /дирекции, отдели, агенции/ да са и органи по наблюдение и докладване по смисъла на чл. 29 от Директивата, е неприложима у нас. КЗД има различен статут като независима институция, извън изпълнителната власт. Този подход е в противоречие с целите на 33Дискр., установени в чл. 1 и чл. 2: 1. равенство пред закона; 2. равенство в третирането и във възможностите за участие в обществения живот; 3. ефективна защита срещу дискриминацията.

33Дискр. предоставя цялостна и всеобхватна защита от дискриминация при упражняване правото на труд (чл. 12 -19 и чл. 21). В Глава втора, раздел I от 33Дискр. са въведени антидискриминационни правила за защита на работниците и служителите при упражняване правото им на труд, вменияващи на работодателя преки задължения, свързани с: осигуряване на еднакви условия на труд; равно възнаграждение за еднакъв или равностоен труд; предоставяне на равни възможности за професионално обучение и повишаване на професионалната квалификация и преквалификация, както и за професионално израстване и израстване в длъжност или в ранг, при прилагане на критерии, при оценката на дейността им и др.

Водеща цел на Директивата е равнопоставеността по отношение на заплащането и утвърждаването на принципа за равното заплащане като елементи на трудовите правоотношения. Въпросите, свързани с възнаграждения по трудови правоотношения, не попадат в предмета на правна уредба на 33Дискр.

Комисия за защита от дискриминация счита, че разпоредбите на Директива (ЕС) 2023/970 - транспонирането на принципа на прозрачност при определяне на заплащането и политиката за определяне на заплащането, както и критериите, които се използват за определяне на заплащането и съпоставянето на стойността на труда, реферират към Кодекс на труда и приравненото му законодателство /Законът за държавния служител, Законът за Министерството на вътрешните работи, Законът за отбраната и въоръжените сили на Република България и други специални актове/. Недопустимо е чрез промени в 33Дискр. да се въвеждат основни трудовоправни институти и норми. Транспонирането на Директивата следва да е предмет на трудовото законодателство и следва да се извърши чрез изменение и допълнение на Кодекса на труда и другите относими закони, уреждащи служебни правоотношения. Единствено по този начин ще се постигне правилно и ефективно транспониране на Директивата в националното законодателство, като ще се изпълнят в пълнота нейните цели.

Предложените изменения и допълнения на 33Дискр. са в противоречие с основните функции на КЗД и засягат статута и на независим орган по равнопоставеност. Редът за установяване на всяка форма на дискриминация се реализира чрез изрично производство пред КЗД по реда на глава IV, раздел I от Закона за защита от дискриминация. В случай, че КЗД бъде сезирана с оплаквания за неравно третиране при упражняване правото на труд, се образува производство и се провежда пълно, обективно и всестранно изясняване на фактите и обстоятелствата. Комисията разглежда сигнали и жалби по оплаквания за извършен акт на дискриминация или дискриминационна норма, също и по самосезиране, но не оперира с мащабни данни от пазара на труда, както и не извършва рутинен контрол, инспекции или наблюдение на работодатели. Тя и към настоящия момент осъществява защита от дискриминация при упражняване правото на труд, както и на всяко друго право.

През последните години са направени промени в Кодекса на труда именно в тази посока - да се осигури подходяща степен на прозрачност по отношение условията на труд. Наложили са се промени в трудовото ни законодателство, като е приета Директива 2019/1152/ЕС на Европейския

парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година за прозрачни и предвидими условия на труд в Европейския съюз (Директива 2019/1152/ЕС), с която е отменена и Директива 91/533/ЕИО. С новата Директива 2019/1152/ЕС са допълнени елементите на трудовото правоотношение, за които работниците и служителите трябва да получат информация в писмена форма от работодателя. Този подход трябва да се приложи и при транспонирането на разпоредбите на Директива (ЕС) 2023/970 в трудовото и приравненото му законодателство на Република България, по отношение на транспонирането на принципа на прозрачност при определяне на заплащането и политиката за определяне на заплащането, както и критериите, които се използват за определяне на заплащането и съпоставянето на стойността на труда, както и относно правото на информация на работниците и служителите. По този начин ще се постигне усъвършенствана уредба на трудовото и приравненото му законодателство с гаранции за прозрачност в заплащането и защита при упражняване правото на труд, съгласно изискването на Директивата.

Изпратеният Проект за изменение и допълнение на 33Дискр. не отразява становищата на КЗД, предоставени и обсъждани в рамките на работната група, чиято работа очаквахме да продължи. Настояваме да бъдат взети предвид и отразени изложените аргументирани становища на КЗД по транспониране на Директива /ЕС/ 2023/970.

Относно: *Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за трансплантация на органи, тъкани и клетки, сигн. № 51-502-01-50*

На основание чл. 47, т. 8 от 33Дискр. представяме следното становище за съответствие на представения проект на Закон за изменение и допълнение на нормативен акт с антидискриминационното законодателство, принципа за равенство в третирането и недопускане на дискриминация:

Следва да се има предвид, че Комисията изразява своето становище по законосъобразност на конкретните текстове единствено, съобразно правомощията си - с оглед съответствието им със Закона за защита от дискриминация (33Дискр.), в този смисъл преценката се извършва само по отношение на предложените конкретни промени на ЗИД на Закона за трансплантация на органи, тъкани и клетки.

При преглед на предложените промени следва да се отчетат обаче и правата и принципите, заложи в Конституцията на Република България, на Хартата на основните права на Европейския съюз (ХОПЕС), на Закона за здравето и на основните принципи на медицинската етика, както и изискванията за защита на личните данни, залегнали в Общия регламент (ЕС) 2016/679 (GDPR).

В проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за трансплантация на органи, тъкани и клетки, § 1 гласи следното:

1. Алинея 3 се изменя така:

„(3) Несъгласието за вземане на органи, тъкани и клетки се изразява писмено чрез подписване на декларация, утвърдена с наредбата по чл. 21, ал. 3, която се подава в Изпълнителна агенция „Медицински надзор“. Декларацията може да се подаде и по електронен път при условията и по реда на Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги и Закона за електронното управление.“

2. Алинеи 4, 5 и 6 се отменят.

3. Алинея 7 се изменя така:

„(7) Изразеното писмено несъгласие по ал. 3 се вписва в служебния регистър по чл. 39. ал. 1. т. 2 в срок до три дни от получаването на декларацията“.

4. Създава се ал. 8:

„(8) Изпълнителна агенция „Медицински надзор“ уведомява писмено лицата, изразили несъгласие за вземане на органи, тъкани и клетки, за вписването по ал. 7 в срок до три дни от неговото извършване.“

§ 2. В чл.21, ал. 1, т.1 се отменя.

До настоящия момент действащата правна рамка предвижда подаването на такава декларация чрез личния лекар на лицето, който я препраща до Регионалната здравна инспекция, а тя - до ИАМН по аргумент чл.20, ал. 3 и ал. 4 от Закона за трансплантация на органи, тъкани и клетки.

С предложения проект се елиминира тази процедура, като заменя медицинското посредничество с пряко административно подаване. Със законопроекта се предлага отпадане ангажимента на общопрактикуващия лекар и регионалната здравна инспекция по процедурата за предоставяне на информация на ИАМН.

В мотивите на ЗИД на ЗТОТК е отразено, че промяната е свързана с усъвършенстване и осъвременяване на нормативната уредба в областта на електронното здравеопазване и е във връзка с предложение НЗОК да не издава здравноосигурителни книжки на здравноосигурените лица, като част от процеса по дигитализация в здравеопазването.

Твърди се, че предлаганите промени въвеждат опростени и улеснени процедури в интерес на пациентите, но те недооценяват моралния аспект на донорството и законодателната концепция за защита правата на личността, залегнали в множество законодателни актове, включително КРБ.

Следва да се отбележи, че в мотивите на законопроекта не се съдържа правна обосновка за необходимостта от такава промяна, нито анализ на отражението ѝ върху защитата на личните данни, медицинската етика или конституционно гарантираните права на гражданите. Общите мотиви не съответстват на принципа за прозрачност и мотивираност на законодателния процес по см. на чл. 28, ал. 2 от Закона за нормативните актове и пораждаат основателни съмнения относно съразмерността и необходимостта от промяната. Не става и ясно защо се изключва личния лекар, нито защо волеизявлението на лицето няма да фигурира в електронното му здравно досие, което представлява официалният регистър на здравните и биологични данни.

В тази връзка, всяка законодателна промяна, засягаща телесната или лична неприкосновеност на гражданите, следва да бъде придружена от ясни и убедителни аргументи, отчитащи не само административното удобство, но и гаранциите за защита на човешкото достойнство и автономия. Недопустимо е усъвършенстване и осъвременяване на нормативната уредба в областта на електронното здравеопазване да се постига чрез ограничаване упражняването на права.

На първо място, следва да се има предвид, че Комисията за защита от дискриминация приветства идеята за донорството и цени високо необходимостта от него като израз на солидарност, хуманност и гражданска отговорност, като шанс за спасяване на човешки живот, съпричастност и култура на взаимопомощ.

В същото време, Комисията изразява своето безпокойствие и загриженост по отношение така въведения механизъм за реализиране правото на всички граждани приживе да изразят изрично писмено несъгласие за вземане на органи, тъкани и клетки след смъртта си. КЗД отчита, че с предложените промени за всички граждани се предвижда еднакъв механизъм. Тези промени обаче, които са с единствен мотив реализиране процеса по дигитализация в здравеопазването, при липса на информираност и не само, създават предпоставки за неразбиране механизма за деклариране на несъгласие, който въвеждат, което би могло да въведе в заблуда определени групи лица, което пък от своя страна да създаде предпоставка за нарушаване на права и интереси. Примери за такива уязвими групи, представители на обществото, които при така предложения механизъм биха се затруднили да реализират правото си на деклариране на несъгласие, са напр. лица, които нямат достъп до дигитални/електронни устройства и/или нямат умения да боравят с тях при предвидената възможност за подаване на декларация по електронен път (напр. възрастни хора) или лица, които живеят в малки населени места и/или отдалечени такива (с оглед другата предвидена възможност за подаване писмено на декларация, утвърдена с наредбата по чл. 21, ат. 3, която се подава в Изпълнителна агенция „Медицински надзор“), или по-ниско образовани лица (напр. представители на малцинствата), лица с увреждания и др.

В предложения проект за изменение не са предвидени алтернативни канали /напр. чрез лекар, по пощата и др./ за деклариране на несъгласие, които да улеснят достъпа на възрастни хора, самотни хора, хора в изолирани райони, лица с ниско образование, хора с увреждания и други уязвими групи.

Бихме искали да насочим внимание към съответствието на предложения проект на нормативна уредба, с редица основни права и принципи - дали такова е налице:

Разпоредбата на чл. I от Хартата на основните права на Европейския съюз гласи следното: *„Човешкото достойнство е ненакърнимо. То трябва да се зачита и защитава. Човешкото достойнство включва правото на личността сама да решава по какъв начин ще бъде третирано тялото ѝ след смъртта, като това решение има не само биологично, но и дълбоко морално, духовно и идентичностно значение.“*

В този смисъл, изключването на личния лекар от процеса и свеждането на акта до административна регистрация в агенция, без личен, медицински или етичен контекст, представлява редукция на човешката автономия и обективно накърнява достойнството на лицето. Подобен подход третира въпроса за донорството, разглеждано като техническо заявление, а не като акт на съвест, морал и лична идентичност.

На следващо място, следва да се направи анализ на въпроса: Дали с така предложения

ЗИД се нарушава правото на физическа и психическа неприкосновеност по смисъла на чл. 3, т. 2, буква „а“ от ХОПЕС, съгласно който в областта на медицината и биологията трябва да се спазва свободното и информирано съгласие на лицето. Изразяването на несъгласие с донорство е медицинско волеизявление, което предполага информираност, медицинска консултация и разбиране на правните и етичните му последици.

Предвид разглеждания случай, бихме искали да отчетем и непрецизната законова формулировка (приета и действаща към момента разпоредба на чл. 20, ал. 1 ЗТОК), предвиждаща право на всеки български гражданин приживе да изрази изрично писмено несъгласие за вземане на органи, тъкани и клетки след смъртта му. Правото е да се даде съгласие, а не да се изрази несъгласие, което отделно поради липса на прецизност на законовия текст, се създава отделно основание за нарушаване на правото на лицата за информирано съгласие, гарантирано в националното и общностното законодателство - чл. 3, т.2 от Хартата на основните права на Европейския съюз. Законовата формулировка за несъгласие за донорство, респ. че ако няма такова несъгласие, е налице съгласие, не е в съответствие с основните актове, уреждащи и гарантиращи правата на човека.

Във връзка с така предложения проект, чрез премахването на личния лекар от процедурата, се лишава гражданинът от възможността да бъде консултиран от специалист, който познава здравното му състояние и може да разясни последствията от това решение. Въвеждането изцяло на централизирано подаване на заявление към ръководството на ИАМН ограничава индивидуалния подход и предоставянето на адаптирана информация, съобразена със състоянието на заинтересованите граждани. Това води до формално упражняване на право без гаранции за информираност и осъзнатост, което противоречи както на Хартата, така и на чл. 87 от Закона за здравето, установяващ принципа на информираното съгласие.

КЗД счита, че така се създават условия и за накърняване на човешкото достойнство, защото решението относно тялото след смърт се отнема от контекста на личното и медицинското отношение. Държавата, чрез редукция на процедурата до електронно подаване пред администрация, не зачита моралния и емоционален елемент на акта, което е несъвместимо с чл. 2, т. 2 от ХОПЕС и чл. 4 от Конституцията, установяващ принципа на правовата държава и зачитане на личността.

От гледна точка на защитата на личните данни, съгласно чл. 8, т. 1 и 2 от ХОПЕС, всеки има право на защита на личните си данни, които следва да бъдат обработвани добросъвестно, за конкретни цели и при възможност за достъп и корекция. Изключването на декларацията за несъгласие (данни във връзка с донорството) от електронното здравно досие на лицето противоречи на тези изисквания, защото първо лишава гражданина от възможността той да види, провери или промени своето волеизявление. По този начин се нарушава принципът на прозрачност и контрол върху личните данни, конкретно медицински такива на всяко лице, заложен в чл. 5, ал. 1, букви „а“ и „в“ от GDPR. На следващо място, наличието на отделна административна база данни в ИАМН, несвързана с досието на всеки пациент, поставя въпроса за липсата на координация и за риска от неправомерна обработка или дублиране на чувствителна информация, включително и за допускане на грешки.

В допълнение, така уредената процедура не съответства на конституционните гаранции на чл. 28 и чл. 32 от Конституцията, защитаващи личната неприкосновеност и личния живот, както и на чл. 37 от Конституцията и чл. 10 от ХОПЕС, гарантиращи свободата на съвестта и вероизповеданието. За значителна част от българските граждани отношението към донорството има дълбоко религиозно и морално значение. Държавата не може да третира подобно волеизявление като административна процедура, откъсната от моралния и духовния контекст, защото така ограничава свободата на убежденията и не зачита личното достойнство на гражданите.

Предложеният проект индикира за несъответствие с принципа на пропорционалност, закрепен в чл. 52, ал. 1 от Конституцията и чл. 52 от ХОПЕС. Не е доказано, че изключването на личния лекар и на електронното досие подобрява административната ефективност или гарантира по-добра защита на данните. Напротив, то създава правна несигурност, намалява прозрачността и увеличава риска от неинформираност. Ограничението не служи на легитимна цел и не е необходимо за постигането на обществен интерес, поради което представлява несъразмерна намеса в основни права.

Като съвкупност от всички тези съображения КЗД приема, че предвидената законодателна промяна индикира за риск от накърняване правото на човешко достойнство и лична автономия, нарушаване принципа на информираното съгласие, ограничаване защитата на личните данни и

неотчитане морално-етичните и религиозни аспекти на донорството.

Липсата на мотиви в законопроекта, отсъствието на гаранции за информираност и контрол върху данните, както и премахването на медицинската посредническа роля на личния лекар, биха могли да обосноват несъвместимост на уредбата с Конституцията, Хартата на основните права на Европейския съюз и принципите на медицинската етика.

КЗД изразява съмнения във формулировката на предложените промени, като в никакъв случай не обявява принципна позиция срещу донорството, напротив - подкрепя и насърчава даряването на органи, тъкани и клетки като начин за спасяване на човешки живот, израз на хуманност, съпричастност и култура на взаимопомощ. Но изразява позиция, че предложената уредба следва да се прецизира по начин, който да гарантира човешките права и да не създава предпоставки за тяхното нарушаване.

В заключение считаме, че законодателят е длъжен да осигури нормативен механизъм, който не само да позволява свободното волеизявление за отказ от донорство, но и да гарантира, че това волеизявление ще бъде адекватно информирано, защитено и отразено в личното електронно здравно досие, така че да се гарантира цялостност, прозрачност и човешко достойнство в решаването на въпроси, засягащи телесната и духовната неприкосновеност на личността.

II. САМОСЕЗИРАНЕ

В Комисията за защита от дискриминация съгласно чл. 50 от ЗЗДискр. са образувани производства по жалби на засегнати лица, по сигнали на физически и юридически лица, но особен приоритет на КЗД са образуваните производства по инициатива на Комисията. Те са образувани по писмен доклад от член или членове на КЗД до председателя на Комисията. В доклада се посочват трите имена и длъжността на докладващия/докладващите, описание на нарушението, като се прилага доказателствен материал и се мотивира предложение за образуване на производство. След гласуване на доклада, членовете на КЗД с мнозинство взимат решение за образуване на производство. Член на КЗД, по чийто доклад е образувано производство, не участва в заседателния състав и вземането на решение по това производство.

През 2025 г. година, по инициатива на членовете на Комисия за защита от дискриминация, са образувани производства за защита от дискриминация, сред които са и такива, по реализираната от органа по равнопоставеност кампания „Достъпна България“.

Освен в рамките на кампания „Достъпна България“ за осигуряване на достъпна архитектурна среда за хората с увреждания, Комисията за защита от дискриминация се е самосезирала и по други поводи за евентуално нарушение на принципа на равно третиране, като основно те касаят случаи от общественозначим характер.

Правната възможност предвидена в чл. 50. т. 2 от ЗЗДискр е реализирана в следните производства за защита от дискриминация, по които са постановени решения:

Самосезиране (извън Кампания „Достъпна България“)

Например **Решение 127/26.03.2025 г.** касае доклад за самосезиране, във връзка с текста на нормата на чл. 74 от Кодекса за социално осигуряване за придобиване право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване. Процесната разпоредба гласи, че „Осигурените придобиват право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване, ако са загубили работоспособността си и имат осигурителен стаж, придобит до датата на инвалидизирането, а за слепите по рождение и за ослепелите преди постъпване на работа - до датата на заявлението по чл. 94, както следва: 2. до 25-годишна възраст - една година; 3. до 30-годишна възраст - 3 години; 4. (обявена за несъответстваща с разпоредбите на чл. 5, ал. 2 от Конвенции №37 и 38 на Международната организация на труда с РКС № 5 от 2000 г. - ДВ, бр. 55 от 2000 г., изм. - ДВ, бр. 64 от 2000 г.) над 30-годишна възраст - 5 години.“ В доклада за самосезиране основния проблем, който е изтъкнат по отношение на чл. 74. от КСО, е изискването осигурителният стаж да е придобит единствено до датата на инвалидизиране. Според вносителя на доклада, коментираната категория граждани със сходен осигурителен принос, като на отговарящите на изискванията за придобиване на пенсия за инвалидност, поради общо заболяване по чл. 74, които в някои случаи имат много по-голям стаж, но натрупан и след датата на инвалидизирането, се оказват третирани по-неблагоприятно и в риск

да не може да посрещнат възникващите разходи за компенсиране на дефицитите от уврежданията. Пояснено е, че ограниченията в разпоредбата оставят хората с определени от 50 до 70,99 % вид и степен на увреждане/степен на трайно намалена работоспособност, без необходимия осигурителен стаж до датата на инвалидизирането, само с месечна финансова подкрепа по чл. 70 от Закона за хората с увреждания, която е в размер на 7 % от линията на бедност или 35,28 лв. за 2023 г.

При формиране на своите изводи по конкретния случай, решаващият състав е отчетел мотивите в **Решение №5/29 юни 2000 г.** на Конституционния съд относно законосъобразността на процесната разпоредба, но предвид правомощията на КЗД и константата практика на ВАС, Комисията на свой ред може да преценява доколко нормативните актове, включително и законите, не нарушават забраната за дискриминация. В тази връзка по отношение на чл. 74 от КСО Петчленен РЗС на КЗД, предвид липсата на установено ограничаване на права и създаване на привилегии, за целите на антидискриминационното производство транслира като отсъствие на неравно третиране между отделните субекти, а оттам и невъзможност за извеждане на извод от КЗД за наличие на дискриминация, в т.ч. „непряка“ по чл. 4, ал.3 от ЗЗДискр. Заседателният състав посочва, че е необходимо във всеки случай да бъде правено разграничение между осигурително право и право на социално подпомагане. Например, докато общественото осигуряване е подчинено на всеобщност и се отнася до всички граждани на обществото, то за социалното подпомагане това не е така, тъй като при него се изисква предварително включване в кръга на лицата, към които се отнася чрез обезпеченията, които дава.

В **Решение № 327/04.11.2025 г.** повод за самосезиране на КЗД е изнесена информация в медиите за премахването на част от незаконните постройки в квартал „Захарна фабрика“. При запознаване със съдържанието на доклада за самосезиране съставът е констатира, че същият е изготвен без да е съобразен с изискванията на закона и изискванията разписани в приетите от самата Комисия правила за производство, поради което производството по преписката е прекратено, но през отчетния период, по сигнал на неправителствена организация, е образувано производство пред КЗД, в което се разглежда същия случай с премахването на процесните постройки в гр. София.

По сходни причини с **Решение № 341/12.11.2025 г.** е прекратено производството по самосезиране във връзка публично разпространена информация в излъчено предаване по Българско национално радио „Антон Митров представя“ по Програма „Христо Ботев“. Установени са пропуски, които създават изначална невъзможност на състава да се произнесе по същество във връзка с така изготвеното самосезиране, както и отпадалата материална компетентност, поради промяна в статута на самосезиращия се член на Комисията.

Решение 157/02.05.2025 г. е постановено във връзка с разпространен видеоклип, публикуван на 12.01.2022 г. на електронната страница на в. Т., озаглавен „*К. и Ф. с поредна гавра с малките хора /видео/*“, последователно разпространен и в други електронни медии с различни заглавия. В доклада за самосезиране на комисията е посочено, че е проявено поведение, разпространено чрез видеоклип, което е в разрез с морала, добрите нрави и чрез което поведение се стига до обидна, унижителна, принижяваща и накърняваща достойнството среда по отношение на хората с нисък ръст (малките хора) с нарушена функция на хипофизната жлеза (хипофизен нанизъм), като по този начин, носейки признаците „увреждане“ и „геном“, малките хора са поставени в среда на по-неблагоприятно третиране в сравнение с други в сравнимо сходно положение. По повод случая Национална организация „Малки български хора“ също е изразила становище, което включва допитване до членове на организацията, които са изразили своята гневност във връзка с процесния видеоклип и последвали други такива, както и коментари.

В тази връзка настоящият състав счита, че със свързването на членове на група или категория лица в процесния видеоклип, идентифицирани чрез определени физически характеристики - в случая нисък ръст, и конкретното обвързване на тази група лица с негативни обобщаващи характеристики, съзнателно или не, задълбочава негативно формираните стереотипи в обществото по отношение на тази група лица, като по този начин те биват третирани по-неблагоприятно в сравнение с лицата, които не носят такива физически характеристики.

Съставът счита също, че ответните страни, в качеството им на публични личности и публично разпространявайки информация, имат силата да внушават послания и убеждения. Това важи в още по-голяма сила за конкретния видеоклип с тяхно лично участие, който, целяйки според тях, вероятно да е с хумористичен или развлекателен характер, нарушава задължението упражняването на правата и свободите да бъде осигурено без всякаква дискриминация, основана

на пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически и други убеждения, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имущество, рождение или друг някакъв признак. Следователно, Петчленен разширен заседателен състав е установил, че ответните страни са извършили по-неблагоприятно третиране по признаците „увреждане“ и „човешки геном“ по смисъла на чл. 4, ал. 1 във връзка с чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. по отношение на неопределена, но определяема група лица и е дал задължително предписание занапред да не допускат установеното нарушение, като се въздържат от изказвания, послания в каквато и да е форма на изразяване, които имат за цел или резултат накърняване достойнството на други лица и създаването на враждебна и обидна среда.

През отчетния период комисията се е самосезирала и по здравен въпрос относно изнесена в медиите информация, че Националната здравноосигурителна каса не поема разходите за изработване на корсети за коригиране на гръбначни изкривявания на деца, в това число и сколиоза. В публикациите, на които се основава доклада за самосезиране е отразено, че в България всеки 3 на 100 от децата имат сколиоза. За сколиоза се говори, когато изкривяването на гръбначния стълб е над 10 градуса. В тази връзка е образувана **преписка № 373/2025 г.** срещу Национална здравноосигурителна каса, представлявана от управителя на НЗОК и министъра на здравеопазването. Ответните страни са депозирали своите становища и преписката предстои да бъде насрочена да се гледа в открито заседание.

Също образувани през 2025 г. са две преписки, касаещи лица с увреждания, а именно: **преписка № 332/2025 г.** е образувана по повод доклад на председателя на КЗД и сигнал, подаден от заместник министър-председателя и министър на транспорта и съобщенията, във връзка с излъчен репортаж от Нова телевизия и информация от електронните медии, относно невъзможност на лице с увреждане да ползва услугите на въздушен транспорт, излитащ от Летище „Васил Левски“, гр. София. От новината става ясно, че от самолет на летище „Васил Левски“ гр. София, преди излитане е било свалено дете с увреждане, което е трябвало да лети до Тулуза, като причината за това била батерията на инвалидната му количка, която не отговаряла на изискванията. Посочено е, че детето е свалено от борда на самолета по решението на пилота на самолета на авиокомпания R.

Друг сходен случай, станал повод за самосезиране на Комисия за защита от дискриминация е репортаж в сутрешния блок на БТВ, от който става ясно, че на 10.10.2025 г., шофьори на три автобуса от градския транспорт в София не са предоставили възможност на лице с увреждания да се ползва от услугите на градския транспорт. В доклада за самосезиране са изложени твърдения за дискриминация, извършена под формата на тормоз, по смисъла на ЗЗДискр., по признак „увреждане“ по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., както и твърдения за нарушение на права по Глава втора, Раздел III, чл. 37, ал. 1 от ЗЗДискр. – отказ от предоставяне на услуги. В тази връзка, КЗД се е свързала своевременно с потърпевшия М. А., за установяване на всички факти и обстоятелства по случая и започване на производство, в рамките на своите прерогативи, като към края на отчетния период **преписка № 384/2025 г.** е на фаза открито заседание.

Във връзка с друг репортаж, излъчен в новинарската емисия на Н. Т. – *как шофьори на три автобуса от градския транспорт в гр. София не са предоставили възможност на лице с увреждане да се ползва от услугите на градския транспорт*, е образувана **преписка № 326/2025 г.** По същество се касае до случка, разиграла се на бул. „България“. В доклада се сочи, че там М. А. е чакал автобус, за да се придвижи към Борисовата градина. Първият шофьор е отказал да го качи, защото дръжката на платформата се счупила, докато се е опитвал да я отвори. Вторият автобус изобщо нямал платформа. На третия автобус дръжката се счупила в ръката му. От някъде изскочил един човек, който извадил инструмент и успял да отвори платформата.

В доклада за самосезиране е отбелязано, че действията на шофьорите, които не са осигурили достъп до придвижване чрез градския транспорт на територията на гр. София и небрежното отношение на Столична община и „Столичен автотранспорт“ ЕАД, свързано с неизправност на подемните рампи за хора с увреждания, са в пряко нарушение на чл. 37 от Закона за защита от дискриминация във връзка с предоставяне на транспортна услуга по признак „увреждане“, както и че е засегнато и правото по чл. 19, буква б) от Конвенцията за правата на хората с увреждания / КПХУ/, която определя правото на хората с увреждания да имат „достъп“ до различни услуги.

По преписката са проведени две открити заседания, като е обявена за решаване и предстои Пети СПЗС да постанови индивидуален административен акт по случая.

Във фаза на проучване е и **преписка № 396/2025 г.**, която е образувана по повод

организиран и проведен протест на хора с увреждания пред сградата на Многопрофилна транспортна болница в П., отразен в телевизионен репортаж, в национален ефир. Недоволството на гражданите е породено от организацията на работа на Транспортните областни лекарски експертни комисии (ТОЛЕК) в страната и от различните практики, които са въведени в четирите лечебни заведения с разкрити в тях комисии, по отношение определяне на физическата годност на лицата с увреждания за управление на МПС. По време на заснетите протестни действия, гражданка е заявила следното: „Абсурд е, че в София глухите получават книжки за 10 години, а в Пловдив за 5 години. Наредбата е една и съща и за всички би трябвало законът да е еднакъв“. В тази връзка, с цел гарантиране на принципа на равно третиране и предвид факта, че с действията си отговорните органи засягат интереси на значителен брой лица в уязвимо положение, КЗД е образувала производство и преписката е на фаза на проучване за изясняване на казуса и за установяване дали действията на ТОЛЕК – Пловдив са обективно оправдани.

III. ОБЖАЛВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ АКТОВЕ, ПОСТАНОВЕНИ ОТ КЗД И КОНТРОЛ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РЕШЕНИЯ НА КОМИСИЯТА

1. Обжалване на административните актове, постановени в нарушение на 33Дискр. или други закони, уреждащи равенство в третирането.

През 2025 г. Комисията за защита от дискриминация е постановила **408** решения. **327** от общия брой решения за 2025 г. са влезли в сила. Важно е да се отчете, че **307** от тях не са обжалвани от страните. В преобладаващата си част обжалваните решения на КЗД са все още висящи и не са придобили стабилитет.

Извън посочените данни, през отчетния период са влезли в сила още **26** решения, които са постановени от Комисията в предходни години, но са приключили с окончателен съдебен акт през 2025 г. след двуинстанционен съдебен контрол.

От постановените през 2025 г., **101** решения са обжалвани пред Административните съдилища в София-град и административните съдилища в страната.

От образуваните административни дела през 2025 г. пред първоинстанционните административни съдилища по решения от 2024 г. и 2025 г. **89** са завършили с резултати, както следва:

- Отхвърля жалбата срещу решението на КЗД – **46** съдебни решения; **21** от тях са влезли в сила.
- Прекратени/оставя без разглеждане жалбата срещу решение на КЗД – **12** влезли в сила съдебни решения;
- Препраща делото по компетентност на друг съд – **5** съдебни решения;
- Отменя решението на КЗД – **26** съдебни решения, като с 6 от тях е частично, а с 8 от тях преписката се връща на КЗД за ново разглеждане/произнасяне;
 - * 13 от тях са висящи пред ВАС.
- Обявява решението на КЗД за нищожно - **4** съдебни решения.

Статистиката от последните години запазва тенденцията, че броят на първоинстанционните решения в полза на КЗД е значително по-висок от този на отменените такива.

На диаграмата е представен резултатът от решенията на административните съдилища:

През календарната година ВАС е постановил **45** съдебни актове по решения на комисията от 2025 г., 2024 г., 2023 г. и 2022 г. със следния резултат:

➤ потвърждава решението на административните съдилища – **27** съдебни акта, от които с 22 решения се потвърждава решението на КЗД;

➤ отменя първоинстанционното решение – **18** решения, в **6** от тях частично:

* 3 от тях от тях отменя решението и връща за ново разглеждане/произнасяне; 3 от тях е частично отменено; 7 от тях отменя първоинстанционното решение и потвърждава решението на КЗД по касационни жалби на Комисията.

От тези данни е показателно, че както пред първа инстанция, така и пред касационна, в по-голямата си част решенията на КЗД са потвърдени.

В тази връзка от страна на КЗД са изготвени **24** касационни жалби. Входящата и изходящата кореспонденция между КЗД и административните съдилища, в т.ч. и ВАС, се равнява на **846** писма за 2025 г. Изпратените писма до съдилищата (административни, касационни и граждански) в страната, в т.ч. писмени становища, придружителни писма и отговори, са над **400**.

Осъществено е процесуално представителство в **над 233 съдебни заседания**, както следва:

- 113 проведени съдебни заседания пред Административния съд София-град;
- 42 проведени съдебни заседания от административни съдилища в страната;
- 78 пред Върховния административен съд.

Посочените съдебни заседания са с предмет административни актове, постановени през 2025 г. и предходни години.

Тук следва да се отчете, че въпреки големия териториален обхват и множеството дела, във всички области се осъществява процесуално представителство на територията на цялата страна лично или чрез писмени становища.

В изпълнение на задължението по чл. 47, т. 7 от ЗЗДискр. за периода са заличени личните данни на над 300 влезли в сила решения на КЗД, които са публикувани своевременно на интернет страницата на Комисията в публичния регистър за съответните години.

2. Контрол по изпълнение на постановените от КЗД решения.

Съгласно чл. 47 от ЗЗДискр. Комисията за защита от дискриминация установява нарушения на този или други закони, уреждащи равенство в третирането, като налага санкции и прилага мерки за административна принуда, дава задължителни предписания и препоръки.

В тази връзка, съгласно чл. 67, ал. 1 Комисията осъществява контрол върху спазването на принудителните административни мерки.

От общо 408 постановени решения на КЗД през 2025 г.:

- ✓ 224 решения са *по съществуващото на спора*, като
- ✓ със 118 решения инициативният документ е оставен *без уважение*.
- ✓ Със 70 решения *производството е прекратено* и инициативният документ е оставен

без разглеждане.

✓ С 99 решения са наложени санкции, ПАМ и препоръки.

✓ С 11 решения са одобрени сключени споразумения между страните.

С постановените през 2025 г. решения са наложени следните административни мерки:

- 16 глоби в общ размер на 7400 лв.;

- 11 имуществени санкции в общ размер на 9750 лв.;

- 21 принудителни административни мерки (ПАМ) под формата на задължителни предписания;

- 83 препоръки по спазване на 33Дискр.

Несъответствието в броя на наложените административни мерки с броя на решенията е в резултат на това, че в част от случаите с едно решение се налага повече от един вид административно наказание.

Комисията успешно реализира задължението си по чл. 67, ал. 1 от 33Дискр. да осъществява контрол върху изпълнението на влезлите в сила решения, като следи за изпълнението на актовете на административния орган, както и за изпълнението на одобрените от него споразумения.

В следствие на предприети действия в тази насока и през 2025 г. се наблюдава затвърждаване на тенденцията за своевременно проследяване на изпълнението на влезлите в сила решения, в т.ч. проследяване изпълнението на наложените задължителни предписания, своевременно събиране на наложените административни наказания – глоби и имуществени санкции, на присъдените съдебни разноски по административни дела, включително проследяване на дадените препоръки.

В КЗД са постъпили над **30 бр.** писмени уведомления във връзка с предприети мерки по изпълнение на влезли в сила решения на КЗД. Изпратени са над **20 бр.** покани за доброволно изпълнение.

Общата стойност на събраните от комисията суми по решения на КЗД са в размер на 10 000 лв., в т.ч. и присъдените съдебни разноски по административни дела, като се проследява своевременно и изпълнението на наложените задължителни предписания, дадените препоръки и сключените и одобрени от КЗД споразумения.

Конкретен израз на дейността по проследяване изпълнението на влезлите в сила решения на КЗД и резултатите от нея са следните примери:

1. С Решение № 168 от 30.05.2024 г., постановено по преписка № 179/2023 г., е установено, че ответната страна - кметът на Община Д., не е осигурил достъпна архитектурна среда за лица с увреждания на територията на Културен дом - Д., находящ се в гр. Д., пл. „И. Ю.“. Наложена е глоба на Кмета на Община Д. в размер на 250 лв., както и задължително предписание. Получен е снимков материал, от който е видно, че предписанията са изпълнени.

2. С Решение № 134 от 09.04.2024 г., постановено по преписка № 246/2023 г., е установено, че ответната страна ОУ „Х. Б.“, представлявано от директора С. М.-М., е поддържала архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до обекта, намиращ се на адрес: с. Г., област П., ул. „П.“ № 1. Установено е, че ответната страна Община П. е поддържала архитектурна среда, затрудняваща достъпа на лица с увреждания до ОУ „Х. Б.“. Наложена е имуществена санкция на Община П. в размер на 250 лв., както и е дадено задължително предписание за изграждане на достъпна архитектурна среда. Постъпило е писмо, с което ни уведомяват, че в ОУ „Х. Б.“ е поставена рампа.

3. С Решение № 187 от 12.06.2024 г., постановено по преписка № 243/2023 г., е установено, че ответната страна Дирекция „Б. по т. Р“- гр. С., е поддържала архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до обекта. Установено е, че ответната страна Агенция по заетостта, представлявана от изпълнителния директор С. В., е поддържала архитектурна среда, затрудняваща достъпа на лица с увреждания до Дирекция „Б. по труда Р“-гр. С.. Наложена е имуществена санкция в размер на 250 лв. на директора на Дирекция „Б. по т. Р“- П. И. и имуществена санкция в размер на 250 лв. на Агенция по заетостта, представлявана от изпълнителния директор, както и ѝ е дадено задължително предписание. Получени са документи и снимков материал, от който е видно, че предписанията са изпълнени.

4. С Решение № 191 от 27.06.2024 г., постановено по преписка № 138/2021 г. са наложени принудителни административни мерки, като е предписано на УМБАЛ „С. М.“ Е.-гр. В. да се постави на достъпно място текста на Закона за защита от дискриминация. Получено е писмо, в което се съдържа Заповед № 614/01.08.2024 г. на изпълнителния директор проф. д-р С. П. А.-А., от което е

видно, че текстът на Закона за защита от дискриминация е публикуван на интернет страницата на УМБАЛ „С. М.“.

5. С Решение № 14 от 16.07.2024 г., постановено по преписка № 25/2021 г. е наложена имуществена санкция в размер на 500 лв. на Д. ц. за п. л. с у.-с. К., представлявано от директора Ц. Н. И., както и принудителни административни мерки, като е предписано на работодателя да спазва разпоредбите на ЗЗДискр. и да не допуска за в бъдеще неравно третиране на служителите. Получено е писмо, с което ни уведомяват, че са изпълнени дадените в решението предписания.

6. С Решение № 217 от 23.07.2024 г., постановено по преписка № 131/2022 г., е установено, че ответната страна „А. К.“, представлявана от Изпълнителния директор Н. А. М., е извършил непряка дискриминация по отношение на Б. Е. М.. Наложена е имуществена санкция в размер на 2000 лв., както и е дадено задължително предписание за предприемане на мерки за разработване на ясни и конкретни правила, свързани с обучителния процес на служителите. Получено е писмо, с което ни уведомяват, че задължителните предписания са изпълнени, както и е изпратено платежно нареждане.

7. С Решение № 235 от 29.08.2024 г., постановено по преписка № 239/2023 г., е установено, че ответната страна Община О., представлявана от кмета, поддържа архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до сградата на Д „У“-гр. О. Получено е писмо със снимков материал, от което става ясно, че Общината е предприела необходимите мерки, а именно е закупена и доставена мобилна рампа за лица с двигателни увреждания, както и са поставени ръкохватки в санитарно помещение, обособено за деца с ограничена мобилност.

8. С Решение № 206 от 05.07.2024 г., постановено по преписка № 188/2023 г., е установено, че ответните страни О. „Св. Св. К. и М.“, представлявано от директора Т. К. и Община М., представлявана от кмета, поддържат архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до обект О „Св. Св. К. и М.“, намиращо се в с. Т., община М., област П.. Дадено е задължително предписание на ответната страна Община П. да изгради достъпна архитектурна среда до обекта. Получено е писмо, с което ни уведомяват, че е изградена рампа, като е приложен снимков материал, както и разрешение за строеж и удостоверение за въвеждане в експлоатация.

9. С Решение № 1 от 02.01.2024 г., постановено по преписка № 23/2022 г., е установено, че ответната страна У. по х. т.-П., представлявана от Ректора, е допуснала нарушение на забраната за дискриминация. Наложена е имуществена санкция на Ректора на университета в размер на 1500 лв. Съгласно Решение № 3646 от 19.04.2024 г. на Административен съд-П., са присъдени и разноски. Получено е писмо и платежно нареждане, от което става ясно, че задължението е изпълнено и общата сума от 3000 лв. е платена.

10. С Решение № 398 от 03.08.2022 г., постановено по преписка № 149/2021 г., е установено, че ответната страна „Ю. Б.“ Е., представлявано от Я. Б. и Х. Н., е извършила нарушение спрямо И. П. И. На ответната страна е наложена имуществена санкция в размер на 500 лв. и е дадено задължително предписание. Получени са платежни нареждания на обща стойност 870 лв. вкл. присъдени разноски съгласно Решение № 398 от 03.08.2022 г. на КЗД и Решение № 1788 от 15.02.2024 г. на ВАС.

11. С Решение № 430 от 09.09.2022 г., постановено по преписка № 6/2021 г., е установено, че ответната страна Община Г. О., представлявана от инж. Д. С. Д., с адрес: гр. Г. О., пл. „Г. И.“ № , не е извършила дискриминация по отношение на В. Й. П.. Получено е писмо с вх. № 44-00-3842 от 03.12.2024 г. от В. Й. П., с което ни изпраща вносна бележка, че сумата в общ размер от 200 лв. е платена.

12. С Решение № 272 от 26.09.2024 г., постановено по преписка № 231/2023 г., е постигнато споразумение. Община Р. и О. у. „Х. Б.“-гр. Р., са изпълнили ангажиментите си относно Споразумението. Извършени са необходимите строително-монтажни работи за осигуряване на достъп от улицата до двора на училището, до входа на сградата и до учебните кабинети. Изградено е и санитарно помещение, подходящо за хора с увреждания. Приложен е снимков материал.

13. С Решение № 256 от 18.09.2024 г., постановено по преписка № 204/2022 г., е установено, че ответната страна „У. Б.“ А., е извършила нарушение на забраната за дискриминация спрямо определена уязвима група - лица с увреждания при ползване на банкови услуги, включващо издаване и получаване на дебитни карти чрез техен представител-пълномощник. Наложени са имуществени санкции и е дадено задължително предписание. Получено е писмо и е приложен снимков материал, от който е видно, че ответната страна „У. Б.“ А., е предприела необходимите

организационни мерки и правила за недопускане на дискриминация спрямо лица с увреждания.

14. С Решение № 297 от 09.10.2024 г., постановено по преписка № 228/2023 г., е установено, че ответната страна Община Л. поддържа архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до сградата, в която се помещава О. у. „К. Ч.“- с. Д.. Дадено е задължително предписание на ответната страна да предприеме действия за изграждането на достъпна архитектурна среда. Получено е писмо от кмета на община Л., че са предприети мерки за закупуването на рампа.

15. С Решение № 104 от 27.03.2023 г., постановено по преписка № 31/2022 г. на АД ХОК заседателен състав, е постигнато споразумение с Община Р. и С. „В.“ – град Р. Получено е писмо, с което С. „В.“ – град Р., ни уведомяват, че са кандидатствали по национална програма на МОН за 2024 г. относно изграждане на достъпна архитектурна среда. Уведомяват ни също, че са подновили използвана досега рампа за достъп от двора на училището до първия етаж. Следващото, което ще предприемат от С. „В.“, е кандидатстването по проект „Красива България“ на МТСП.

16. С Решение № 202 от 03.07.2024 г., постановено по преписка № 248/2023 г. на АД ХОК заседателен състав, е постигнато споразумение. Получено е писмо от Община П., чрез адв. Б. Г., с което ни уведомяват, че е сключен договор за обществена поръчка за цялостна реконструкция на сградите на Д. „З.“ в гр. П., в резултат на което сградите ще бъдат приведени в изискванията на закона.

17. С Решение № 293 от 08.10.2024 г., постановено по преписка № 216/2023 г. е одобрено споразумение. Ответната страна Община Х. се задължава да осигури достъпна архитектурна среда до обект С. „Х. С.“, находящ се в гр. Х., бул. „Х. Б.“ № . Получено е писмо, с което Община Х. ни уведомява, че достъпната среда ще бъде осигурена чрез СМР. Предвидените СМР обхващат доставка и монтаж на нов асансьор, цялостен ремонт на санитарните помещения на двата етажа от сградата и осигуряване на достъп до основния вход на сградата чрез стоманобетоннови рампи.

18. С Решение № 358 от 04.12.2024 г., е постигнато споразумение. Ответната страна О. у. „Г. Н. И.“- с. Г. И., е задължено да осигури достъпна архитектурна среда, чрез монтаж на стълбищен робот. Получено е писмо с вх. № 16-15-722 от 11.12.2024 г. от главен юрисконсулт В. К. – пълномощник на кмета на Община М., като са представени доказателства за извършени действия. Приложени са фактура, приемо-предавателен протокол, протокол за извършено обучение и гаранционна карта.

19. С Решение № 540 от 24.09.2020 г. е дадено задължително предписание на ДА ДРВВЗ да бъде изплатено допълнително възнаграждение за постигнати резултати на Тихомир Кънчев. Получено е писмо, с което ни уведомяват, че сумата е изплатена. Приложени са и доказателства.

20. С Решение № 86 от 27.02.2024 г., постановено по преписка № 110/2023 г., е установено, че ответната страна Централно военно окръжие е поддържало и продължава да поддържа архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до и в сградата на Централно военно окръжие. Дадено е предписание на ответната страна да предприеме необходимите действия за изграждането на достъпна архитектурна среда. Получено е писмо от Столична община, с което ни уведомяват, че предписанието е изпълнено. Приложен е и снимков материал.

21. С Решение № 203 от 24.06.2025 г., постановено по преписка № 175/2024 г. е дадено задължително предписание на Център за градска мобилност да предприеме мерки за промяна на наименованието на информационната табела, символ под каталожен № 8 в приетия от него Каталог за информационни табели, стикери и оборудване за таксуване на пътниците в градския транспорт в София, като я наименова „човек с увреждане“. Получено е писмо от Център за градска мобилност, с което ни уведомяват, че се разработва нов „Каталог на информационни табели, стикери и оборудване за таксуване на пътниците в превозните средства на масовия градски транспорт в София“, като предлагат в новия каталог стикер № 8 да бъде променен от „Символ Инвалид“ на „Символ човек с увреждания“.

IV. ПОЛИТИКА ПО ПРЕВЕНЦИЯ ЗА ДИСКРИМИНАЦИЯ И ОСИГУРЯВАНЕ НА РАВЕНСТВО В ТРЕТИРАНЕТО

1. Превантивна дейност

Комисията за защита от дискриминация (КЗД) прилага национални и международни политики в областта на превенцията и защитата от дискриминацията. КЗД е национален специализиран орган за изпълнение целите на Закона за защита от дискриминация и по-специално: осигуряване правото на равенство на всяко лице пред закона; равенство в третирането и във възможностите за участие в обществения живот и ефективна защита срещу прояви на дискриминация, информираност на гражданите за дейността на органа по равнопоставеност и защита правата на намиращите се на територията на страната лица.

Една от основните функции на КЗД е превантивната. С цел недопускане на дискриминация комисията реализира различни инициативи, срещи с граждани, проектни предложения, приемни.

Комисията поддържа две постоянни инициативи:

➤ Национална кампания "Достъпна България".

Целта на кампанията е да се осигури масова достъпна среда за хората с увреждания, следва да се посочи, че тя е безсрочна до достигане на поставените цели. Кампанията е отворена и във всеки момент могат да се присъединяват институции и хора, съпричастни към каузата. Тази инициатива на комисията не цели само да санкционира нарушителите на Закона за защита от дискриминация. Целта е и превенция и постигане на крайния резултат – съответният проверен обект да изгради и поддържа достъпна архитектурна среда.

КЗД насърчава и отличава онези, които са осигурили достъпна среда по своя инициатива. Там, където е реализирана качествено, КЗД връчва сертификат за достъпна среда на обекта.

В края на 2017 г. Комисията за защита от дискриминация постави началото на Националната кампания „Достъпна България“. Това се прави, защото години наред проблемите на хората с увреждания в сферата на достъпната среда остават нерешени и касаят цялото общество. Освен това съгласно Закона за защита от дискриминация КЗД има правомощията да започне решаването им.

Проблемите пред хората с увреждания са много, но за разлика от всички други, които изискват законодателни решения, политическа воля и обществен консенсус, в сферата на достъпната среда всички тези предпоставки са налице. Има ясно законодателство, има очевидна политическа воля от всички, съществува и ясен обществен консенсус по този въпрос. Никой не спори, че достъпност трябва да се изгради. Спори се по методите и способите за реализиране на тази достъпност, но не и относно това, че тя трябва да я има. КЗД е решена да спазва закона, а той е категоричен – изграждането и поддържането на недостъпна среда е дискриминация.

В КЗД имаме правомощия да работим по проблемите с недостъпността, правили сме го, правим го и ще продължим да го правим. Въпреки това обаче сме наясно, че проблем, който не е решен в продължение на десетилетия, не може да се реши единствено и само с действия на тази или онази институция, колкото и оправомощена и целенасочена в действията си да е тя. Необходимо е национално усилие. Това е и причината още в началото да приобщим и публични личности, като вратите ни са отворени за всички институции и известни с авторитет хора, които искат да се включат. Считаме, че решаването на този проблем е национална задача, а не само на КЗД.

➤ Кампания „Работодател без дискриминация“

Целта на кампанията е свързана със сертифициране и въвеждане на стандарт за недискриминация в сферата на заетостта, насочена към работодатели. Комисията, след подбор на работодатели в процедурата за участие, прецизира кандидатите, съгласно условията, сред които:

1. Да утвърди Вътрешни правила за защита при упражняване правото на труд и осигуряване на равни възможности на пазара на труда, с които са запознати по време на обучението и предоставени в учебния пакет.

2. Да се определи лице, което да съблюдава изпълнението на политиката за недопускане на

дискриминация на работното място. Наличието на служители при съответния работодател, било то от частния или общественния сектор, способства за превенция и недопускане на дискриминация на работното място.

3. Най-малко 40 % от ръководните длъжности трябва да бъдат заемани от жени.

4. Най-малко 5 % от общия брой на служителите на компанията трябва да включват служители с увреждания.

Компания „Работодател без дискриминация“ остава отворена, т.е. тя е безсрочна до достигане на поставените цели, а те са:

- Защита от дискриминация на работното място;
- Предотвратяване дискриминация на работното място;
- Защита от тормоз на работното място;
- Защита от сексуален тормоз на работното място;
- Право на свободен достъп до пазара на труда, при спазване равноправието на всички

граждани, включително и на носителите на защитени признаци по реда на чл. 4, ал. 1 от Закона за защита от дискриминация;

• Възможност за свободен избор на професионално и кариерно развитие, при спазване на равноправието на всички граждани, включително и на носителите на защитени признаци по чл. 4, ал. 1 от Закона за защита от дискриминация

➤ **За периода 2024-2026 г. Комисия за защита от дискриминация реализира** Проект „Подобряване на превенцията на пазара на труда чрез модернизация и укрепване на КЗД“ BG05SFPR002-1.008-0001, с код на процедурата BG05SFPR002-1.008 „НЕ“ на дискриминацията, който се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) по програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021 – 2027 г., финансиран чрез Министерство на труда и социалната политика.

Проектът включва 6 дейности, реализируеми в рамките на 2 годишен период.

Целта на изпълнявания от КЗД проект е подобряване превенцията и защита от дискриминация чрез модернизирането на КЗД - подобряване на капацитета и експертизата на служителите. Това ще доведе до повишаване на компетенциите и развиването на нови форми на превенция на дискриминацията. От своя страна това ще допринесе за реализацията на по-успешни интервенции за включване на уязвимите групи на пазара на труда и достъпа до услуги.

Сред основните дейности са:

• Провеждане на кампании за подобряване информираността на гражданите за Хартата за основните права на ЕС и Конвенцията за правата на хората с увреждания и защитата от дискриминация.

• Промотиране и затвърждаване на процедурата "Работодател без дискриминация" включително чрез нейното електронизиране с цел включването на по-голям брой работодатели.

• Провеждане на обучителни семинари с наименование „Обучение на инструктори по недискриминация“. Предвидено е наред със служителите на КЗД в обученията да бъдат включени и представители на други администрации, чиято работа корелира с дейността на КЗД, които в партньорство с регионалните представители на Комисията за защита от дискриминация да могат да осъществяват още по-ефективна защита на участниците на пазара на труда.

• През изминалата година е електронизиран формулярът - подаване на жалби, както и регистъра на влезлите в сила решения на КЗД, като за целта се разработи нов сайт на Комисията за защита от дискриминация.

➤ **Комисията за защита от дискриминация проведе, в различни градове на страната, обучителни семинари, заложи по Дейност 3 от проект „Подобряване на превенцията на дискриминацията на пазара на труда чрез модернизация и укрепване на КЗД“**

Г-жа Божова бе на посещения със своя екип в посочените по-долу райони на страната за реализиране на информационни кампании във връзка с проект „Подобряване на превенцията на дискриминацията на пазара на труда чрез модернизация и укрепване на КЗД“ BG05SFPR002-1.008-0001, както и с цел повишаване осведомеността на обществеността за правата на всеки български гражданин, съгласно антидискриминационното законодателство.

• КЗД стартира информационна кампания с кръгла маса във Враца

С кръгла маса във Враца Комисията за защита от дискриминация (КЗД) даде старт на информационната си кампания относно прилагането на Хартата за основни права на ЕС и Конвенцията за правата на хората с увреждания.

Събитието бе открито от председателя на КЗД – Елка Божова, която представи и новите членове на Комисията: заместник-председателя Елена Чернева-Маркова, Иво Христов, Лазар Лазаров, Теодора Каменова, Златина Дукова, проф. Баки Хюсеинов, Наско Атанасов и проф. Бойка Чернева. В рамките на кръглата маса те запознаха аудиторията с различни аспекти от работата на Комисията.

„Даваме началото на информационна кампания и поредица от срещи с гражданите, за да представим нашата дейност. КЗД предоставя справедливо и безплатно решение на техните казуси, свързани с лични, обществени или трудови проблеми, с техните права, но хората трябва да са запознати с тези възможности“, каза при откриването г-жа Божова.

По време на събитието бяха разгледани теми като „Европейският съюз в ролята на глобален фактор в областта на правата на човека“, „Ролята на Комисията за защита от дискриминация на Република България за защита на правата на човека“, „Харта на основните права на Европейския съюз. Общи правила по прилагане на Хартата“, „Харта на основните права на ЕС - какви социални и трудови права ни дава тя?“, „Правен статут на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания“, „Конкретни права, защитени от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания“.

В обсъжданията по време на кръглата маса се включиха представители на местната власт, синдикати, представители на Съюза на слепите в България – ТО гр. Враца, на Съюза на инвалидите в България - гр. Враца, НОИ, РЗИ и работодателски организации, представители на частния бизнес, медии и граждански организации.

• В Бургас КЗД представи проект за борба с дискриминацията на пазара на труда

Кръглата маса е част от поредица мероприятия, посветени на прилагането на Хартата за основни права на ЕС и Конвенцията за правата на хората с увреждания

Между 6 и 8 юли в Бургас се проведе тридневен семинар, организиран от Комисията за защита от дискриминация (КЗД). Събитието е част от дейностите по проект „Подобряване на превенцията на дискриминацията на пазара на труда чрез модернизация и укрепване на КЗД“, който се изпълнява от Комисията с финансовата подкрепа на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) по програма „Развитие на човешките ресурси 2021-2027“.

Една от основните цели на форума бе да повиши информираността по отношение на основополагащи европейски и международни документи в сферата на правата на човека.

По време на събитието председателят на Комисията – Елка Божова подчерта ангажимента, Комисията за защита от дискриминация, да се утвърди като реален гарант за защита на човешките права в България.

Председателят Божова обърна специално внимание на факта, че освен на хартиен носител, жалби и сигнали могат да се подават електронно, чрез новия сайт на Комисията, реализиран по проекта.

В рамките на семинара бяха разгледани законовите нормативи и най-честите форми на дискриминация на пазара на труда у нас. От КЗД посочиха, че бременните жени, майките, но и хората в предпензионна възраст, са най-често дискриминираните групи от страна на работодателите, и уточниха, че в случай на констатирани нарушения от КЗД могат да наложат санкции на работодателите в размер от 2000 лева. Ако нарушителите не изпълняват задължителните препоръки от Комисията, глобата може да достигне и до 20 000 лева.

В събитието участваха представители на местната власт, синдикати, работодатели и представители на граждански организации.

Сред официалните гости беше заместник-кметът на Бургас Диана Саватева, която отбеляза приноса на Община Бургас в осигуряването на културна достъпност и подкрепа за политики в защита на уязвими групи.

• **Комисията за защита от дискриминация проведе кръгла маса в Стара Загора**

Председателят на КЗД запозна аудиторията със спецификите в дейността на КЗД и специализираното производство, както и че подаването на жалби и сигнали до Комисията за защита от дискриминация вече може да става и електронно, тъй като Комисията разполага вече с нов уебсайт и подчерта, че електронното подаване на жалби и сигнали дава много бърз достъп до институцията. Тя уточни, че вече има внесени жалби и сигнали чрез платформата, а освен електронно, гражданите отново могат да изпращат сигнали и жалби в писмен вид на адреса на КЗД или чрез регионалните ѝ представители.

Аудиторията беше информирана, че КЗД е независим специализиран държавен орган, функциите му са свързани с това да осъществява превантивна, контролна и защитна функция, основният фокус е недопускане на дискриминация, защита от дискриминация и установяване равенство в третирането. Посочено беше, че всяка от функциите е важна за КЗД, но с цел да бъде разпознаваема за хората, за да знаят нейните основни правомощия, Комисията, чрез регионалните представители по места, медиите и информационните кампании се старее да популяризира дейността си, защото трябва да е максимално близо до гражданите.

Основната цел на кръглата маса беше повишаване обществената информираност за Хартата на основните права на Европейския съюз и Конвенцията за правата на хората с увреждания и изграждане на антидискриминационно съзнание. Сред другите теми във форума бяха подобряване компетенциите на служителите и развиване на нови форми на превенция на дискриминация.

На кръглата маса бяха поканени за участие около 41 представители на различните администрации, КНСБ, Регионално управление на образованието, Международен младежки център – гр. Ст. Загора, Бюро по труда, Обществена организация на Съюза на инвалидите в България, Регионална дирекция на горите, представител – Обществен посредник, работодателски организации, представители на гражданското общество и други заинтересовани лица от старозагорския район.

Беше представена Презентация: представяне на Проект „Подобряване на превенцията на дискриминацията на пазара на труда, чрез модернизация и укрепване на КЗД“.

Сред официалните гости беше областният управител на Стара Загора д-р Неделчо Маринов, който поздрави КЗД за инициативата и отправи приветствени думи към присъстващите.

• Нови форми на превенция и защита от дискриминация бяха обсъдени на семинар на КЗД във Велико Търново

Събитието бе открито от областния управител Юлия Ликоманова-Мутафчиева.

Между 31 август и 2 септември във Велико Търново се проведе кръгла маса, организирана от Комисията за защита от дискриминация (КЗД). Събитието е част от информационна кампания, която общественият регулатор изпълнява по проект „Подобряване на превенцията на дискриминацията на пазара на труда чрез модернизация и укрепване на КЗД“ с финансовата подкрепа на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) по програма „Развитие на човешките ресурси 2021-2027“.

„За 20-те години от основаването си Комисията отчита сериозен процент на жалбите и сигналите във връзка с упражняване правото на труд, това са около 60% от административните производства в работата на институцията. Немалко са случаите, в които се жалят жени, защото жената е особено уязвима в социалния си статус. В повечето случаи тя е работеща майка, а това невинаги се харесва на работодателя“, отбеляза председателят на КЗД Елка Божова.

Божова допълни също така, че от началото на годината са образувани 319 административни дела - за защита от дискриминация. Повечето от тях са за нарушени права на работното място - по отношение на възможности за израстване в кариерата, за работно възнаграждение, квалификационни курсове и др.

„Жалбите към Комисията за защита от дискриминация са немалко, особено след като вече има електронна платформа за тяхното подаване. При жалба, която е подадена към Комисията, започва процедура на проучване, която протича в едномесечен срок. Следва процедура на открито заседание, след което Комисията се произнася с административен акт. Той може да бъде обжалван пред Административен или Върховен административен съд. Производството е безплатно, не се дължат държавни такси, а от бюджета се отделят средства за транспортните разходи на всички, които участват в процеса“, поясни Божова.

По време на семинара стана ясно, че за последния месец има две самосезирания от страна на членове на Комисията, свързани с нарушени права на хора с увреждания, които не са допуснати до градския транспорт в столицата и до въздухоплавателно средство.

На кръглата маса присъстваха служители на областната и общинската администрация, синдикати, представители на дирекция „Бюро по труда“ - гр. Павликени, дирекция „Социално подпомагане“, ТП на Националния осигурителен институт, Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с умствена изостаналост - гр. Велико Търново, представители на Великотърновския университет, Национално бюро за правна помощ и работодатели.

• На форум в Пловдив КЗД представи възможностите за защита при упражняване правото на труд

Между 28 и 30 септември членовете на КЗД представиха възможностите, които дава антидискриминационното законодателство при упражняване правото на труд в България.

Проучване на Комисията за защита от дискриминация показва, че 60% от казусите са за трудова дискриминация. Всеки трети е получил отказ да бъде повишен или познава такъв колега, като причините не са били свързани с квалификацията и професионалните умения, а дискриминационни. Най-често скритото основание е възраст или етническа принадлежност. Проучването е проведено с анонимни анкети сред 500 участници от цялата страна.

Събитието е част от разяснителната кампания, която КЗД провежда из цялата страна, за да информира гражданите относно "Хартата на основните права на ЕС" и "Конвенцията за правата на хората с увреждания". Това са информационни кампании по проект „Подобряване на превенцията на дискриминацията на пазара на труда чрез модернизация и укрепване на КЗД“, осъществяван с финансовата подкрепа на Европейския социален фонд плюс по Програма "Развитие на човешките ресурси" 2021-2027.

Целта е обществото да бъде запознато с антидискриминационното законодателство, с това

какво прави КЗД, какъв е редът на производството, как се подава жалба и сигнал. Информационната кампания е насочена към това, гражданите да знаят, че КЗД е този орган, пред който могат да подадат жалба или сигнал, когато се чувстват неравно третирани.

Процентът на образуваните производства за защита от дискриминация във връзка с трудовото законодателство е сериозен. Проблемите на хората са свързани с кандидатстването, по време на самия процес на работа, както и при прекратяване на трудовото или служебното правоотношение предимно в публичния сектор. Впечатление прави фактът, че по-голяма част от подаваните жалби и сигнали в КЗД са от жени и това според Елка Божова е защото жената, освен служител и работник, в повечето случаи е и майка или има желание да проведе процедури инвитро. По думите ѝ има подавани жалби и сигнали, че работодателят създава предпоставки за ограничаване ползването на отпуск или пък счита забременяването като предателство.

• Комисията за защита от дискриминация проведе конференция за превенция на трудовата дискриминация в Шумен

Между 5 и 7 октомври 2025 г. Комисията за защита от дискриминация проведе в Шумен последния обучителен семинар, заложен по Дейност 3 от проект „Подобряване на превенцията на дискриминацията на пазара на труда чрез модернизация и укрепване на КЗД“.

Кметът на Шумен проф. Христо Христов и Областният управител Катя Иванова откриха конференцията, като изразиха подкрепата си към мисията на КЗД в защита правата на гражданите.

Акцент на форума са трудовите права на хората с увреждания.

От началото на годината КЗД е образувала 362 преписки за трудова дискриминация по жалби на граждани, информира председателят на КЗД Елка Божова.

Конференцията запозна хората в Шумен и региона с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и възможностите да бъде сезирана КЗД за тяхната защита.

Беше представено и Националното изследване на КЗД за наличието/липсата на дискриминация в България, което разкрива усещанията на българите, свързани с дискриминацията в нашето общество.

На обучителния семинар присъстваха над 80 представители на Областна администрация Шумен, представители на общини в областта, КНСБ, Дирекция „Бюро по труда“, дирекция „Социално подпомагане“, ТП на Националния осигурителен институт, РУО, социални структури и др. Между гостите и екипа на КЗД се получи оживена дискусия, а трима от участниците представиха свои лични проблеми и получиха правна консултация относно оформяне на жалбите си до КЗД.

Проф. Бойка Чернева изнесе лекция за „Дигиталната революция и прилагането на Хартата на основните права на ЕС“. Със свои презентации във форума взеха участие и членовете на КЗД: Елена Чернева-Маркова, Златина Дукова, Теодора Каменова, проф. Баки Хюсеинов, Лазар Лазаров, Наско Атанасов и Иво Христов.

Всички участници получиха сертификати за преминато обучение.

➤ **КЗД обучава служителите си по проект за превенция на дискриминацията на пазара на труда**

В периода 23-25.11.2025 г. във Велинград стартира Дейност 4 от Проекта: „Обучения на инструктори по недискриминация“.

Комисията за защита от дискриминация изпълнява проект „Подобряване на превенцията на дискриминацията на пазара на труда чрез модернизация и укрепване на КЗД“ - BG05SFPR002-1.008-0001, с код на процедурата BG05SFPR002-1.008 - „НЕ на дискриминацията“, който се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+), по програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021 – 2027 г.

Модернизирането на КЗД, чрез подобряване на капацитета и експертизата на служителите, ще доведе до повишаване на компетентността и развиването на нови форми на превенция на дискриминацията. От своя страна това способства за по-ефективното включване на уязвимите групи в пазара на труда и достъпа им до услуги.

➤ **Отразяване дейността на КЗД в медиите през 2025 г.**

По отношение информираността на гражданите за ролята на КЗД и защита правата на човека, от особено значение е участието на председателя на КЗД в радио и телевизионни предавания, пред БТА, вестници, за популяризиране дейността на КЗД и с цел превантивна дейност.

През 2025 г. Комисията за защита от дискриминация имаше непрекъснато и активно взаимодействие с медиите за максимално ефективно изпълнение на заложените функции в Закона за защита от дискриминация. Отразяването на предприеманите действия в областта на превенцията и защитата от дискриминация е важен инструмент за популяризиране правомощията на националния орган по равнопоставеност КЗД. Участието на председателя на КЗД Елка Божова в различни медийни формати даде възможност тя да представи работата на КЗД, да подчертае принципни позиции на институцията по конкретни поводи или тенденции в обществото. Чрез участията си в национални и местни медии и радиа, председателят на КЗД информира българската общественост за възможностите за сезиране на Комисията и за актуални нейни инициативи.

Отделно от това, през отчетния период, КЗД се самосезира по редица случаи, отразени

в медиите, за нарушения на антидискриминационното законодателство по обществено значими случаи.

КЗД беше важен партньор на медиите и чрез предоставените от Комисията писмени отговори по конкретни запитвания.

• Фокусът на темата за неравното третиране и възможностите за защита пред КЗД постави в интервюто си в радио „Фокус“ г-жа Божова на 24 юли 2025 г.

Дискриминацията на работното място е сред най-честите казуси в работата на Комисията за защита от дискриминация, това каза в предаването "50 причини повече" на Радио "Фокус" председателят на Комисията за защита от дискриминацията Елка Божова. Г-жа Божова сподели, че хората търсят КЗД, за да защитят правото си на достоен труд, доходи и съществуване. По думите ѝ случаите на дискриминация на работното място са от най-различно естество – преди наемане на работа, в процеса на упражняване на труд, както и при прекратяване на трудовото правоотношение. Има и случаи, когато възрастта е причина за това дадени работници и служители да бъдат освободени от работа.

• Радио Стара Загора – регионална програма на Българското национално радио (БНР) представи основните акценти в кръглата маса на КЗД в града

БНР отрази кръглата маса на Комисията за защита от дискриминация, проведена на 9 юли 2025 г. в Стара Загора. Събитието е част от националните инициативи по проект „Подобряване превенцията на дискриминация на пазара на труда, чрез модернизация и укрепване на КЗД“ и цели да засили информираността по отношение основополагащи европейски и международни документи в сферата на правата на човека, както и подобряване превенцията на дискриминация на пазара на труда. По време на форума председателят на Комисията Елка Божова постави акцент върху възможността за електронно подаване на жалби и сигнали за дискриминация – чрез новата интернет страница на КЗД.

• Интервю на председателя на КЗД за вестник „24 часа“

На 5 септември председателят на КЗД г-жа Елка Божова даде интервю за ежедневника „24 часа“ и представи дейността на националния орган по равнопоставеност. Темите, които са засегнати в разговора, са: противодействие на дискриминацията на пазара на труда, и казуси, свързани с дискриминационни прояви от работодатели спрямо жени, които искат да забременеят; препоръки към политиките да не прекращават границата в изказвания и да не употребяват реч на омразата.

• Пловдивската медия, вестник „Марица“, интервюира председателя на Комисията за защита от дискриминация

На 30 септември 2025 г. председателят на КЗД даде интервю пред вестник „Марица“. Тя сподели, че най-големият брой жалби (около 60 %) са свързани с упражняване право на труд. Г-жа Божова разясни как протича производството пред КЗД и какви са санкциите при нарушаване на Закона за защита от дискриминация. Фокус в интервюто бе и разследването на случаи на онлайн омраза в социалните мрежи и затрудненията, пред които е изправена Комисията, тъй като невинаги може да бъде доказано кой стои зад определен профил.

• БТА Шумен и „Телевизия Шумен“ отразиха дейността на Комисията за защита от дискриминация

В медийните си участия пред БТА Шумен и „Телевизия Шумен“ председателят на КЗД Елка Божова представи информационните кампании на Комисията и целта им да запознаят гражданите с правата, които имат, както съгласно Хартата за основните права на Европейския съюз, така и във връзка с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания.

Срещите дават възможност да се популяризира дейността на Комисията за защита от дискриминация – как гражданите могат да подадат жалба или сигнал чрез Комисията. Това може да стане и чрез сайта на Комисията, който от съвсем скоро е в електронна форма. Осведомеността за дейността на Комисията дава възможност на гражданите да знаят кой е органът, към когото могат да се обърнат по отношение на неравното третиране, уточни пред репортерите председателят на КЗД Елка Божова.

• Зачитане правата на човека и мисията на КЗД, е акцент в предаването „Законът и Темида“ на БНР. По темата говори председателят на КЗД.

Г-жа Божова сподели, че Комисията за защита от дискриминация отбелязва 20 години от своето конституиране като независим специализиран държавен орган за защита правото на равнопоставеност и предотвратяване на всички форми на дискриминация. Председателят

разясни, че мисията на КЗД е да не допуска ползването на привилегии и ограничаването на граждански права, за да се чувстват уверени гражданите, че съществува орган, който е готов, с цялата си предоставена от закона власт, да осигури и защитава техните права и законни интереси.

В разговора са обсъдени темите за защита правото на социално приобщаване и лична реализация на хората с редки болести и двигателни увреждания и действията на органа по равнопоставеността. Акцентирано е върху сътрудничеството между КЗД и Министерството на труда и социалната политика и Министерството на здравеопазването по тези значими за обществото ни въпроси.

• **Председателят на КЗД участва в „Малки истории по БНТ“ във връзка с предизвикателствата пред хората с увреждания**

Хората, които живеят пълноценно, въпреки физическите си ограничения

Предаване: **Малки истории**, 09.11.2025

Споделете:

На 9 ноември 2025 г. г-жа Елка Божова, председател на КЗД, бе гост на предаването на БНТ „Малки истории“, посветено на хората с увреждания.

Председателят обърна внимание на проблемите с безработицата и риска от бедност при хората с увреждания. Тя подчерта необходимостта от изработването на механизми, с които хората с увреждания да участват пълноценно на пазара на труда. Другите проблеми, по които трябва да се работи, са предразсъдъците към тези хора и недостатъчната гласност на темата.

Г-жа Божова сподели пред зрителите на БНТ практиката на Комисията, от която става ясно, че дискриминацията обхваща всички групи хора с увреждания. Акцентира върху затрудненията на хората с увредено зрение, като посочи, че работодателите често избягват наемането на работници с подобни увреждания, защото считат, че незрящият не е достатъчно добър работник или служител поради условията на труд, които не са пригодени за такова лице, или поради недостъпна архитектурна среда. Използвайки ефира на националната медия, председателят на КЗД призова работодателите да осъзнаят, че хората с увредено зрение имат специфични качества, които могат да бъдат изключително полезни за тяхната дейност.

Г-жа Божова обясни, че в Комисията са постъпили жалби, най-вече от обществения сектор, свързани с упражняване правото на труд, както и с недостъпна архитектурна среда. Разясни, че за адресирането на този проблем КЗД организира кампанията „Достъпна България“.

Г-жа Божова запозна зрителите на националната телевизия с процедурата на КЗД по получаване на жалби, образуване на производство, заседания и решения на Комисията.

2. Роля на регионалните представители в превантивната дейност

Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността препоръчва и насърчава разкриването на местни служби на КЗД, за да може тя да обхване цялата територия на страната и да бъде лесно достъпна за жертви на дискриминация, независимо къде се намират те. С цел спазване принципа на равенство и справедливост за всички граждани на територията на Р България, в изпълнение разпоредбата на чл. 40, ал. 4 от ЗЗДискр., както и за да улесни контактите с хората, КЗД поетапно открива регионални офиси в страната.

Дирекция „Регионални представители“ (РП) е създадена през 2013 г. като в структурно отношение, тя е част от специализираната администрация на КЗД.

Като страна членка на ЕС България е поела ангажимент, че на първостепенно равнище, в националния правов ред, е задължението за равно третиране на всички лица. Логиката на съществуване на представители на КЗД по места се основава и на социалната насоченост на ЗЗДискр. и на цялостната дейност на Комисията, като независим специализиран държавен орган, за предотвратяване на дискриминацията, защита от дискриминация и осигуряване на равенство във възможностите.

Функционирането на дирекция „РП“ допринася за развитието на административния капацитет, който да подпомага дейността на КЗД на територията на България в осъществяването на регламентирани в чл. 47 от ЗЗДискр. правомощия и в изпълнение на препоръките на ЕКРН за улеснен достъп на жертвите на дискриминация до специализиран орган, независимо къде се намират на територията на страната.

Като независим специализиран държавен орган за предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и осигуряване равенство на възможностите, с цел спазване принципа на равенство и справедливост за всички граждани на територията на Република България, в изпълнение разпоредбата на чл. 40, ал. 4 от ЗЗДискр. и за да улесни контактите с жертвите на неравно третиране, със създаването си КЗД започва и откриване на регионални офиси в страната на териториален принцип.

Освен централния си офис в София, Комисията има изградени още 24 регионални офиса в страната, но към момента функционират 14 от тях, а в Плевен, Хасково, Ямбол и Кюстендил все още няма открити офиси на КЗД.

КЗД има за цел да обхване територията на цялата страна, като целта е да се даде възможност на всеки гражданин, който се чувства дискриминиран, да получи консултации и методическа помощ по местоживее, както и да подаде своята жалба в най-близкия до него офис.

И през 2025 г. регионалните представители на КЗД продължиха своята работа по информиране на гражданите относно техните права, регламентирани в антидискриминационното законодателство, както и да подпомагат дейността на КЗД на национално и регионално ниво.

Функционалните задължения на служителите в дирекция РП са разнообразни, имат широк обхват и могат да се определят в няколко основни групи: консултативно/помощни, административни/деловодни, експертни, контролни, взаимодействие с държавни институции, органи на местно самоуправление, синдикални и неправителствени организации.

Предоставянето на независими консултации и оказването на методическа помощ на гражданите представлява основен дял от дейността на регионалните представители, изразяваща

се в информиране относно закрилата, която 33Дискр. предоставя, правилата за сезиране и производство пред КЗД, както и нейните правомощия като независим държавен специализиран орган за предотвратяване на дискриминацията и осигуряване на равенство във възможностите.

Независими консултации на граждани се провеждат, както в регионалните офиси, така и на организирани от регионалните представители, открити приемни в съставните общини и населени места от съответната област. Тази форма на дейност предоставя възможност на гражданите, живеещи в отдалечени райони, на хора с увреждания или социално слаби, да получат информация и независима помощ относно техните права и възможности да сезират КЗД при нарушения.

В чл. 23, ал. 2 от Правилника за устройството и дейността на КЗД, са регламентирани правомощията на служителите от дирекция „РП“, които най-общо могат да бъдат разпределени в няколко групи:

- ◆ Консултантски функции и оказване на методическа помощ при депозирането на жалби и сигнали до КЗД;

- ◆ Административно-деловодни функции;

- ◆ Експертни функции;

- ◆ Контролни функции;

- ◆ Организационни функции

- ◆ Сътрудничество и взаимодействие с държавни институции, органи на местното самоуправление, синдикални и неправителствени организации.

През 2025 г. регионалните представители на КЗД са организирали и провели общо 241 бр. открити приемни, на които са консултирани и информирани над 227 лица. Гражданите, посетили откритите приемни, са информирани за целите и задачите на 33Дискр., правните възможности за защита срещу дискриминация, етапите на производство пред КЗД, правомощията на комисията, както и запознаване с практиката и постановените по конкретни жалби и сигнали решения.

В регионалните офиси през изминалата година са консултирани и е оказана методическа помощ на общо 1210 граждани. Регионалните представители не само информират и оказват съдействие за подаването на жалби и сигнали до КЗД, но и активно подпомагат страните в хода на производството, при отстраняване на нередовности в искането, при участие в насрочени открити заседания по преписки, при изпращане на допълнения и доказателства по вече подадени жалби и сигнали, а така също и при получаване на решение от специализирания заседателен състав на КЗД.

Приемането и завеждането на жалби, сигнали и молби от граждани е основна част от административно – деловодните функции на регионалните представители на КЗД. Завеждането се осъществява чрез получаването и вписването на пореден входящ номер от единната деловодна система на КЗД, след което жалбата или сигналът се изпращат в София.

За 2025 г. от областите, в които има регионални представители, са регистрирани общо 95 бр. жалби, като в немалка част от общия брой жалби, които са постъпили в Комисията, РП са консултирали и подпомогнали гражданите при оформянето и окомплектоването им, но жалбоподателите са предпочели да ги депозират пред КЗД самостоятелно.

Функционално задължение на регионалните представители, което е част от експертните им функции и произтичащо от разпоредбите на чл. 23, ал. 2, т. 3 и т. 4 от Правилника за устройство и дейност на КЗД, е да подпомагат членовете на Комисията в качеството им на докладчици по преписки. Докладчикът възлага на регионалния представител извършването на конкретни действия по проучване и събиране на доказателства, установяването на факти и обстоятелства по дискриминационните претенции, когато действията трябва да се извършат в региона, в който действия съответният регионален представител. Действията се извършват въз основа на получени писмени указания от докладчика, след което РП отразява извършеното от него в докладна записка. Указанията могат да изискват снемането на писмени свидетелски показания, писмени обяснения от страните, оглед на място за достъпност на архитектурната среда и изготвянето на констативен протокол, издирване на страни по преписки и връчването на писма и съобщения. За 2025г. на РП са възложени на действия по 83 бр. преписки.

Организационните функции на РП включват подпомагане на КЗД за организиране и информиране на местната общественост за предстоящи мероприятия, семинари и други форми на публичен диалог, предоставящи информация на всички държавни институции в региона, на местната власт, синдикати, неправителствени организации и целеви групи, имащи пряко

отношение към темата.

През отчетната година, РП са организирали и провели, самостоятелно или съвместно с регионалните структури на синдикати и представители на уязвими групи, общо 217 мероприятия (информационни срещи, презентации, дискусии, кръгли маси), за популяризиране дейността и правомощията на КЗД и регламентирани в ЗЗДискр. права и задължения. РП са участвали в общо 51 публични събития, като над 2000 граждани и служители са получили информация относно защита на техните права, компетенции на КЗД, възможности за сезиране и производство пред комисията.

Голяма част от регионалните представители са членове или участват в заседания към Областните съвети за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси и Областните съвети за интеграция на хората с увреждания, като по този начин активно участват в разработването и реализирането на Областните стратегии за интеграция на уязвимите групи, разработването на критерии за образователни и професионални обучения, които да улеснят тяхното социално включване и трудова заетост.

В хода на консултациите, които РП провеждат в офисите и на откритите приемни по съставните общини и населени места, гражданите споделят проблеми от различни сфери на обществения живот, които основно можем да обобщим в следните групи:

- Неравно третиране на пазара на труда и работното място
- Неравно третиране на гражданите при упражняване правото им на достъп до образование
- Различно третиране при предоставянето и достъпа до стоки и услуги
- Недостъпна архитектурна среда

Защита при упражняване правото на труд – 165 бр.

В немалка част от консултациите оплакванията са насочени към неравно третиране при упражняване правото на труд. Гражданите се чувстват дискриминирани както в момента на търсене и кандидатстване за работа, така и по време на трудовото правоотношение и неговото прекратяване. Правната защита, регламентирана в ЗЗДискр., е насочена към работника, тъй като той е в по-уязвимо положение, породено от факта, че е във фактическа и правна зависимост от своя работодател, в рамките на трудовото правоотношение. За трудова дискриминация говорим тогава, когато има различно третиране при упражняването на трудови права и изпълнението на служебни задължения, както по време на тяхното възникване, така и при тяхното прекратяване.

В разпоредбата на чл. 12, ал.1 от ЗЗДискр. е уточнено, че работодателят няма право да поставя изисквания, свързани с някой от защитените признаци, посочени в чл. 4, ал. 1, при обявяването на свободно работно място. Публичното заявяване, че работодател не би приел на работа лица, притежаващи някой от защитените признаци, представлява пречка за достъпа им до пазара на труда, тъй като самото им посочване ще откаже кандидата да подаде заявление за кандидатстване.

Проблемите, които споделят гражданите във връзка с кандидатстването за работа, са продиктувани от влошените икономически условия в някои от регионите на страната и обусловената от това висока безработица и липса на свободни работни места, както и затрудненото включване на определени групи на пазара на труда. Най-често попадащите в тези групи са продължително безработните, хората с трайни увреждания, лицата над 55+ годишна възраст, граждани от етническите малцинства, лица с основно или по-ниско образование, без професионален опит и квалификация.

Преобладаващи са оплакванията, които са свързани с отказ да се назначат на работа лица поради тяхната възраст, увреждане или етническа принадлежност. При лицата над 55+ години липсата на определени компетентности (работа с компютър, владение на чужд език, работа със съвременни информационни продукти) от една страна, а от друга, високото образование, натрупаният професионален опит, които са предпоставка за претенции за по – високо заплащане, регулиране на трудово-правните отношения, свързани със съдържанието на трудовия договор, изплащането на осигуровки и различни видове обезщетения и компенсации, се явяват предпоставка за отказ от тяхното наемане.

Наблюдава се тенденция за повишаване на оплакванията за отказ от наемане на лица с намалена работоспособност, въпреки че в повечето случаи увреждането или заболяването не представляват пречка за изпълнение на служебните задължения, които са обхвата на длъжността,

за която лицата кандидатстват. В не редки случаи, кандидатите са одобрени след проведено интервю или поредица от тестове и интервюта, обещано е назначаване, но при предоставяне на необходимите за подписването на трудов договор документи, става ясно, че кандидатът има заболяване или увреждане, при което назначаването се отказва. Гражданите, които са имали „смелостта“ да заявят наличието на здравословен проблем още при кандидатстването, не биват допускани до интервю.

Подобен отказ на работодателите да се ангажират с наемането на хора с увреждания, без да вземат под внимание техните професионални качества и възможности, се превръща в сериозен фактор тази група от хора да се окаже изолирана и възпрепятствана да участва на пазара на труда, което автоматично рефлектира и върху тяхното социално положение и възможностите им за самостоятелен и независим живот.

Допълнително затруднение за гражданите е и самото обявяване или насочване към свободни работни места от страна на дирекция „Бюро по труда“, която законово се явява посредник при търсенето и намирането на работа. Те са свързани с необявени свободни работни места, неравен достъп до програми за временна заетост, липса на предложения за работа от трудовия посредник към трайно безработни граждани, не предлагането на работно място/позиция, което е адекватно на притежаваните от безработното лице образование и професионална квалификация и т.н.

Взимайки под внимание специфичната връзка между работодател и работник/служител, която поставя последния в зависимо положение, се вижда, че работодателите, възползвайки се от икономически по – силната си позиция, предлагат на своите служители условия на труд, които не ги удовлетворяват професионално и финансово. Гражданите се принуждават да подписват трудови договори с неизгодни и ощетяващи ги условия, както и предварително да подписват заявления за напускане „по взаимно съгласие“ без конкретна дата, което е показател за наличието на нарушения още при започване на трудовите правоотношения.

Макар действащото законодателство да въвежда редица гаранции относно добросъвестното изпълнение на задълженията на страните по трудовите и сходни на тях правоотношения, анализът на проведените от РП консултации показва редица нарушения, които са предпоставка за дискриминационно отношение към работника/служителя по време на възникналото вече трудово правоотношение. Различава се дискриминация по отношение на трудовите възнаграждения, изстраването в длъжност и ранг, почивките и отпуските, условията на труд, полагането на извънредни часове работа и липсата на компенсации и прекратяването на трудовите отношения.

Обезпокоителна е тенденцията за повишаващия се брой оплаквания за осъществяване на работното място. Причините за възникването на подобен род междуличностни конфликти са различни, много често дори трудно различими и обосновани, дори от самите потърпевши. Общото между всички тях е, че посоката на подобен вид агресивно и унижаващо отношение е от по – висшестоящия служител – директор, управител, началник, към по-низшестоящия работник. От друга страна, предпоставка за тормоз могат да бъдат възрастта, пола, политическата принадлежност, увреждане или заболяване, особено когато са придобити по време на трудовото правоотношение, изразено несъгласие с решения на ръководството или потърсена защита на трудови права, както и етническата принадлежност на работника/служителя.

Отличителните черти, както и целта на подобно нежелано поведение, са почти еднакви при всички консултирани граждани – създаването на враждебна и унижителна среда на работното място, дискомфорт, незачитане като пълноценни служители, обидно и агресивно поведение, лишаване от ДПВР или друг вид възнаграждения и компенсации, допълнително натоварване или промяна в длъжностната характеристика без знанието на служителите, поддържането на недостъпна архитектурна среда – спрени асансьори, липса на специализирани санитарни възли, работно място на по-горни етажи и т.н., като целта е не само унижаването на служителя, но най-вече неговото доброволно напускане.

Традиционно, друга голяма част от оплакванията се отнасят за нарушаване на принципа „равен труд – равно заплащане“. В чл. 7 от Международния пакт за икономически, социални и културни права са посочени основните принципи за определяне на заплащането на работника/служителя. Тези принципи трябва да гарантират на служителите достоен живот, като размерът на възнаграждението трябва да отговаря на качеството и количеството положен труд, както и да е равен с този на останалите служители, полагащи еднакъв или равен труд. Посочените в чл.

14, ал. 1 от ЗЗДискр. и чл. 243, ал. 1 от КТ правни норми, изискват еднакви за всички служители и работници критерии за оценка на труда и трудовото изпълнение и прилагането им съобразно забраната за дискриминация на основата на защитените признаци.

Задължението на работодателите да осигурят условия на равностоен труд, включващи длъжност, възнаграждение, работно място, допълнителни обучения при настъпила технологична промяна, изискваща допълнителна квалификация, често се нарушава по отношение на момичетата и жените, на които предстои раждане или се завръщат след отпуск по майчинство. От една страна, работодателят е длъжен да не влошава положението на служителя такова, каквото е било към момента на излизане в отпуск за отглеждане на дете, а от друга, да съдейства, при завръщане, служителят да се възползва от всяка привилегия, която е настъпила за останалите служители, във времето на неговото отсъствие. Най-често служителите се понижават в длъжност, поставят се в изолация, настъпва промяна в условията на труд, работодателят отказва да индексира заплатата им след завръщане на работа и т.н.

Условията, при които настъпва прекратяване на трудовите правоотношения, в част от оплакванията също са в нарушение на антидискриминационното и трудовото законодателство. Честа практика е прекратяването на трудовите договори на служители, при които са настъпили условията на „ранно пенсиониране“, без предизвестия или обяснения от страна на работодателите, дисциплинарни уволнения, при които не е спазена разписаната в КТ процедура, натиск върху служителите/работниците да напускат „по взаимно съгласие“ при закриващи се длъжности или предприятия, уволнения по време на отпуск за временна нетрудоспособност, прекратяване поради политическата обвързаност на работника/служителя, забавяне и некоректно оформяне на документите за прекратяване на трудовия договор и т.н.

Защита при упражняване правото на образование и обучение – 35 бр.

Образованието е най-ценната инвестиция за всеки един човек. Натрупаните знания през живота или в резултат на различните обучителни дейности, през които преминаваме, ни правят по-добри и по-осъзнати личности. Така можем да допринесем както към развитието на общността, в която живеем и работим, така и към цялото общество.

Образованието е универсално и неотменимо човешко право от огромно обществено значение. Правният му статут е уреден във Всеобщата декларация за правата на човека, а у нас е уредено в чл. 53 от Конституцията, съгласно който всеки гражданин на Република България има право на образование. Защита при упражняване правото на образование и обучение е уредена в Раздел II от Закона за защита от дискриминация. Освен това, правото на защита от дискриминация е и самостоятелно право, т.е. то е право, което може да се упражнява отделно от всички други права, които са относими към дадена сфера, регулирана с държавен закон.

Трябва да се подчертае, че много от проблемите в българското образование, които по принцип често се третират като неравенства, всъщност са резултат от културните различия, от отношението на обществото към образованието като цяло, както и на някои социални групи, които са маргинализирани или се намират на ръба на социалното изключване.

Образователните институции включват детски градини, начални, основни и средни училища, колежи и университети, като дискриминационните прояви се срещат на всички нива от образователната система.

Тревожен е факта, че през тази година зачестиха оплакванията от страна на родители, които срещат проблеми и неразбиране още в предучилищния етап, при записване и посещаване на детските ясли и градини. Нежеланието на педагогическия персонал за приемане и работа с деца, които имат увреждания, заболявания или специални образователни потребности, преобладава сред причините, които гражданите споделят. Унизително отношение, обиди, психически тормоз, изолация са само част от проблемите, с които се сблъскват родителите. Те биват подложени на натиск от страна на директорите, персонала и другите родители, да преместят децата си или да ги оставят в домашна среда. Статутът на тези деца остава непроменен и в училищната среда, където не приемането им, липсата на педагози с необходимата квалификация – ресурсни учители, логопеди, психолози, изолацията от страна на съучениците, възпрепятстват процеса на интеграция и социализация на деца с ментални и физически проблеми.

Въпреки усилията на държавата по отношение на сегрегацията, все още се срещат оплаквания за отказ да се приемат деца от етническите малцинства в училище или изолирането им в отделни паралелки. Най-изразени са тези оплаквания в онези части от страната, където

преобладаващото население е с ромски или турски етнически произход.

Различното икономическо развитие на отделните области на страната също се оказва фактор по отношение достъпа до качествено образование. В регионите с намаляващо население, с ниско икономическо развитие, се засилва тенденцията за закриване или преобразуване на средни в основни училища, обединяване на детски ясли и детски градини, маломерни паралелки и т.н., което неминуемо води до затруднен достъп до образование изобщо и до влошаване на неговото качество.

Гражданите споделят и за множество случаи, в които е нарушен диалогът и разбирането между страните в образователния процес, за нарастващата агресия, както между самите ученици, така и между педагогическия и непедagogическия персонал и учениците. Отново като причини се посочват социалния статус, етническата или религиозна принадлежност, наличието на психическо или физическо увреждане.

Защита при упражняване на други права – 239 бр.

Забраната за осъществяването на дискриминация, основана на някой от защитените признаци, посочени в чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., се отнася и при упражняването на други права - предоставянето на определени стоки и услуги, като засяга всички доставчици, независимо от това дали са частни, държавни или общински.

Под „стоки и услуги“ се разбира покупка и продажба на стоки в магазини, пазари и други търговски обекти, а също и посещения на ресторанти, кафенета, хотели, места за развлечения – клубове, кина, театри и пр., или места за спортни събития – спортни зали, стадиони, басейни. Предоставянето на услуги касаят държавни и общински администрации, банки и застрахователни дружества, здравни заведения и всички други видове доставчици на услуги.

И през 2025г. гражданите споделят за отказан достъп до различни обществени места – заведения, ресторанти, клубове на пенсионера, читалища, библиотеки, спортни комплекси и др., основани на някой от защитените признаци - възраст, увреждане, пол, етническа принадлежност и народност; относно предоставянето на различни социални услуги – лични асистенти, енергийни помощи, помощи за проведено лечение или операция, еднократни социални помощи, безплатен обяд, както и за грубо и неуважително отношение от страна на служителите в социалните служби; за липсата на: медицинска помощ, банкови клонове, аптеки, редовен транспорт, водоснабдяване и електроснабдяване в малките и отдалечени населени места; оплаквания за недостъпна архитектурна среда в централните градски части, до обществени места – театри, библиотеки, фирмени и застрахователни офиси; недоволство от отношението и обслужването в различни държавни администрации към хора с увреждания, от етническите малцинства или пенсионери; оплаквания за неравно и по - неблагоприятно третиране на лица при банково кредитиране по признак „възраст“ или имуществено състояние, и др.

Здравето е най-ценният ресурс и актив за всяка държава и общество, и е източник на икономическа и социална стабилност. Доброто здраве е основна предпоставка за икономическо и социално развитие и е от жизнено важно значение за всеки човек, семейство и общност.

Правният му статут е уреден в чл. 52 от Конституцията на Република България, съгласно който гражданите имат право на здравно осигуряване, гарантиращо им достъпна медицинска помощ и на безплатно ползване на медицинско обслужване при условия и по ред, определени със закон.

Съществуващите данни сочат, че фактори като социално-икономическо положение, етническа принадлежност, възраст, пол, увреждане или обществен статус оказват въздействие върху състоянието на здравето на дадено лице и възможността му за достъп до здравеопазване. Хора в напреднала възраст, с различен етнически произход, както и жени и децата с увреждания, са примери за уязвими групи, които са особено изложени на риск от неравнопоставено третиране при достъпа до здравна грижа. Сред оплакванията на гражданите се открояват проблемите с липсата на медицински центрове и болници в малките и отдалечени населени места, което поставя в риск здравето на голяма част от населението в тези райони, както и качеството на предоставяните здравни услуги - некачествени стоматологични услуги, сгрешени диагнози и последващи лечения, некачествени оперативни интервенции, ненавременна медицинска помощ и др., довели до влошаване здравето на пациентите, трайни последици за тяхното здраве или летален изход.

Здравните специалисти имат ключова роля за гарантиране достъпът до качествено

здравеопазване. Често те са тези, които решават кой да има достъп до медицинско лечение и какви видове лечение могат да бъдат предложени на потребителите на здравни услуги – отказват се на направления за специалисти от личните лекари, отказ на НЗОК да поеме заплащането на оперативни интервенции, на спешни операции, да предостави нововъведени лечения или прекратява такива на лица, навършили пълнолетие, принуждаване да се заплатят консумативи за операции или за избор на екип и др.

Необходимостта от спазване на регламентирани срокове, в които експертните решения се изпращат на заинтересованите лица е належаща, поради породено недоволство от начина и сроковете на работа на ТЕЛК. Недоволството към Териториална експертна лекарска комисия (ТЕЛК) преобладава и при намаляване на процента инвалидност и липса на отговори при обжалване на преиздадени решения пред НЕЛК.

Немалко са и оплакванията за грубото и неуважително отношение към възрастни пациенти, неосигурени лица или такива от етническите малцинства, като на тях се отказва медицинска помощ или тя е с много по – ниско качество и липса на ангажираност от страна на медицинския персонал.

Извън компетенциите на КЗД – 422 бр.

При определяне същността на проведените консултации се вижда, че и през тази година най-голям е дялът на тези, които са извън традиционните обществени сфери, в които отчитаме дискриминационни практики, т.е. касаещи проблеми и ситуации, които остават извън правомощията на КЗД.

В тези случаи регионалните представители насочват гражданите към институциите, в чиито компетенции попадат споделените проблеми, както и към механизмите за тяхното разглеждане и решаване.

Когато става въпрос за консултации, които не са в компетенциите на КЗД, гражданите често не са наясно в правомощията на коя институция попада споделения от тях проблем или посещават регионалните представители на КЗД след многократни опити да постигнат решение, но са срещнали отказ за съдействие или липса на действия от страна на институцията.

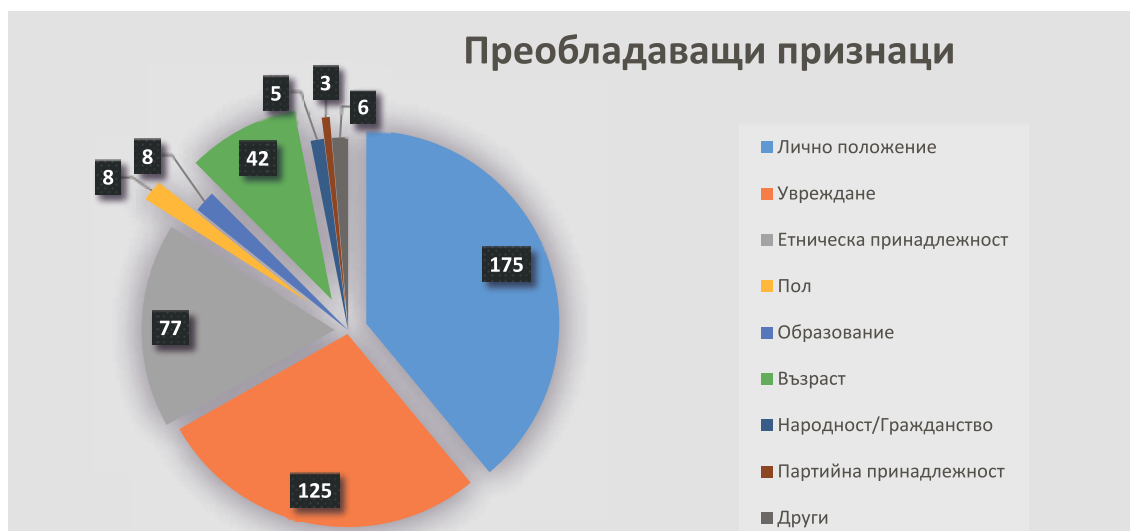
Като обобщение може да се каже, че оплакванията на гражданите могат да се обединят в няколко групи, които засягат:

➤ *Влошени междуличностни и семейни отношения*, които са породени от неуредени наследствени спорове, узаконяване на имотни граници, задължения на собствениците на имоти в режим на етажна собственост, неспазване на постигнати споразумения при развод относно издръжката и режима на срещи между родители и деца, тормоз и насилие в семейна среда, нисък социален статус и липсата на средства за издръжка, не изплащане на рента от отдадени под наем земеделски земи, и др.

➤ *Нарушени потребителски права* - оплаквания от мобилни оператори относно завишените такси, отказ да се прекратяват договори на починали лица или закриване на фирмени номера, подвеждане на възрастни граждани при преподписване на договорите, невярна информация и подвеждане при закупуването на промотирани стоки, отказ да се върнат или заменят стоки, които са в гаранция, проблеми с изплащането на бързи кредити и тормоз и натиск от страна на кредитните фирми, промяна в кредитните условия без знанието на кредитоискателя, отказ да се отпускат кредити или да се сключват застраховки „Живот“ и „Злополука“ на лица над 65г. или притежаващи ТЕЛК, липса на банкови клонове или АТМ устройства в малки населени места, липса на редовен обществен транспорт до населените места в общините и др.

➤ *Действия или бездействия от страна на различни дружества, институции и фирми* - липса на улично осветление, нередовно сметоизвозване и нарушаване на обществения ред, оплаквания за множество бездомни кучета и липса на ангажираност от страна на общинските власти, оплаквания за некачествени ремонти или липса на такива от страна на ВиК, надписани сметки от ВиК, недоволство от начина и сроковете на отчитане на електромерите, отказ да се изплащат обезщетения за повредени електрически уреди след токов удар от енергоразпределителните дружества, не изплащане на суми или не еднакво разпределение на средствата от рента между съсобственици на земеделска земя, нарушения на обществения ред и бездействие от страна на компетентните органи, грубо и арогантно отношение, превишаване на правомощията от страна на служители на МВР, конфликти със служители на МВР и КАТ, оплаквания от работата на НЗОК,

забавяне при подновяване на ТЕЛК решения, което води до спирането на инвалидните пенсии на гражданите, както и за неизплатени трудови възнаграждения и обезщетения, затруднения с доказването на трудовия стаж от закрити и несъществуващи вече предприятия и липсата на свободни работни места.

Проблемите пред хората с увреждания са много и обхващат всички сфери от обществения живот. Те срещат пречки при упражняване правото си на образование, при участието си на пазара на труда, при достъпа си до качествено здравеопазване. Изграждането и поддържането на недостъпна архитектурна среда е още едно препятствие пред хората с увреждания, което според 33Дискр. представлява дискриминация.

Като независим орган по равнопоставеността КЗД многократно е отчитала важността на проблема с достъпната архитектурна среда за хора с увреждания, като в тази връзка на 3.12.2017 г. Комисията стартира своята инициатива „Достъпна България“. Като основни приоритети на кампанията залегнаха провеждането на самостоятелни оценки за достъпността на обществени обекти, образуването на производства и налагането на предвидените в закона санкции и принудителни административни мерки, както и показването на добрите примери за осигурена и поддържана архитектурна среда.

И през отчетната 2025 г. регионалните представители на КЗД продължиха да извършват обследвания на различни обществени обекти в цялата страна и да изготвят констативни протоколи за наличието или отсъствието на достъпна среда за хора с увреждания. В рамките на кампанията до момента, над 2000 обществени обекта са осигурили достъпност за лица с различни физически увреждания.

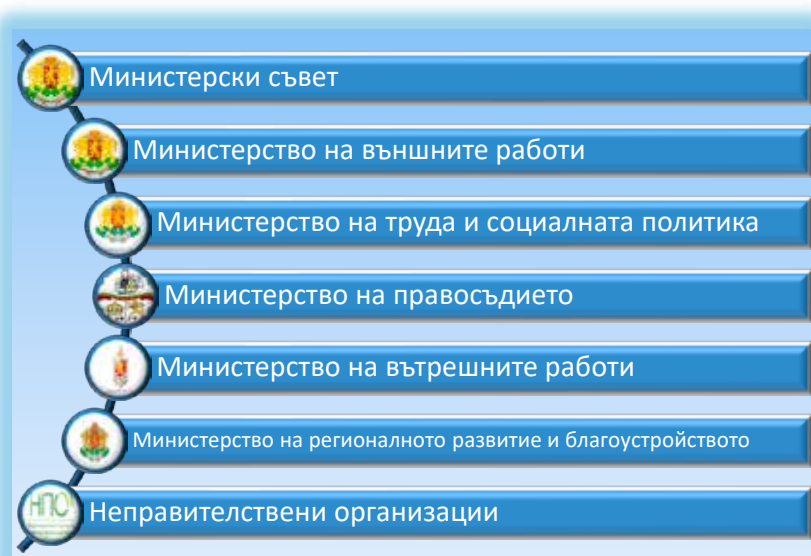
За изминалата година съставените протоколи са над 36 бр.

V. ДЕЙНОСТ НА КЗД В РАМКИТЕ НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО НА НАЦИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО НИВО

В качеството си на национален орган по равнопоставеност Комисията за защита от дискриминация използва всички предоставени механизми за максимално постигане на целите по Закона за защита от дискриминация. Водещ елемент от инструментариума на Комисията, за противодействие на дискриминацията и защита на правата на жертвите на неравното третиране, е взаимодействието с отговорни институции и компетентни организации на национално и международно ниво.

През отчетния период КЗД е проявила активност в сътрудничеството си с компетентните органи и организации на национално ниво, за утвърждаване принципите на равното третиране, като особено отчетливо е това през втората половина на годината.

1. Дейност на КЗД в рамките на междуинституционалното сътрудничество на национално ниво

➤ Сътрудничество с Народното събрание на Република България

- Председателят на КЗД участва в кръгла маса „Детство без насилие“, организирана от Комисията по въпросите на младежта и спорта на 51-то Народно събрание. Г-жа Елка Божова акцентира върху активната роля на Комисията за изграждане на култура на равенство и уважение, както и върху дейностите за предотвратяване на тормоза и езика на омразата. Предвид актуалността на проблема, участниците във форума се обединиха около позицията, че превенцията на агресията и насилието в българските училища налага необходимостта от позитивни решения и стратегии, свързани с потребностите на децата, условията на околната среда, взаимодействията с връстници и възрастни.

- Заместник-председателят на КЗД участва в заседание на Комисията по вероизповеданията и правата на човека. Г-жа Елена Чернева-Маркова изрази позицията на КЗД по отношение внесения от Министерски съвет Законопроект за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, като обърна внимание на необходимостта от изграждане на образователна система без дискриминация за всички деца, което е приоритет на КЗД като орган за равнопоставеност в Република България.

➤ Сътрудничество с органи на изпълнителната власт

1.1. Взаимодействие с органи на Министерски съвет

През 2025 г. КЗД продължи надлежно да изпълнява поетите от нея задължения в рамките на консултативните органи на Министерския съвет на Република България.

На 6 февруари 2025 г. представители на Комисията за защита от дискриминация взеха активно участие в международна конференция, посветена на връзката между трудовата миграция и трафика на хора, организирана от Националната комисия за борба с трафика на хора. Събитието

събра представители на български и европейски институции, които обсъдиха рисковете от трудова експлоатация и необходимостта от насърчаване безопасни и справедливи условия за труд, за граждани на трети страни в контекста на нарастващите миграционни процеси.

➤ **Консултативна дейност на КЗД**

Комисията за защита от дискриминация продължава да предоставя регулярно информация на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси към Министерски съвет (НССЕИВ) във връзка с действията на органа по равенство, свързани с правата на човека.

През 2025 г. КЗД предостави също така актуална информация, относно изпълнение на мерките по Националния план за действие, за периода 2024–2027 г. на Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите.

➤ **Сътрудничество с министерства**

✓ **Министерство на външните работи (МВНР)**

През изминалата година КЗД продължи в тясно сътрудничество с МВНР да изпълнява ангажиментите си към дейността на редица международни организации (Европейския съюз (ЕС), Съвета на Европа (СЕ), Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ), Организацията на обединените нации (ООН) и др.), както и в качеството си на независим правозащитен орган, акредитиран към ООН като национален орган по правата на човека със статут „Б“.

КЗД имаше и значителен принос във връзка с изискани от МВНР становища по повод отправени запитвания към Република България от различни международни институции.

Надлежно бяха изпълнени и ангажиментите на КЗД във връзка с работата по постигането на стратегическите цели на България в областта на правата на човека и защитата от дискриминация. По този начин Комисията, съобразно компетентността си, оказва съдействие по отношение подготовката на IV национален доклад на Република България в рамките на Универсален периодичен преглед на Съвета на ООН по правата на човека, както и предостави информация във връзка с отправена препоръка от Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността, свързана с правата на ЛГБТИ общността.

• **КЗД участва редовно в заседанията на Контактната група за борба с антисемитизма.**

На 22 май 2025 г. представител на Комисията участва в заседание на Контактна група към Националния координатор за борба с антисемитизма. По време на заседанието бяха обсъдени мерките, предложени от Плана за антисемитизма, предложени от ангажираните институции. Участниците в срещата се обединиха около необходимостта да се работи превантивно в училища и университети, както и срещу антисемитската реч в онлайн пространството.

От Министерство на външните работи представиха информация за събития в Ерусалим, свързани с Международния алианс на Холокоста, сред които са ролята на социалните медии в разпространението на антисемитизма и ролята на образованието. Предвидено е форумът да излезе с Декларация на оцелелите.

На 22 декември 2025 г. в Министерството на външните работи се състоя Годишната заключителна среща на Контактната група за борба с антисемитизма. В срещата участваха представители на Българското правителство, представители на еврейски организации, както и организации на гражданското общество. Участие в срещата взе и г-жа Елка Божова, председател на КЗД.

На срещата бяха обсъдени актуалните предизвикателства пред Контактната група, както на национално, така и на международно ниво.

✓ **Министерство на труда и социалната политика**

През изминалата година КЗД продължи своето активно сътрудничество с Министерството на труда и социалната политика по въпросите на превенцията и защитата от дискриминация, равенството между половете, интеграцията и приобщаването на хората с увреждания и защита правата на човека.

• **Консултативна дейност**

КЗД оказва съдействие на Министерството на труда и социалната политика във връзка с изготвянето на различни отчетни документи, за които е отговорно социалното министерство.

Важни примери в това отношение е предоставената информация относно мерките, които са предприемани във връзка с Плана за действие за изпълнение на заключителните препоръки към Република България, отправени от Комитета на ООН за правата на хората с увреждания

(2021–2026), както и във връзка с Плана за действие за периода 2025–2026 г. за изпълнение на Националната стратегия за хората с увреждания 2021–2030 г.

КЗД допринесе с информация при подготовката на доклада за равнопоставеността на жените и мъжете за 2024 г. и се включи активно във въпросник на Съвета на Европа относно Годишен доклад за изпълнение на Стратегия за равенство между половете 2024 - 2029 г.

• Участие в заседания

Представители на КЗД участваха в шестото и седмото заседание на Комитета за наблюдение на програма „Развитие на човешките ресурси 2021 – 2027“ (КН ПРЧР), проведени съответно на 13 юни 2025 г. и на 27 ноември 2025 г.

В рамките на правомощията на КЗД представителите подпомогнаха дейността на Комитета и следяха за изпълнение изискванията на антидискриминационното законодателство.

• Работни срещи с представители на агенциите към Министерство на труда и социалната политика

Работна среща между КЗД и Агенцията за хората с увреждания

На 23 септември 2025 г. председателят на КЗД г-жа Елка Божова проведе среща с изпълнителния директор на Агенцията за хората с увреждания проф. д-р Георги Йорданов.

На срещата бяха обсъдени бъдещите съвместни инициативи и партньорство между двете институции в областта на достъпната среда за хората с увреждания до обществени сгради, както и правото им на равен достъп до заетост. Акцент беше поставен и върху необходимостта от предприемане на действия за продължаване на реформата в медицинската експертиза и експертизата на работоспособността, с активно включване на представители

на хората с увреждания, при широки обществени дискусии и публичност и в съответствие с утвърдените международни стандарти.

Работна среща между КЗД и Държавната агенция за закрила на детето

На 8 октомври 2025 г. в Комисията за защита от дискриминация се проведе работна среща между председателя на КЗД г-жа Елка Божова и д-р Теодора Иванова – председател на Държавна агенция за закрила на детето. По време на срещата беше поставен фокус върху защита правата на децата, съобразно международното, европейското и националното антидискриминационно законодателство, включително и по Конвенцията на ООН за правата на детето, като приоритет е равният достъп на деца от уязвими групи, до качествено образование и здравни грижи.

Работна среща между КЗД и Агенцията за качеството на социалните услуги

На 9 октомври 2025 г. председателят на Комисия за защита от дискриминация г-жа Елка Божова и г-н Лазар Лазаров – член на КЗД, проведоха работна среща с изпълнителния директор на Агенцията за качество на социалните услуги г-жа Виктория Тахова.

По време на срещата бяха обсъдени теми, свързани с необходимостта от повишаване осведомеността на обществеността за правата на хората от уязвими групи, информираността на децата и семействата за съществуващите социални услуги за подкрепа в общността, които ще допринесат за реализиране на равните им възможности и недискриминация.

Работна среща между КЗД и Агенцията за социално подпомагане

На 14 октомври 2025 г. на работно посещение в КЗД беше г-жа Ана Ананиева – изпълнителен директор на Агенцията за социално подпомагане. Водещ акцент по време на срещата бе спазване правата на уязвимите групи, съгласно Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, както и механизмите и дейностите, които да допринесат за приобщаване, насърчаване и гарантиране на равните им възможности във всички сфери на обществения живот.

✓ Министерство на вътрешните работи

На 25 юни 2025 г. и 19 ноември 2025 г. представители на КЗД участваха в петото и шестото заседание на Комитета за наблюдение (КН) на програмите на Република България по фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (ИУГВП) 2021-2027. В рамките на компетентността на КЗД представителите съблюдаваха дейността на КН и следяха за спазване на антидискриминационното законодателство.

✓ Министерство на правосъдието

През отчетния период КЗД оказва допустимото съдействие на Министерството на правосъдието, като през месец ноември изпрати попълнен въпросник относно Информационното табло на Европейския съюз в областта на правосъдието за 2026 г., а през месец декември предостави информация във връзка с подготвянето на седмия годишен доклад за върховенство на закона в Европейския съюз за 2026 г.

✓ **Министерство на земеделието**

Представители на КЗД взеха участие в провело се през 2025 г. заседания на Комитета за наблюдение на Програма „Морско дело и рибарство“ и в рамките на компетентността си предостави относими становища и информация. КЗД се включи активно и в заседанията на Комитета за Стратегия за развитие на селските райони 2021-2030 г. през отчетния период.

✓ **Министерство на регионалното развитие и благоустройството**

КЗД изпълни ангажиментите си и като постоянен член на Комитета за наблюдение по програма „Развитие на регионите 2021 – 2027 г.“ Освен с участие на представители в заседанията на Комитета, КЗД изпрати информация и изрази позицията си по въпроси от компетентността ѝ на орган по равнопоставеност.

✓ **Министерство на транспорта**

През 2025 г. КЗД беше активна и в качеството си на постоянен член на Комитета за наблюдение на програма „Транспортна свързаност“ 2021 – 2027 г. Чрез своите представители в Комитета КЗД участва в проведените заседания и предостави информация в рамките на своята компетентност.

✓ **Министерство на иновациите и на растежа**

През отчетната година определените представители на КЗД допринесоха за дейността на Комитета за наблюдение по програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ с участието си в заседанията на Комитета и с предоставените становища, в съответствие с правомощията по Закона за защита от дискриминация.

Сътрудничеството на КЗД с Министерството на иновациите и растежа през изминалата година се осъществи и чрез Комитета за наблюдение на програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ (ПНИИДИТ) 2021-2027. Представител на КЗД участва в заседанията на Комитета през месец март и ноември с оглед изпълнение на възложените ангажменти и съблюдаване изискванията на антидискриминационното законодателство.

➤ **Участие в мониториращ орган по Конвенцията на ООН за правата на детето и Конвенцията на ООН за хората с увреждания**

През предходната година продължи активното взаимодействие на КЗД с другия национален орган по правата на човека – омбудсмана на Република България. Основен фокус при сътрудничеството на двата органа е реализирането на функциите по мониторинг прилагането на Конвенцията на ООН за правата на детето и на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания от държавата.

КЗД предостави информация на омбудсмана за осъществяваните в рамките на нейната компетентност дейности по мониторинг изпълнението на Конвенцията за правата на детето, Факултативните протоколи към нея и препоръките на Комитета по правата на детето, отправени към България.

➤ **Дейност на КЗД като част от Съвета за наблюдение по Закона за хората с увреждания**

КЗД работи съвместно с омбудсмана и с оглед ангажиментите им като част от Съвета за наблюдение по Закона за хората с увреждания (ЗХУ), орган за мониторинг прилагането на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания в България. Съгласно чл. 12, ал. 4 от ЗХУ дейността на Съвета за наблюдение се администрира чрез администрацията на омбудсмана на Република България и на Комисията за защита от дискриминация на ротационен принцип за срок две години.

На второто заседание на Съвета за годината – 20 октомври 2025 г., председателството и администрирането на дейността беше поето от КЗД.

След изслушване на доклада на омбудсмана за дейността на Съвета за наблюдение по Закона за хората с увреждания за периода октомври 2023 г. – октомври 2025 г., на заседанието на 20 октомври председателят на КЗД Елка Божова, в качеството си на нов председател на Съвета за наблюдение, представи приоритетите за следващите две години: осигуряване на адекватен достъп на хората с увреждания до подходящи медицински изделия и помощни средства; максимално скорошно и правилно изпълнение на задълженията на държавата за въвеждане на Европейските карти за хората с увреждания и спешно ратифициране на Факултативния протокол по Конвенцията за правата на хората с увреждания, което ще им позволи директно да подават жалби за нарушения на правата си пред Комитета на ООН за правата на хората с увреждания.

В периода от два месеца до края на отчетната година и под председателството на КЗД бяха организирани и проведени две нови заседания на Съвета за наблюдение – 10 ноември и 3 декември.

В дневния ред на заседанието на 10 ноември 2025г. бяха включени теми, свързани с изпълнение решение на ВАС от общините за отмяна на допълнителни критерии за издаване на преференциална карта за паркиране на хората с трайни увреждания по чл. 99а от Закона за движението по пътищата; приоритизиране на въвеждането на Европейските карти за хора с увреждания и Европейската карта за паркиране на хората с увреждания; ратифицирането на Факултативния протокол към Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания; проблемите с медицинската експертиза и пенсиите за инвалидност; затрудненията, които срещат хората с увреждания при издаването на медицинските свидетелства от Транспортните областни лекарски експертни комисии.

КЗД инициира провеждането на заседание на Съвета за наблюдение по повод 3-ти декември (Международния ден на хората с увреждания).

Основен акцент в заседанието бе поставен върху провеждането на кампания за „Равен достъп до медицински изделия и помощни средства за хората с увреждания“ и ангажираността на мониторинговия орган по тези въпроси. За представяне на предизвикателствата пред хората с увреждания в областта, на заседанието бяха поканени представители на активни организации на хората с увреждания.

Обсъдена бе необходимостта от редовно актуализиране и допълване на Списък-спецификацията на НЗОК, което да гарантира, че нови и доказано ефективни медицински изделия и помощни средства могат да бъдат своевременно включвани.

След направената дискусия бяха взети решения за предприемане на конкретни действия, с оглед защита правата на хората с увреждания и осигуряване на равни възможности за участието им в обществения живот.

По време на заседанието г-жа Мария Кръстева – член на Съвета за наблюдение от квотата на неправителствените организации и председател на Асоциация на родителите на деца с увреден слух, представи видеоклипа "Всички сърца бият еднакво", изработен по проект финансиран от АХУ, с участието на деца и младежи с увреден слух.

➤ **Участие в заседание на Междуведомствената работна група (МРГ) за координиране разработването и актуализирането на Национален списък с показатели за наблюдение на напредъка по постигане на Целите за устойчиво развитие на ООН**

КЗД чрез свой представител се включи активно в заседание на Междуведомствената работна група (МРГ) за координиране разработването и актуализирането на Национален списък с показатели за наблюдение на напредъка по постигане на Целите за устойчиво развитие на ООН, проведено на 17 октомври 2025. С оглед компетентността на органа по равенството, от КЗД беше предоставено становище, във връзка с направените предложения, за актуализирането на Националния списък с показатели за наблюдение на напредъка по постигане ЦУР на ООН.

➤ **Сътрудничество с организации от неправителствения сектор и други**

Гражданското общество има съществена роля за утвърждаване принципите на равенството и за контрола за тяхното спазване. Гражданското общество чрез своите неправителствени организации е важен и неизменен партньор на Комисията за защита от дискриминация, в усилията и желанието за максимално постигане целите на Закона за защита от дискриминация. Доказателство за активното взаимодействие между органа по равнопоставеността и неправителствени организации в областта на правата на човека, са многобройните инициативи, предприети през изминалата година и представени в календарен ред:

- На 10 февруари 2025 г. в Комисията за защита от дискриминация се проведе среща с Павел Савов – председател на Българска асоциация за рекреация, интеграция и спорт – БАРИС. Асоциацията е национално представителна неправителствена организация в обществена полза, която работи активно за интеграцията и социалното включване на хората с увреждания. По време на срещата бяха обсъдени възможности за развитие и подпомагане на личната мобилност и постигане на по-висока степен на независимост на хората с увреждания, като ключов елемент на човешките права.

- На 3 април 2025 г. КЗД уважи церемонията по награждаване на участниците във второто издание на конкурса „Ромите в 21-ви век – предизвикателства и възможности“, организиран по случай Международния ден на ромите. Конкурсът даде възможност на млади хора между 15 и 25 години да изразят вижданията си чрез есета и видеа по теми като ромската идентичност, култура и съвременни предизвикателства. Събитието подчерта важността на ромските организации за популяризиране на културата и историята на ромите, особено в условията на

ограничено присъствие на тези теми в учебните програми, и стимулира младите хора да развиват идентичността си, критично мислене и социална активност.

- На 16 юни 2025 г. представител на КЗД взе участие в уебинар, организиран от Европейското женско лоби, посветен на равенството между половете в управлението на демократичните общества. Събитието подчерта, че са необходими съвместни действия за равенство, борба с насилието срещу жени в политиката и разширяване на образователни инициативи, като гражданското общество ще играе ключова роля в мониторинга и отчетността.

- На 11 и 12 септември 2025 г. в с. Равда, област Бургас се проведе съвместно обучение на Фондация Фридрих Еберт и Конфедерация на независимите синдикати в България за превенция на сексуалния тормоз на работното място.

Специален лектор на събитието беше председателят на Комисия за защита от дискриминация в България г-жа Елка Божова, която запозна участниците с дейността на КЗД и подчерта ангажимента на Комисията да се утвърди като реален гарант за защита на човешките права в България.

Председателят акцентира върху различни аспекти от противодействието на сексуалния тормоз на работното място (СТРМ), сред които: механизмите, с които разполага КЗД за превенция, контрол и санкции срещу СТРМ; как се докладват случаи на СТРМ пред КЗД; какви случаи обикновено биват докладвани в последните години и какво е установила Комисията; как може да е по-ефективна борбата със СТРМ и къде вижда ролята на синдикатите по темата.

- На 23 септември 2025 г. експерт на КЗД се включи в организирана от Център за независим живот и Независима експертна мрежа конференция на тема: „Животът на жените с увреждания в социални услуги и семейна среда – финансиране и условия“. На конференцията бяха представени проблемите и предизвикателствата, които често срещат жените с увреждания и които остават невидими за обществото. От КЗД бяха отбелязани активните действия на Комисията за превенция на неравното третиране и защита на жертвите на дискриминацията. Беше обърнато внимание и на проект „Подобряване на превенцията на дискриминация на пазара на труда чрез модернизация и укрепване на КЗД“, в който участва Комисията и чиято водеща цел е обучение на специалисти по отношение правата и принципите по Хартата за основни права на ЕС и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания.

- На 29 септември 2025 г. в офиса на Фондация за регионално развитие „Рома“ в кв. „Столипиново“, гр. Пловдив, се проведе среща между представители на ромската общност и представители на КЗД, начело с председателя г-жа Елка Божова.

Г-н Асен Карагьозов – председател на ФРП „Рома“, изрази задоволството си от установяването на работни контакти между двете организации, като изтъкна значимостта на възможни бъдещи съвместни инициативи за информирането на ромите, за техните човешки права. Г-жа Божова заяви готовността на КЗД да участва активно в подобни инициативи, като подчерта важността на ролята на организациите на гражданското общество.

- На 1 октомври 2025 г. в София представител на КЗД участва в събитие по случай Международния ден на възрастните хора, организирано от Сдружение „Мулти култи колектив“ с домакин Централни хали. Събитието бе част от проекта „Активна София 65+: Заедно за по-пълноценен живот“, финансирано от Дарителски фонд „Нашите родители“ към Фондация Vsaue

и партньори. По време на срещата беше представена структурата и дейността на КЗД и беше отбелязан приносът към възрастните хора, а именно защитата на човешките права в случай на дискриминация въз основа на защитения признак „възраст“.

- На 1 октомври 2025 г. в София се проведе и кръгла маса „Действие за хора с макулна дегенерация“, организирана от Сдружение „Ретина България“, по повод Международния ден на възрастните хора.

В срещата взе участие г-жа Елена Чернева – Маркова, заместник-председател на КЗД, която обърна внимание, че в своята дейност КЗД се ръководи от основните принципи, въведени от Конвенцията за правата на хората с увреждания, свързани с недопускането на дискриминация и

осигуряване на равни възможности и борба със социалната изолация на хората с увреждания. Отбеляза, че все още хората с увреждания срещат редица проблеми с достъпа до медицински изделия и помощни средства, както и разясни ролята на КЗД за защита правата на засегнатите. Зам.-председателят акцентира върху възможността установените добри европейски практики при решаване проблемите на хората с макулна дегенерация да бъдат използвани за подобряване качеството им на живот.

- На 16 октомври 2025 г. председателят на КЗД г-жа Елка Божова се среща с представители на Европейската мрежа за независим живот – международна организация, ангажирана с въпроси за осигуряване на самостоятелен живот на хората с увреждания чрез застъпничество и подобряване на сътрудничеството между заинтересованите страни, като се отчита ролята на финансирането от Европейския съюз.

По време на срещата беше обсъдена актуалната ситуация в страната с правата на хората с увреждания, както и бъдещи съвместни инициативи.

- На 22 октомври в София представител на КЗД участва в официалната церемония по откриването на програма на посолството на Швейцария в България „Механизъм за гражданска ангажираност и прозрачност“, чиято цел е насърчаване на гражданското включване и демократичното участие, чрез подкрепа на граждански инициативи и организации в цялата страна. По време на събитието беше акцентирано върху необходимостта от заздравяване позициите на гражданското общество поради нарастващата поляризация сред хората и засилващия се натиск върху правата на човека и демокрацията.

- На 28 октомври 2025 г. председателят на Комисия за защита от дискриминация г-жа Елка Божова проведе среща с адвокат Деница Любенова – представляваща ЛГБТИ организация „Действие“.

На срещата бяха обсъдени възможностите за сътрудничество и реализиране на съвместни проекти за постигане целите на Закона за защита от дискриминация.

- На 31 октомври 2025 г. на работно посещение в КЗД беше г-жа Кристина де Бройн, представител на УНИЦЕФ в България, която обсъди с председателя на Комисията г-жа Елка Божова предизвикателствата пред закрилата на децата.

По време на срещата беше коментирана необходимостта от провеждане на информационни кампании за повишаване на осведомеността, подчертаваща ролята на равния достъп до качествено образование и подкрепа на децата, като базисни за всякакви форми на насилие, дискриминация и неравно третиране. Бяха обсъдени бъдещи съвместни действия и сътрудничество, както и утвърждаване на партньорството им в интерес на защита правата на децата по най-добър начин.

- КЗД участва в тържественото честване на 25-годишнината от създаването на Националното представителство на студентските съвети в Република България (НПСС).

Събитието се проведе на 31 октомври 2025 г. под мотото „25 години НПСС – растем и се развиваме заедно!“. На срещата присъстваха представители на всички поколения, които през годините са били част от студентското движение в България – членове на студентските съвети, академичните ръководства на висши училища, институции, партньорски организации.

- На 6 ноември 2025 г. от КЗД бе инициирана среща с ромски активисти от квартал „Факултета“, гр. София.

Срещата се проведе в залата на читалище „Мануш Романов“, като присъстваха Емил Руменов, председател на читалище „Мануш Романов“, Александра Райкова, представител на Програма ROMAST и други активисти от квартала.

Г-жа Елка Божова, председател на КЗД, запозна ромските представители с правомощията на Комисията, както и с дейностите, насочени към ромската общност. Тя изтъкна важността на осъзнаването на темата за правата на човека, както и на съобщаването на случаи на нарушени права. Ромските активисти споделиха някои от проблемите, които среща общността в квартала като: сметосъбирането, издаването на лични карти, недоставянето на поръчани стоки до адрес, както и някои случаи на дискриминационно третиране на етническа основа и др. В заключение г-жа Божова изрази надежда, че сътрудничеството между КЗД и представителите на ромската общност ще продължи и ще се задълбочи.

- На 6 ноември 2025 г. експерти от КЗД участваха в международна конференция на тема „Права на ЛГБТИК + хората в Европа“, която се проведе във Френския културен институт. На конференцията бяха разгледани ключови решения на Съда на ЕС относно правата на ЛГБТИ-

хората, както и системните случаи на частично или пълно неизпълнение на съдебната практика от някои държави членки. Случаите касаят непризнаване на еднополови бракове, статута на родител на един от партньорите в двойката, както и произтичащите от това правни последици. Основните акценти по време на форума бяха необходимостта от осведомителни кампании по тези въпроси, семинари на представители на прокуратурата и съда, правата на представителите на ЛГБТИ + през призмата на Върховенството на правото, търсенето на диалог и партньорство между публичните власти, неправителствения сектор, академичните среди и медиите за намиране на решения и постигане на конкретни резултати. От КЗД бяха разяснени правомощията и практиката на Комисията за защитата на човешките права, в случаи на дискриминация въз основа на защитен признак „сексуална ориентация“.

- На 7 ноември 2025 г. представители на КЗД се включиха активно в събитието: „Законодателство за достъпност: Да поговорим за предизвикателствата и възможностите“, организирано от Института за социални услуги в общността, по проект Accessible EU България на Европейската комисия, във връзка със Стратегията за правата на хората с увреждания 2021-2030. Срещата обедини представители на публичния и частния сектор, които са заинтересовани от темата за достъпността на продукти и стоки за хора с увреждания и възможностите за защита при неспазване на действащото законодателство.

- Представител на КЗД участва в проведения на 17 ноември в София национален форум „25 години Национална федерация на работодатели и инвалиди – пътят на социалните предприемачи“. По време на събитието бяха отбелязани както съществуващите все още проблеми с предразсъдъците към възможностите на хората с увреждания и с неосигуряването им на подходящо образование, така и положителни практики за наемане на работа на хора с увреждания в различни дейности. КЗД запозна участниците във форума с кампанията на Комисията „Работодател без дискриминация“, както и възможностите за подаване на документи за сертифициране.

- На 8 декември 2025 г. председателят на КЗД г-жа Елка Божова участва в кръгла маса на тема „От данни към действие: изводи за положението на ромите в България от изследването на Агенцията на ЕС за основните права“, организирана от Центъра за изследване на демокрацията. В изказването си г-жа Елка Божова представи реализираните инициативи на Комисията, свързани със защита правата на уязвимите групи, както и предизвикателствата, пред които е изправено българското общество.

- На 10 декември 2025 г. в София представител на КЗД се включи активно в конференцията на тема: „Между статистиката и реалността: домашното насилие в България отвъд числата“. По време на срещата бяха представени данните на Агенцията за основни права на ЕС и на Министерството на правосъдието относно домашното насилие в България и в Европа. Бяха обсъдени дефицитите на националното законодателство, както и правомощията на Националния координационен механизъм за борба с домашното насилие, безплатната правна и психиатрична помощ като инструменти за борба с домашното насилие.

➤ **Взаимодействие с образователните институции**

- На 10 октомври 2025 г. студенти по специалност „Права на човека“ от „Академия на МВР“ посетиха Комисията за защита от дискриминация заедно със своя преподавател д-р Орлин Колев, настоящ конституционен съдия.

Студентите бяха запознати с международните, европейските и националните стандарти за защита от дискриминация в сферата на образованието, както и конкретни казуси от практиката на Комисията.

Това им даде възможност да се докоснат до работата на специализираните състави и производството пред институцията, да поставят конкретни въпроси и да изразят гледната си точка.

- На 17 октомври 2025 г. председателят на Комисията за защита от дискриминация г-жа Елка Божова участва като лектор в международна конференция на тема „Образованието по социална работа – стандарти, изследвания и добри практики“, която се проведе в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Във форума участваха изпълнителният директор на Агенция за хора с увреждания проф. Георги Йорданов, представители на Министерство на труда и социалната политика, на Агенция за социално подпомагане, на неправителствения сектор, преподаватели и студенти от висшето учебно заведение.

Председателят на Комисията отчете значимата роля на образованието в съвременния свят за реализирането на човешките права, основните принципи на социалната работа и подкрепата ѝ за овластяването на всеки човек, което допринася за изграждането на чувство за самоуважение, самоувереност и за реализация потенциала на всеки човек.

• В периода от 11 ноември до 18 ноември 2025 г. бяха осъществени четири визити в Комисия за защита от дискриминация на бъдещи юристи, студенти по „Право“ в Софийския университет и по програма Еразъм +, заедно с техния преподавател д-р Орлин Колев, настоящ конституционен съдия.

Младите хора бяха запознати, от председателя на Комисията г-жа Елка Божова, със спецификата на производството пред органа за равнопоставеност, правомощията му, както и ролята на превенцията в борбата с дискриминационните прояви и при реализиране правата на човека във всички сфери на обществения живот.

Председателят представи международните, европейските и националните стандарти за защита от дискриминация в областта на образованието, които следва да бъдат съблюдавани от заинтересованите страни в този процес.

• От 27 ноември до 3 декември 2025 г. Христо Тодоров, ученик от професионална гимназия в Бургас, проведе своя стаж в Комисия за защита от дискриминация.

Стажът в Комисията е награда за единадесетокласника за спечелен от него XII международен литературен конкурс "Ако не бяха те", "Който спаси един човешки живот, спасява цяла вселена". По време на визитата си в Комисията, младият човек се запозна с функциите и правомощията ѝ по Закона за защита от дискриминация, с производството пред КЗД, с превантивната и международната ѝ дейност, присъства на заседания на специализираните състави, участва при решаване на казуси от практиката.

➤ **Взаимодействие с представители на местната власт**

През 2025 г. председателят на Комисията за защита от дискриминация проведе ползотворни срещи с представители на местната власт в градовете Велико Търново и Шумен.

Работни срещи между г-жа Елка Божова и представители на местната власт бяха осъществени във връзка с организирани от председателя на КЗД изнесени приемни. Основен акцент в разговорите с кметове, заместник-кметове и областни управители бяха съществуващите предизвикателства пред гражданите поради липса на равно третиране в определени области. Обсъдени бяха и възможностите за бъдещи съвместни действия, свързани с изграждането на достъпна среда в регионите, с осигуряване заетост на уязвими групи от населението и с провеждането на информационни кампании, насочени към младите хора и др.

2. Сътрудничество на международно ниво

➤ *Сътрудничество с международни организации*

• **Участие на председателя на КЗД на конференция на GANHRI**

В периода 10-12 март 2025 г. председателя на КЗД участва в конференция на GANHRI, организирана от GANHRI в сътрудничество със службата на ООН по правата на човека. Форумът се проведе на 10-12 март 2025 г. в Женева, Конфедерация Швейцария.

• **Участие на КЗД в международна конференция на омбудсманите в Рим**

От 7 до 9 април 2025 г. председателя на КЗД участва и в международната конференция под надслов „45 години гражданско застъпничество в Лацио: Ангажимент, иновации и бъдеще“, организирана от д-р Марино Фардели, омбудсман на регион Лацио, председател на Координацията на италианските омбудсмани и член на Борда на Международен институт на омбудсманите – Европейски регион.

• **Участие в онлайн семинар във връзка с прилагане правата на човека чрез координирано ангажиране на местно и регионално ниво**

На 23 август представител на КЗД участва в онлайн семинар на тема „Подобряване на националното докладване и прилагане правата на човека чрез координирано ангажиране на местно и регионално ниво“, организиран от офиса на

Върховния комисар на ООН по правата на човека. Семинарът разгледа ролята на местните и регионалните власти в международната рамка за правата на човека и начини за интегриране на местните перспективи чрез Национални механизми за изпълнение, докладване и последващи действия (NMIRF). Семинарът завърши с препоръки за подобрена координация, създаване на официални механизми за участие на местните власти и укрепване на партньорствата с гражданското общество.

• Участие в национална конференция „Отключване на скрития потенциал: Лидерство на бизнеса в интеграцията на бежанците“

На 2 декември 2025 г. в хотел „Хилтън“ в гр. София представител на КЗД взе участие в национална конференция „Отключване на скрития потенциал: Лидерство на бизнеса в интеграцията на бежанците“, организирана от Върховния комисариат за бежанците при ООН в България (ВКБООН) и Британското посолство в София. Участниците в конференцията обърнаха внимание върху проблемите със сегрегацията на бежанците, липсата на достъп до здравеопазване и необходимостта от владение на български език. Представен бе и изготвен от ВКБООН наръчник с ресурси, насочен към работодатели и бежанци при наемане на работа в България.

➤ **Съветът на Европа и КЗД**

• Посещение на представители на ЕКРН в КЗД

Пресконференция с представители на ЕКРН и КЗД

На 23 април 2025 г. представители на Европейската комисия за борба с расизма и нетолерантността (ЕКРН) посетиха Комисията за защита от дискриминация (КЗД). Срещата се провежда преди кръглата маса, организирана от ЕКРН, в сътрудничество с Комисията за защита от дискриминация (КЗД), за обмен на мнения относно последващите действия във връзка с препоръките, предоставени от ЕКРН на България през октомври 2022 г.

На срещата от страна на ЕКРН присъстваха Бертил Котие – председател на ЕКРН, Ирена Илиева – заместник-председател на ЕКРН и член на ЕКРН за България, Йенс Ведстед-Хансен – член на Бюрото на ЕКРН и докладчик на ЕКРН за България, Йохан Фристедт – изпълнителен секретар на ЕКРН, Софи Курт – старши служител и изследовател по проекта, и Тобайас Бергман – от Секретариата на ЕКРН.

Гостите бяха обстойно запознати от председателя на КЗД, с многообхватната дейност на КЗД, като орган по равнопоставеност.

След срещата беше организирана и проведена пресконференция с представители на Европейската комисия за борба с расизма и нетолерантността (ЕКРН) и на Комисията за защита от дискриминация.

• **Кръгла маса, организирана от ЕКРН в сътрудничество с Комисията за защита от дискриминация**

На 24 април се проведе кръгла маса на тема "Превенция и борба с расизма, нетолерантността и дискриминацията в България", организирана от Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността (ЕКРН), орган на Съвета на Европа, в сътрудничество с Комисията за защита от дискриминация (КЗД) в Република България.

Целта на форума беше да се насърчи изпълнението на препоръките на ЕКРН, отправени към българските власти. Представен бе докладът на ЕКРН за България. Основните констатации и препоръки са свързани с това: по какъв начин ефективно да се противодейства на речта на омразата и престъпленията от омраза; интеграция и приобщаване на ромите. Участниците изразиха надежда, че това събитие ще допринесе положително за националния дебат относно борбата с расизма, дискриминацията и нетолерантността и ще повиши осведомеността по тези въпроси сред широката общественост.

• **Заместник-председателят на КЗД взе участие в ежегодния семинар на ЕКРН в Страсбург**

На 23-24 октомври 2025 г. зам.-председателят на КЗД г-жа Елена Маркова-Чернева присъства на ежегодния семинар на ЕКРН с органите по равенство на държавите – членки на Съвета на Европа, проведен в Страсбург. Фокусът на събитието беше върху нарастващия расизъм, системната дискриминация, демократичното отстъпление и рисковете, свързани с изкуствения интелект. Бяха обсъдени тревожни тенденции, като ограничаване на гражданското пространство, недостатъчна защита на уязвими групи (роми, ЛГБТИ хора, мигранти), нормализиране езика на омразата и политически натиск върху органите за равенство. Акцент бе поставен върху необходимостта от укрепване независимостта, капацитета и финансирането на тези органи, както и върху подобряване на сътрудничеството с

гражданското общество.

Зам.-председателят на КЗД обърна внимание на липсата на функционален имунитет за членовете на Комисията в българското законодателство. Подчерта, че използването на изкуствен интелект носи сериозни рискове от автоматизирана дискриминация и че са необходими по-строги механизми за контрол, прозрачност и оценки на въздействието върху равенството.

➤ **Работа с Европейската комисия и Европейския парламент**

• ***Представител на КЗД участва в среща на Консултативния комитет за равни възможности между жените и мъжете***

На 16 юни 2025 г. представител на КЗД участва в онлайн среща на Консултативния комитет за равни възможности между жените и мъжете, на която беше представена стратегическа визия за насърчаване на равенство на работното място чрез всеобхватна рамка, включваща законодателните инициативи на ЕС – Директивата за прозрачност на заплатите и Директивата, насочена към борба с насилието срещу жени и деца, и подкрепена от Стратегията на ЕС за борба с бедността (2024-2029).

• ***Участие на г-жа Теодора Каменова в среща на Групата на високо равнище за борба с речта на омразата и престъпленията от омраза***

В периода 15–17 октомври 2025 г. г-жа Теодора Каменова, член на КЗД, участва в среща в Брюксел на Групата на високо равнище за борба с речта на омразата и престъпленията от омраза към Европейската комисия. По време на срещата бяха обсъдени основните предизвикателства пред държавите членки на ЕС, като бе поставен акцент върху необходимостта от по-тясно сътрудничество между полиция, прокуратура, министерства, органи по равенство, институции за борба с дискриминацията и неправителствени организации. Г-жа Каменова представи проблеми, свързани с работата на Комисията, включително ниския брой подадени жалби от засегнати лица; трудностите, произтичащи от технологичното развитие и премахването на онлайн съдържание, свързано с реч на омраза, както и необходимостта от повече ресурси, особено за реализиране на превантивната работа, като ключово направление за справяне с тези предизвикателства.

• ***Представител на КЗД участва в дискусията „Бъдещето на политиките на сближаване: европейските планове и българските приоритети“***

Представител на КЗД се включи в дискусията под наслов „Бъдещето на политиките на сближаване: европейските планове и българските приоритети“, проведена на 28 ноември 2025 г. в конферентната зала на Дома на Европа в София. Събитието бе организирано от Бюрото на Европейския парламент в България в партньорство с Националното сдружение на общините в Република България. В дискусията бяха обсъдени предложения за кохезионна политика в бъдещата Многогодишна финансова рамка, нагласите в Европейския парламент и в българските институции по предложените промени, както и позициите на различните заинтересовани страни.

• ***Принос на КЗД в проучване на ЕК, във връзка с рамката на ЕС, за мониторинг на Конвенцията на ООН за правата на хора с увреждания***

На 30 юни 2025 г. представител на КЗД взе участие в проучване, възложено от Европейската комисия – Генерална дирекция „Правосъдие и потребители“, във връзка с рамката на ЕС за мониторинг на Конвенцията на ООН за правата на хора с увреждания с фокус върху актуалното състояние и алтернативни модели. Проучването бе организирано с цел взаимно обучение с национални рамки за мониторинг от държавите членки на ЕС, както и евентуалното внасяне на добри практики и предложения на ниво ЕС.

Събитието се проведе чрез интерактивната платформа MIRO, където участниците бяха поканени да коментират идентифицираните варианти за справяне с предизвикателствата, представени по време на първия пленарен кръг, както и да предложат потенциални добри практики, прилагани на национално ниво, които биха могли да помогнат за преодоляване на дискутираните проблеми.

➤ **Агенция за основните права на Европейския съюз (FRA)**

• ***Включване на КЗД в онлайн среща на Агенцията за основни човешки права (FRA)***

На 20 юни 2025 г. представители на КЗД участваха в онлайн среща с Агенцията за основни човешки права /FRA/ с институциите за човешки права и органите за равнопоставеност. Акцент беше поставен на възможностите за партньорство и предоставяне на експертиза от Агенцията за основни човешки права, включително и за финансиране на инициативи на органите за

равнопоставеност. Беше отбелязано, че предпочитани теми за партньорство през 2025 и 2026 г. са: Равенство и недискриминация, включващо права; Бизнес, свързан с околната среда и социалната устойчивост; Правосъдие – жертви, права и сигурност; Събиране на данни – изкуствен интелект и дигитализация; Миграция – бежанци и граници; Върховенство на закона – демокрация и национални човешки права.

➤ **Организация за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ)**

• **Участие на проф. Бойка Чернева в Годишната среща на националните точки за контакт на ОССЕ във Варшава**

На 17-18 ноември 2025 г. проф. Бойка Чернева, член на КЗД, участва в Годишната среща на националните точки за контакт на ОССЕ във Варшава. Срещата беше ключова платформа за координация и изграждане на капацитет. Основните ѝ цели бяха официалното представяне на Доклада на Бюрото за демократични институции и права на човека (БДИПЧ) за престъпленията от омраза за 2024 г., представяне на новоразработени инструменти и ресурси на БДИПЧ, предназначени да подкрепят националните усилия в борбата с престъпленията от омраза, и улесняване обмена на практически опит, успешни инициативи и добри практики между практикуващи специалисти и експерти.

Срещата предостави и възможност за открито обсъждане на настоящите и нововъзникващите предизвикателства в борбата с престъпленията от омраза и за определяне на начини, по които БДИПЧ може да предложи допълнителна помощ и персонализирана подкрепа на участващите държави.

➤ **Европейска мрежа на органите за равнопоставеност (EQUINET –ЕКВИНЕТ)**

• **Участие в конференция на EQINET „25 години равенство: важни етапи, предизвикателства и хоризонти“**

На 11 юни 2025 г. представител на КЗД взе участие в конференцията на EQINET „25 години равенство: важни етапи, предизвикателства и хоризонти“, която събра ключови европейски заинтересовани страни за обсъждане ролята на органите по равенство в защитата на човешките права и борбата със структурната дискриминация. Основният акцент на конференцията беше поставен върху необходимостта от междусекторен подход и превантивни действия за насърчаване на структурни промени и интегриране на равенството в институциите. Беше подчертана нуждата от яснота и обучение за ефективно справяне с припокриващи се форми на дискриминация, както и предизвикателствата, пред които са изправени европейските органи по равенство поради политически и институционални пречки и външен натиск.

• **Представители на КЗД се включиха в онлайн среща на EQINET с институциите за човешки права и органите за равнопоставеност**

На 17 юни 2025 г. член на КЗД и експерт участва в онлайн среща на EQINET с институциите за човешки права и органите за равнопоставеност. Акцент е поставен върху финансовия капацитет на Еквинет за реализиране на по-голям обем от дейности.

• **КЗД участва в Кръгла маса „Органите за равенство и равния достъп до образование на ромите“**

На 19 юни 2025 г. представител на КЗД участва в Кръгла маса „Органите за равенство и равния достъп до образование на ромите“. Акцент по време на събитието са продължаващите системни бариери пред ромските общности при достъпа им до образование и е отчетен приносът на органите за равенство, които играят ключова роля в насърчаването на равните образователни възможности, като наблюдават и се справят с дискриминацията, застъпват се за приобщаващи политики, както и предоставят правна подкрепа. Фокус беше поставен и върху определящите компоненти от правната и политическата рамка на ЕС за образованието на ромите – Стратегическата рамка на ЕС за ромите 2020-2030 г. и Директивата за расово равенство, които са насочени към насърчаване приобщаването на ромите в образованието.

• **КЗД участва в обмен на опит с други органи за равенство с цел подобряване на достъпа до правосъдие за жертвите на дискриминация**

На 20-21 ноември 2025 г. проф. Бойка Чернева, член на КЗД, присъства на Конференцията и учебното посещение в Стокхолм, организирани от Еквинет със съдействието на шведския омбудсман по равенството. Целта на събитията бяха обмен на опит между органите за равенство относно подобряване на достъпа до правосъдие за жертвите на дискриминация. Бяха представени

практиките на шведския омбудсман по равенство и се обсъдиха различни модели за правна помощ, съдебно представителство и стратегически дела, както и възможностите, които новите европейски директиви предоставят за разширяване правомощията на органите и за по-ефективна подкрепа на носителите на права.

• Участие в Проектна работна група за стандарти

На 28 май 2025 г. представител на КЗД участва в заседание на Проектна работна група за стандарти, където се обсъдиха новости, свързани с транспонирането на европейски директиви в рамките на държавите членки, както и процедури във връзка с избора, назначаването, оттеглянето и потенциални конфликти на интерес – що се отнася до служителите на органите за равенство, заемащи ръководни длъжности.

• Участие в работна група „Комуникации“

На 22 септември 2025 г. се проведе среща на работна група „Комуникации“ към EQUINET. Засегнати бяха теми за активизма в областта на равенството и правата на човека, особено в сегашните условия, като бяха разгледани и най-новите разпоредби за прозрачност и целенасоченост на политическата реклама в ЕС и това какви са последиците за органите по равенство.

• Участие в работна група „Формиране на политики“

На 22 септември 2025 г. се проведе и среща на работна група „Формиране на политики“ към EQUINET. На срещата бяха обсъдени развитието на законодателството в различните държави, ефективното прилагане на стратегиите и политиките за равенство, укрепването на доверието и сътрудничеството между органите за равенство и НПО и стратегиите на органите за равенство в борбата с речта на омразата. Беше посочен пример с Испания, където Съветът за премахване на расовата и етническата дискриминация е разработил ефективен модел за сътрудничество с организациите на гражданското общество, по-специално чрез Службата за подпомагане на жертвите. Този модел позволява на органите за равенство да разширят обхвата на дейността си, да подобрят подкрепата за жертвите и да засилят застъпническата си дейност.

• Участие в работна група „Равенство на половете“

КЗД се включи активно в работна група „Равенство на половете“, като представи неколккратно информация за своята дейност и решения, с цел подпомагане работата на други европейски институции и участва в проведените заседания на групата – на 21 май и 28 октомври 2025 г. Основен акцент на срещите бяха европейските директиви за прозрачност на заплащането и за жените в управителните съвети.

На втората среща се постави фокус и върху междусекторната дискриминация и предизвикателството, което представлява пълното ѝ интегриране в правната система, която по начало не е проектирана да се справи с такава сложност.

• Участие в заседание на работна група „Формиране на политики“

През месец март 2025 г. представител на КЗД участва в заседание на работна група „Формиране на политики“. Темата беше „Стандарти за органи по равенство: Стратегии, инструменти и най-добри практики“. Акцент бе поставен върху приемането на законодателство на ЕС, относно органите за равенство, като важна стъпка към по-добро прилагане на законодателството на ЕС, за равно третиране и ефективна защита правата на всички жертви на дискриминация в цяла Европа.

Отделно от това, през отчетната година КЗД предостави информация на работна група „Формиране на политики“ чрез попълване на въпросник във връзка с действията на органите за равнопоставеност за противодействие на речта от омраза.

• Участие в работна група „Законодателство за равенство“

През месец септември 2025 г. експерт от КЗД участва в събитие на работна група „Законодателство за равенство“. Фокус беше поставен върху Директива (ЕС) 2024/1385 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 година относно борбата с насилието над жени и домашното насилие и ролята на органите за равенство. Директивата споменава органите за равенство в съображение 50 и член 22. Разпоредбата на чл. 22 се отнася до възможността националните органи, включително органите за равенство, да: (а) публикуват доклади и да правят препоръки по всеки въпрос, свързан с насилието срещу жени и домашното насилие; и (б) обменят налична информация със съответните европейски органи, като например Европейския институт за равенство между половете.

Предвид тази потенциална експертна роля, която органите за равенство могат да получат, и в съответствие с предишната работа на **EQUINET** относно насилието, основано на пола, като

например публикацията му от 2019 г., озаглавена „Справяне с насилието срещу жени и насилието, основано на пола“, чрез семинара се цели да се хвърли светлина върху характеристиките на Директивата, както и да се предостави актуализирана информация за други европейски политически и правни инструменти, налични в борбата срещу насилието срещу жени и домашното насилие.

➤ **Европейска мрежа за националните институции за правата на човека (ENNHRI)**

• На 15 юли 2025 г. представител на КЗД участва в онлайн информационна сесия на ENNHRI относно Теорията на промяната. Теорията на промяната на ENNHRI очертава амбицията на организацията да укрепи националните институции за правата на човека (НИПЧ) и да насърчава правата на човека, демокрацията и върховенството на закона в цяла Европа. Нарастващото неравенство, обществената поляризация, авторитаризмът, екстремизмът, въоръжените конфликти, климатичната криза и някои цифрови технологии заплашват европейската стабилност, докато демократичните институции все повече се възприемат като неефективни, а гражданското пространство е ограничено, което ограничава способността на НИПЧ да действат индивидуално и колективно. ENNHRI се фокусира върху три стратегически резултата: устойчиви НИПЧ, способни да насърчават и защитават правата на човека; засилена осведоменост и прилагане правата на човека и демократичните принципи; процъфтяваща, устойчива мрежа в солидарност и партньорство. Ключовите цели включват подкрепа на НИПЧ за спазване на Парижките принципи на ООН, справяне с основните предизвикателства в областта права на човека, улесняване на приноса към регионалните механизми, засилване на подкрепата за гражданското общество, укрепване на управлението и сътрудничеството в мрежата и осигуряване на оперативна ефективност.

• На 17 септември 2025 г. председателят на КЗД Елка Божова взе участие в онлайн среща, чиято цел бе да представи новите ръководители на националните институции, ролята на органите за равенство в различните държави, както и да събере различните гледни точки спрямо работата, предизвикателствата, и навременната и ефективна подкрепа, която ENNHRI може да оказва при нужда. Председателят представи приоритетите на КЗД и целите за максимално популяризиране дейността и правомощията на Комисията, особено сред най-уязвимите членове на българското общество.

• На 24-26 септември 2025 г. проф. Бойка Чернева, член на КЗД, се включи във Форума на лидерите 2025, организиран от Европейската мрежа на националните институции по правата на човека (ENNHRI) в Брюксел. Събитието предостави платформа за ръководителите на националните институции за правата на човека да обсъдят актуални предизвикателства и възможности в променящата се европейска среда. Събитието целеше да съчетае стратегически принос и партньорска подкрепа, като разглежда нарастващата обществена поляризация, негативните наративи срещу правата на човека и ограничените ресурси на институциите. Форумът обсъди теми, предложени за новия стратегически план на ENNHRI, за да оцени тяхната релевантност и да развие бъдещи дейности в подкрепа на националните институции, насърчавайки ефективно лидерство, институционална устойчивост и споделени ценности в условията на несигурност.

• На 02 и 03 октомври 2025 г. г-жа Теодора Каменова, член на КЗД, участва в Годишната среща на работна група по икономически, социални и културни права на ENNHRI, както и в Кръгла маса „Платформата COE-FRA-ENNHRI-EQUINET: “10 години сътрудничество” в Единбург, Шотландия. Фокусът беше поставен върху предизвикателствата и възможностите за пълноценно реализиране на социално-икономическите права за селските общности в Европа и ролята на инструментите за правата на човека.

Целта на събитието е да се разгледат съответните правни рамки и как се прилагат в селски контекст; правните и практически пропуски в защитата и осъществяването на тези права; изграждането на капацитет и насърчаването на сътрудничеството между институциите и мрежите за правата на човека за утвърждаване на подходи, основани на правата, в селските райони.

• На 19-20 ноември 2025 г. г-жа Теодора Каменова, член на КЗД, присъства на общото събрание на ENNHRI за 2025 г. в Брюксел. По време на първия ден бяха разгледани и обсъдени дейностите на ENNHRI за изминалата година, както и финансовия отчет за този период. Представени бяха и стратегическия план на ENNHRI за периода 2026-2030, както и проектобюджет за следващата година. На втория ден от събранието бяха проведени 2 панела – „Стратегически отговори на ключови предизвикателства в областта на правата на човека, върховенството на закона и демокрацията“ и „Как да изградим засилено партньорство в подкрепа на правата на човека, върховенството на закона и демокрацията в настоящия труден контекст“.

➤ **Двустранно сътрудничество**

• **Участие в уебинар на секретариата на Азиатската асоциация на омбудсманите на тема „Омбудсманство: Спазване на международните стандарти“**

На 29 май 2025 г. представител на КЗД взе участие в уебинар на секретариата на Азиатската асоциация на омбудсманите на тема „Омбудсманство: Спазване на международните стандарти“ с домакин – федералния омбудсман на Пакистан. На събитието се разгледаха историческата перспектива на функционирането на институции на омбудсмана и други сродни организации за защита правата на човека. Темата включи Римския трибунал, ислямския модел на административното поемане на отговорност, шведския парламентарен омбудсман и приемането на Всеобщата декларация за правата на човека през 1948. Фокус беше поставен върху темата за спазването на Парижките принципи (1993), Венецианските принципи (2019) за институциите на омбудсмана, и върху последната резолюция на Общото събрание на ООН 79/177.

В заключение силно се препоръча институциите на омбудсмана и другите сродни организации за защита на правата на човека да развият и поддържат адекватни програми за повишаване на осведомеността на населението; да се определят механизми за създаване на публични доклади с цел прозрачност и поемане на отговорност и да се промотира нуждата от силно международно сътрудничество между офисите.

• **Участие в уебинар на секретариата на Азиатската асоциация на омбудсманите**

На 14 юли 2025 г. се проведе уебинар на секретариата на Азиатската асоциация на омбудсманите на тема „Омбудсманът и целите за устойчиво развитие: рамка от споделени принципи и ангажименти“ с домакин Федералният омбудсман на Пакистан. Обсъдиха се целите и постигнатото до момента, що се отнася до еволюцията на органите за равенство в глобален мащаб и съгласно световните критерии, постигането на Целите на хилядолетието за развитие, ролята на Омбудсмана и подобни институции спрямо Парижките принципи, Венецианските принципи, и други релевантни резолюции на обединените нации.

➤ **Посещение на Негово Светейшество Даниил Патриарх Български и митрополит Софийски**

Патриарх Даниил благослови за здраве и успешна работа членовете и служителите на Комисията за защита от дискриминация. Негово Светейшество изрази своята благодарност за поканата и отправи благопожелания към новосформирания състав на Комисията, както и послания във връзка с празника, честван в този ден – Раждането на св. Йоан Кръстител и първата радостна вест, изпратена от Бога на човешкия род, начало на неговото спасение.

Председателят на Комисията Елка Божова благодари за отправения благослов и мъдрите думи, като отбелязва, че независимо от различията, които има всеки един от тях, било то в мироглед, убеждение, или по какъвто и да било признак, иманентно присъщ на личността, борбата с дискриминацията е общата кауза на всички работещи в институцията.

От страна на Комисията за защита от дискриминация на събитието присъстваха председателя на КЗД – Елка Божова, членовете на състава на Комисията - Иво Христов, Златина Дукова, Теодора Каменова, Баки Хюсеинов, Бойка Чернева, Лазар Лазаров, Наско Атанасов и служители.

Негово Светейшество беше придружен от доц. д-р Мария Кьосева, юридически съветник на Св. Синод на БПЦ-БП и преподавател в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ), която подари книгата си „Гражданскоправен статус на Българската православна църква“ на всеки един от членовете на Комисията.

➤ **Сключени Меморандуми за сътрудничество**

- На 23 януари председателят на КЗД и Ангелина Владикова, председател на сдружение „Източноевропейски форум за диалог – Мостове“ подписаха меморандум.

Чрез меморандума двете организации декларираха ангажимент за съвместна работа по проекти, инициативи и събития в областта на равнопоставеността и защитата от дискриминация, както и за насърчаване на межкултурния и междурелигиозния диалог.

- На 11 февруари Комисията за защита от дискриминация и „Янг Талънтс 50+“ ООД, чиято дейност е с фокус преодоляването на възрастовите предразсъдъци на трудовия пазар, сключиха меморандум за сътрудничество. Документът беше подписан от председателя на КЗД и от управителя на „Янг Талънтс 50+“ ООД.

С меморандума страните изразиха готовност за сътрудничество чрез методическа и експертна подкрепа, споделяне на добри практики, както и реализиране на съвместни инициативи и кампании, насочени към недопускане на дискриминация, осигуряване на достъпна архитектурна среда и противодействие на дискриминацията на пазара на труда.

• На 13 ноември 2025 г. г-жа Елка Божова – председател на Комисията за защита от дискриминация, и г-н Пламен Димитров – председател на Конфедерация на независимите синдикати в България (КНСБ), подписаха Меморандум за сътрудничество.

Целта на сътрудничеството е повишаване на ефективността на институционалната защита по отношение на недопускане на различни форми на неравно третиране; равенство в заплащането и достъп до системи за социална сигурност, системите за социална защита и осигуряване; гарантиране на здравословни и безопасни условия на труд; недопускане на пречки при упражняване правото на синдикално сдружаване и колективно договаряне.

Предвидено е провеждането на съвместни инициативи, насочени към повишаване на правната информираност на работниците и служителите, включително чрез публични кампании, образователни модули, национални, секторни и регионални форуми и събития за информиране на заинтересованите страни относно защитата от дискриминация на пазара на труда.

• На 27 ноември 2025 г. г-жа Елка Божова – председател на Комисия за защита от дискриминация и г-жа Теодора Иванова – председател на Държавна агенция за закрила на детето, подписаха споразумение за партньорство.

Целта е реализирането на съвместни дейности в областта на защита на правата на децата, информационни кампании, популяризиране на добрите практики на двете институции, свързани с конкретни механизми и взети решения по казуси от обществено значение, както и отправени от тях препоръки и предписания съгласно Конвенцията на ООН за правата на детето.

По време на сключване на меморандума са обсъдени предстоящи инициативи, които да допринесат за превенция на дискриминационни прояви и преодоляване на последиците от възникнали такива.

VI. АДМИНИСТРАТИВНА И ФИНАНСОВА ДЕЙНОСТ

1. Административно-правно обслужване

• Регистратура и деловодство

През 2025 г. в Комисията за защита от дискриминация са обработени общо 18 499 бр. документи, както следва: 10 572 бр. входяща и 7 927 бр. изходяща кореспонденция.

Общият брой жалби, сигнали и допълнения към тях е 1696, разпределени както следва: жалби и сигнали – 919 и допълнения към тях – 777.

Общият брой доклади за самосезиране за 2025 г. са 9.

Уведомленията по чл. 30 от Административнопроцесуалния кодекс за отстраняване на недостатъци в искането, отправено до КЗД, са 1048 бр.

Постъпили са и над **372** електронни запитвания.

В резултат, по депозираните жалби, сигнали и допълнения към тях, както и доклади за самосезиране са образувани 482 преписки. Издадени са 1874 разпореждания на председателя на Комисията за защита от дискриминация както за образуване на преписки, така и по хода на производство.

Разликата между броя на постъпилите и обработените инициативни документи се дължи на факта, че в някои случаи по една и съща жалба/сигнал се изготвя, съответно и се получават, повече от един документ.

Останалата част от документооборота обхваща входяща и изходяща кореспонденция във връзка с образуваните преписки.

• Независима правна помощ

По електронен път са постъпили над 372 запитвания, по които са изготвени над 400 отговори.

Комисията своевременно е разгледала постъпилите инициативни документи, като в изпълнение на задълженията си да следи за тяхната редовност и допустимост, са изготвени уведомления за отстраняване на констатирани недостатъци на искането, съдържащи подробни писмени указания относно съдържанието на жалбата/сигнала до КЗД.

Освен кореспонденция по електронен път, с част от подателите са провеждани телефонни разговори, във връзка с допълнително поставени въпроси, а в някои случаи е отговорено повече от веднъж.

В изпълнение на задължението за оказване на независима правна помощ на жертвите на дискриминация при подаване на жалби за дискриминация (чл. 47, т. 9 от Закона за защита от дискриминация) в приемната на КЗД и по телефона са консултирани над 1800 лица.

• Достъп до обществена информация

През 2025 г. гражданите и организациите често са се възползвали от възможността да си съставят собствено мнение за дейността на Комисията, дадена им чрез Закона за достъп до обществена информация.

През 2025 г. са постъпили общо 27 заявления за достъп до обществена информация. Заявленията са подадени от:

- Неправителствени организации – 6 бр.;
- От физически лица – 21 бр.

С всички заявления е искан достъп до служебна информация. Няма заявления, касаещи информация от тип „официална информация“, нито „служебна тайна“ и/или „държавна тайна“, съгласно Закона за защита на класифицираната информация.

• **Издадени актове**

КЗД в срок е изготвила 34 броя отговори – писма и решения по ЗДОИ за 2025 г., от които:

- в 27 случая са изготвени решения за предоставяне на достъп до обществена информация (ДОИ);
- в 3 случая срокът за отговор е удължаван, тъй като исканата информация е била в голямо количество;
- в 1 случай заявлението е препратено, тъй като органът не разполага с исканата информация, но знае за нейното местонахождение;
- в 3 от случаите търсената информация касае административни производства пред КЗД, съответно са изпратени писма с указание за приложимия ред за разглеждане на оплаквания за дискриминация.

Няма заявления, оставени без разглеждане и/или непроизнасяне.

Обжалване на решения за достъп до обществена информация: През 2025 г. има едно обжалвано решение за достъп до обществена информация, като с решение на съда жалбата срещу решението е отхвърлена.

Няма установени нарушения на длъжностни лица от КЗД по ЗДОИ през 2025 година.

• **Обществени поръчки**

Обезпечаването на всички етапи от цикъла на възлагане на обществените поръчки в КЗД е част от функционалните задължения на юрисконсултите от дирекция АПО.

През 2025 г. е обявена една обществена поръчка по проект, реализиран от КЗД, както следва: „Разработване на уеб сайта на „Комисия за защита от дискриминация“ с портал за електронни услуги за граждани, работодатели и други заинтересовани страни по проект BG05SFPR002-1.008-0001 „Подобряване на превенцията на дискриминацията на пазара на труда чрез модернизация и укрепване на КЗД“ по Договор BG05SFPR002-1.008-0001-C01, финансиран от Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027“.

• **Информационно обслужване**

Въпросът за мрежовата и информационна сигурност и за достъпа до информация, на база Регламента за защита на личните данни, е с повишено внимание и наложи постоянно внимание, наблюдение и контрол във всички аспекти.

На база изготвения доклад, след извършен IT одит и съдържащите се в него препоръки за повишаване нивото на мрежова и информационна сигурност, беше изградена и внедрена Единна платформа за управление и защита, с цел по-лесно и сигурно управление и по-голямо ниво на защита на информацията. Въвеждането на тази платформа осигури съответствие с част от изискванията на Закона за киберсигурност (ЗКС), Наредбата за минимални изисквания за мрежова и информационна сигурност (НМИМИС), както и актуализираните правила на ЕС съгласно Директива (ЕС) 2022/2555 (NIS 2).

Също така бяха предприети действия за повишаване нивото на мрежова и информационна сигурност и на ниво работна станция и потребител. В резултат на това всички сървъри и всички работни станции (настолни компютри на служители в Централния офис на КЗД, компютри в офисите на Регионалните представители и всички лаптопи) бяха добавени в Конзола за управление и защита Arcopis, включваща високо ниво на защита от всякакъв вид злонамерен софтуер и вируси, защитна стена и наблюдение на мрежата и всички устройства, включени в нея, в режим 24/7.

Сигурността и защитата на ниво работна станция беше увеличена, като всички работни станции (настолни компютри на служители в Централния офис на КЗД, компютри в офисите на Регионалните представители и всички лаптопи) бяха вкарани в съответните домейни и всеки потребител влиза с индивидуално създаден за него акаунт: домейн kzd.bg за настолните компютри в Централния офис на КЗД и за лаптопите и домейн gp-kzd.local за компютрите на регионалните представители.

Сигурността и защитата на ниво потребител извън мрежата на КЗД беше увеличена, като се създадоха, конфигурираха и внедриха две VPN връзки: VPN за Регионалните представители -

KZD-Regionals и VPN за лаптопите е kzd-users.

Всички сървъри и работни станции бяха актуализирани към най-новата версия на използваната операционна система Windows 11, което допълнително увеличи степента на защита в няколко аспекта и осигури безпрепятствена работа на всички инсталирани софтуери.

Също така бяха предприети действия за повишаване нивото на мрежова и информационна сигурност, на базата на Указания от Центъра за реагиране при инциденти. Регулярно се актуализираха схемите на ИТ инфраструктурата, преглеждаха се достъпите, актуализациите, архивите, мрежовия трафик.

По отношение на мрежовата сигурност, на база дадени препоръки и след извършен детайлен преглед на всички мрежови устройства и окабеляване в помещенията, започнаха дейности по поетапно реаранжиране на кабелите в Комуникационните шкафови и минимизиране броя на мрежовите устройства, с цел максимална скорост на Интернет връзката и минимални загуби. Част от старите мрежови устройства бяха заменени с нови, даващи детайлен преглед на цялата мрежова инфраструктура на КЗД, с по-голяма степен на защита и по-лесно менажиране.

За работата на Файловия сървър, където се намират всички информационни системи и бази данни, се осъществяваше постоянен мониторинг и управление на сървъра и свързаните с него активи, както и корекция нивата на достъп при необходимост и предприемане на действия при инциденти с минимално време за реакция. Започна изграждането на нова система за архивиране на информацията във Файловия сървър, с цел по-лесно управление и достъп.

На въведения в експлоатация нов сървър беше инсталирана Платформа за виртуализация и управление на виртуални машини Proxmox, което значително улесни и систематизира процеса по визуализация. Също така на сървъра беше изградена и инсталирана и Платформа за управление на контейнери и бази данни Portainer Container, което структурира базата данни и увеличи нивото на защита на информацията.

Бяха изградени три броя виртуални сървъра, на които поетапно бяха мигрирани всички счетоводни програми. Така се постигна високо ниво на защита и сигурност и постоянен мониторинг при работа, както и създаване и управление на архиви.

Беше разработен, внедрен и пуснат в експлоатация изцяло нов уеб-сайт на КЗД с портал за електронни услуги за граждани, работодатели и други заинтересовани страни по проект BG05SFPR002-1.008-0001 „Подобряване на превенцията на дискриминацията на пазара на труда чрез модернизация и укрепване на КЗД“ по Договор BG05SFPR002-1.008-0001- C01, финансиран от Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027“.

Сайтът е достъпен на адрес: <https://www.kzd-nondiscrimination.com/layout/>

Съдържа три броя основни електронни услуги и инструменти: Електронна услуга „Работодател без дискриминация“, Електронна услуга за подаване на сигнали/жалби към КЗД и Електронен регистър на издадените от КЗД, влезли в сила решения и задължителни предписания. Освен това бяха добавени и други електронни услуги като: Електронна услуга „Достъпна България“ и Форма за обратна връзка. Сайтът беше мигриран на нова външна хостинг платформа с по-голяма техническа възможност и капацитет. Чрез изработването и въвеждането на новия уеб-сайт в експлоатация бяха удовлетворени по-голяма част от изискванията за съдържанието на интернет страницата на КЗД в съответствие с хармонизирания стандарт EN 301 549 V2.1.2 (2018-08), касаещ Изисквания за достъпността на продукти и услуги в сферата на ИКТ. Продължава дейността по усъвършенстване и допълване на част от страниците на уеб-сайта и шаблона, с цел по-добра визия и структура.

С цел популяризиране дейността на КЗД, беше създадена официална Facebook страница на Комисията, където регулярно се публикуват актуални събития и новини.

Беше разработена и внедрена изцяло нова система за управление на документооборота и работния поток Eventis R7 с включени услуги за хостинг и поддръжка. Започна дейността по инсталация и поетапна замяна с използваната преди това система „КЗД Дело“. Новата система е значително по-функционална. Характеристики като надеждност, защита, поверителност, лесно администриране, интеграция с Активната директория и лесна поддръжка, са залегнали в основата при изграждането ѝ. Част от основните предимства са: високи нива на сигурност на ниво информация и на ниво потребител; възможност за включване на неограничен брой потребители; хостинг инсталация на външен сървърен клъстер; лесна конфигурация; възможност за автоматично генериране на регистрационни номера на документите; улеснено сканиране; модул за Безхартиен документооборот; сигурен отдалечен достъп чрез автентикация с КЕП; възможност

за мейл интеграция и интеграция със СЕОС и с уеб-сайта; провеждане на обучения за работа със системата; пускане в реална експлоатация без прекъсване на работния процес; инсталация на модул „Прехвърлени данни“ и други. Използването на новата система Eventis удовлетворява препоръките по Общия регламент относно защитата на данните, ОРЗД и GDPR.

Регистърът на информационните ресурси, предоставен от Държавна агенция електронно управление, съдържащ подробна информация за всички активи, като хардуер (компютърни конфигурации, периферни устройства, мрежови устройства, сървъри), софтуер (информационни системи, масиви, програми, лицензи), документи и договори, свързани с Информационното обслужване, се поддържаше актуален и цялостен.

През годината се наблюдаваше значителна, голям обем кореспонденция, през системата за сигурно електронно връчване между администрациите и по електронната поща, с което беше налице необходимостта от постоянен мониторинг и от наличието на непрекъсваема, надеждна и защитена интернет връзка, с минимални загуби и на максимална скорост.

Като обобщение на всичко изброено и не на последно място, сериозно предизвикателство през годината беше необходимостта от постоянно наблюдение и контрол на всички компютърни конфигурации и системи и периодичните им актуализации, сървър и свързаните с него работни станции, подобряване състоянието и скоростта им на работа, информационните платформи и системи, сигурността на информацията, достъпа до информация и ресурси, мрежата и устройствата, осигуряващи достъпа до интернет, и всички комуникационни и информационни системи и ресурси.

Влияние на дигитализацията върху достъпността и активността на гражданите

През отчетния период (2025 г.) Комисията за защита от дискриминация (КЗД) успешно внедри и пусна в експлоатация своята нова интернет страница, разработена с цел оптимизация на административното обслужване и улесняване достъпа на гражданите до механизмите за защита.

Основните изводи от внедряването на новата платформа са:

- Повишена гражданска активност: След активирането на функционалността за подаване на жалби и сигнали по електронен път, се наблюдава осезаемо увеличение броя на постъпилите жалби и сигнали. Тази тенденция потвърждава, че премахването на физическите и логистичните бариери е ключов фактор за активна защита правата на гражданите.

- Оптимизация на процеса: Новият сайт позволява бързо и интуитивно подаване на документи в цифров формат, което съкращава времето за първоначална обработка и разпределение на преписките. Възможността за онлайн подаване е подкрепена от запазването на принципа за безплатно производство, което прави КЗД една от най-достъпните институции в страната.

Модернизацията на електронните услуги на КЗД през 2025 г. се доказва като ефективен инструмент за насърчаване на равнопоставеността. Нарастващият брой жалби и сигнали чрез сайта е пряко доказателство за обществената необходимост от леснодостъпни дигитални канали за правна защита срещу всички форми на дискриминация.

2. Финансова и стопанска дейност

Комисията за защита от дискриминация е създадена като независим специализиран държавен орган със Закон за защита от дискриминации. Комисията е юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище София, първостепенен разпоредител с бюджетни кредити.

Комисията за защита от дискриминация през 2025 г. осъществява финансово-счетоводната и стопанската си дейност при спазване на нормативните изисквания на Закона за счетоводството, Закона за публичните финанси, Закона за държавния бюджет за съответната година, Ръководството за прилагане на Сметкоплана на бюджетните организации, ЕБК за отчетната година, указанията на МФ, дадени в ДДС № 20 от 2004 г., други указания на МФ, както и законови и подзаконови актове и вътрешни правила, инструкции, правилници и др.

За изпълнението на основните си функции, определени от Закона за защита от дискриминация като: осъществяване на контрол по прилагането и спазването на този или други закони, уреждащи равенство в третирането, постановяване на мерки за предотвратяване и преустановяване на нарушението; предоставяне на независима помощ на жертвите на дискриминация; провеждане на независими проучвания относно дискриминацията и др. на КЗД за 2025г. е утвърден бюджет по разходната част в размер на 4 317 300 лв.

През отчетния период бюджетът на Комисията е увеличен съгласно ПМС №152/07.08.2025 г със 715 000 лв. за изплащане на обезщетения по КТ. Общият размер на бюджета за 2025 г. възлиза на 5 032 300 лв.

I. ПО ПРИХОДИТЕ

Комисията за защита от дискриминация не генерира приходи и няма план по показателите за приходи в Закона за държавния бюджет на Република България.

През отчетния период са постъпили средства от глоби и санкции, наложени съгласно Закона за защита от дискриминация в размер на 9900 лв.

II. ПО РАЗХОДИТЕ

Разходната част на бюджета на Комисията за защита от дискриминация за 2025 година обхваща разходи за персонал, разходи за текуща издръжка и капиталови разходи. Извършените разходи са в размер на 5 028 774 лв. или 99,92 % от утвърдените разчети за годината.

За възнаграждения на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения са разходвани средства в размер на 2 614 224 лв.

За други възнаграждения и плащания за персонала са разходвани общо: 774 402 лв., това са разходи за:

- възнаграждения на персонал, назначен по ПМС № 66, възнаграждения по граждански договор, СБКО, обезщетение на персонала, за неизползвани отпуски и болнични за сметка на работодателя.

Плащания за осигурителни вноски за сметка на работодателя са в размер на 439 778 лв.

Разходите за текущата издръжка възлизат на 1 079 288 лв.

Разходите за издръжка осигуряват текущата дейност с необходимите: материали, инвентар, резервни части и консумативи, които се влагат в употреба при закупуването им; вода, гориво, електроенергия и топлоенергия; външни услуги, които включват разходи за телефони и интернет обслужване, охрана, транспортни разходи, пощенските услуги, разходи за поддръжка, ремонт и профилактика на техника, медицински прегледи на персонала, рекламни услуги, такси за регистрации и удостоверения, абонаменти, „Автокаско“ и ГО, имуществена застраховка; командировки в страната и краткосрочни командировки в чужбина; глоби, съдебни обезщетения и други разходи .

Платените данъци, такси и административни санкции са в размер на 8 401 лв.

Капиталовите разходи през 2025 г. в основната си част са за придобиване на компютри и хардуер, стопански инвентар и други.

През отчетният период Комисията е бенефициент по ОП „Развитие на човешките ресурси“ (ОПРЧР), чиито разходи за периода са в размер на 375 420 лв. Това са средства за възнаграждение на екипа, експертите по изпълнение на дейностите, издръжка по изпълнение на дейностите. Разходите са отразени по съответните бюджетни параграфи, отразени в отчета по СЕС – КСФ.

Бюджетът на Комисията за защита от дискриминация е крайно недостатъчен за изпълнение на целите и задачите, залегнали в Закон за защита от дискриминация

Необходимостта от по-голям бюджет за КЗД е съобразен с актуалните ѝ потребности и съобразяване с препоръките на мониторинговите органи с оглед изпълнение на задачите и предизвикателствата, които стоят както пред КЗД, така и пред обществото като цяло, е от изключително важно значение.

Спазването на принципа на върховенство на закона в производството и прозрачността в работата на Комисията са предпоставки за утвърждаването на модела на справедливото общество, основано на равенство, толерантност към многообразието и превенция на всякакъв вид дискриминация.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Комисията за защита от дискриминация, като независима специализирана държавна институция за превенция, контрол и защита от дискриминация и осигуряване равенство във възможностите, ще продължава да полага усилия за разрешаване на проблемите, пред които са изправени намиращите се на територията на страната граждани, независимо от тяхното гражданство, и да работи за изпълнение на отговорностите си, свързани с прилагането на ЗЗДискр., при спазване на принципите за независимост, ефективност и прозрачност.

И напред Комисията ще съсредоточи своите усилия за изпълнение на приоритетите, свързани с основните ѝ дейности, определени от ЗЗДискр., за изпълнение на вече набелязаните приоритети, за международно сътрудничество и изпълнение на поети ангажименти.

Особено внимание ще бъде обърнато на систематизирането и популяризирането на опита, придобит от КЗД в областта на равното третиране и борбата срещу дискриминация.

Спазването на принципа на върховенство на закона в производството и прозрачността в работата на Комисията, са предпоставки за утвърждаване модела на справедливо общество, основано на равенство, толерантност към многообразието и за превенция на всякакъв вид дискриминация. Дискриминацията, с възможните ѝ прояви форми, е явление, което може да се осъществи във всички сфери на човешкия живот. Поради това и защитата, предвидена от ЗЗДискр., е еднаква независимо от областта, в която се осъществява дискриминацията – трудови отношения, образование, предоставяне на услуги, здравеопазване, както и всяка друга област на обществения живот.

Основните приоритети в процеса на работа винаги са бързо и ефективно разглеждане на постъпилите жалби и сигнали, оказване на независима помощ на жертвите от дискриминация, прилагане на европейските практики в областта на антидискриминацията и засилване на последващия контрол по изпълнение решенията на Комисията.

Една от основните дейности на КЗД е превантивната, която включва провеждане на кампании, провеждане на обучителни семинари, разработване на стратегии и партньорства, целящи насърчване на толерантност и пълноценна интеграция, за да се намалят дискриминационните прояви в българското общество. Целта е запознаване на гражданите с техните права и с проблема с дискриминацията и повишаване осведомеността на обществото в областта на българските и международните антидискриминационни стандарти на ползите от справедливо, обединено общество с равни възможности за всички, както и повишаване чувствителността на българския гражданин и институциите към проявите на дискриминация и неравенство, разпознаване на проявите и формите на дискриминация, осъзнаване на правомощията и отговорностите в сферата на правата на човека и недискриминацията, превенция на дискриминационни практики и насърчване на равенство и недискриминация.

Превантивната дейност на КЗД също ще бъде подсилена посредством съвместни действия и инициативи с работодатели, представители на държавни органи, местни органи на самоуправление, неправителствени организации, икономически субекти и уязвими групи в обществото, включително чрез повишаване на обществената осведоменост с акцент върху антидискриминационното законодателство.

КЗД ще предприеме стъпки към увеличаване броя на регионалните представители, в изпълнение на препоръката на Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността, според която КЗД трябва да разполага със свои регионални представители във всички административни областни центрове.

Комисията за защита от дискриминация, въпреки липсата на достатъчно финансов ресурс, който е съществен проблем за пълноценното реализиране на правомощията ѝ, разписани в Закона за защита от дискриминация, е решена да продължи да оказва реално въздействие за възпиране и ограничаване на дискриминацията.

Превенцията е важен фактор за успех в борбата срещу дискриминацията. Предотвратяване проявите на дискриминацията е онзи крайъгълен камък в междуличностните отношения, който би дал силата и увереността на нашето общество, че всичко, което е направено, прави се или ще се реализира в бъдеще за гарантиране недопускането на прояви на дискриминация, всъщност е проекция не на някакъв служебен ангажимент, а ясно осъзнат обществен дълг - защита правата на всички граждани в България.

ПРИЛОЖЕНИЕ:

ПРАКТИКА НА КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ ЗА 2025

Решения на Първи специализиран постоянен заседателен състав

Първи специализиран постоянен заседателен състав разглежда казуси, основани на признаците "раса" и "етническа принадлежност". В настоящото приложение са изнесени подобрени решения от практиката на Първи СПЗС, издадени през отчетната 2025 г.

В практиката на състава са постановени редица решения със значителен обществен интерес, като пример за това е **Решение № 2/06.01.2025 г.** във връзка с възобновена преписка по жалба на А. Г. Н., собственик на ЕТ „А.Н.-Р“, срещу Ч. Р. Б. за дискриминация на основата на признак „етническа принадлежност“.

В инициативния документ жалбоподателката се оплаква във връзка с монтирането на таблото за отчитане на изразходваното количество електроенергия от нейния обект на недостъпно място - бетонов стълб на височина от около 6 метра, което възпрепятствало възможността ѝ лично да контролира изразходваното и отчетено количество електроенергия. Оплаква се, че единствено служителите на дружеството Ч. Р. Б. имали практическа възможност за това, като използвали за целта специална повдигаща се конструкция. Твърди, че има основателни съмнения, че сметките, които получавала, не отговаряли на действително изразходваното от магазина ѝ количество електроенергия, но тъй като не могла да види показанията на електромера си, нямало как да подкрепи възраженията си с цифри. Твърди, че в този район на града всички електрически табла били поставени на височина от около 6 метра.

Счита себе си дискриминирана и третирана неравностойно. Смята, че в случая е налице проява на пряка дискриминация спрямо нея от страна на Ч. Р. Б., защото депозирала жалба пред енергийното дружество с искането да се промени това положение, а именно електромерът ѝ да бъде преместен на достъпно място, така както било регламентирано в Наредба № 3 от 09.06.2004г. за устройството на електрическите уреди и електропроводните линии, но до този момент тя не получила никакъв отговор. Цитира чл. 110 и чл. 112 от същата наредба, според които се препоръчвало разполагането на електромерите в сухи помещения, удобни за обслужване и достъпни за проверка и отчитане на изразходваната електроенергия от потребителите. Твърди, че била изряден платец към дружеството. Счита се пряко дискриминирана в случая, тъй като имало законови разпоредби, които регламентирали местата, на които би следвало да са разположени електромерите, но Ч. Р. Б., без да е ясно на какво основание поставяли едни от таблата на около 1,60 метра височина, а други както в нейния случай - на 6 метра. Смята, че по този начин било нарушено нейното право на равнопоставеност с другите потребители.

Моли КЗД предвид така изложените обстоятелства да постанови решение, в което да даде задължителни указания на Ч. Р. Б. да промени това фактическо положение, като премести електромера на достъпно място за нея и така да се прекрати нарушението.

В становището на ответната страна е отбелязано, че оспорва подадената жалба. Посочва, че предприетите мерки от дружеството са с цел осигуряване сигурността на електроразпределителната мрежа, както и опазване на живота и здравето на лица, които нямат необходимите познания да извършват всякаква форма на механична манипулация върху уредите за измерване на употребената електрическа енергия, която би застрашила освен техният живот и собственост, така и живота и собствеността на много други хора.

В становище си КЕВР сочат, че КЕВР като независим специализиран орган, който по силата на Закона за енергетиката разглежда жалби на клиенти срещу доставчици на енергия и природен газ, включително крайни снабдителни, свързани с изпълнението на задълженията им по този закон. КЕВР не се намира в йерархическа структура с електроразпределителното дружество, нито с неговия законен представител и не е в положение на субординация с тези субекти. В становище с вх. № 12-00-44/31.05.2024 г. изброяват съдебни решения, в които съдът изрично е приел, че КЕВР не е заинтересована страна и съответно я е заличил.

Съставът разглежда събраните в хода на производството писмени доказателства и след като съобрази дадените указания от Административен съд София град счита, че от представените доказателства и обяснения към тях, ответникът единствено се стреми да оправдае конкретния подход (вдигане на електромерите на 6 м. височина), и не представя доказателства, че конкретните мерки са по-щадящи в сравнение с всички други. Ответникът посочва, че във фокуса на преценката му за избора на конкретната мярка е запазване живота и здравето на неопределен брой лица, произхождащо като последица от ограничаване неправомерно въздействие върху СТИ (електромера) и хранящите кабели. Опазването на живота и здравето на гражданите е върховна ценност, поради което живота и здравето са провъзгласени за основни права и опазването им предполага висока отговорност и добросъвестност. Ответникът не релевира конкретни доказателства (статистика и др.) за нарушено здраве или смъртност в следствие посегателства или манипулации на електромерите на некоректните платци в конкретния квартал. Няма и доказателства защо проявявания хуманизъм, изразен чрез конкретните защитаващи здравето и живота мерки (СТИ на 6 м. височина) са насочени именно към некоректните платци от този квартал, и защо същите хуманно-защитни

мерки не са приложени към останалите некоректни платци населяващи други квартали.

В случая поставянето на устройство (СТИ), което отчита изразходваната от жалбоподателката електроенергия на недостъпно за жалбоподателката място - на стълб с височина от шест метра от земята, поставя същата в положение на по-неблагоприятно третиране в сравнение с други редовни платци населяващи други квартали. Това обстоятелство освен, че осъществява фактическия състав на дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2, също така обосновава и защитеният признак „етническа основа“. Наличието на защитения признак „етническата принадлежност“ се обосновава и от това, че жалбоподателката е лице от ромски произход, което осъществява стопанската си дейност в квартал, населен с роми, поради който факт, наравно с ромите, е поставена да търпи по-неблагоприятно третиране – арг. чл. 4, ал. 3 ЗЗДискр. Въпреки коректно заплащаната от нея разходвана ел. енергия, тя е поставена да търпи по-неблагоприятно положение в квартал, населяван предимно от роми, в сравнение с редовните платци населяващи квартали незаселени с роми. Всички тези аргументи за наличие на защитен от закона признак, в конкретния случай „етническа принадлежност“, и нарушение на принципа за равно третиране се обосновават и съгласно Решение на Съда на Европейския съюз (голям състав) от 16 юли 2015 г. С-83/14.

С конкретния акт на поставянето на устройство (СТИ) на височина от 6 (шест) метра от земята, жалбоподателката е била лишена от възможността да има визуален достъп до отчитащото устройство, което води до редица негативни последици за нея като потребител и я поставя в неравноправно положение. Неравноправното положение се изразява в невъзможността за жалбоподателката да получава информация за изразходваното от нея количество електроенергия за определен период от време, и на второ място да контролира лично отчетените стойности на изразходваната електроенергия и в крайна сметка да планира ежемесечните си разходи, за разлика от други редовни платци, населяващи други жилищни квартали.

Съставът счита за определящо обстоятелството фактът, че търговският обект на жалбоподателката се намира в ромски квартал на град Д. В случая жалбоподателката като потребител е третирана еднакво като останалите живущи в квартала български граждани от ромски произход, но различно /неравно/ по отношение на всички други, граждани-потребители, които не живеят в ромски квартал на град Д. (в този смисъл Решение на Съда на Европейския съюз (голям състав) от 16 юли 2015 г. С-83/14). Също така А. Н. е поставена в положение да търпи по-неблагоприятни последици от факта, че тя като редовен платец е поставена в една група (при еднакви условия) с лица нередовни платци или неправомерно присъединили се към електропреносната мрежа, населяващи същия квартал или други жилищни квартали. Пряко нарушение на принципа на равенство е лица с различни характеристики да се третират еднакво. В случая редовните и нередовни платци се третират еднакво, което е пряко нарушение на принципа на равноправието и представлява дискриминация по смисъла на закона.

Съставът счита, че ответното дружество не доказва, че към онзи момент приложената от него мярка да е била единствената възможна. Анализът на доказателствата сочи, че прилаганата от ответната страна мярка не е обективно оправдана, макар и да преследва легитимна цел. Като доставчик на услуга Ч. Р. Б. има задължения да опазва не само живота, но и правата и законните интереси на своите клиенти. Следва да се посочи, че ответната страна не доказва (в условията на пълно и главно доказване), че поставянето на СТИ на трудно достъпна височина на адреса на жалбоподателката се дължи единствено и само на посегателства и манипулации по отношение на електромери. Дори напротив, доказва се, че жалбоподателката е добросъвестен и коректен платец. Ответникът не представя доказателства, въз основа на които да се направи извод, че етническата принадлежност на потребителите в случая не е било основанието за предприетите мерки. Не представя и доказателства за пропорционалността на мярката и за резултатите от нея.

Съставът счита, че с поставянето на електромера на жалбоподателката на височина от шест метра, което е както се установи – пряко свързано с местонахождението на обекта на потребление на електроенергия - нейният магазин, ответното дружество е извършило дискриминация по смисъла на Закона за защита от дискриминация по признак „етническа принадлежност“, изразяваща се в по-неблагоприятното третиране на жалбоподателката в сравнение с всички други потребители на Ч. Р. Б., чийто електромери са поставени на достъпни за визуален контрол места. Дискриминацията представлява обективен факт на по-неблагоприятно третиране на едно лице в сравнение с друго лице или лица, при сходни обстоятелства. Осъществяването на дискриминация не във всички случаи зависи от наличието на умисъл у дискриминиращото лице.

На основание чл. 65, чл. 66 от Закона за защита от дискриминация Първи СПЗС на КЗД е постановил решение, с което налага на ответната страна имуществена санкция с максимален размер, а именно 2500 / две хиляди и петстотин/ лева.

Друг важен пример е **Решение № 305/21.10.2025** г. във връзка с оплаквания от А. А. Д. за дискриминация, осъществена от Д. Г. В. под формата на тормоз по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр. във вр. с чл. 4, ал. 1 и чл. 5 от ЗЗДискр. по признак „етническа принадлежност“, както и наведени оплаквания за „подбуждане към дискриминация“ по см. на § 1, т. 5 от ДР на ЗЗДискр.

Жалбоподателката посочва, че работи за „Т.“ ЕООД в ресторант „М. д.“, находящ се в к.к. „Ш.“, област Варна, стопанисван от дружеството.

Сигнализира, че на 09.07.2024 г., сутринта по време на закуска, един от гостите на ресторанта е влязъл

в словесно пререкание с главния готвач. В този момент жалбоподателката е сипвала храна от блок масата. В един момент жената, влязла в спор с главния готвач, е заявила „*Ти с тези мангали ли ще ни готвиш?*“, сочейки А. Д. и нейни колеги, след което продължила с думите „*Ако не се махнат, ние ще си тръгнем*“. Въпросната жена е казала, че е ръководител на танцова школа и напуснала същия ден хотела под претекст, че не е доволна от условията. Нейните думи са били изказани на висок тон пред всички присъстващи, вследствие на което жалбоподателката се е почувствала изключително обидена и дискриминирана. Нейните колеги роми също. В същото време съпругът на въпросната жена също е влязъл в спор с главния готвач и се е обадил на полицията. На следващия ден или деня след него, въпросната жена се е появила по Нова телевизия, където се е представила като Д. В., ръководител на танцова школа. В интервю тя е заявила „*аз не искам да кажа това роми ли са или не са роми, не бяха хора, защото агресираха върху деца*“.

Жалбоподателката се определя като жена от ромски произход. Тя счита, че е налице не само дискриминация, но и подбуждане на по-висшестоящ от нея служител към такава с цел да бъде ограничено правото ѝ да упражнява труд или да бъде прекратено трудовото ѝ правоотношение, въз основа на този признак.

А. Д. моли КЗД да установи, че ответната страна с действията си е извършила дискриминация под формата на „тормоз“ по смисъла на §1, т.1 от ДР на Закона за защита от дискриминация по признака „етническа принадлежност“ по смисъла на чл.4, ал. 1 от ЗЗДискр. спрямо нея и да ѝ бъде наложена глоба. Също така иска от КЗД да установи подбуждане към дискриминация на основата на етническа принадлежност, както и да предприеме на основание чл. 47, т.4 от Закона за защита от дискриминация ответната страна да се въздържа в бъдеще от подобни дискриминационни действия на основа на признаците, изброени в чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. и да не допуска наличието на обстоятелства, които биха могли да доведат до определена форма на дискриминация или съмнение за такава.

Ответната страна в становището си заявява, че изложените твърдения в подадената жалба не отговарят на истината. Посочва, че на 09.07.2024 г., на закуска едно от децата от ръководената от нея танцова школа е върнало вкиснато кисело мляко, в резултат на което грубо му е била направена забележка от главния готвач, че в лагера има правила и те трябва да се спазват. Същият е отправил обидни думи и псувни към всички деца от групата. В този момент Д.В. се е намесила с думите, че ако има проблем с някое от децата, да се обръща към нея. Обяснила му е, че са наясно с правилата в лагера, но условията в него не отговарят на това, за което са платили. От своя страна, главният готвач е започнал да крещи, че няма значение за какво са си платили, както и че отивайки там, започват да имат претенции (имайки предвид тях и останалите български групи). Същият е заявил, че те не го интересуват, защото има и други клиенти, като молдовци и украинци, които са важни за него. В спора се е намесил и съпругът на Д. В., който се е опитал да разговаря спокойно с главния готвач. В следващия миг последният е извикал от кухнята останалите работници – момчета на видима възраст около 18 години, които са се нахвърлили върху съпруга ѝ, вследствие на което той е избягал от ресторанта, с цел да се предпази от нанасяне на побой. След подаден сигнал до полицията, на място са пристигнали полицейски служители, които са останали до отпътуването на групата обратно към гр. София.

Случаят бил широко отразен в медиите, като са били сезирани институции, като Министерството на туризма, КЗП, БАБХ и ГИТ, които са извършили самостоятелни проверки, установени са били редица нарушения и са били предприети мерки по реализиране на административнонаказателна отговорност на дружеството.

Д. В. твърди, че не познава жалбоподателката. Тя посочва, че конфликтът с главния готвач е станал далеч от мястото, на което жалбоподателката твърди, че е стояла. Ответната страна заявява, че не е отправяла обидни думи и квалификации към никого, не е сочила никого, не е упражнявала какъвто и да е тормоз спрямо А. Д. и останалите членове на персонала, в това число и такъв, основан на етническа принадлежност, и изобщо не е имала конфликт с персонала на комплекса, с изключение на посочените по-горе лица. Д. В. посочва, че не може да вземе отношение във връзка с твърдението на жалбоподателката, че е било нарушено правото ѝ на труд, доколкото тя не е неин работодател, нито разполага с друга информация по отношение на трудовите ѝ правоотношения. Тя счита, че не може да се проследи причинно – следствена връзка между твърдените от А.Д. обиди и нарушеното ѝ право на труд, чрез прекратяване на трудовото ѝ правоотношение. Според ответната страна, конфликтът е възникнал между нея и главния готвач, което изключва възможността тя да повлияе на работодателя на жалбоподателката, така че да го подбуди към ограничаване правото ѝ на труд или прекратяване на трудовото правоотношение.

От събраните в хода на производството писмени и гласни доказателства се установи по безспорен начин, че жалбоподателката и ответната страна не се познават. Жалбоподателката сочи като свидетели четири лица, които работят в кухнята на хотел „М.д“, но в хода на производството не е довела никой като свидетел, не е упълномощила процесуален представител и не се е явила на нито едно заседание. Жалбоподателката също така не е представила никакви доказателства за подбуждане към дискриминация, което да доведе до ограничаване на правото ѝ на труд или прекратяване на трудовото правоотношение. Нещо повече, според описаното в инициативния документ, тя все още заема длъжност в „Т.“ ЕООД. По този начин тя не е представила никакви писмени и гласни доказателства за твърденията за дискриминация под формата на тормоз по признак етническа принадлежност и подбуждане към дискриминация на основата

на етническа принадлежност. В резултат на това не е налице и разместване на доказателствената тежест върху ответната страна съгласно чл. 9 от ЗЗДискр. и не възниква необходимост тя да доказва, че принципа на равно третиране не е нарушен.

Решаващият състав също така кредитира показанията на свидетеля на ответната страна, като приема, че тя непосредствено и обективно е възприела фактите и обстоятелствата от 09.07.2024 г., и в комуникацията на ответната страна не е чула използването на думата „мангал“.

Въз основа на гореизложеното и доколкото жалбоподателката не е ангажирала доказателства, които да докажат, че принципът на равно третиране е нарушен, Първи СПЗС прецени, че жалбата по съществото си се явява неоснователна, като приема, че ответната страна Д. В. не е извършила дискриминация, осъществена чрез тормоз по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр. във вр. с чл. 4, ал. 1 и чл. 5 от ЗЗДискр. по признак „етническа принадлежност“ спрямо жалбоподателката.

В практиката на Първи специализиран постоянен заседателен състав са налице и случаи, при които между жалбоподателя и ответната страна е постигнато споразумение, одобрено от състава. Пример за това е **Решение № 259/17.09.2025 г.**

В инициативния документ С.Х. твърди, че е била дискриминирана от „С. Б.“ АД по признак „етническа принадлежност“ по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. В жалбата е отбелязано, че С.Х. е закупила билет за полет от София до Берлин. Компанията, с която трябвало да отпътува била R., с полет обявен за 18.12.2023 г., в 9:50 часа. Пристигнала на летището по-рано, като „чекирала“ големия си куфар около 8:25 часа. Решила да се освежи с топла напитка и след това се насочила към мястото за проверка на ръчен багаж и паспортен контрол. Там имало огромна опашка. Около 9:20 часа минала през проверка „паспортен контрол“, след което, през „безмитна зона“ и отишла на изход „ВЗ“, където трябвало да бъде.

Посочва, че на изхода имало двама служители, седнала да изчака, тъй като опитът ѝ с пътуванията показвал, че изходът винаги отварял със закъснение - обикновено във времето, в което е отбелязано на бордната карта, че затваря, поради което тя не се насочила веднага към служител, а седнала да изчака. На изхода били двама служители - мъж и жена. Към 9:25-30 часа, чула името си по вътрешната уредба, при което скочила и казала на служителите „Тук съм“. Присъствали много хора, които също я чули. Служителят отговорил с думите: „Хайде де“.

Жалбоподателката твърди, че в същото време, съобщили името и на друга дама, по спомен Мария. Взела багажа си, приближила служителя и му подала билета си. Посочва, че служителят я погледнал „пренебрежително“ и ѝ казал да си остави билета на плота. Не съобщил, че тя е там, не чекирал билета ѝ, а започнал да показва на колегата си как се таксува и плаща свръх багаж на пътник – жена, най-вероятно от същия полет, която също дошла на изхода по едно и също време с нея.

Сочи, че жената била българка и най-вероятно била дамата, чието име съобщили заедно с нейното. Двамата служители бавно пишели нещо, не съобщили за нея и не ѝ обърнали никакво внимание, знаейки, че за нея и секундите били ценни. Тя стояла и чакала. След като двамата служители приключили с пътничката и същата се отправила към самолета, продължили с нейната проверка.

Твърди, че служителят взел билета ѝ и нагло ѝ казал: „Те ще са ви свалили вече“. Жалбоподателката сочи, че се стъписала, но в първия момент решила, че това е шега и се усмихнала. Върнал ѝ билетът, насочила се към вратата, зад която все още бил автобусът с пътници за нейния полет, но служителя я спрял и казал, че ще извика полиция, повтаряйки ѝ: „Свалена сте, отивайте да се разправяте с авиокомпанията“.

С.Х. посочва още, че го помолила за съдействие, но получила отново пренебрежителен отговор. Разплакала се и се разтреперала цялата.

Тичешком се отправила към гишетата на авиопревозвача, но и двете служителки на гишето за „чекиране“ ѝ се присмели - едната ѝ казала „какви са тези истерии“, а другата: „аз също нямаше да ви допусна“. Според нея те можели, но не искали да ѝ съдействат, а продължили да ѝ се подиграват. Казали ѝ да си презавери билета. Съответно служителката за презаверка ѝ казала да почака.

Твърди, че се наложило да чака около 40 минути за нов билет до друга дестинация, докато излети самолета, на който не успяла да се качи, защото се предполагало, че е изпуснала полет и това би трябвало да бъде основание за презаверка.

Посочва, че се наложило да изчака да излети самолетът, на който трябвало да се качи преди това, за да ѝ бъде издаден друг за друга дестинация, неудобна за нея срещу 100 евро. С. Х. счита, че действията на служителите на наземния оператор, който обслужвал полета ѝ, категорично представляват дискриминация, за която търси защита. Твърди, че пътничката с българско име била допусната и обслужена, за да осъществи полета си, а тя не - при условие, че и двете били по едно и също време при служителите от гишето.

Добавя, че полетът, за който си платила допълнително бил в 14.15 часа за Меминген. Гишето на изхода отворило в 13.55 часа, точно 10 минути, след като пишело на билета в колко затваря. Точно тези 10 минути, заради които не я качили на предния полет. Самолетът излетял с 30 мин. закъснение и кацнал почти с толкова закъснение, като това ѝ създавало много неудобства.

Обръща внимание, че в резултат на дискриминационните действия претърпяла множество имуществени и неимуществени вреди, които следвало да бъдат отчетени при евентуалното налагане на съответните административни наказания. Посочва, че след случилото се, сънят ѝ бил нарушен и сънувала кошмари седмици наред. Имунитетът ѝ се сринал от стреса и била с Herpes simplex labialis повече от седмица.

Не успяла да се наслади на празниците, защото чувствала постоянна тревога и ѝ отнело много време да преживее случката.

В становището си ответната страна посочва, че на 18.12.2023 г., полет FR1149 от София за Берлин бил с планиран час на излитане 09:50 ч. местно време, като опериращият самолет бил навреме и изходът следвало да се затвори 20 минути преди планирания час на излитане, а именно в 09:30 ч., местно време. В тази връзка в чл. 6.7 от Общите условия за превозване на авиокомпания Р. били регламентирани задълженията на пътниците във връзка с явяването им на изхода за качване 30 (тридесет) минути преди обявения час за излитане на техния полет.

Твърдят, че поведението на жалбоподателката не съответствало на така определените изисквания към пътниците на авиокомпанията. Отбелязват, че съобразно твърдения в жалбата С. Х. преминала паспортен контрол едва в 9:20 ч., което означавало, че тя не е спазила правилото на член 6.7 от Общите условия да бъде на изхода в указаното време. Посочват, че съгласно Регламент (ЕО) № 261/2004 на Европейския Парламент и на Съвета от 11 февруари 2004 година относно създаване на общи правила за обезщетяване и помощ на пътниците при отказан достъп на борда и отмяна или голямо закъснение на полети, и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 295/91 (Регламента), отказът за качване на борда бил оправдан, ако пътникът не се яви навреме на изхода.

В този смисъл, не бил налице неправомерен отказ до борда на въздухоплавателното средство, съгласно Регламента, а поведението на служителите на летището по никакъв начин не се явявали нарушение на така установените правила. След направена проверка от страна на „С. Б.“ се установило, че изходът е бил затворен навреме в 9:30 ч., а жалбоподателката е била повикана минути преди това чрез акустична система на летището, тъй като имала регистриран багаж и била сред неявилите се към този момент пътници. Твърдят, че когато се приближила към гишето, като дори самата С. Х. не твърдяла с категоричност точния час на своето явяване на изхода, цитат: „към 9:25-9:30ч.“, изходът вече бил затворен за извеждане, а жалбоподателката била свалена от системата, както и нейният регистриран багаж от самолета.

Уточняват, че протоколите за безопасност и оперативните правила на наземния оператор и авиокомпанията забранявали повторното отваряне на полета в системата. Това ограничение било въведено, за да се спазват строгите изисквания за сигурност и да се поддържа установеният ред при обработката на полетите. Следователно недопускането до полета на жалбоподателката било в резултат единствено на неизпълнението на задълженията ѝ като пътник, съобразно установените правила и по никакъв начин не зависело от навременната реакция от служителите на изхода или тяхното съдействие. Твърденията на жалбоподателката, че видяла друга пътничка непосредствено преди нея, която била на гишето по същото време, но била допусната на полета, не отговаряли напълно на реалната фактическа обстановка, тъй като въпросната дама се явила навреме преди затварянето на полета по система.

Считат, че изказаните от служители реплики, цитирани в жалбата, не съдържат дискриминационен характер. Твърдят, че изходът бил затворен навреме и по разписание, а жалбоподателката била повикана чрез акустичната система поради закъснението ѝ и неявяването ѝ в съответно предписания час. Съгласно чл. 3, параграф 2, буква „а“ от Регламента, пътниците имали право на обезщетение и помощ само ако са изпълнили изискванията за регистрация и се явят навреме на изхода за качване. Жалбоподателката не била изпълнила тези изисквания, което правило обуславяло отказа за качването ѝ на борда на полет FR1149, като правомерен.

В рамките на производството Първи постоянен заседателен състав насрочва преписката за разглеждане в открити заседания. При спазване на процедурата, предвидена в чл.62. ал.1 от ЗЗДискр. съставът дава възможност на страните за водене на преговори за постигане на помирение. След проведени заседания страните депозират споразумение, подписано от жалбоподателката и представители на С.Б., съгласно което С. Х. е обезщетена с 1500 лв. за причинените ѝ вреди. Предвид съдържанието на споразумението Първи СПЗС го е одобрил като съответстващо на закона и морала.

Решения на Втори специализиран постоянен заседателен състав

Следващите няколко примера са едни от най-емблематичните случаи по Раздел I от глава II на ЗЗДискр., разгледани от Втори СПЗС на КЗД през изминалата година.

Голяма част от постановените решения на Втори заседателен състав са свързани с оплаквания за дискриминация при упражняване правото на труд. Такова е **Решение № 84/05.03.2025 г.** с изложени оплаквания за дискриминация от председателя на синдикална секция в процеса на колективно договаряне.

Оплакването е във връзка с проведената процедура по сключване на КТД в МБАЛ „Д-р И. С. С.“ АД през 2022 г., като се твърди, че новосъздадената синдикалната секция не е била допусната до преговорите за колективно договаряне и сключване на КТД, което считат за дискриминация. Според изложеното в сигнала, синдикалната структура е поставена в по-неблагоприятно положение от синдикалните структури на ФСЗ, на СБМС и на КТ „Подкрепа“ при ответника. Спорът между страните е във връзка с водените между ответните страни преговори за сключване на КТД в лечебното заведение, като от страна на АРК се твърди, че новосъздадената синдикална структура не била допусната до водените на 09.11.2022 г. преговори за сключване на КТД.

В случая е установено, че преговорите за колективно договаряне са започнали преди 27.10.2022 г., към която дата СС на АРК не е била учредена. Към дата 06.11.2022 г. ръководството на болницата е било информирано, че е учредена синдикална секция на АРК на дата 04.11.2022 г., както и че на 09.11.2022 г. по време на среща за колективно договаряне председателят на синдикалната секция на АРК към болницата е присъствала и напуснала срещата, във връзка с възраженията, направени от представители на синдиката на КТ „Подкрепа“ и на представителя на синдиката на КНСБ към болницата.

Втори СПЗС е отчетел, видно от приложените към инициативния документ на АРК доказателства, че синдикатът – АРК е информирал официално ръководството на болницата за новоучредената синдикална секция в болничното заведение на дата 10.11.2022 г., на която дата писмото е подписано от юридически съветник на АРК. Чрез заявлението е депозирано искане до лечебното заведение за присъединяване към преговорите за сключване на КТД.

С оглед доказателствата по преписката, съставът е отчетел, че първо, искането за включване на СС на „АРК“ е направено, след като вече е представен за обсъждане проект на КТД. В рамките на производството от страна на АРК и нейния председател не са ангажирани доказателства, че са водили кореспонденция с останалите синдикати. Изначално такова твърдение не се съдържа в жалбата. Всички оплаквания и възражения са насочени към работодателя – който се представлява от изпълнителния директор на болницата. В случая от приложените по преписката доказателства става ясно, че към датата на подаване на искането от СС на „АРК“ за присъединяване от 10.11.2022 г., самата синдикална секция е била единствено учредена, без към този момент да е имало членове на новоучредената синдикална секция, което се потвърждава и от заявеното от нейния председател.

От приложения по преписката протокол от дата 27.10.2022 г. от работна среща за продължаване на преговорите за сключване на КТД в УМБАЛ д-р И.С. С. АД е установено, че следващата среща се е състояла на 09.11.2022 г. от 11.00 часа.

На 09.11.2022 г. е подписан протокол от работна среща за продължаване на преговорите за сключване на КТД, като видно от същия протокол, на страница последна е отразено, че срещата за подписване на КТД ще се състои на 21.11.2022 от 10.00 часа.

В тази връзка свидетелските показания на разпитаната по искане на АРК свидетелка, свързани с часа, на който се е провела среща за подписване на КТД на дата 21.11.2022 г., не са кредитирани от състава. Същата в открито заседание заявява, че тя си е водила бележки за датите и часовете на срещите, но свидетелката не се позовава на документи. В случая, с оглед конкретно отразените данни в протоколите от проведени работни срещи във връзка с подписване на КТД, съставът е кредитирал данните, отразени в официалните документи за дата и час на последната среща на 21.11.2022 г.

Съставът е отчетел, че от волята на синдикалните организации зависи дали и колко от тях ще действат съвместно. Безспорно е за състава, че няма законова пречка за по-късното включване на дадена синдикална организация в преговорите и това би било, от гледна точка на синдикатите, възможност да демонстрират единство и следователно силна позиция в преговорите с работодателя, но дали ще го направят или не е тяхно право. Работодателят не може да им налага решение. Да се вмени отговорност на работодателя да организира съвместното колективно договаряне със всички синдикати, би означавало да се наруши основен принцип на синдикалната дейност – нейната свобода, както и да се превърне субективното право на колективно преговаряне в субективно задължение. Нещо, което Кодексът на труда не регламентира. Неслучайно Кодексът сочи изрично какви са задълженията на работодателя, като ги ограничава до две – да преговаря, когато е сезиран, и да предостави информация – чл. 52, ал. 1 КТ.

Принципът на равно третиране на синдикалните организации не може да се прилага за сметка на свободната преценка, да се упражни или не едно субективно право. Противното би означавало работодателят, вместо синдикалната организация, да прецени, че чрез участие в колективното преговаряне, интересите на синдикалните членове биха били по-ефективно защитени. Нещо, което изцяло обезсмисля функциите на всяка от страните по целта на договарянето.

Безспорно правото на провеждане на колективно действие е с цел защита на работниците, служителите в дадено предприятие с цел договаряне на по-добри условия на труд. В разглеждания случай следва да се държи сметка и на обстоятелството, че евентуално неизпълнение от страна на работодателя на неговите задължения по КТ спрямо синдикална организация или нейно поделение /като липса на преговори и неподписване на КТД със съответната секция към синдикална организация „А. Р.К.“, представляван от нейния председател/, същото следва да се санкционира по реда на КТ от специализирани органи в тази насока – ИА „Инспекцията по труда“, а сами по себе си претендираните твърдения за нарушения по КТ за конкретно описания случай от страна на работодателя спрямо синдикалната организация АРК не водят до извод за наличие на дискриминация в нарушение на чл. 4, ал.2 от ЗЗДискр. в какъвто смисъл са оплакванията в сигнала.

Преди произнасяне на състава с решение е подадено искане от Председателя на синдикална секция към АРК при лечебното заведение, за оттегляне на жалбата по отношение на нея след обявяване на преписката за решаване. Съставът е приел за установено, че с молба председателят на синдикална секция към АРК на лечебното заведение ясно и категорично е изразила волята си за оттегляне на жалбата и прекратяване на производството по преписката, във връзка с оплакванията за дискриминация спрямо нея

в качеството ѝ на председател на синдикалната секция..

При съвкупната преценка на изложените факти и обстоятелства, не се установява поведение от страна на представляващия работодателя, което да индикира и да се обективира като отказ на работодателя от колективно преговаряне с новосъздадената синдикална структура, а от там и да сформира и евентуална индиция за дискриминация.

Поддържаните от страна на АРК, представлявана от нейния председател – оплаквания, следва да са разглеждани единствено като сигнал, доколкото конкретно засегнатото лице, председател на СС на АРК е направила ясно и недвусмислено волеизявление за оттегляне на жалбата си.

Допълнително е посочено и това, че по преписката не са заявени твърдения, нито са представени каквито и да са доказателства за засегнати лица от така твърдяното нарушение на колективното договаряне освен тези, касаещи председателката, в т.ч. за права на колективни или индивидуални членове на АРК. Отделно твърдението за дискриминация на синдикални организации, с оглед разпоредбата на чл. 3, ал. 2, се явява недопустимо. Първо, с оглед искането, не може да се прави сравнение между синдикални структури от една страна, като в същото време следва да се държи сметка, че в случая сравнителите, посочени от АРК са и ответни страни в производството (останалите синдикални структури), т.е. изначално няма годин сравнител.

Предвид спецификата на разглеждания казус, съставът счита за необходимо да посочи, че разпоредба на чл. 52 от КТ дава основната законова рамка във връзка с подписването на колективните трудови договори. Единственото изискване, което поставя законът, е договореностите да не противоречат на закона.

При установяване случай на дискриминация, различното третиране, основаващо се на някои от посочените в 33Дискр., признаци, а в случая "членуване в синдикална организация", би представлявало дискриминация по смисъла на закона, при условие, че такова различно третиране и наличие на казуална връзка бива установено, като за целта е необходимо да се установи и годин сравнител, а в случая тези елементи не са налице.

Втори СПЗС е посочил, че в допълнение към жалбата на АРК, подадена от нейния председател, действително се съдържа искане за установяване на наличие на дискриминация спрямо членове на синдикалната организация на АРК в болницата, но с оглед оттеглянето на жалбата, направено от страна на председателя на синдикалната организация, отпада и правният интерес, за който съставът следи служебно (съгласно разпоредбата на чл. 27, ал. 2 АПК преценката за допустимост на искането представлява абсолютно процесуално задължение за административния орган във всеки един момент от производството).

В разглеждания случай Втори СПЗС е посочил, че Колективният трудов договор е едно от основните средства, които законодателят е предоставил на синдикалните организации за защита интересите на работниците и служителите - чл. 4, ал. 2 КТ. Като страна по колективния трудов договор - чл. 51а, ал. 1 КТ, именно синдикалната организация е тази, която има право да реши да участва ли в него или да защитава правата на членовете си по друг начин. В случая фактът, че е създадена синдикална секция, с оглед на гореустановените факти не индикира, че синдикалната секция е действала активно. Не са установени факти, доказващи комуникация с останалите синдикални структури при лечебното заведение. Това, че синдикатът информира работодателя, че е създадена нова синдикална структура, не означава, че работодателят следва да координира действията между синдикалните структури, доколкото синдикатите следва да представят проект на КТД.

При съвкупната преценка на гореустановените факти, Втори специализиран постоянен заседателен състав е приел, че в случая е налице поведение от страна на ответните страни, което по никакъв начин не може да сформира индиция за дискриминация, както и е приел, че не са нарушили разпоредбите на чл. 13, ал. 1 и на чл. 18 от 33Дискр., визиращи задължението на работодателя в сътрудничество със синдикалните организации за ефективна защита на работниците и служителите срещу всички форми на дискриминация на работното място. Не е установил и нарушение на чл. 36 от 33Дискр. от страна на ответните страни.

Съставът е подчертал, първо, че не работодателят, а представителите на синдикатите (в частност и представляващият синдикалната секция на АРК, а това не е направено и от председателя на АРК, след като те са заявили, че искат да участват в преговорите) – следва да представят на работодателя общ, с останалите синдикални организации проект на КТД, който да се постави за обсъждане пред работодателя – по аргумент чл. 51а, ал. 2 от КТ. Детайлният анализ на изложените множество оплаквания в жалбата на АРК са дали основание да се приеме единствено, че в случая проблемът с колективното договаряне за сключване на КТД за 2022 г. не е между работодателя и синдикалната секция на АРК и АРК като синдикат, а липса на добра комуникация между АРК и останалите синдикални структури. Това, че от страна на АРК имат виждане за начина на протичане на колективното договаряне, без да има данни да са правили връзка с останалите синдикати (които са и ответни страни), в случая се явява основна пречка при представяне на общ, съгласуван помежду им проект на КТД, който синдикалните организации в дружеството следва да обсъждат с работодателя за 2022 г.

Отделно от това, общото позоваване на разпоредбата на чл. 8, ал.3 от КТ, която забранява прояви на дискриминация от страна на работодателя, основани на членуване в синдикални организации, не е достатъчно, за да се обоснове пряка дискриминация.

Предвид гореизложеното, съставът е приел, че оплакванията за дискриминация по сигнала на „АРК.“

представляван от нейния председател, касаещи недопускането и некоректното провеждане на преговорите, не обосновават наличие на форма на дискриминационно третиране спрямо синдиката, неговата синдикална структура и членове, се явяват неоснователни и недоказани.

Установено е, че от ответната страна не е извършено нарушение на забраната за дискриминация по см. на чл.4, ал.2 от ЗЗДискр. във вр. с чл.3, ал.2 и чл. 4, ал.1 на основата на признак „членуване в синдикална организация“ във връзка с подаденото от Синдикалната секция на „А. Р. К.“, представлявана от нейния председател, искане за водене на преговори за сключването на Колективен трудов договор в предприятието. Установено е, че от МБАЛ д-р И. С. С. АД не е допуснато нарушение на разпоредбите на чл. 13, ал. 1 от ЗЗДискр., чл. 18 от ЗЗДискр. и чл.3 6 от ЗЗДискр., както и че от страна на ответната страна - Синдикална организация на ФСЗ - КНСБ, при МБАЛ „д-р И.С. С.“ АД гр. С не е допуснато нарушение на забраната за дискриминация по см. на чл. 4, ал.2 от ЗЗДискр. спрямо „А.Р.К както и нарушения на ЗЗДискр. на основата на признака „членуване в синдикална организация“.

Прекратено е производството по преписката по отношение оплакванията, касаещи жалбата, подадена от председателя на синдикална секция на АРК, поради оттегляне на същата.

Пример за разглеждано оплакване за дискриминация по признак „пол“ по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. – е **Решение №14/15.01.2025 г.**, разпределено за разглеждане от Втори СПЗС. В жалбата си П. Д. сочи, че на 15 декември 2023 г. е направил опит за записване за бързи срещи в сайта www.clubr.bg, но не е успял да се запише поради недопускане от електронната система на сайта. Решил е веднага да напише електронно писмо до сайта, за да потърси съдействие. Още първият ден е получил отговор от Мария, част от екипа на ClubR. Имейлът, който жалбоподателят е прикачил, гласи, че *„На сайта ни е в сила следното ограничение: колкото пъти сте участвал на бързи срещи, толкова хора от другия пол трябва да изчакате да се запишат, преди системата да Ви допусне да се запишете. Въвели сме това ограничение с цел да даваме възможност на максимален брой нови хора да се регистрират за нашите събития. Тъй като Вие сте участвал два пъти на бързи срещи, е необходимо за събитието да има две записани жени, преди да можете да се запишете. Участниците, които вече са се регистрирали за събитието, са участвали по-малко пъти на бързи срещи и затова системата ги е допуснала да се запишат.“* (цитат по жалбата). Жалбоподателят сочи, че от получения отговор е видно, че върху него е наложена ограничителна мярка, която по своето същество е и забранителна, и наказателна, като никакво негово записване не би могло да бъде възможно, ако преди това не са се записали две жени. Счита, че писмото давало ясно да се разбере, че така се цели да не се запише въобще. Твърди, че най-обезпокоителната част е поставянето в неравностойно положение и забрана за записване на основание „пол“, като той не можел да се запише, докато не го направят две жени. Приема, подобно ограничение за унижително и накърняващо човешкото му достойнство, като съгласно законодателството на Република България всяко ограничително третиране, основаващо се на защитени признаци като пол, е забранено. Пояснява, че описвайки неговия случай, е видно от приложените доказателства, че е поставен като мъж в по-неблагоприятно положение, отколкото други лица при сходни обстоятелства, които безпрепятствено могат да участват.

Моли КЗД да бъде образувано производство и да бъде разгледан случаят, като бъде предотвратено всякакво различно третиране на основание „пол“.

Ответната страна счита, че оплакването е неоснователно, тъй като ограниченията за участие в техните събития са еднакви за всички участници, независимо от пол, религия или националност и при тяхното провеждане те стриктно съблюдават действащото законодателство в ЕС и Република България, както и техните Общи Условия и Етичен Кодекс, публикувани на сайта им и подписани електронно от всеки член на К. – Р П. в момента на записването му на сайта.

Сочи, че клубът е започнал своята дейност по организация на събития за запознанства на необвързани още през 2011 г. Към момента в него членуват над 12 хиляди необвързани жени (средна възраст 41 г.) и 12 хиляди необвързани мъже (средна възраст 42 г.), като всеки се записва на сайта, идентифицирайки се с пол + име + фамилия + рождена дата. На всяко събитие се проверяват личните данни на участниците още на входа. За целта дружеството е регистрирано по надлежния ред и одобрено като администратор на лични данни и има разработена политика и процедури по защита на личните данни, съгласно изискванията на Регламент № 2016-679 за защита на личните данни.

Уточнява, че на сайта (има много подробна информация за Клуба, неговата история, екип и събития и др. За членовете на Клуб Р се организират 3 вида събития:

1. Бързи Срещи: Запознанства лице-в-лице между до 10 жени и 10 мъже на сродна възраст, където всеки има възможност в тиха и спокойна клубна обстановка да се запознае с всеки участник от другия пол за по 7 минути. След срещите участниците отбелязват в специална електронна анкета на сайта кого са харесали и биха искали да срещнат повторно. На следващия ден автоматичната система им изпраща мейли и данните за контакт на всички участници, които имат съвпадения. За всички участници, независимо от пола, има 3 ограничения:

= Трябва да съответстват по възраст на диапазона за съответната среща, примерно 35-45 год.

= Трябва за конкретното събитие да няма вече записан участник от другия пол, с когото по-рано да са се запознавали на Бързи Срещи. Това се прави, за да се гарантират запознанства само с нови участници.

= Трябва от другия пол вече да са се записали толкова участници/чки, колкото пъти съответният човек е

участвал досега. Например, ако досега е участвал/а 3 пъти, системата ще му/й позволи да се запише едва след като вече са се записали поне 15 човека от другия пол. Това ограничение е валидно за всички членове на Клуб Р и е въведено, за да се даде възможност на по-голям брой нови хора да се запознават помежду си, тъй като жените и мъжете се записват за участие с различна активност в различните възрасти. Например, най-бързо се записват мъже на възраст до 40 години и жени на възраст над 50 години, но записването на участник/чка, вече идвал на предишни срещи, съгласно първото ограничение не позволява да се запишат за същата среща тези, с които вече се е срещал/а на предходни срещи.

2. Парти за необвързани: Клубно парти за 80-100 необвързани мъже и жени с музика, танци и анимация, целяща да предостави възможност на всички присъстващи да се запознаят помежду си. За всички участници, независимо от пола, има 2 ограничения:

= Трябва да съответстват по възраст на диапазона за съответното парти, примерно 30-50 год.

= Трябва от другия пол вече да са се записали толкова участници/чки, колкото пъти съответният човек е участвал досега, умножено по 5. Например, ако досега е участвал/а 3 пъти, системата ще му позволи да се запише едва след като вече са се записали поне 15 човека от другия пол. Това ограничение е валидно за всички членове на Клуб Р., въведено с цел да се избегне участието на едни и същи хора и да се даде възможност на повече необвързани да се запознават помежду си.

3. Индивидуални запознанства (Мачмейкинг): Търсене и детайлен подбор на потенциални подходящи партньори за участниците въз основа на тестове и профилиращи интервюта, след което се организира среща за запознанство и последващо интервю за обратна връзка.

Сочи, че на сайта им подробно са изложени техните принципи на работа и Общите условия. В общуването си с хилядите участници в събитията им, винаги са били максимално прозрачни, обяснявайки какво, защо и как правят и са били твърдо против всякакви форми на дискриминация. Уточнява, че същият подход е използван и в кореспонденцията им с Т. Д., като прилага части от нея, които той е пропуснал да приложи, въпреки че в тях, както винаги, подробно и любезно са обяснени причините за тези ограничения и защо считат, че те не са дискриминационни.

Сочи, че жалбоподателят се оплаква, че не може да се запише за бърза среща поради „съществуващите ограничения за записване“. Доколкото разбират, оплакването му е, че именно той не може да се запише за конкретна среща и счита това за дискриминация спрямо него, без да отчита факта, че същите тези ограничения са валидни за всички участници без оглед на пол, религия и националност. В този смисъл счита, че по никакъв начин не са и не дискриминират участниците в техните събития. За да вземе участие в провежданите събития и срещи, всяко лице следва да се регистрира на сайта и да избере вида събитие, в което желае да участва, както и да се идентифицира с пол, име, фамилия и рождена дата. В рамките на своята дейност дружеството предоставя конкретни видове срещи, като всяко лице само избира вида, в който желае да вземе участие. Съответно за всяко събитие има конкретни условия за участниците, които следва да покриват, с което са запознати към момента на подаване на заявка за участие.

Съставът е установил, че „К. Р. П.“ ООД е дружество, предоставящо платени услуги и преследващо конкретна цел, а именно организиране и провеждане на събития за необвързани, като се цели предоставянето на възможност на участниците да срещнат подходящ човек за себе си, с когото евентуално да създадат трайни взаимоотношения. Съгласно информацията на сайта „Бързи срещи“ – услугата, за която жалбоподателят е желал да се запише и която е повод за процесния спор – е лесен и забавен начин да се запознаеш с нови хора, като е посочено, че дружеството ежегодно събира стотици нови двойки. В тази връзка следва да се има предвид, че участието в подобно събитие е платено, като участниците заплащат такса за участие, срещу която очакват да получат въпросната услуга. Съставът е установил, че при участие в предлаганите услуги за клиентите важат Общи условия, приложени по преписката от жалбоподателя и налични на сайта на дружеството. Съгласно т. 1.1. от Общите условия „Бързи срещи“ е услуга, която се изразява в организиране на срещи между необвързани с цел запознанство и връзка. Това е специализирано събитие, при което участващите осъществяват много на брой кратки първи срещи в рамките на едно събитие, като всеки се запознава с всеки от другия пол. При варианта „Бързи срещи онлайн“ тези срещи се осъществяват чрез видеовръзка посредством платформата Zoom. Съставът споделя изложеното, че в общите условия не се съдържат процесните ограничения на правото на участие на клиентите. Въпреки това се установи по безспорен начин, че при опит да се запише участник за т.нар. „Бързи срещи“ се визуализира следното: в секция към всяко предстоящо от съответния тип събитие, озаглавена „Предимства на нашите Бързи Срещи“ се съдържа точка, в която е упоменато следното: Колкото и пъти да участваш, винаги срещаш нови хора. По тази причина има ограничения при регистрация. Налице е връзка, която отвежда към съответната информация, където изрично е разяснено, че са налице две ограничения, важащи за всички участници, а именно:

1. Системата не допуска да се запишеш за събитие, в което са се регистрирали участници от другия пол, с които вече си се срещал/-а;

2. За да можеш да се регистрираш, в събитието трябва да са се записали толкова участници от отсрещния пол, колкото пъти си участвал/-а в Бързи срещи – независимо дали онлайн или класически.

Ответната страна сочи, че са въвели тези ограничения, за да намалят до минимум отменянето на събития поради недостатъчен брой участници. Второто ограничение се наложило да въведат, защото ако в

едно събитие първи се запишат 5 човека, които са участвали в (например) 3 събития и са се срещнали с по 8 човека, това означава, че тези 120 (5x3x8) участници, дори и да искат, не могат да се запишат в събитието, тъй като е в сила ограничение 1 – има човек, с когото са се срещали. След като събития започнали да се отменят по тази причина, въвели ограничение 2, за да гарантират, че всеки път запознанството ще е с нови хора.

Съставът е установил, че жалбоподателят е участвал два пъти в организирани от ответната страна събития и в частност в събития от типа „Бързи срещи“. Няма спор, че щом е участвал в съответните събития, жалбоподателят е приел Общите условия, а съответните ограничения са му били известни, доколкото същите се съдържат на видно място при избора на всяко отделно и конкретно събитие.

С оглед на това и във връзка с т. 4.1. от Общите условия, съдържащи правата на клиента, която гласи, че Клиентът има право да получи пълния обем и най-високо качество на услуги на Организатора, за които е заплатил – съставът направи обоснован извод, че по повод специфичното естество на предоставяните услуги въпросните ограничения се явяват обективно оправдани и необходими. В противен случай предвид факта, че клиентът заплаща за всяко отделно събитие определена такса, би било несправедливо и във вреда на клиентите, ако се допусне участието на лица, които са се срещали вече веднъж. Именно целта на организирани и провеждани събития, а именно много на брой кратки първи срещи в рамките на едно събитие, като всеки се запознава с всеки от другия пол съгласно Общите условия на „К.П.Р.П“ ООД, оправдава въпросното ограничение. В случай че дружеството допусне до участие лица, които са се срещали на предходни срещи, ще оцети самите клиенти, като същевременно ще е в противовес с Общите условия, където се съдържа словосъчетанието „първи срещи“. Така за дадени клиенти при една и съща такса, която заплащат, ще е налице предоставяне на услуги от по-ниско качество, тъй като ще им бъде ограничена възможността за нови запознанства, което от своя страна би било нарушение на чл. 37 от ЗЗДискр. В този смисъл съставът намира, че въпросното ограничение е обективно оправдано и необходимо. В логическа последователност на изложеното, необходимостта от това да има пропорционалност на записаните мъже и жени, е също необходима и оправдана. В противен случай отново би било налице ощетяване на клиента и нарушаване на правата му. Обстоятелството, че въпросната услуга е по-широко търсена от лица от мъжки пол и това обективно създава необходимостта от пропорционалност, като се даде възможност на съответния брой жени да вземат участие във въпросното събитие, е в изпълнение на услугата, която се предоставя, и не може да се приеме за проява на дискриминация. Следва да се държи сметка и за специфичната цел, която се преследва, а именно гарантиране възможността, че на всяко следващо събитие ще се запознават максимален брой нови хора, разпределени пропорционално по брой между половете мъже/жени, което оправдава процесните ограничения и мерки.

Установено е, че въпросните ограничения се прилагат по отношение на всички клиенти на „К.Р.П.“ ООД, като същевременно в хода на производството не са установени лица, които да са третирани по-благоприятно от жалбоподателя, а именно лица, които да са били допуснати до участие в „Бързи Срещи“ при същите обстоятелства. В частност, във връзка с оплакванията в жалбата, не са установени лица от женски пол, които да са третирани по-благоприятно именно на основата на техния пол в сравнение с жалбоподателя.

Съставът е установил, че от ответната страна, представлявана от управителя, не е извършено нарушение по смисъла на чл. 4, ал. 2 и ал. 3 от ЗЗДискр. на основата на защитения по чл. 4, ал. 1 признак „пол“ по отношение на жалбоподателя.

Друг пример за разгледано оплакване за осъществена дискриминация по признак „пол“ от Втори състав е **Решение № 235/25.08.2025 г.** КЗД е сезирана със сигнал относно публикуването на видеоклип в социалната мрежа „Фейсбук“, с който се счита, че се накърнява достойнството на жените на основата на пола им и създава за тях враждебна, принизяваща, унижителна, обидна или застрашителна среда. Процесният клип бил публикуван на „Фейсбук“ страницата „magprom.net Уреди с транспортни дефекти“ на 07.02.2023 г., със заглавие: „Някои неща нямат умиране!!! За всичко останало има: magprom.net Уреди с транспортни дефекти“. Посочват, че собственик на страницата била фирма „Р. 2011“ ООД, както и че видеоклипът имал 987 000 гледания. Видеото било с обща продължителност 2:54 мин. и по същество било реклама на сайта на ответната страна. Представлявало разиграна от актьори история, с предполагаемо хумористичен тон и характер, която започвала със сцена в жилище, разиграваща се между мъж и жена. Описват цялостния сценарий на рекламата с реплики по минути от стр. 2 до стр. 5 в сигнала си.

Сигналоподателите смятат, че с процесния видеоклип е осъществен „тормоз“ по признак „пол“ по смисъла на чл. 5 от ЗЗДискр. във вр. с § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр., защото накърнявал достойнството на жените и създавал враждебна, принизяваща, унижителна, обидна и застрашителна среда за тях.

Смятат, че процесният видеоклип представлявал нарушение, от което били потърпевши всички физически лица от женски пол в България. Жените се стереотипизират и грубо се омаловажават и се осмива физическото насилие над тях, представено като нормален отговор на стереотипа на истеричната и обсебваща жена, какъвто бил женския персонаж във видеоклипа. Жената била представена в пошла роля, предметена, като средство за сексуална употреба, а след като била „използвана“, тя била изхвърлена като ненужна през терасата, наред с електрически уреди – като вещ с другите вещи. За сметка на електроуредите, които можели да бъдат поръчани от сайта на ответната страна, участта на жената била да бъде напъхана

в чувал за смет, защото тя била „боклук“, както била наречена от лирическият герой „Батката“ в рекламата. Смятат, че идеята за изнасянето на жена в чувал, навявало асоциативни мисли, свързани с убийствата на жени в България през последните месеци и посочват случаите на убита жена в Ловеч, намерена в куфар, както и откритото в багажник на кола тяло на жена в София. Посочват, че от началото на годината най-малко 12 жени били убити от мъже в България и смятат, че да се създават и използват за реклама подобни видеа като процесното, затвърждавали модела на насилие в отношенията на мъжете и жените.

Смятат, че е използван грозен език на мизогинизма, чрез който жената е извадена от общността на „ние“, която обединявала героите-мъже със зрителите. В общност на имплицитно признати хора тя нямала място, а вместо това била сведена до крайното „друго“ – „долен предмет на „нашата“ употреба“ (цитат от сигнала). Смятат, че жената е дефинирана като нещо разполагаемо, употребимо и средство за чужда угода, което било загубило качествата си и било не само негодно, но и отблъскващо. Това създава обидна, унижителна и враждебна среда за жените. Насърчава зрителите да мислят за жените по такъв начин и съответно да се отнасят към тях така. Посочват, че сексуалното и физическото насилие били продукт на такива мисли и думи.

Ответната страна сочи, във връзка с подадения сигнал, относно качен клип в интернет, че клипът е свален и своевременно са направени всички действия от тяхна страна за неговото премахване. Изказва тяхното официално извинение на въпросната неправителствена организация, както и на всички, които се считали дискриминирани от това. Заявява, че липсва посочена дата на извършване на предполагаемото нарушение и подобен пропуск води до ограничаване правото на защита на санкционираното лице и на възможността му да разбере за какво конкретно нарушение се ангажира неговата административно-наказателна отговорност. Твърди, че клипът, който е изготвен с цел реклама на продукти на дружеството, е създаден преди повече от шест години, а не както жалбоподателят твърди през 2023 г., без да конкретизира дата. Отбелязва, че това се подкрепя и от снимков материал от видеоканала Youtube, който прилага, видно от който клипът е публикуван там преди повече от 6 години. По това време е публикуван и във Фейсбук страницата на ответната страна. Соци, че клипът не е измислен, създаден е от рекламна агенция – „АлаБала Батката“. Заявява, че от момента, когато е сигнализирано, е реагирано незабавно и клипът е свален от всички платформи.

Втори СПЗС е посочил, че съгласно чл. 75, ал. 5, т. 1 и т. 2 от Закона за радиото и телевизията, търговските съобщения не трябва да засягат човешкото достойнство и не трябва да включват или насърчават каквито и да са прояви на дискриминация, основана на признаци. Безспорно всеки има право на свобода на изразяване на мнения, което включва свободата на всеки да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи. Според практиката на ЕСПЧ „това право важи не само за информация и идеи, които намират благоприятен прием или се считат за безвредни, но и за такива, които шокират или смущават държавата, или която и да е друга част от населението“ (Хендисайд с/у Обединено кралство и др., ЕСПЧ; Конституционен съд на България, решение № 7 от 4 юни 1996 г. по конституционно дело № 1/1996 г.).

Посочен е чл. 14 от ЕКПЧ, в който е записано, че упражняването на правата и свободите, заложи в Конвенцията, трябва да бъде осигурено без всякаква дискриминация, и пример от константната практика на ЕСПЧ (Решение от 08.07.1999 г. *case of Karataş v. Turkey*, пар. 48, подпараграф III).

В случая процесният видеоклип се основава на две основни права: свобода на художественото творчество и правото на изразяване на мнение. Отбелязано е, че при установяване на случай на дискриминация под формата „тормоз“, в случая следва да се държи сметка и на легалната дефиницията на § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр. съгласно която: „Тормоз“ е всяко нежелано поведение на основата на признаците по чл. 4, ал. 1, изразено физически, словесно или по друг начин, което има за цел или резултат накърняване на достойнството на лицето и създаване на враждебна, принижваща, унижителна, обидна или застрашителна среда“. Съставът е счел за необходимо да посочи също така, че „тормоз“ представлява форма на дискриминация, а не защитен признак.

Изхождайки от текста на закона, в случая оплакването за „тормоз“ следва да бъде инициирано от засегнатото лице, а не от трето лице, което да сезира за евентуално накърнени права на засегнатия. Или в случая е необходимо съгласие на евентуалните засегнати лица. Сигналоподателите обаче сочат най-общо, че потърпевши са всички физически лица от женски пол в България.

Свободата на изразяване може да бъде ограничена, само ако тя се използва за дискриминиране спрямо определена група. Предвид маркетинговите похвати и използваната хипербола в процесния видеоклип, настоящият състав счита, че не може да се приеме, че е налице поведение, което да засегне правата и достойнството на представителите на женския пол.

В действителност, в процесния видеоклип не се съдържат призови за проява на експресивно поведение, свързано с омраза към лице или група лица, идентифицирани чрез определени характеристики, в случая „пол“. Съставът счита, че рекламният клип няма неблагоприятно въздействие на конкретно лице или лица, притежаващи защитен признак съгласно чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. вкл. и признак „пол“. Отчита и факта, че ответната страна „Р. 2011“ ООД е уведомила КЗД, че е предприела действия за неговото премахване, както и в становището си изказват официално извинение на сигналоподателите, както и на всички, които се считат дискриминирани от това.

Установено е, че с действията си ответната страна Р. 2011 ООД не е извършила тормоз по смисъла

на чл. 5 вр. § 1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр. по признак „пол“ по отношение на сочените от сигналподателите за потърпевши: всички физически лица от женски пол в България и подаденият сигнал оставен без уважение.

Един пример за решение, третиращо проблема с неравенствата в заплащането на труда е **Решение № 65/19.02.2025 г.**, образувано по жалба на служител на Главна дирекция Изпълнение на наказанията, заемащ длъжността старши юрисконсулт в Затвора гр. Б.

Жалбоподателят твърди, че след проведен конкурс по Закона за държавния служител, със Заповед № ЧР-05-244/31.07.2020 г. на Министъра на правосъдието, в качеството му на орган по назначаването, считано от 06.08.2020 г. заемал длъжността „Старши юрисконсулт“ в затвора в гр. Б., I-ва категория към Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“/ГДИН/ при министъра на правосъдието.

Заявява, че дискриминационното отношение спрямо него се изразява в поставянето му в неблагоприятно положение, като заемащ длъжността „старши юрисконсулт“ в териториална служба на ГДИН, служител от категорията по чл. 9, ал. 1, т. 2 ЗИНЗС, със статут на държавен служител по ЗДСл., в сравнение със заемащите длъжността „старши юрисконсулт“ в териториална служба на ГДИН, служители от категорията по § 79 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража/ЗИНЗС/ във вр. с чл. чл. 19, ал. 1, т. 1 от ЗИНЗС, получили увеличение на трудовите възнаграждения по силата и в изпълнение на Постановление № 240 от 31 август 2020 г. на Министерски съвет за допълнение на Наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация, приета с Постановление № 129 на Министерския съвет от 2012 г.

Счита, че причината за това дискриминационно отношение е единствено служебен статут по различен закон /ЗМВР или ЗДСл/ независимо, че се заема и фактически се осъществява една и съща експертна длъжност на държавен служител - тази на „старши юрисконсулт“ в териториална служба на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“. Посочва, че не е извършено включване на тази категория държавни служители на ГДИН в обхвата на Заповед № ЧР-05-295/02.09.2020 г. на Министъра на правосъдието, във връзка и в изпълнение на Постановление № 240 от 31 август 2020 г. на Министерски съвет за допълнение на Наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация, приета с Постановление № 129 на Министерския съвет от 2012 г.

Счита за парадокс обстоятелството, че държавните служители от всички двадесет и осем администрации, включени в обхвата на Постановление № 240 от 31 август 2020 г. на Министерски съвет били с регламентиран в ЗДСл статут, а точно служителите на Министерството на вътрешните работи били изключени от него.

Жалбоподателят счита, бездействието на Министъра на правосъдието, в качеството му на орган по назначаването и работодател, освен за дискриминационно отношение, представлява нарушаване на разпоредбата на чл. 14, ал. 1 от ЗЗДискр., съгласно която работодателят е длъжен да осигури равно възнаграждение за еднакъв или равностоен труд. Счита, че рискът, който носят в условията на пандемия е еднакъв.

Посочва, че от момента на назначаването му - 06.08.2020 г. до настоящия момент, трудовото му възнаграждение е непроменено, за което представя официален документ. Като служител на ГД „Изпълнение на наказанията“ по чл. 19, ал. 1, т.2 ЗИНЗС и предвид поставянето му в посоченото дискриминационно положение, цели установяване и преустановяване на пряката и непряката дискриминация, изразяваща се в невключването му в кръга държавни служители и служители на ГД „Изпълнение на наказанията“, получили увеличение на трудовите си възнаграждения по силата, във връзка и в изпълнение на Постановление № 240 от 31 август 2020 г. на Министерски съвет за допълнение на Наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация, приета с Постановление № 129 на Министерския съвет от 2012 г.

Ответната страна сочи, че от представените по преписката писмени доказателства се установява, че по отношение служителите със статут чл. 19, ал. 1, т. 2 от ЗИНЗС са изготвени заповеди и правила съобразени с изискванията и нормативните разпоредби на Закона за държавния служител, който уреждал статута им, а изпълнението на критериите, заложили в тези актове било основание за промяна на възнаграждението и изравняване в клас.

Съставът, след като е преценил поотделно и в своята съвкупност събраните по преписката доказателства, приема за установено от фактическа и правна страна следното:

Оплакването за дискриминационното отношение се изразява в поставянето на жалбоподателя в неблагоприятно положение, като заемащ длъжността „старши юрисконсулт“ в териториална служба на ГДИН, служител от категорията по чл. 9, ал. 1, т. 2 ЗИНЗС, със статут на държавен служител по ЗДСл., в сравнение със заемащите длъжността „старши юрисконсулт“ в териториална служба на ГДИН, служители от категорията по § 79 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража/ЗИНЗС/ във вр. с чл. 19, ал. 1, т. 1 от ЗИНЗС, получили увеличение на трудовите възнаграждения по силата и в изпълнение на Постановление № 240 от 31 август 2020 г. на Министерски съвет за допълнение на Наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация, приета с Постановление № 129 на Министерския съвет от 2012 г.

От представената справка в производството - приложение към Становище рег. № 10946 от 27.10.2021 г. на началника на сектор ОУЧР при ГДИН, в териториалните служби на главната дирекция са назначени тринадесет държавни служители, заемащи длъжността „старши юрисконсулт“, като единадесет от тях по

силата на § 79 от ПЗР на ЗИНЗС са със статут на държавни служители по чл. 19, ал. 1, т. 1 от ЗИНЗС, а именно - със статут по Закона за Министерството на вътрешните работи /ЗМВР/. Останалите двама служители, заемащи длъжността „старши юрисконсулт“, един от които е жалбоподателя били със статут на държавни служители по чл. 19, ал. 1, т. 2 от ЗИНЗС, а именно - със статут по Закона за държавния служител /ЗДСл/. Състава е отчел, че от представеното становище рег. № 10946 от 27.10.2021 г. на началника на сектор ОУЧР при ГДИН, както и от представените с него утвърдени длъжностни характеристики на заемащите коментиранията длъжност се установява, че включените в длъжността обем на служебни задължения и отговорности за заемащите длъжността „старши юрисконсулт“ в териториална служба са еднакви, т. е. няма разлика в съдържанието на предоставяната служебна, трудовоправна услуга на работодателя. Разликата е единствено в статута по различен закон - по ЗМВР и по ЗДСл, който статут всъщност се явява и дискриминация признак на дискриминационното отношение.

Видно от докладна записка на ръководителя на Инспекторат по чл. 46 от ЗА, на министъра на правосъдието е представен доклад, обективизиращ резултатите от извършена проверка по повод сигнал на служители, като в пункт четвърти на доклада се коментирали причините за това, държавните служители от ГДИН със статут по ЗДСл, за разлика от служителите със статут по ЗМВР и КТ да не получат увеличение на трудовите си възнаграждения във връзка и по силата на Постановление № 240 от 3 август 2020 г. на Министерски съвет.

С постановлението, във връзка с епидемиологичната обстановка в страната, се давала възможност на ръководителите на посочени в постановлението 34 администрации и административни структури, в срок до 04.09.2020 г. еднократно да определят нов размер на индивидуалните основни месечни възнаграждения на служителите си, увеличени с не повече от 30 на сто от досегашния размер, считано от 01.08.2020 г.

Съставът е счел, че разпоредения в постановлението краен срок за извършване на промяната на възнагражденията, който, както се установява от доклада досежно категорията си държавни служители, тези със статут по ЗДСл е бил пропуснат поради пропуск на ГДИН. Приел е факта, че Постановление № 240 от 31 август 2020 г. на Министерски съвет е постъпило в министерство на правосъдието в 15:20 ч. на датата, на която е прието, с рег. № 03-05-929/31.08.2020 г., от където, с разпоредителна резолюция на главния секретар на МП е насочено по спешност към главните директори на ГДИН и ГДО на които е разпоредено, в срок до 03.08.2020 г. да се предложат проекти съгласно §3.

Съставът е счел, че в резултат на несвоевременно представяне от страна на ГДИН в МП на разпоредена за представяне и годна да иницира увеличение на трудовите възнаграждения на държавните служители със статут по ЗДСл документация, като заемащ длъжността „старши юрисконсулт“ в териториална служба на ГДИН, но със статут по ЗДСл, жалбоподателят е финансово дискриминиран в сравнение със заемащите същата длъжност „старши юрисконсулт“ в териториална служба, но със статут по ЗМВР, получили увеличение във връзка с ПМС № 240 от 31.08.2020 г. в размер на 2394 лв. на трудовото си възнаграждение. Причина за дискриминационното отношение е единствено служебен статут по различен закон /ЗМВР или ЗДСл/ независимо, че се заема и фактически се осъществява една и съща експертна длъжност на държавен служител - тази на „старши юрисконсулт“ в териториална служба на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“.

Изключването на държавните служители по чл. 19, ал. 1, т.2 ЗИНЗС от Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ от кръга служители, получили увеличение на трудовите си възнаграждения, поради притежаван служебен статут по различен закон, но заемайки и осъществявайки една и съща длъжност, представлява признак по чл.4, ал.1 /последна хипотеза/ от ЗЗДискр.

Установено е, че от министъра на правосъдието на Република България е извършено нарушение на Закона за защита от дискриминация по Глава втора, Раздел I „Защита при упражняване правото на труд“ по чл. 14 по отношение на жалбоподателя. Препоръчано му е да се въздържа и да съблюдава занапред за действия, които биха могли да породят съмнение у служителите за проява на дискриминация въз основа Глава втора, Раздел I „Защита при упражняване правото на труд“.

Дадено е задължително предписание в 3 (три) месечен срок, министърът на правосъдието на Република България, да изравни заплатите на „старши юрисконсулт“ по чл. 19, ал. 1, т. 1 от ЗИНЗС (със статут по Закона за Министерството на вътрешните работи /ЗМВР/) и „старши юрисконсулт“ по чл. 19, ал. 1, т. 2 от ЗИНЗС (със статут по Закона за държавния служител /ЗДСл/).

Решения на Трети специализиран постоянен заседателен състав

Оплаквания, касаещи съкращаване от длъжност, са разгледани в **Решение № 61/ 17.02.2025 г.** В жалбата от Т.Т.Т. се съдържат твърдения за дискриминация по признак „лично положение“ по смисъла на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., както и претенция за нарушение на чл. 21 от ЗЗДискр., насочени срещу министъра на вътрешните работи. Изложено е, че до 14.11.2022 г. жалбоподателят заемал длъжността началник сектор „Човешки ресурси“ към ОД на МВР - гр. П., но считано от тази дата, длъжността му била съкратена по предложение на действащия директор на ОД на МВР В. К., след което последвало и издаване на заповед на министъра на вътрешните работи в съответствие с отправеното предложение. Жалбоподателят счита, че с извършеното съкращаване на длъжността му е бил подложен на дискриминационно третиране, тъй

като същата продължава да съществува като нормативно определена система от функции, задължения и изисквания, но под друго наименование, като длъжността се заема понастоящем от друго лице. Посочва, че процедурата, свързана със съкращаване на длъжността му като „началник сектор човешки ресурси“ към ОД на МВР - гр. П. и откриване на нейно място на щатна длъжност „Началник сектор координация, административно и правно обслужване и човешки ресурси“, е стартирана по предложение на директора на ОД на МВР – гр. П. до министъра на вътрешните работи. Посочва, че длъжността „Началник сектор човешки ресурси“ съществува след 27.05.2022 г. паралелно с длъжността „Началник на сектор координация, административно и правно обслужване“ към ОД на МВР - гр. П., като двете длъжности включват съвсем различни по естеството си права и задължения на изпълняващите ги лица. Жалбоподателят заявява, че от самото ново наименование на длъжността е видно, че същата включва сектор „Човешки ресурси“. Органът по назначаване формално е въвел ново наименование на длъжността, но неговата единствена цел била да прекрати служебното правоотношение на Т., като по този начин той счита, че издаването на Заповед № 8121К-12981/07.11.2022 г. от министъра на вътрешните работи е акт на дискриминация спрямо него. Действието на органа по назначаването съставлява „преследване“ по смисъла на § 1, т.3 а от Закона за защита срещу дискриминацията и същевременно съставлява и „неблагоприятно третиране“ по §1, т.7 от ЗЗДискр.

По отношение на защитимия признак „лично положение“: С Решение № 9552/20.06.2019 г. на Върховен административен съд по адм. дело 10516/2018 г. относно признак „лично положение“ съдът е установил, че в обхвата на признак „лично положение“ следва да се включват само значими и ангажиращи за личността характеристики, равностойни със същите основни признаци за личността каквито са полът, расата, здравословното състояние, сексуалната ориентация, възрастта и вярата. Допълнителни характеристики извън посочените по своя характер са временни, случайни и повърхностни и не могат да бъдат приети за изпълващи съдържанието на признак лично положение. Жалбоподателят аргументира признак „лично положение“ с личното му положение в структурата на административния орган. В проведеното производство по преписката пред КЗД не е установено жалбоподателят да притежава или да е придобил никакви качества или особени индивидуалните черти на неговата личност въз основа, на които да се отличава от останалите служители и именно поради тях спрямо него да е проявено неблагоприятно третиране. Нещо повече – работата в различни структури на областни дирекции на МВР в страната, настоящият състав счита, че не е качество или вътрешен белег на личността, който да е обусловил различното отношение по признак „лично положение“.

По отношение оплакването за неравно третиране в сравнение със служители в други областни дирекции на МВР в страната, спрямо които работодателят не е предприел действие за осъществяване на правото си на едностранно прекратяване на служебното правоотношение на служителите, съставът е счел, че същите не се намират в сравнимо сходно положение още повече, че предприемането на действия за съкращаване на длъжността началник на сектор „Човешки ресурси“ зависи от преценката по целесъобразност, която не подлежи на съдебен контрол и е свързана с оперативната самостоятелност на управляващия дейността да я организира по най-ефикасния според собственото си виждане начин. Съкращаването на определена длъжност, прехвърлянето на част от присъщите ѝ дейности към други длъжности е вид реструктуриране, попадащо изцяло в сферата на оперативната самостоятелност на органа по назначаване, и не подлежи на съдебен контрол.

С оглед на гореизложеното, съставът е преценил, че спрямо жалбоподателя не е налице неравно третиране по смисъла на чл. 4, ал. 1 по признак лично положение и нарушение на чл. 21 от ЗЗДискр. от страна на министъра на вътрешните работи на Република България.

С **Решение № 233/25.08.2025 г.** решаващият състав се е произнесъл по оплаквания по жалба на В. П. М, в лично качество и като родител на М. М. срещу Наредбата за условията и реда за предоставяне на средства за компенсиране на намалените приходи от прилагане на цени за обществени пътнически превози по автомобилния транспорт, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, на обществени пътнически превози за нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони и за издаване на превозни документи за извършване на превозите (Наредбата). По същество оплакванията са за дискриминация по признак „лично положение“ и са насочени срещу министъра на финансите на Република България; министъра на транспорта и съобщенията на Република България, както и Министерски съвет. В. П. М. е изложила оплаквания срещу разпоредбата на чл. 19, ал. 3 от Наредбата, регламентираща компенсиране на превозвачите за извършени безплатни и по намалени цени превози на децата до 14 навършени години, които пътуват безплатно по вътрешноградския транспорт с превозен документ - карта за безплатно пътуване и децата до навършване на 7 години, които пътуват безплатно по междуселищния автомобилен транспорт, в съответствие с чл. ал. 2 от Постановление № 66 на Министерския съвет от 1991 г. за определяне минимални размери на намаленията на превозните цени по автомобилния транспорт на някои групи граждани. Допълнено е, че в чл. 19. ал. 4 е регламентирано компенсиране на превозвачите за превози на деца от 7 до 14 навършени години, които пътуват с 50 % намаление. Представен е и конкретен казус от 2024 г., когато децата, живеещи в с. К. с, Р. и с. Д. получили карти за абсолютно безплатен транспорт по линията П. – К., П.- Р., П. – Д. Жалбоподателката е заявила и че е отправила запитване към кмета на с. С. относно картите на децата от същото село, но получила отговор от

него, че „никой не се е свързвал с него относно наредбата и във връзка с изискването“, като тя не успяла да се снабди с безплатна карта за своето дете от 05.02.2024 г., а от Община П. ѝ било заявено, че в случай, че родителите желаят детето да ползва услугите, те следва да заплатят карта или да платят билетите. Съгласно изложеното по жалбата в разпоредбата на чл. 19, ал. 4 има ясно разграничение по „лично положение“ според адреса, на който децата живеят /град, село/. Допълнено е, че от Автомобилна администрация, гр. София е разяснено на жалбоподателката, че децата имат право на безплатен градски транспорт, независимо дали детето пътува ежедневно, а понякога повече от два пъти.

Съставът е приел, че в случая оплакването за дискриминация по признак „лично положение“ изисква установяване, че жалбоподателката и детето ѝ са третирани различно именно по причина защитения признак „лично положение“. Адресната регистрация на лицата по същността ѝ е административно-правен въпрос, като от разпоредбата на чл. 95 и чл. 96 Закона за гражданската регистрация става ясно, че постоянният и настоящият адрес подлежат на промяна – тоест, те сами по себе си не са постоянна, иманентна характеристика на личността, която значимо и съществено да характеризира и обуславя защитения признак „лично положение“. Именно предвид факта, че „адресната регистрация“ не попада в обхвата на признака „лично положение“, може да се направи напълно обоснован извод, че в случая липсва основният елемент на фактическия състав на дискриминацията. От друга страна, по същество от Наредбата е видно, че не е въведено изискване за адресна регистрация като условие за ползване на безплатен транспорт на определена категория лица – в случая децата от 7 до 14 навършени години, сред които попада и детето на жалбоподателката. Видно е и че с горепосоченото право се ползват всички деца от посочената възрастова група, пътуващи по междуселищни автобусни линии, независимо от постоянния им адрес. Ето защо децата, живеещи на село, които пътуват към града, ползват същите права, както децата живеещи в града, когато пътуват, към което и да е населено място. Направено е разграничение между чл. 19. т. 3 от Наредбата и т. 4 от нея, касаещи две различни хипотези относно начина, по който децата от 7 до 14-годишна възраст пътуват, от една страна, в градския транспорт, а от друга – в междуселищния транспорт. Като обобщен извод съставът се е обединил относно липсата на констатация за дискриминационно нарушение в разглеждания случай.

Решение № 91/12.03.2025 г. има за предмет анализ на оплакване в жалба от К.З.Г., председател на Управителния съвет на Етажна собственост /ЕС/ на ул. „Г. М.“ № 81 в гр. С. 3., срещу разпоредбата на чл. 39, ал. 2, т. 3 и т.4 от Наредба 4/14.09.2004г. за условията и реда за присъединяване на потребителите и ползване на водоснабдителните и канализационни системи, издадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството /Наредбата/. Производството е възобновено въз основа на Решение №7659/17.12.2021 г. на Административен съд - София град /АССГ/, който е върнал преписката за ново произнасяне на КЗД.

В изпълнение на указанията по тълкуването и прилагането на закона, дадени в решението на ВАС, който макар и само бланкетно е изложил виждането си, съставът на Комисията е изтъкнал, че изясняването на признака „лично положение“ налага наличието на белег у съответната личност, позволяващ еднакво прилагане и отчитащ универсалния обхват на закона и абсолютната забрана за пряка дискриминация. Страни по преписката са конституирани: председателят на горесцитираната ЕС (етажна собственост) и министърът на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ).

В ново становище от председателя на етажната собственост, домоуправителят е подчертал, че оплакванията на ЕС са срещу разпоредбата на чл. 39, ал. 2, т. 3 и т.4 от Наредба №4/14.09.2004г. за условията и реда за присъединяване на потребителите и за ползване на водоснабдителните и канализационни системи, издадена от министъра на регионалното развитие и благоустройство. Отново е посочено, че ЕС е дала мандат на домоуправителя, К. Г., за подаване на първоначалната жалба в КЗД като представляващ ЕС, като това е отразено в протокола 29.03.2015 г. на Общото събрание на собствениците и ползвателите на сградата.

Съставът е разгледал оплакванията като сигнал, тъй като същите са срещу конкретни разпоредби на подзаконов нормативен акт, макар и в конкретика да са съпроводени с пример от конкретен жилищен блок с пет входа, от които в четири са монтирани общи водомери, в съпоставка със съседен блок, който е идентичен, но без монтирани общи водомери във входовете. Според отразеното, след монтирането на общия водомер в продължение на 3 години и към момента на депозиране на инициативния документ, се установявали непрекъснато разлики между данните, отчетени по общия водомер на входа и сумата от отчетените количества вода по индивидуалните водомери на домакинствата във входа. Казаното било важно, въпреки предприетите мерки под формата на смяна на водомери с цифрови, внезапни проверки от комисия за изразходвано количество вода, подмяна на общия водомер, спиране на достъпа на вода до общите помещения във входа и др. и без правдоподобно обяснение на „Вик“ С. 3., предвид рефлектирането на това обстоятелство в сметките на потребителите и разпределянето им пропорционално по индивидуалните водомери, при което неоснователно се натоварват с разход потребителите с по-голямо количество изразходвана вода.

В мотивите на решението си съставът е намерил, че съгласно чл. 32 Наредба № 4 от 14.09.2004 г., Вик услугите се заплащат въз основа на измерено количество изразходвана вода от водоснабдителната система на оператора, отчетено чрез монтираните водомери на всяко водопроводно отклонение. В сгради в режим на „етажна собственост“ с монтиран „общ водомер“, но без „индивидуални водомери“ изразходваното количество вода се разпределя съобразно броя на обитателите на жилищата (по арг ал. 3 на чл. 39 от Наредбата). За обекти с монтиран „общ водомер“ след отчитане на показанията по общия водомер

и индивидуалните водомери, на всеки потребител с индивидуален водомер се начислява количеството отчетено вода по индивидуалния му водомер, а на потребителите без индивидуални водомери се начислява потребление „на база“ /по реда на чл. 39, ал. 5 и 6, като разликата между показанията на общия водомер и сбора на показанията на индивидуалните водомери се разпределя и заплаща пропорционално съобразно данните за индивидуалното потребление на всеки потребител /ал.4/. За сгради в режим на „етажна собственост“, в които няма монтирани никакви водомери нито общ, нито индивидуални се начислява потребление „на база“, докато в тези, в които има монтирани само индивидуални водомери, изразходваното количество вода се отчита само по индивидуалните водомери на потребителите, а изразходваното количество вода от потребителите без монтирани индивидуални водомери – по реда на ал.5 и 6 от чл.39, ал.7.

Трети СПЗС изтъква, че Наредбата допуска изразходваното количество вода да се отчита, разпределя и съответно заплаща по различен начин от потребителите, според това дали имат монтиран общ водомер и индивидуални водомери в сградата, която обитават или – не, без да са „разписани“ единни изисквания за вида водомери, в това число и единно изискване за поставяне на индивидуален водомер, но този начин се прилага от всички доставчици на „ВИК“ услуги в страната. Ето защо, съставът отново е приел, че са налице данни за разлика в третирането на потребителите, вследствие прилагането на чл. 39 от Наредба № 4/14.09.2004 г. и по-конкретно ал. 2, т. 3, т. 4 и ал.4, т. 4 от същия, което с оглед дефиницията на чл. 4, ал.3 от ЗЗДискр., представлява форма на непряка дискриминация.

Относно признака „лично положение“ и с оглед указанията на съда, Трети СПЗС е съобразил, че от данните на инициативния документ, лицата потребители на ВИК услуга живеят в сграда етажна собственост, като същите са собственици, ползватели и обитатели на същата сграда. В случая тази услуга е свързана с достъпа до вода, който е свързан с правото на живот, а ежемесечното потребено количество вода, според състава, се явява и част от личното положение на всеки един собственик, наемател или обитател на Етажната собственост и потребител на услугата.

Съставът приема, че от страна на министъра на регионалното развитие, издател на Наредбата, не е обоснована каквато и да е обективна, легитимна цел за разписаните изисквания в чл. 39, ал. 2, т. 3 и ал. 4, т. 4 от Наредбата, както и че това е единственият възможен метод. Следователно, налице е форма на непряка дискриминация по см. на чл. 4, ал. 3 от ЗЗДискр., във връзка с което на министъра на регионалното развитие и благоустройството е дадена препоръка да предприеме всички необходими мерки за недопускане на дискриминация.

Решение № 148/22.04.2025 г. на КЗД онагледява възможно най-консенсусния изход в едно антидискриминационно производство – сключването на споразумение. Страни по преписката са: М. И. П. и К. Т. Д., които работят заедно в ОУ „В. Л.“, с. В., общ. Г. О., а оплакването на първото лице е за дискриминация и тормоз по признак „лично положение“. Трети СПЗС в случая решава, че е необходимо да конституира и самото основно училище, представлявано от директора, както и Регионално управление на образованието гр. В.Т., представлявано от началника на РУО.

Оплакванията за тормоз в жалбата са подкрепени с посочване на определени случаи: от 23.02.2024 г. в учебната стая, в която обикновено стои в свободните часове К. Т. Д., ответната страна влязла, без да почука, „размахала“ книгата за членски внос, като заявила *Имаш да плащаш!*“, при което К. Т. Д. ѝ отговорила: *„Да не мислиш, че си привилегирована. Ще ти изплатим обезщетение за неползван годишен отпуск за дните от месец януари.“*, „Мълчиш, а! Нали знаеш, че мястото ти не е тук и много скоро, ама много скоро ще го разбереш“, след което излязла от стаята.

Уточнено е, че в периода 08.02.2023 г. до 01.02.2024 г. жалбоподателката била назначена за временно изпълняващ длъжността директор на училището и същевременно е твърдяла, че получавала заплахи от Д., че ще я „съсипе“. Последната уронила авторитета ѝ, като говорила в селото колко лоша била, обвинявала я в невъзможни неща и настройвала служителите на учебното заведение срещу нея в продължение на 3 месеца, през което време била в болнични. При това положение, К. Д. била помолена от страна на РУО да подпише предварително подготвено заявление за освобождаване като „временно изпълняващ длъжността директор“, но след последния случай на вербална агресия от страна на Д. срещу нея, тя решила да защити името и авторитета си като учител и част от образователната система. Въпреки последното, жалбоподателката била освободена от временно изпълняващ длъжността „директор“ по причини, свързани с касиер - домакина Д. и подаваните постоянни жалби и сигнали от нея.

Макар и случаят да е бил отявлено конфликтен, добър сигнал с обществено послание е фактът, че по преписката е постъпило писмо от ОУ „В. Л.“, към което е приложено споразумение, подписано от страните по преписката, като ответните страни поднасят на жалбоподателя искрено извинение за създалата се ситуация и поемат ангажимент занапред да се въздържат от действия към него, които могат да се тълкуват като неравносечно третиране, а от своя страна жалбоподателят приема извиненията. Предвид съгласието, производството по преписката е прекратено.

Решения на Четвърти специализиран постоянен заседателен състав

В **Решение № 67 от 20.02.2025 г.** е разгледан признак „обществено положение“. С определение на Административен съд – София град се отменя Решение на КЗД и преписката се връща на Комисията за продължаване на процесуалните действия по жалбата при съобразяване с мотивите на определението. Ответни страни са председателят на Окръжен съд – Б. и председателят на Районен съд – П.

Жалбоподателят твърди, че съгласно списък, публикуван в ДВ, е бил вписан като експерт вещо-лице по компютърно-технически експертизи, а отделно и в списъка на вещи лица по съдебно-компютърни технически експертизи. Допълва, че в периода от 2004 г. до 2009 г. в Окръжен съд (ОС) – Б. и в Районен съд – П. не е бил назначаван за вещо лице за нито една компютърно-техническа експертиза. Твърди, че е дискриминиран спрямо останалите вещи лица, тъй като неназначаването му създавало предимство за тях.

В процесния случай е установено, че спрямо жалбоподателя В.С. не е извършена дискриминация на основата на защитения признак „обществено положение“, поради което съставът намира оплакванията му за неоснователни.

Съгласно чл. 396, ал. 1 от Закона за съдебната власт „Вещо лице се назначава от органа, който възлага експертизата, от съответния списък на специалисти, утвърдени за вещи лица. За преводач се назначава лице от съответния списък на специалистите, утвърдени за преводачи.“ Алинея втора от същата разпоредба установява хипотезата – изключение от общото правило, че „При необходимост за вещо лице или за преводач може да се назначи и специалист, който не е включен в съответния списък.“ Процесуалните закони съдържат положенията, когато съдът назначава вещо лице. Така в чл. 49 от АПК, чл. 144 от НПК и чл. 195 от ГПК е уредено общото правило, че експертиза се възлага, т.е. назначава се вещо лице, когато за изясняване предмета на делото са необходими специални знания из областта на науката, изкуството, техниката, занаятите и други, като според вида на производство съществуват съответните особености и специални правила. Установи се, че вещите лица се назначават от нарочни списъци, като за всеки съдебен район на окръжен и административен съд, се съставят списъци на специалистите, утвърдени за вещи лица – чл. 398 от ЗСВ. В определени случаи има ограничения, при които дадено вещо лице не може да бъде назначено по конкретно дело – когато същото е заинтересовано от изхода на производството или има с някоя от страните по делото отношения, които пораждат основателни съмнения в неговата безпристрастност – чл. 397 от ЗСВ. Следователно при упражняване на административната дейност по избор на вещо лице по конкретно дело единственото задължение на органа е да съобрази разпоредбата на чл. 397 от ЗСВ, като следи лицето да е безпристрастно при изготвянето на експертизата. Отвъд тази постановка органът притежава свободна преценка при избора на вещо лице.

Въз основа на анализа на нормативните разпоредби, установяващи правилата относно назначаването на вещи лица, съставът приема, че при всеки конкретен случай, когато има необходимост от експертиза за изясняване предмета на делото – съдът, в частност съдията-докладчик или председателят на съда, назначават от списъка с вещи лица конкретен експерт, с оглед спецификата на експертизата, научната област на същата, необходимите компетенции и знания на експерта. В този смисъл би било необосновано назначаването на вещи лица на случаен принцип, доколкото при всеки конкретен случай има специфики, които обосновават назначаването на конкретен специалист по вътрешно убеждение на съда. Т.е. следва, че при необходимост от експертиза в рамките на образуваните дела се избира експерт по преценка на същите при ползване на списъка на вписаните вещи лица. Както бе посочено по изключение може да бъде назначено и вещо лице, което не фигурира в съответния списък. Съобразно изложеното съставът споделя становището на председателя на ОС – Б., че преценката за възлагането и избора на конкретно вещо лице принадлежи изцяло на органа, който назначава вещото лице, съобразно необходимостта от конкретни знания, задачите и компетенциите, което изключва и коментираната вече възможност същото да се осъществява на случаен принцип. От анализа на разпоредбите се установи, че и никъде не е нормативно установено подобно изискване. Съставът отбелязва, че преценката кое конкретно лице да бъде назначено като вещо лице, което да изготви експертиза по конкретно дело, е административна дейност, която също е обусловена от предмета на експертизата и необходимостта от конкретни познания в дадена област. Когато в рамките на съдебната дейност съдът не е установил необходимостта от назначаване на вещо лице за извършване на компютърно-технически експертизи по конкретни дела, то е естествено следствие, че няма как да бъде назначен жалбоподателят по простата причина, че няма необходимост от неговите специфични познания. Такова е положението в процесния случай спрямо Районен съд – П., където в процесния период не са били назначавани съдебни компютърно-технически експертизи, респективно не са определяни вещи лица за изготвянето им.

В рамките на производството не бяха установени лица, които да са били по-благоприятно третирани от жалбоподателя. В този смисъл В.С. не е посочил други вещи лица, които да са били назначавани да извършват експертизи в същата област. Не се установиха и данни, които да обуславят извършването на нарушение на основата на „общественото положение“ на жалбоподателя. Поради това съставът счита, че по преписката не са представени каквито и да е доказателства от страна на жалбоподателя, че по отношение на него са извършени от ответните страни действия, които да съставляват нарушение на антидискриминационното

законодателство. В тази връзка следва да се отбележи, че субективните възприятия на жалбоподателя, че е бил по-неблагоприятно третиран не са достатъчни за обосноваване на извод за наличие на дискриминация, като следва да бъдат представени факти, подкрепящи твърдението, каквито не са представени в рамките на производството от страна на жалбоподателя.

Въз основа на гореизложеното настоящият състав стигна до аргументираното заключение, че ответните страни – председателят на Окръжен съд – Б. и председателят на Районен съд – П. не са извършили дискриминация спрямо жалбоподателя В.С. на основата на защитения признак „обществено положение“, поради което жалбата се явява неоснователна и недоказана и е оставена без уважение.

В **Решение № 162 от 07.05.2025 г.** също е разгледан признак „обществено положение“. Производството е възобновено въз основа на влязло в сила решение на АССГ, с което се отменя Решение на КЗД. Съгласно влезлия в сила съдебен акт, преписката се връща на КЗД за ново произнасяне по жалба, подадена от М.Ц., за дискриминация на определени разпоредби от ПЗР на ЗИДЗСПЗЗ. Съдът постановява, че следва да бъде конституирано като надлежен ответник Народното събрание. Като жалбоподател е конституиран М.Ц., а като ответни страни кметът на община С., министъра на земеделието, храните и горите и Народното събрание.

В подадената жалба М.Ц. сочи, че в края на 2015 г. било прието изменение на ЗСПЗЗ от държавния и общински поземлен фонд, според което, за да продължиш да участваш в горепосочените схеми за подпомагане с финансови средства от ЕС, следва всички земеделски производители, които не притежават животни, да приведат договорите си в съответствие с изискванията на новия чл. 37и, а именно – да разполагат към 01.02.2016 г. със съответстващия на наетата площ, брой собствени животни т.е. да станат животновъди/, като в противен случай договорите, сключени с общините /респ. с държавата/ ще бъдат прекратени. Това се и случило – въпреки вписания в съда договор за петгодишно ползване на съответните пасища и същият едностранно бил прекратен.

Почистването на пасища и мери от нежелана растителност се извършва, за да могат домашни и дивни животни да пашуват в съответните площи свободно и без пречки. Твърди се, че това не е никакъв повод да бъде приета посочената поправка в чл.37 и от ЗСПЗЗ, ограничавайки всички земеделски производители, с изключение на животновъдите, да се възползват от посочените програми за подпомагане на площ. В ал. 14 на чл. 37и е записано: 14) (Нова -ДВ, бр. 14 от 2015 г.) *„Останалите след провеждане на търга по ал. 13 свободни пасища, мери и ливади се отдават чрез търг на собственици на пасищни селскостопански животни и на лица, които поемат задължение да ги поддържат в добро земеделско и екологично състояние, по ред, определен в правилника за прилагане на закона. Договорите се сключват за една стопанска година.“*

Сочи, че това като условие означава само едно, а именно, че неживотновъди не могат да участват в програмите на ЕС по агроекологични плащания, поради причината, че за тях се изисква петгодишен ангажимент за едни и същи площи, което с едногодишни договори е невъзможно да бъде осъществено.

От разпоредбата на чл. 515, ал. 1 от ПЗР на ЗИДЗСПЗЗ се установи, че посочените изменения следва да се прилагат и към договорите за наем на пасища, мери и ливади от общинския поземлен фонд, сключени преди 24 февруари 2015 г., като ползвателите на пасища, мери и ливади са длъжни в срок до 1 февруари 2016 г. да приведат договорите в съответствие с изискванията на чл. 37и, ал. 1 и ал. 4 от ЗСПЗЗ (редакция от ДВ бр. 1/2015 г.), а именно: ал. 1 – пасищата, мерите и ливадите от държавния и общинския поземлен фонд се отдават под наем или аренда по реда на чл. 24а, ал. 2 на собственици или ползватели на животновъдни обекти с пасищни селскостопански животни, регистрирани в Интегрираната информационна система на БАБХ, съобразно броя и вида на регистрираните животни, по цена, определена по пазарен механизъм; ал. 4 – пасищата, мерите и ливадите се разпределят между правоимащите, които имат регистрирани животновъдни обекти в съответното землище, съобразно броя и вида на регистрираните пасищни селскостопански животни, в зависимост от притежаваните или ползвани на правно основание пасища, мери и ливади, но не повече от 10 дка за животинска единица в имоти от първа до седма категория и до 20 дка за 1 животинска единица в имоти от осма до десета категория. Следователно по отношение на заварените към влизането в сила на законовите изменения правоотношения, произтичащи от сключени договори, към момента на сключването, на които за ползвателите не е съществувало задължение да отглеждат пасищни животни, е предвиден почти едногодишен срок същите да бъдат приведени в съответствие с новите изисквания относно броя на отглежданите животни. В случая законодателят се е ръководил от предназначението на пасищата, мерите, ливадите на общините като земеделски земи, предназначени за ползване за паша на селскостопански животни и е определил кръга на правоимащите лица, на които същите да се предоставят приоритетно под наем или аренда без търг.

На следващо място, като е въвел изрични промени в реда, начина и по отношение на субектите за ползване под наем или аренда на пасища мери от ОПФ, е предвидена законова възможност и срок до 01.02.2016 г. ползвателите, сключили договори за наем или аренда на пасища мери и ливади от държавния и ОПФ (Общ пасищен фонд) преди 24.02.2015 г., да приведат договорите в съответствие с изискванията на чл.37и, ал. 1 и 4 от ЗСПЗЗ и именно тези изисквания са относими към всички земеделски стопани и спрямо тези, чиято селскостопанска дейност е свързана с отглеждане на животни и спрямо другите, дейността на които не е свързана с отглеждане на животни. Нещо повече, пасищата и мерите от ОПФ са публична собственост на общината и националният законодател суверенно може да регламентира начина

на разпореждане и управление на публична собственост, в т.ч. и под формата на отдаване под наем или аренда, осъществяващи националната политика в областта на селското стопанство. Съгласно Регламент ЕС 1307/2013 г. на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. за установяване на правила за директни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент №637/2008 г. на Съвета, Регламент /ЕО/ №73/2009 г. на Съвета (консолидирана версия), е дадената свобода на държавите членки да определят минималните дейности, които да се извършват върху постоянни затревени площи от земеделски стопани, както и да предоставят на земеделските стопани земеделска земя – публична собственост под аренда или наем. По този начин на държавите-членки е засвидетелствана компетентност в нормотворчески аспект, за да намерят възможно най-доброто разрешение за постигане на предвидената легитимна цел. Посоченото не противоречи на чл.39 от ДФЕС, дефиниращ целите на общата селскостопанска политика, която да увеличава селскостопанската производителност чрез подкрепа на техническия прогрес и оптимално използване на производствените фактори, по-специално работната сила – и държи сметка за обществените отношения от регионален и от местен характер, които имат значение при конкретното изработване на правилата.

В конкретния случай, Народното събрание, като орган с монопол върху законодателния процес, е осъществил предвидената си в КРБ функция, като за целта са били проведени необходимите компоненти за постигането на коментираната легитимна цел – в т.ч. обществено обсъждане, дебати, приемане на становища от заинтересованите страни и граждански организации. Според заседавателния състав на КЗД, с приемането на §15, ал.1 от ПЗР на ЗИДЗСПЗЗ е предоставена възможност на заварените ползватели в срок до 01.02.2016 г. да приведат договорите си в съответствие с изискванията на чл. 37и от ЗСПЗЗ, като последните важат за всички земеделски стопани – както за тези, чиято дейност е свързана с отглеждане на животни, така и за останалите земеделски производители. Тук е уместно да бъде посочено, че регистрираните земеделски стопани са субекти, чиито дела предполагат специални знания и професионална организация на работа, което допълнително завишава очакването, че при наличие на намерение тази категория лица ще приведат правоотношенията си в съответствие със законодателството в определения за това срок.

Засадаващият състав е взел предвид Решение от 27.03.2018 г. на Конституционния съд (КС) по конституционно дело от 2017 г., с което е отхвърлено искането на Висшия адвокатски съвет за установяване на противоконституционност на разпоредбите на §15 от ПЗР на ЗИДЗСПЗЗ (ДВ, бр. 61 от 2015 г.); чл. 37и, с изключение на ал. 1, поел. изр., ал. 2, 3 и 4, поел. юр., ал. 5 и 15; чл. 37м и чл. 42 от ЗСПЗЗ. Съдът изрично посочва, че съгласно чл. 21, ал. 1 от Конституцията на Република България, „земята е основно национално богатство, което се ползва от особената закрила на държавата и обществото“. По силата на чл. 22, ал. 3 от Конституцията, режимът на земята се определя със закон, като изрично в решението се посочва, че подобна логика е напълно относима и за пасищата и ливадите, чието предназначение като основно национално богатство е да служат за отглеждане на животни. Държавата е в правото си да провежда политика, която да осигури пасища, мери и ливади, които да бъдат отдавани под наем или аренда преимуществено на такива лица, които ще ги ползват по тяхното основно предназначение. Съдът посочва също така, че Народното събрание като единствен титуляр на законодателната власт, чрез приеманите от него актове, определя насоките на държавната политика в различните сфери на обществения живот. С цитираното решение КС е приел, че § 15 от ПЗР на ЗИДЗСПЗЗ урежда хипотезата на приложение, на новия закон към заварено правоотношение и е израз на правото на държавата да преурежда със закон статута на отделни категории земи като израз на държавната политика в областта на животновъдството. Произнасяйки се по този начин, КС всъщност е преценил, че атакуваната пред КЗД законова разпоредба не е в нарушение на чл. 6, ал. 2 от КРБ и е конституционносъобразна. В този ред на мисли Четвърти СПЗС подчертава, че разпоредбата на чл. 4, ал. от ЗЗДискр., всъщност е прототип на принципа на равенство пред закона, но в нормативен план, доколкото ЗЗДискр. е източник от по-нисш характер спрямо Основния закон. В смислов аспект обаче, съответното тълкуване на двете норми води до еднозначен извод, че при констатирана съгласуваност с чл. 6 от КРБ, то неуместно е изследването на въпроса през призмата на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. да приключи с друг извод.

Във връзка с оплакването на жалбоподателя относно възможността за получаване на субсидии, съставът отбелязва, че придобиването на правото на ползване на земеделски земи и правото на получаване на средства по програмите и мерките за подпомагане на земеделските стопани са различни процедури, като за втората процедура е налице подробна регламентация, както в разпоредбите на националното законодателство – Закона за подпомагане на земеделските производители и подзаконовите актове за прилагането му, така и нормите на общностното право, касаещи прилагането на Общата селскостопанска политика, а условията и редът за придобиване правото за ползване на земеделски земи е регламентиран от норми на вътрешното право и включва не само земи от общинския и държавния поземлен фонд, но и земеделски земи, собственост на физически и юридически лица. Регламентите дефинират също условията, при които се извършват заплащания на земеделски стопани, извършващи различна стопанска дейност. Видно е, че в чл.9 от Регламент 1307/2013 г. относно „активен земеделски стопанин“ е предвидено, че не се отпускат директни плащания на физически или юридически лица, чиито земеделски площи са основни площи, естествено подържани в състояние, подходящо за паша или обработване и които не извършват върху тези площи минималните дейности, определени от държавите-членки в съответствие с член 4,

параграф 2, буква б.

Съставът е счел, че разпоредбата на §15, ал. 1 от ПЗР на ЗИДЗСПЗЗ преследва законова цел и не надхвърля необходимото, и не съставлява нарушение на ЗЗДискр. по признак „обществено положение“ спрямо земеделските стопани, които не отглеждат животни при наемане на „пасища мери или ливади“ от държавния и общински поземлен фонд.

Решения на Пети специализиран постоянен заседателен състав

Пети специализиран постоянен заседателен състав на КЗД в рамките на своята дейност разглежда жалби и сигнали за дискриминация по защитените признаци „увреждане“, „възраст“, „семеино положение“ и „сексуална ориентация“. През отчетния период съставът е разгледал най-често случаи с изложени оплаквания за дискриминация на основата на защитения, съгласно чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. признак „увреждане“.

В Решение № 147/22.04.2025 г. Пети СПЗС е разгледал случай по подадена жалба от А. Д. Б. – родител и законен представител на А. А. Б., с изложени оплаквания за извършена дискриминация по признак „увреждане“ срещу директора на 7 СУ „С. С.“ – М. Н. Производството е проведено при участието на заинтересована страна – министъра на образованието и науката.

По същество А. Д. сочи, че е било осъществено дискриминационно отношение срещу сина му, който е дете със специални образователни потребности – с диагноза „Детски аутизъм“. Съгласно последното ЕР (Експертно решение) е със 100% степен на увреждане с необходимост от чужда помощ. Синът му е невербален, не може да се обслужва сам, няма обратна връзка от него относно нуждите му. А.Д. пояснява, че в училището е записан чисто фиктивно, тъй като действащата нормативна уредба го задължава да посещава учебно заведение, но училището не разполагало със съответните специалисти, както и нужната среда за работа с деца със специални образователни потребности (СОП).

Разяснява, че проблемите с училищните власти започнали още в 1-ви клас. Детето е с увреждане от малко и му е поставена диагноза още преди започване на училище. Поради тази причина и постъпването му в първи клас било отложено с една година. А. Д. сочи, че от поставянето на диагнозата с детето са работили различни специалисти и е било подложено на различни терапии с цел неговото социализиране, интегриране и подобряване на психофизичните му показатели, но за съжаление този тип специалисти не са били осигурени на семейството нито в детската градина, нито след постъпването му в училище.

При постъпването на сина му в първи клас на родителите е било съобщено, че в училището има много деца с увреждания и ресурсният учител, който им е отпуснат, е един. За всяко дете са се полагали по план, по два учебни часа за седмица, което жалбоподателят счита, че е крайно недостатъчно за тези деца. Отбелязва, че от началото на учебната 2023/2024 година 7. СУ „С. С.“ не разполагало с ресурсен учител. Соци, че логопедът и психологът в училището твърдели, че тяхната работа е безсмислена, защото детето му не говори. Уточнява, че постъпването на сина му в първи клас е съвпаднало с пандемията от Covid-19 и обучението се пренесло почти от самото начало в онлайн среда, което е неприложимо за деца от спектъра. Единственото позитивно нещо в цялата обстановка било, че не се е налагало да бъдат представяни извинителни бележки. Образованието протичало чисто фиктивно и за максимум 5-10 минути на седмица. По сходен начин са протекли учебните години през 2-ри и 3-ти клас. В началото на 4-ти клас от училището са започнали да настояват да бъдат представяни извинителни бележки за отсъствията на детето.

Жалбоподателят изтъква, че по обясними причини синът му не могъл да посещава часовете. Отбелязва, че в подкрепа на това обстоятелство официално в училището са депозирани заверени копия на документи, издадени от компетентни органи, които са извършили обследване на детето и са дали заключение, че присъствието му в училище, което не разполага със съответните специалисти и материална база, не само не помага, но и влошава здравословното му и психическо състояние.

Д.К. е провел кореспонденция с МОН, от където е получил отговор, че за деца със СОП се допуска включително и обучение в домашна среда, като е предоставил кореспонденцията на ръководството на училището. Соци, че отговорът им бил, че те нямали възможност да извършват такова обучение. А. Б. счита, че ръководството отказало да вникне в проблема, като ги интересувало само да бъдат представени извинителни бележки.

Получил отговор от училището, че детето трябва да посещава занятията като единият от родителите следва да присъства в клас, *„за да го озакптява“*, за да не се пречи на останалите деца. Съпругата му следвало да напусне работа, за да присъства в час, като по този начин семейният бюджет оставал единствено на неговата заплата за общо четирима души. Соци, че със съпругата му били хулени защо, след като знаят състоянието на детето, то е записано в СУ, а не в „Център за специална образователна подкрепа“ (ЦСОП). В директни срещи им било заявявано: *„Като знаете, че детето има такъв проблем защо въобще го записяхте в това училище“*, *„Вие си гледате само от Ваша гледна точка, но проблемите са за нас.“* Соци, че предвид контактите му с родители на други деца с увреждания, това не е изключение, а практика не само в това училище, но и в почти всички останали.

Счита, че е практика да се оказва натиск върху децата със СОП или техните родители с цел да се преминава от една форма на обучение в друга форма на обучение, да се *„доказва“*, че мястото на детето със СОП не е в клас, а вкъщи или в специализирани центрове (в които обаче от години няма места), където

то ще е изолирано от обществото. Сочи, че по този начин всички проблеми, които са имали отговорните институции за тези деца, се „замитат под килима“, респективно обществото остава с впечатление, че няма никакви проблеми. Счита, че практиката показва, че дори родителите на деца със СОП да угодят на „препоръките и указанията“ на училищните власти, като напуснат работа и присъстват в час, следващата стъпка е да бъдат настройвани децата от съответния клас и техните родители против детето със СОП, с цел то да бъде преместено в друга учебна форма, клас, учебно заведение и т.н.

В становището си ответната страна – директора на 7. СУ „С. С.“ – М. Н. счита жалбата за неоснователна. М. Н. сочи, че не е съгласна с обидните квалификации относно работата на Екипа за подкрепа на личностното развитие – ЕПЛР, както и с неверните факти относно условията за работа с учениците със СОП в училището. Соци, че съгласно нормативната уредба от постъпването на ученика в училището, със заповед на директора всяка година е определян Екип за подкрепа на личностното развитие (ЕПЛР) и в него винаги са присъствали и работили – логопед, ресурсен учител и психолог, а в качеството на председател е определян класният ръководител/началният учител на ученика през целия курс на обучението му. Пояснява, че в началото на месец октомври на учебната 2023/2024 г. ресурсният учител е напуснал по собствено желание, но след обявено събеседване в края на месец ноември същата година е бил назначен нов ресурсен учител, т.е. училището винаги е осигурявало пълния състав от специалисти за работа с ученици със СОП.

Сочи, че до момента не са постъпвали жалби или сигнали по отношение работата на ЕПЛР на А. Б. от страна на родителите. Редовно са се провеждали срещи на ЕПЛР с родителите на А., на които се е обсъждал Планът за подкрепа, като са се търсили възможните ресурси за по-полезна и по-ефективна допълнителна подкрепа в рамките на възможностите на ученика и на училището, като всяко едно действие на Екипа е било съгласувано с родителите. Допълва, че още през първата година на обучение, поради констатиран тежък когнитивен дефицит, както и неизграден говор, социална и емоционална незрялост, на А., по предложение на ЕПЛР и съгласието на родителите му – е преминал на индивидуална форма на подготовка. В края на учебната 2022/2023 г., при отчитане изпълнението на плана за подкрепа, ЕПЛР е направил ново обследване, като с оглед на констатациите е заключено, че здравословното състояние на ученика не позволява включване в структурирани занимания в училище, като след съгласуване с родителите е предложено А. Б. да бъде насочен към специализирана подкрепа и да продължи обучението си в Център за специализирана подкрепа.

На поредна среща на ЕПЛР с майката на ученика – родителят е споделил, че индивидуалната форма не е подходяща за сина ѝ, коствала на родителите неимоверни усилия, както финансови относно осигуряването на личен асистент, така и разход на време и усърдие, с оглед на служебните им ангажименти. Предвид препоръката и след подадено заявление от родител – А. е преминал в самостоятелна форма на обучение до осигуряването му, на място в Център за специализирана подкрепа.

На последно място ответната страна сочи, че мнението на специалистите от ЕПЛР е, че на деца/ученици с тежки увреждания, с решения на ТЕЛК за 100% инвалидност и задължителен личен асистент – в училище не е възможно да се окаже необходимата и очакваната от родителите подкрепа, което определено води до неудовлетворение и разочарование и при специалистите, и при родителите, и се създават нежелани конфликтни ситуации.

В рамките на производството е изявена воля от жалбоподателя за сключването на споразумение по реда на чл. 62 от ЗЗДискр., тъй като е получил уведомление от директора на училището, видно от което молбата му е била удовлетворена и синът му А. Б. на основание Заповед № РД ***/07.11.2024 г. следвало да премине в самостоятелна форма на обучение.

Пети СПЗС е установил, че твърденията на А. Б., че училището не разполага с необходимия ЕПЛР, както и с ресурсен учител не отговарят на истината, както и твърденията, че деца с увреждания не са желани в редиците на училището. Съставът е установил, че Екип за подкрепа и личностно развитие от 7 СУ „С. С.“ е работил с А. А. Б., периодично е обследвал ученика и е съгласувал с родителите възможните мерки за предприемане по посока бъдещото развитие на детето. По заповед на директора всяка година е определян ЕПЛР и в него винаги са присъствали – логопед, ресурсен учител и психолог. Пети СПЗС е установил, че в действителност през м. октомври на учебната 2023-2024 г. ресурсният учител е напуснал училището, като своевременно обаче е бил назначен нов. По данни на Министерството на образованието съставът е установил, че 7 СУ „С. С.“ е единственото на територията на район „С.“, което предлага пълния състав на ЕПЛР на ученици със СОП, като работата на училищния екип е с висока оценка. Съставът е отбелязал и становището на А. Б., че претенцията му е била удовлетворена и синът му е преминал в самостоятелна форма на обучение, като е посочено, че не се установява директорът целенасочено да е отказвала подобно искане въз основа на факта, че ученикът е с увреждане, като с това да е целяла да го постави в по-неблагоприятно положение в сравнение с другите ученици. С оглед на събраните по преписката доказателства, Пети СПЗС е установил, че директорът е предприел всички мерки съгласно нормативната уредба, за да окаже необходимото съдействие на А. Б. и родителите му. Съставът е заключил, че не е осъществена пряка дискриминация спрямо ученика А. А. Б. на основата на защитения по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. признак „увреждане“, поради което жалбата е оставена без уважение като неоснователна и недоказана.

Друг пример за случай, разгледан от Пети СПЗС през отчетния период, е **Решение № 43/03.02.2025 г.** Производството е инициирано по жалба на Л. Х. З. за осъществена дискриминация по признак „увреждане“

по отношение на малолетния ѝ син З. З., както и по сигнал от Фондация „Щ. за ж.“, представлявана от Л. З. В инициативния документ са изложени твърдения за по-неблагоприятно третиране, чрез изграждане и поддържане на недостъпна архитектурна среда за хора с увреждания, по смисъла на §1, т. 7 и т. 8 от ДР на ЗЗДискр., във вр. с чл. 5 от ЗЗДискр. и във вр. с чл. 37 от ЗЗДискр., от страна на „С. С. Б.“ ЕООД, представлявано от Я. Б. и Г. Р.

По същество Л. З. сочи, че е налице недостъпна архитектурна среда за лица, придвижващи се в инвалидни колички в кинозалоните на „С. С. Б.“ ЕООД и по-конкретно в МОЛ Г. – гр. Б. Конкретизира, че до самите кинозалони има достъпна среда, но предвидените места за хора с инвалидни колички са само на първия ред. Отбелязва, че гледайки филма, главата на същите трябва да е много наведена назад, което причинява допълнителни болки и дискомфорт. Пояснява, че синът ѝ З. З. вследствие на това е с нарушени права, тъй като същият е дете с увреждане и се придвижва с помощта на инвалидна количка и придружител. Допълва, че на първия ред действително има и места за придружителите на хората в инвалидна количка, но предвид денивелацията на залата – условията за гледане на филм са неприятни, което съответно прави услугата некачествена и невъзможна за насладение. Отново пояснява, че достъпна среда е налице до самите салони, като твърденията ѝ засягат само условията за гледане на филм – само на първия ред и без възможност лице на инвалидна количка да си избере място на по-горен ред, което затруднява самото гледане и намалява качеството на услугата. Конкретизира, че лицата с увреждания не желаят безплатни билети, а добро предоставяне на услугата и условията на гледаемост. Във връзка с процесния случай – кинозалон № 8, сочи, че същият е един от тези с най-малка денивелация, като оплакванията ѝ включват всички кинозали на дружеството.

В становището си ответната страна „С. С. Б.“ ЕООД, сочи, че дружеството оперира в МОЛ Г. – гр. Б. въз основа на сключен договор за наем с „Г. Б.“ АД. До момента не е отправяло искания за реконструкция на кинозалоните си, тъй като от дружеството приемат, че е налице достъпна архитектурна среда до и в тях, което от своя страна не е оспорено и от жалбоподателката. Ответната страна е конкретизирала, че са били проведени консултации със специалисти от различни области – проектантите, инженери, юристи, специалисти по пожарна безопасност, като на база техните становища е направено заключение, че няма решение, което да удовлетворява исканията на З. и същевременно да отговаря на закона и да е безопасно. Това е така, доколкото изискванията за безопасност и планове за евакуация предвиждат местата за лица с увреждания да се намират най-близо до входа/изхода на салоните, което изискване е спазено. Дружеството е представило и статистика за броя на закупените билети за ред 1 за всички кинозалони на дружеството, оперирани в МОЛ Г. – гр. Б., като е изтъкнато, че ясно се вижда броят на закупените билети, от които е приспаднал този на лицата с инвалидни колички, тъй като тяхната стойност е нулева. Счита се, че жалбата не отговаря на фактическата обстановка и твърденията в нея са неоснователни, като същите се оборват от приложените доказателства. Заявено е, че дружеството не е осъществило дискриминация по признак „увреждане“, като местата за хора с увреждания в инвалидна количка отговарят напълно на всички изисквания на закона, включително и на изискванията за техния брой, размери и местоположение. Цитиран е чл. 69 от Наредба № РД-02-20-2 от 26.01.2021 г. във връзка с изискванията за достъпна среда, където чл. 69 онагледява изискванията на закона за достъпен маршрут и непосредствена близост до достъпния вход и изход. От същото се вижда, че местата за лица с увреждания в инвалидна количка са разположени точно до съществуващия вход/изход и между тях, и входа/изхода няма разположени други места. По аналогичен начин и „С. С. Б.“ ЕООД е разположило местата за хора с увреждания, като така е спазило всички законови изисквания. Пояснено е, че местата не са в края на реда, а по средата му, за да се осигури възможно най-благоприятен за лицата с увреждания зрителен ъгъл към екрана. За сравнение е посочено, че в кинозалон на дружеството в гр. С същите места са разположени на последен ред – отново в непосредствена близост до входа/изхода, което свидетелства, че ответната страна при преценката си къде да разположи местата за зрители в инвалидна количка се ръководи от изискванията на закона, а не от някакви субективни предпочитания. В заключение е посочено, че дружеството спазва правилата за равенство в третирането, за което свидетелства и фактът, че на първия ред освен местата за лица с увреждания, са разположени и места за зрители без увреждания.

Пети СПЗС е установил, че „С. С. Б.“ ЕООД е спазило изискванията на закона, които определят, че местата за хора в инвалидни колички следва да са разположени в непосредствена близост до входа/изхода на залата, т.е. на съответния най-близък ред. Установено е, че съгласно чл. 69, ал. 1, т. 2 от Наредбата – местата за зрители в инвалидни колички следва да са с размери 90 на 140 см, свързани с достъпен маршрут и подходящо разположени, в т.ч. в непосредствена близост до достъпния вход или изход. Съставът е приел, че в Наредбата не е изрично посочено, че местата за лица в инвалидни колички задължително трябва да са разположени на първия ред в кинозалоните, като е упоменато единствено същите да са в съответствие с посоченото предписание. Въз основа на събраните доказателства съставът е установил, че в други кинозалони на дружеството местата за хора в инвалидни колички са разположени на други редове, като същото отново е в зависимост с разположението на най-близкия вход/изход. Така съставът е приел за безспорен факт, че ответното дружество е съобразило всички законови изисквания относно разположението на тези места. Пети СПЗС е взел предвид и обстоятелството, че първият ред на кинозалоните съдържа освен места за лица с увреждания и такива, които се посещават от лица без инвалидни колички,

като видно от статистиката същото не представлява случайно събитие, а закономерност през годините. Въз основа на това, доколкото в процесния случай се касае до твърдения, че лицата в инвалидни колички и в частност малолетният З. З. при предоставянето на услугата от дружеството е по-неблагоприятно третиран спрямо лицата, които съответно не се придвижват с инвалидни колички, съставът е счел, че не може да се направи обосновано предположение, че е налице неравно третиране на едната група посетители спрямо другата. Същевременно съставът е приел доводите на „С. С. Б.“ ЕООД, като е отчел, че в действителност с оглед на по-добрите условия и удобства за посетителите в инвалидни колички – техните места в кинозалоните са разположени не в края, а по средата на реда. Съставът е приел, че с оглед на архитектурните особености на сградите в по-честите случаи местата за лица с инвалидни колички са разположени на първия ред, като същото не съставлява дискриминация, а е в пряка корелация с нормативните изисквания за пожарна и аварийна безопасност и осигуряването на тези лица, на предимство в случай на евакуация, доколкото същите лица са със специфични нужди и тяхната безопасност се явява приоритет на доставчиците на услуги. Така Пети СПЗС на КЗД съгласно чл. 9 от ЗЗДискр. е приел за доказано от „С. С. Б.“ ЕООД, че чрез разположението на местата за хора с инвалидни колички на първите редове в кинозалоните си – дружеството е изпълнило всички законови изисквания, като е изградило и поддържа достъпна архитектурна среда за хора с инвалидни колички до процесните обекти – кинозалоните си в МОЛ Г. – Б., като дружеството не е извършило дискриминация по защитения признак „увреждане“ спрямо З. З. Въз основа на това съставът е оставил подадения до КЗД инициативен документ без уважение като неоснователен и недоказан.

Хората с увреждания се нуждаят от по-специална социална подкрепа и интеграцията им е немислима без осигуряването на архитектурна достъпност до всички сгради за обществено ползване, за да могат да използват свободно услугите им, както всички останали граждани без увреждания. В този смисъл архитектурната достъпност е съществен елемент от превантивната дейност на Комисията за защита от дискриминация. Поради това при всеки случай, когато лице с увреждане сигнализира КЗД с оплаквания за наличието на архитектурна среда недостъпна за хора с увреждания, то следва да се изследват всички факти и обстоятелства по случая и да се предприемат такива мерки, които биха довели до преустановяване на нарушението и своевременно осигуряване на достъпност на лицето.

Така в **Решение № 151/25.04.2025 г.** Пети СПЗС е разгледал жалба на В. Н. К. с изложени оплаквания за дискриминация по признак „увреждане“, чрез изграждането и поддържането на архитектурна среда, недостъпна за хора с увреждания. Жалбата е подадена срещу „Ф. П. М.“ ЕООД и срещу управителя на офис на дружеството в гр. С. – Д. В. К.

В. К. сочи, че е лице с увреждане от детството си, като има заболяване на скелетната система и трудно може да се движи с помощта на две патерици. Жалбоподателят твърди, че почти два месеца е под домашен арест, без възможност свободно да влиза в обществената зона и без достъп до личен транспорт от оградената земя, където се намира къщата му, а именно през порта със заключена електронна брава в близост до вила ** в местност С. М. гр. С., където живее. Пояснява, че живее на този адрес отдавна, като е собственик на жилище и към момента е лишен от законно, безопасно и физически достъпно преминаване. Уточнява, че имотът му се намира върху поземлен имот, управляван от „Ф. П. М.“ ЕООД, като от 26 октомври 2023 г. администрацията на Управляващото дружество е блокирала достъпа му до жилището, както и на членовете на семейството му, като е ограничен достъпът му до всички налични входи с електронни брави към поземления имот. Повод за този произвол бил спор за размера на заплащаната от семейството му такса, тъй като имали основателни претенции във връзка с качеството и обема на предоставяните услуги и във връзка с несъответствия на договора за поддръжка по Закона на етажната собственост. В жалбата е посочено, че управителят Д. В. се е подиграл с него в личен разговор, като му е казал, че няма да бъде отнесен спорът в съда, а имало и други „методи“ да направи живота им черен и никой нямамо да им помогне. Така дружеството е оставило за достъп на жалбоподателя отворен един вход към оградената зона на местност С. М. (цялата площ общо 130 000 кв.м), който вход се е намирал на повече от километър от тяхната къща, на съвсем различен парцел, който няма нищо общо с тяхната къща. Уточнено е, че районът на С. М. е хълмист, на територията на местността не се допускат лични превозни средства, а жалбоподателят няма физическата възможност да изминава такива разстояния пеша. Същевременно е налице изход близо до къщата, но той е блокиран за В. К. и членовете на семейството му, а е достъпен за всички останали жители на местността. Така за два месеца В. К. успял да напусне оградената зона на С. М. само три пъти, като всички били свързани с посещения при лекари, а това му е струвало унижение и физически изпитания, за което е сигнализирал и дружеството. В допълнение към жалбата си В. К. пояснява, че се чувства дискриминиран спрямо останалите жители на затворения комплекс в местността С. М. – гр. С., като моли КЗД да установи нарушението и постанови решение, с което да му бъде възстановен достъпът до къщата му.

В постъпило писмено становище от „Ф. П. М.“ ЕООД се сочи, че жалбата на В. К. е изцяло неоснователна. Уточнено е, че комплексът се състои от 82 броя 3+4 етажни самостоятелни жилищни вилни сгради с разнообразни апартаменти и общо над 140 бр. жилищни входи, с около 1500 бр. въведени в експлоатация жилищни единици (апартаменти и ателиета). Повече от 70 % от площта на „С. М.“ от над 110 000 кв.м са посветени на градините, парковете алеи, местата за паркиране и развлечения, поради което в селището не се допускат автомобили, а вътрешният транспорт се осъществява чрез електрически колички и мини-автобуси. Отбелязва се, че комплекс „С. М.“ е придобил характеристиките на самостоятелно населено

място със своята идентичност и собствен живот, респективно селищна администрация. В становището се подчертава, че за управлението и поддръжката на целия комплекс е избрана менажираща компания, а именно „Ф. П. М.“ ЕООД, като ангажиментите ѝ включват функции и задължения по управление и поддръжка на всички сгради, обслужващите обекти на територията на комплекса, земята и цялата прилежаща инфраструктура, който мениджмънт се осъществява посредством договори за поддръжка с всеки един от собствениците на самостоятелни обекти от комплекса.

Във връзка със случая на В. К. се сочи, че с него е сключен подобен договор за поддръжка и управление на собствения му недвижим имот – апартамент № ***, находящ се във вила № **, който договор по своето правно действие е облигационен, а не такъв по Закона за управление на етажната собственост. В изпълнение на този Договор, считано от 2012 г. до края на 2021 г., са били заплащани доброволно и в пълен размер такси за поддръжка. Ответната страна твърди също, че съгласно одобрения и приет от всички собственици Правилник за вътрешния ред, целият комплекс е ограден от метална ограда, денонощно се охранява посредством видеонаблюдение и физическа охрана, като контролът на достъп се осигурява посредством входно-пропускателни пунктове и самостоятелна система с технически носител – карта или чип. За да може даден собственик да влиза в комплекса през всеки един от неговите входи с пропускателен режим по периметъра на комплекса, е необходимо да разполага с магнитна карта/чип, която материализира изпълнението на задължението му по договора за поддръжка – да заплаща в срок дължимата от него годишна такса за управление и поддръжка, посредством която се осигурява контролът на достъп. Вследствие на неизпълнение на Договора са предприети действия, като се сочи, че дружеството има напълно законно право да откаже изпълнение на техните задължения по Договора до момента на изпълнение на насрещното задължение, а именно заплащане на цялата дължима такса за поддръжка. Посочват, че Д. К. е упражнил правото на възражение по Договора чак в края на м. октомври 2023 г., при положение че забавата за плащане продължила повече от 18 месеца, като това било в стремеж да се разреши възникналият спор с жалбоподателя по доброволен път. Подчертано е, че управителят Д. К. е упражнил правото си на възражение по Договора, вследствие на което са деактивирани всички издадени магнитни карти/чипове за апартамент № ***, като по този начин абсолютно не е ограничавал правото им на собственост, нито е възпрепятствал правото им на преминаване за достъп до имота. Тези мерки е предприемал винаги, когато даден собственик, независимо от неговия пол, раса, народност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход, религия или вяра, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние и т.н., не изпълнява своето основно насрещно задължение по Договора, а именно да заплаща договорения размер на годишната такса за поддръжка, като в случая В. К. не прави изключение.

Уточнено е, че основният вход за достъп до всички сгради в комплекс „С. М.“ е именно достъпният за жалбоподателя централен входно-пропускателен пункт, на който винаги е имало физическа охрана. Охраната осъществява пропускателния режим за всички гости на комплекса, както и на собственици, които не разполагат с активирани магнитни карти/чипове. Соци се, че посоченият в жалбата на В. К. вход/изход не е основен такъв на комплекса, а просто се явява като разстояние от най-близкостоящ до вилата му, т.е. това е най-удобният, но в никакъв случай не е единственият вход/изход, който да осигурява законно, безопасно и физически достъпно преминаване. Въз основа на това е направено искане до КЗД, жалбата да бъде отхвърлена като неоснователна и недоказана.

Управителят Д. К. в свое становище до КЗД също сочи, че В. К. не е бил санкциониран затова, че е лице с двигателни увреждания, а затова че е неисправна страна по един двустранен договор, което по никакъв начин не представлява дискриминация.

Пети СПЗС е отчетел, че В. К. е лице с увреждане, което по силата на договорни отношения с „Ф. П. М.“ ЕООД е било лишено от достъп до жилището си в комплекса „С. М.“, гр. С. Съставът е отчетел също, че е направено до дружеството искане от страна на В. К., с което той ги информира за неговото увреждане и трудностите му с придвижването, вкл. и с искане за решаване на проблема по друг начин, което не е възразено от ответните страни. Отчетено е било, че жалбоподателят като лице с увреждане няма физическата възможност да изминава подобно разстояние пеша, за да може да излезе от комплекса, предвид това, че най-близкият вход/изход до неговия имот е блокиран.

Пети СПЗС е приел, че от една страна е налице безспорно признание, че от страна на ответните страни е решено да се ограничи достъпът на собствениците, в т.ч. и на жалбоподателя във връзка с облигационно отношение, а от друга страна, последиците от тази наложена от страна на дружеството мярка са непропорционални и рефлектират и спрямо жалбоподателя, т.е. тази мярка рефлектира спрямо лице с двигателни увреждания. Пети състав е приел, че в разглеждания случай е ирелевантно дали претенции между жалбоподателя и членовете на неговото семейство и ответните страни във връзка с изпълнението на договора за поддръжка са основателни или не. Постановеният за разглеждане казус налага изясняване на въпроса – дали така прилаганата от страна на дружеството практика не поставя в особено неблагоприятно положение, лице или лица, в случая лица с двигателни увреждания, т.е., които са носители на защитения признак „увреждане“.

Съставът е преценил доказателствата по преписката и е обсъдил основните нормативни актове в областта, включително и Конвенцията за правата на хората с увреждания, и е приел, че ответните страни

не са ангажирали доказателства, че са преразгледали възможността да има друго решение във връзка разрешаването на спорен между страните въпрос, по изпълнение на конкретен договор, по повод факта, че К. има двигателни затруднения в придвижването, както и да са предприели конкретни действия за това. Съставът е заключил, че прилаганата от „Ф. П. М.“ ЕООД и от управителя Д. К. практика (блокиране картите за достъп до комплекса спрямо жалбоподателя и членовете на неговото семейство) е в нарушение на чл. 4, ал. 3 от ЗЗДискр., а като последица от прилагането на същата практика са въведени непропорционални ограничения спрямо лица с двигателни увреждания свободно и безпрепятствено да се придвижват, излизат и влизат в комплекса, на чиято територия се намират собствените им недвижими имоти. Въз основа на това съставът е дал препоръка на основание чл. 47, т. 6 от ЗЗДискр. на ответните страни да преразгледат практиката си с оглед на нуждите на лицата с увреждания, като се предприемат всички необходими организационни мерки и действия за недопускане на дискриминация спрямо лица с увреждания.

В рамките на своята дейност Пети СПЗС през отчетния период е разгледал и жалби и сигнали за дискриминация по защитения признак „възраст“. В Решение № 137/31.03.2025 г. Пети СПЗС е разгледал сигнал, подаден от д-р Е. Х. Д. – председател на РК на Б. З. С. (Български зъболекарски съюз) – гр. Д., срещу Министерството на здравеопазването с наведени твърдения за дискриминация по признак „възраст“ във връзка с Националната програма за профилактика на оралните заболявания при деца от 0 до 18 г. в Република България за 2021-2025 г.

Д-р Е. Д. сочи, че при НПОЗД, децата се третират неравнопоставено по признак „възраст“, защото в нея е заложено, да се провежда силанизирание /запечатване/ на дълбоки фисури и ямки на постоянните шести зъби при това само на деца от 5 до 8 г. Самото заглавие на програмата показва, че тя би трябвало да обхваща всички деца до 18 г. Странното е, че постоянните шести зъби не се силанизират на деца над 8 г. (до 18 г.), въпреки че те също биха могли да се запечатват и по този начин да се предпазят от развитието на кариес във фисурите. Това следва да се прави само ако те отговарят на показанията за силанизирание, но няма никакви обективни медицински причини на същите зъби да не им се запечатват дълбоките фисури и на 9 г., 10 г., 11 г., 12 г., 13-годишна възраст и т.н. Соци, че също така е доста странно, че в програмата не е предвидено силанизирание и на седмите постоянни зъби /втори молари/, които също пробиват с дълбоки фисури и ямки на 11 г. до 12 г. възраст. Също така не е предвидена силанизация на дълбоките фисури на 4-тите зъби /първи премолари/, които пробиват на 8 г. възраст, както и не се силанизират 5-ите постоянни зъби /втори премолари/, които пробиват на 10 г. възраст.

Е. Д. уточнява, че изцяло липсва Национална програма за профилактика на оралните заболявания за лица над 18 г. в Република България, което също е наличие на пряка дискриминация по признак „възраст“, защото това е по-неблагоприятно третиране на лица над 18 г. спрямо лица под 18 г. и счита, че тази порочна практика следва да бъде прекратена от страна на Министерство на здравеопазването. Счита, че Министерството, респективно и подизпълнителите му, нарушават разпоредбите на чл. 4, ал. 1 и ал. 2 от ЗЗДискр.

В постъпило становище от МЗ се сочи, че профилактиката на оралните заболявания при децата е от голямо значение за тяхното развитие и бъдещото им здравословно състояние. Поради съществуващата тясна връзка между оралното здраве, общото здраве и качеството на живота, в тясно сътрудничество с експерти на Българския зъболекарски съюз и на научната общност в областта на денталната медицина, е разработена първата Национална програма за профилактика на оралните заболявания при деца 0 - 18 г. в Република България с период на действие 2009 - 2014 г., последвана от още две програми с период на действие съответно 2015 - 2020 г. и 2021 - 2025 г. Стратегическата цел е подобряване на оралното здраве на децата до 18-годишна възраст чрез реализиране на комплекс от приоритетни мерки, насочени основно към промоция на орално здраве, следвани от осигуряване с публични средства на достъп до профилактика и оценка на резултатите, сред които:

- Намаление интензитета на зъбния кариес на първите постоянни зъби чрез прилагането на силанти, чрез продължаване на кампаниите за профилактично покритие на фисурите на първите постоянни молари при децата на възраст 5 - 8 г.;

- Епидемиологична оценка на кариеса при деца на възраст 8, 9 10 г., на които вече са поставени силанти, сравнена с контролна група деца на същата възраст, на които не са поставяни силанти;

- Ограничаване и намаляване на случаите с флуороза поради употреба на питейни и минерални води с повишена концентрация на флуор в тях.

Уточнява, че целева група са деца до 18 г. възраст, родители, учители, бременни жени, медицински специалисти, отговорните лица от общините и обществеността. В програмата са застъпени дейности за повишаване на здравната култура, промяна и подобряване на определени поведенчески фактори, като хигиена и хранене, влияещи върху здравето с участието както на отделния индивид, така и на цялото общество и чиято цел е изграждане на умения, водещи до по-добро здраве и засилване на личната и социалната отговорност за здравето. В Националната програма за профилактика на оралните заболявания при деца 0-18 г. в Република България са застъпени и се реализират и дейности в областта на профилактиката на зъбния кариес, който по дефиниция е инфекциозно заболяване, водещо до разрушаване на твърдите зъбни тъкани (емайл и дентин) на зъбите. Зъбният кариес се счита за най-разпространеното в световен мащаб хронично заболяване.

В становището е уточнено, че кариесът при постоянни зъби започва при първите постоянни молари, които пробиват на 6 г. Те пробиват с дъвкателна повърхност, набраздена от много разклонения, ямки, фисури и бразди, които представляват място за задържане на зъбна плака – основен комплексен фактор за развитие на кариес. Степента на минерализация на емайла в тази възраст не е завършена. Дълбоките фисури и силно изразеният релеф по зъбите предразполагат за задържането на кариогенни бактерии в тях, а едновременно с това, тяхното отстраняване при нормалната хигиена на устата, често е трудно и недостатъчно, тъй като четката не достига до дъното на най-тесните вдлъбнатини. Кариозният процес се развива изключително бързо и само за няколко години, ако не се вземат мерки, тези зъби силно се разрушават, а нерядко и се загубват. Установено е, че 84% от кариеса на постоянните зъби между 6 и 8 г. засяга дъвкателните зъби. Именно това налага целенасочената превенция на кариес на тези части от зъбите при децата и същите са определени като целева група за провеждане на профилактичната интервенция.

МЗ отбелязва, че запечатването на дълбоките фисури и ямки на първите постоянни интактни молари, т.н. силанизирание, е най-ефикасното средство за предпазване от зъбен кариес, защото тези зони са обичайни места за формиране на плака, чието повлияване е трудно или невъзможно с флуорна профилактика, и съответно се стига до образуване на кариес. Запечатването със силанти (силанти, гласиономерни цименти, течни композити), трябва да се осъществява до две години след пробива на зъбите - период, през който емайльт „узрява“ и достига най-висока степен на минерализация.

Сочи се, че при определяне на целевите групи за интервенция, а именно силанизирание на първите постоянни молари, са взети предвид становищата на експертите от БЗС и на хабилитираните лица от факултетите по дентална медицина към Медицинските университети, че 84% от кариеса на постоянните зъби между 6 и 8 г. засяга дъвкателните повърхности на първите молари, предвид анатомичните им особености и липсата на изградени правилни, трайни хигиенни навици и грижи, и че тези зъби се губят (екстрахират) първи и то още в юношеска възраст. Отчетен е и фактът, че в тази възраст на детето комуникацията с преподаватели от последните групи на детската градина и първите класове на основното училище, както и с родителите е достъпна, може да се осъществява контрол от тяхна страна и с общи усилия, работата с детето в тази възрастова група по изграждане на хигиенни и здравни навици е най-ефективна и резултатите са трайни.

В становището е посочено, че отчитайки положителните резултати от запазването на здрави първи постоянни молари на поколения млади хора, които показват съществено намаляване на броя на кариесите на постоянното съзъбие на учениците и намаляване броя на екстракциите на първите постоянни молари при младежи на и над 18-годишна възраст, в Националната здравна стратегия 2030 е предвидено да бъде осигурена устойчивост и разширяване на програмите за профилактика на оралните заболявания при децата, което ще има съществен принос за подобряване на денталното здраве и качеството на живот на населението. Соци, че сигналът е неоснователен и моли да бъде оставен без уважение.

Пети СПЗС е установил, че определянето на конкретен възрастов диапазон за процесната профилактична интервенция за поставяне на силанти е съобразена със спецификата на детското развитие и особености на базата на научна обосновка. При определянето на конкретните зъби, които подлежат на поставяне на силанти, както възрастта на която се поставят, те се явяват оптимални, а не единствени предвид профилактичната и превантивна специфика на програмата, както и бюджетните съображения за нейната реализация. Определените параметри на заложените дейности по програмата са съобразени с прогнозните резултати за подобряване на оралното здраве на децата – резултати, които обхващат не само всички деца до 18 годишна възраст, но и здравето на хората в дългосрочен план. Пети СПЗС е отбелязал, че профилактичната дейност сама по себе си предполага дългосрочни позитивни ефекти върху общественото здраве като цяло. Профилактиката бораи с целеви групи, определяне на рискови фактори, прилагане на интервенции и стратегии, обосновани от установени критерии и практика. Въз основа на това съставът е счел, че разграниченията са неминуема част от определянето на параметрите и елементите на една профилактична програма поради нейното естество на промотиране на общественото здраве, а не например на предоставяне на медицинска интервенция в следствие на потърсена медицинска услуга. Това разграничение е важно с оглед на това, че не всяко неравно третиране, представлява дискриминация.

Отбелязано е, че в производството за защита от дискриминация трябва да се представят доказателства, които да сформират предположение за различно третиране, а задължение на ответната страна е да докаже, че принципът на равенство в третирането не е нарушен. За да е налице дискриминация фактическият състав на предявеното нарушение, трябва да е изпълнен. Ако се приеме, предвид обхвата на програмата, че лицата до 18 г., които са на възраст различна от 5 до 8 г., са лица за сравнение, а по-неблагоприятното третиране се изразява в неполучаване на силант по програмата поради непопадане в определения възрастови диапазон, съставът счита, че лицата от двете групи не се намират в сравнимо сходно положение, защото определената възраст за поставяне на силант в процесния случай се явява следствие на друг критерии, който лежи в основата на избора на тези лица, а именно появата на т.н. първи постоянни молари. Следователно когато този етап от развитието е установен, то той е поставен в даден възрастов диапазон. Така съставът е счел, че не възрастта сама по себе си се явява причина за различното третиране, а наличието на постоянни молари, които програмата има за цел да съхрани и видно от представените становища, поставянето на силант в самото начало на появата на тези зъби не позволява развитието на кариеси. Въз основа на това, предвид събраните по преписката доказателства и становища,

Пети СПЗС е установил, че Министерството на здравеопазването, представлявано от министъра, чрез Националната програма за профилактика на оралните заболявания при деца от 0 до 18 г. в Република България за 2021-2025 г. не е осъществила непряка дискриминация по чл. 4, ал. 3 от ЗЗДискр. на основата на защитения признак „възраст“, поради което е оставил без уважение като неоснователен подадения от д-р Е. Х. Д. сигнал.

Решения на Петчленен разширен заседателен състав

В рамките на отчетната година съставът е разгледал и решил множество оплаквания за дискриминация във връзка с нарушение на забраната за дискриминация по чл. 4, ал. 2 и ал. 3 от ЗЗДискр.

В **Решение № 186/28.03.2022 г.** е разглеждана жалба, подадена от Н. П. С., с оглед на изложените оплаквания за дискриминация по признаци „синдикална принадлежност“, „лично положение“ и „обществено положение“ по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., дискриминация, осъществена под формата на тормоз по смисъла на § 1, т. 1 и т. 7 и 8 от ДР на ЗЗДискр. във вр. с чл. 5 от ЗЗДискр., преследване и подбуждане към дискриминация, както и нарушения на Глава втора, Раздел I от ЗЗДискр. „Защита при упражняване правото на труд“. В жалбата си Н. С. твърди, че спрямо нея са упражнени дискриминация, психически и институционален тормоз, както и нарушения на трудовите ѝ права от директора на ПГЕА „С. К.“ – Ф. Ф. Според нея от назначаването ѝ през 2017 г. директорът системно отказва да ѝ признае и начисли допълнително възнаграждение за трудов стаж и професионален опит за периода до 2007 г., въпреки че това се прилага за други учители. Н. С. счита, че отказът да се прилага КТД спрямо нея представлява дискриминация по синдикален признак, тъй като тя е единственият синдикален член в училището. Жалбоподателката посочва, че РУО–София е установило нарушения във вътрешните правила за работна заплата, прилагани от директора. Твърди също, че Ф. Ф. я е заплашвал с уволнение и въпреки предложението за постоянен договор, отново не ѝ е признал полагащото се възнаграждение. Според нея са ѝ отказвани учебни часове, като е разбирала от колеги, че директорът е твърдял, че няма да продължи работа в училището. Соча, че не ѝ е разрешаван отпуск за 2019 и 2020 г., не са ѝ давани входящи номера на молбите, а по време на отпуск са ѝ отчетени самоотлъчки без основание. Н. С. твърди още, че директорът се е опитал да я принуди да подпише анекс за смяна на длъжността в нарушение на Наредба № 15/2019 г., което би я поставило в неблагоприятно положение. Тя счита, че системно се пренебрегват правата ѝ като синдикален член, включително участието ѝ в подготовката на вътрешни актове и получаването на необходимата информация.

В становището си Директорът на ПГ твърди, че жалбата е неоснователна. Жалбоподателката била назначена като педагогически специалист без необходимите документи за подобна работа и с пълна заплата, въпреки че можела да бъде редуцирана. Директорът уточнява, че още при първия трудов договор я е уведомил, че не може да ѝ осигури дългосрочна работа заради липса на часове. Според него жалбоподателката не притежавала необходимите качества, но е била подкрепяна и толерирана през годините. Като доказателство сочи разликата между самооценката ѝ и оценката на комисията, както и подкрепата за придобиване на учителска правоспособност. Излага данни за броя часове по специалността, недостатъчни за формиране на норматив, и обяснява, че допълнителното възнаграждение се изплаща съгласно наредба за структурата и организацията на работната заплата. Ответната страна в производството твърди, че жалбоподателката не е изпълнила редица задължения, включително предоставяне на протоколи и писмени обяснения, както и искания за информация. Опитите за диалог от негова страна не били приети, а поведението на жалбоподателката било агресивно. Представя писмени доказателства – протоколи, кореспонденция, документи за държавни изпити и критерии за диференцирано заплащане. Обяснено е, че РУО извършва проверка по сигнали от заместник-министъра и установява нарушения от страна на директора, поради което са издадени заповеди с предписания. Директорът е наказан дисциплинарно с „забележка“. Проведени са срещи между страните, при които е постигнато разбирателство.

Жалбоподателката оспорва становището на директора, като твърди, че използва обидни квалификации, представя заблуждаващи доказателства и не изпълнява предписанията на РУО и ГИТ. Представя писмени доказателства и искания за допълнителни доказателства.

Ответната страна предоставя допълнителни доказателства, включително данни за използван отпуск, болнични листове на жалбоподателката и на лица за сравнение, както и подробности за трудовите отношения и видове договори. Информира, че обжалвал единствено болничните листове на жалбоподателката поради съмнения за некоректност.

По преписката е установено, че жалбоподателката е назначена като учител по Икономически дисциплини в ПГЕА на 13.11.2017 г., трудовото ѝ правоотношение е прекратено на 19.07.2021 г. с обезщетение по взаимно съгласие. През процесния период са сключвани допълнителни споразумения, като на 24.04.2020 г. договорът ѝ е бил променен на постоянен.

Петчленен РЗС е установил безспорно наличие на защитените признаци „синдикална принадлежност“ и „лично положение“. Членството на жалбоподателката в синдиката е доказано чрез писмени доказателства – служебна бележка, а за „лично положение“ е прието, че обхваща правото на труд и здравословното ѝ състояние. Признакът „обществено положение“ не е доказан в рамките на производството. Жалбоподателката е подала молби за допълнително трудово възнаграждение за придобит трудов стаж.

Работодателят, директорът на ПГЕА, не е зачел стажа, натрупан преди постъпването ѝ, съобразно Наредбата за структурата на заплатите. След проверки от РУО и други институции са констатирани нарушения и на директора му е наложено дисциплинарно наказание. Въпреки това, действията на директора не довеждат до изплащане на дължимото възнаграждение. Директорът е обжалвал болничните листове на жалбоподателката, без да обжалва тези на други служители, като това поведение е пряко свързано със синдикалната ѝ принадлежност и правото ѝ на труд. Това е довело до унизителна и застрашителна среда, влошаване на здравословното състояние и стрес, което съставят квалифицира като тормоз по §1, т. 1 от ДР на 33Дискр. и чл. 5 от 33Дискр. По преписката не са събрани доказателства за „преследване“ по §1, т. 3 от ДР на 33Дискр., нито за „подбуждане към дискриминация“ по §1, т. 5 от ДР на 33Дискр. Жалбоподателката не е била по-неблагоприятно третирана заради действия за защита от дискриминация и не са установени други лица, подбуждани към дискриминация.

Съставът установява, че директорът на ПГЕА е извършил дискриминация под формата на тормоз спрямо жалбоподателката на основата на признаците „синдикална принадлежност“ и „лично положение“. Другите оплаквания за „обществено положение“, „преследване“ и „подбуждане към дискриминация“ са неоснователни. На основание чл. 65 от 33Дискр., Петчленен разширен състав на КЗД е установил, че директорът на ПГЕА е извършил дискриминация под формата на тормоз спрямо жалбоподателката на основата на „синдикална принадлежност“ и „лично положение“. Наложено е на директора административно наказание – глоба в размер на 250 лв. В решението е дадена препоръка на ответната страна да спазва 33Дискр. и да не допуска накърняване достойнството и основните права на служителите в училището. Със същото решение съставът установява, че директорът не е извършил нарушение по признака „обществено положение“, не е извършил преследване по §1, т. 3 от ДР на 33Дискр. и не е подбуждал към дискриминация по §1, т. 5 от ДР на 33Дискр. Остава без уважение жалбата в частта за „обществено положение“, „преследване“ и „подбуждане към дискриминация“ като неоснователна и недоказана.

Във връзка с оплаквания за дискриминация, касаещи здравния статус на дадено лице или лица, в рамките на календарната година от страна на Петчленен РЗС е посочено, че заболяването на дадено лице и неговият здравен статус към момента на извършване на прегледа и поставяне на диагноза са строго индивидуални дейности, поради което не би могло да се прави или търси аналогия с друго лице или група лица. В тази връзка интересен казус, решен през отчетната година, е оплакване на лице, което не е съгласно и възразява с поставената му диагноза, счита това за дискриминация, тъй като има наследствено заболяване на окото. Подаденото оплакване, по което е образувано производство, разгледано от заседателният състав е за дискриминация по признаци „човешки геном“ и „увреждане“.

Конкретен пример за това е **Решение № 9/15.01.2025 г.** Жалбоподателката сезира КЗД, като излага несъгласието си с поставената ѝ от ТЕЛК диагноза „биволско око“. Счита, че има negliжиране на фамилната ѝ обремененост, като с оглед на изложеното е отразено в жалбата: грешно разчитане на генетичния ѝ тест; срок и определяне на % на ТЕЛК решението – пожизнен ТЕЛК за необратими заболявания. Излага виждането си, че горепосоченото решение е неправилно, като прилага под опис множество документи. Според отразеното в жалбата, с Постановление № 225 от 12 юли 2021 г. за изменение и допълнение на Наредбата за медицинската експертиза, приета с Постановление № 120 на Министерския съвет от 2017 г. (обн., ДВ, бр. 51 от 2017 г.; изм. и доп., бр. 62 и 64 от 2018 г. бр. 46 и 84 от 2019 г.; Решение № 1632 на Върховния административен съд от 2020 г. - бр. 63 от 2020 г.; изм. и доп., бр. 79 от 2020 г.). „Раздел XI Генетични аномалии -2. Наследствени дефекти на метаболизма и други генетични болести – 50 % с пожизнен срок на инвалидност. В жалбата на Х. В. се прави изложение, че според научни текстове, свързани с резултата на генетичния ѝ тест - „Наследствената ретинална дистрофия (IRD) е група от заболявания, свързани с анормална функция на клетките на ретината и тъканна дегенерация, с последващо прогресивно увреждане на зрителната функция, до загубата му.“ В свое допълнение жалбоподателката е отразила, че страда от рядко генетично заболяване (наследствено очно заболяване), което според отразеното е било пренебрегнато от ТЕЛК към Н.К.Б. ЕАД, гр. С, въпреки представената медицинска документация. Жалбоподателката счита, че определеният ѝ размер на ТНР е прекалено занижен, като твърди, че е неправилна диагноза и срок на инвалидизация, като „фактическите установявания са неправилни и не отразяват реалното ми здравословно състояние“ (цитат). Изложени са доводи, че Методиката за оценка е била нарушена от ТЕЛК, т.е. от комисията, разгледала документите ѝ. Жалбоподателката счита, че оценката е следвало да бъде извършена само и единствено въз основа на медицински критерии. В последващо допълнение жалбоподателката сочи лица за сравнение: Твърди, че това са хора с поставена диагноза „Пигментен ретинит“, като излага виждането си, че почти (може би) всички имат поставена диагноза без генетичен тест за разликата от нея и нейната дъщеря.

В становището си ответните страни обясняват, че на жалбоподателката е даден 50% ТНР за 3 години с диагноза „Дегенерация на макулата и задния полюс“ като наследствено заболяване. ЕР е издадено в съответствие с НМЕ през месец 01.2024 г. В момента ЕР се намира в НЕЛК. Жалбоподателката поддържа оплакване за нарушение на чл. 4, ал. 2 от 33Дискр. Съставът е приел за установено, че Х.В. е лице с уреждане, което с оглед приложените доказателства има конкретно поставена диагноза „биволско око“, с която диагноза жалбоподателката не е съгласна. Петчленен РЗС е отчел, че по същество оплакванията, с които Х.В. сезира Комисията, представляват лични нейни възражения във връзка с изготвената медицинска документация, снетата ѝ анамнеза, включително и поставената ѝ диагноза, които са отразени и в издаденото ЕР на ТЕЛК

№ 91920 от дата 09.11.2023 г., касаеща определен % ТНР, поставена диагноза и срок, които Х. В. счита и за незаконосъобразни. Предвид естеството на оплакванията, решаващият състав, разгледал преписката, е отчетел, че процедурата по издаване на ТЕЛК и НЕЛК е уредена с Правилника за устройството и организацията на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертизи, приет от Министерския съвет по делегация от чл. 109 от Закона за здравето. На основание чл. 43, т. 1 от Правилника, обжалваните решения на ТЕЛК се разглеждат от специализираните състави на НЕЛК, които са изброени в чл. 18, ал. 1. Отчетено е също така, че съгласно чл. 49, ал. 1 от Правилника, специализираният състав на НЕЛК се определя съобразно водещата диагноза. При освидетелстване и за други заболявания се прилага алинея 2 на чл. 49, с която е предвидено извършване на консултации от останалите специализирани състави на НЕЛК. Консултациите се вписват в експертното решение и са неразделна част от мотивите му, но консултиращите състави не подписват експертното решение. В рамките на производството е установено също така, видно от заявеното в жалбата и отговора на ответните страни, че жалбоподателката е обжалвала издаденото ѝ експертно решение на ТЕЛК пред НЕЛК, която се произнася с мотивирано експертно решение, постановено от специализиран състав, определен съобразно водещата диагноза, съгласно чл. 49, ал. 1 от Правилника за устройството и организацията на работата на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертизи /ПУОРОМЕРКМЕ/. С оглед множеството изложени от жалбоподателката твърдения в нейната жалба съставът е отчетел, че по същество Х. В. сезира Комисията, с искане от КЗД да бъде ревизирана поставената и диагнозата, с оглед изложените в жалбата множество твърдения в тази посока. В тази връзка съставът е подчертал, че снемането на анамнеза от пациент и поставяне на конкретна диагноза, касае строго определени медицински познания, като самата диагноза се поставя от лекар или лекари, които са придобили специалност „Очни болести“. При мотивиране на решението съставът е цитирал законовите дефиниции на пряка и непряка дискриминация, съгласно чл. 4, ал. 2 и ал. 3 от ЗЗДискр. Наред с това съставът е подчертал, че самата преценка, касаеща диагнозата на Х. В., а в разглеждания случай и нейните лични възражения, твърдения и оплаквания, същите не могат да бъдат предмет на производство и преценка пред КЗД, доколкото случаят поставя под въпрос оспорване на диагноза. От друга страна, съставът е подчертал, че в жалбата не са изложени твърдения, които биха могли да индикират наличие на дискриминация, с оглед разпоредбата на чл. 9 от ЗЗДискр. Наред с горното Петчленен разширен заседателен състав е посочил, че решението на ТЕЛК представлява индивидуален административен акт, който може да бъде обжалван в 14 - дневен срок от получаването му. Съгласно разпоредбата на чл. 112, ал. 1, т. 3 от Закона за здравето, това се прави в споменатия 14 - дневен срок чрез ТЕЛК до НЕЛК. При обжалване на експертни решения на ТЕЛК, НЕЛК се произнася само по поводите, посочени в жалбата и предвидени в Наредбата за медицинската експертиза. При обжалване НЕЛК не се произнася по заболявания, възникнали след постановяване на експертното решение на ТЕЛК. НЕЛК се произнася по жалбата въз основа на медицинската и друга документация. Изложени са и допълнителни мотиви за това, че съгласно чл. 112, ал. 9 от ЗЗ, обжалването на експертните решения за трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане на органите, медицинската експертиза не спира изпълнението им.

Петчленен РЗС посочва, че решенията на органите на медицинската експертиза, които не са обжалвани или редът за обжалването им е изчерпан, са задължителни за всички лица, органи и организации в страната. На следващо място, по преписката не се установяват данни, от които може да се сформира предположение за възможно неравно третиране спрямо лицата със специфични очни заболявания и конкретно в случая спрямо жалбоподателката, предвид възраженията ѝ, касаещи поставената ѝ диагноза. За разглеждания случай съставът е достигнал до единствения възможен извод, че не се установяват данни за дискриминация спрямо жалбоподателката. Нещо повече, в случая няма твърдение за неравното третиране спрямо друго лице, а се касае за явно несъгласие на жалбоподателката с поставената диагноза. В случая съставът е посочил, че задължителен елемент от фактическия състав на пряката дискриминация е установяване на наличието на данни за неблагоприятно третиране. Наличието на неблагоприятно третиране е от значение за установяване на случай на дискриминация, когато третирането е неблагоприятно в сравнение с третирането на лице/лица в сходно положение. Необходимо е да се установи „случай за сравнение“, т. е. лице или лица, които са в сравними сходни обстоятелства, като основната разлика между двете лица или между групи лица е наличието на признака, предмет на защита. Сравнение следва да се извърши между лица, притежаващи процесните защитени признаци по чл. 4, ал. 1 ЗЗДискр - „увреждане“ и „геном“ и лица, които не ги притежават. При установяването на непряка дискриминация по смисъла на антидискриминационното законодателство е изключено да се говори за „пряка причинно-следствена връзка между признака и неравното третиране“. Това произтича от самите легални определения за непряка дискриминация, съдържащи се във вторичното право на ЕС и в националния Закон за защита от дискриминация. Именно защото при непряката дискриминация става въпрос за, на пръв поглед неутрални разпоредби, критерии или практики (видимо неутрални практики), то следва да се приеме, че правният субект, който въвежда съответната разпоредба, критерий или практика, вероятно често цели друг резултат, а и вероятно в много случаи не съзнава и няма ни най-малка представа, че като действителен резултат от въвеждането на съответната разпоредба, критерий или практика в крайна сметка би се стигнало до поставянето в по-неблагоприятно положение на определена обществена група, дефинирана чрез свързана със защитимите признаци характеристика. Както се посочи и по-горе в решението, данни по преписката, които биха имали

отношение за квалифицирането на нарушение по см. на чл. 4, ал.2 или чл.4, ал. 3, от страна на ответните страни не се установяват.

Съставът е приел, че от страна на медицинските органи е допуснато нарушение във връзка с това, че не са били обсъдени, взети предвид и отчетени данните от генетичния тест, сметата анамнеза и фамилната обремененост на жалбоподателката. По отношение правилно диагностициране на пациент и поставяне на диагноза, включително и водещата такава, съставът е посочил, че се касае за дейност на лице или лица с медицинска квалификация и знания, които са и придобили съответната медицинска специалност. Субективните представи и усещания на дадено лице, а в частност вижданията му каква следва да бъде правилната диагноза, не могат и не дават основание на състава да сформира подозрение за дискриминация. В този смисъл съставът не може да сподели и виждането на жалбоподателката, че от страна на ответните страни, председателят и членовете на ТЕЛК комисия към МБАЛ Н.К.Б. ЕАД, е имало negliжиране при извършване на прегледа и поставяне на посочената диагноза.

Петчленен РЗС за множествена дискриминация установява на основание чл. 65, т.5 от ЗЗДискр., че ответната страна - ТЕЛК към „Н.К.Б“ ЕАД, в състав: председател - д-р А.Й.С. и членовете д-р М.Х. Ч., и д-р М. Л. В., издали ЕР-ТЕЛК №91919 от 25.10.2023 г., не са допуснали нарушение на забраната за дискриминация по смисъла на чл.4, ал.2 и ал.3 от ЗЗДискр. спрямо жалбоподателката Х.И.В. от гр. С. на основата на признаците „геном“ и „увреждане“. Съставът е оставил без уважение подадената жалба, подадена от Х.И.В., като неоснователна и недоказана.

Друг интересен пример, разгледан през 2025 г. от Петчленен РЗС касаещ оплакване за нарушение на чл. 37, ал.1 от ЗЗДискр. при предоставяне на туристическа услуга – круиз, по което с оглед доказателствата по преписката не се установява дискриминация, е **Решение № 264/18.09.2025 г.** Жалбоподателят твърди, че е сключил договор за туристически пакет във връзка с рекламиран в интернет сайт „Круиз 5 гръцки острова и Кушадасъ - 4 нощувки 2023“ с маршрут: Лаврион/Атина - о. Миконос, Кушадасъ/ Ефес - о. Патмос о .Родос - о. Крит - о. Санторини - Лаврион/Атина, с начална и крайна дата на пътуването: 20.08-25.08.2023 г. с продължителност на пътуването: 5 дни/4 нощувки, като на 19.07.2023 г. извършил авансово плащане, а на 24.07.2023 г. заплатил останалата сума. Круизът трябвало да започне с автобусен превоз с автобус до пристанище Лаврион Гърция и да се осъществи с Круизен кораб 3 Круизна компания, с кораб „CELESTYAL OLYMPIA“. След заплащане на необходимата сума, получил на посочен от него имейл горепосочения договор. В общата цена на пътуването по договора било посочено, че в цената на екскурзията е включено единично ползване на каюта „ХА с прозорец“ (в договора и в куриозния билет не било посочено и отразено допълнително заплащане за каюта); „Помощ при пътуване в чужбина – Травълър“, от името и за сметка на ЗД „Е“, посочен лимит и валидност; горивна такса и доплащане в размер 280.00 лв. за „Премиум пакет“. Твърди се, че е било описано, че пакетът включва неограничено количество Premium напитки, екскурзия на брега на остров Санаторни до селището Ойа, с екскурзовод на български или руски език, ползване на един час интернет на ден, както и горивна такса. Е.И. твърди, че за платените от него суми не му е предоставен касов бон или фактура, разпечатка от книга за регистрация или какъвто и да е друг удостоверяващ документ. Сочил, че получил имейл, с който бил уведомен, че негов водач по време на екскурзията ще бъде лицето М. Ц., с посочен неин телефон, като било уточнено, че телефонът ще бъде активен само по време на пътуването. Жалбоподателят твърди още, че по време на цялото време на екскурзията не му бил представен сертификат за сключена „Гражданска застраховка“, обхващаща периода на пътуването. Посочва и че при получаване на круизните билети заявил на т.нар. „водач“, че иска допълнителната екскурзия да е до Линдос на остров Родос, като не желае екскурзия до Ефес. Твърди, че водещата не му дала информация за правата му по платения от него „Премиум пакет“, не му разяснила включената в пакета консумация, както и в кои конкретни заведения тя важи, в кой часови диапазон и в какво количество. Формулира искане, на основание чл. 50 от ЗЗДискр., да образува производство по жалбата и да установи осъществена ли е спрямо него дискриминация по признаци: „лично положение“, „обществено положение“, „възраст“, „семеино положение“ и „имууществено състояние“ В свое допълнение към жалбата Е.И. отново посочва, че спрямо него е осъществена дискриминация по признаците „лично положение“, „обществено положение“, „възраст“, „семеино положение“ и „имууществено състояние“. В рамките на проучването по чл.55-59 са изискани становища, информация и обяснения от „О. Т.“ ЕООД и от М.Ц. От страна на ответното дружество „О. Т.“ ЕООД е постъпило становище от управителя С.Г.Н. В становището е посочено, че жалбата на Е.И. е неоснователна, твърди се, че в нито един момент по време на осъществения круиз, И. не е подлаган както на пряка, така и на непряка дискриминация. Информират, че още първия ден на екскурзията (в театъра) бил осъществен брифинг на български език от представител на круизната компания, на който брифинг е обяснено подробно какво е включено в Премиум пакета, вкл. и информация за всички екскурзии. Информация за допълнителните турове и трансфери извън пакетната цена, които вече са били платени от туристите е предоставена не само на И., но и на всички пътници, които са били на борда. Оплакванията в жалбата са за осъществена дискриминация по признаци „лично положение“, „обществено положение“, „възраст“ и „имууществено състояние“ По отношение оплакванията на Е.С.Й. за дискриминация, съставът е приел, че не са събрани категорични доказателства и липсват обективни данни, които да сочат за преднамереност и умишъл в действията на ответната страна. Съставът е установил, че изложените оплаквания остават недоказани и субективни, като са базирани основно на лични възприятия и емоции, които сами по себе си са недостатъчни за доказване на

дискриминационно третиране. Съставът е кредитирал изложеното в становището на ответната страна по отношение на оплакванията на жалбоподателя, като е приел за безспорно установено следното: Видно от представените писмени доказателства от „О.Т.“ ЕООД е, че в кореспонденция по имейл Е.Й. се е запознал с туристическата програма на пътуването, сключил е Договор за туристически пакет с № 200823828 от 19.07.2023г., в който ясно са регламентирани правата на жалбоподателя по време на организираната от дружеството екскурзия. По преписката е прието за безспорно, че в изпратената програма ясно е описано какво включва премиум пакета с напитки, което не съвпада с твърденията на жалбоподателя, отправени в инициативния документ до Комисията. Решаващият състав е кредитирал становището на ответната страна, в което се твърди, че цялата информация му е предоставена и по телефон, а впоследствие и от представител на круизната компания на борда М. Ц./, като същото се потвърждава и от постъпила информация до КЗД от самата Ц. По твърдението на Е. С. Й., че той не е получил документ за извършено плащане за сумата, която е заплатил за пътуването по преписката са приложени доказателства – два броя фактури издадени съгласно българското законодателство. По оплакването на жалбоподателя за непредставяне от страна на дружеството, сключена медицинска застраховка, съставът е установил, че туроператорът е изпратил на Е.Й. „Програма на Круиз 5 гръцки острова и Кушадасъ 4 нощувки 2023 20.08.23 г.“, в която изрично е посочено, че в цената е включена медицинска застраховка с покритие Ковид на стойност 10 000 евро със застрахователна компания „Е“. Информация за сключената застраховка е изпратена по имейл на жалбоподателя, като той е информиран, че медицинската застраховка е групова с № 32000100151610 и ще се съхранява във водача по време на цялото пътуване. Заседателният състав е отчел и обстоятелството, че общата полица не би било възможно да бъде предоставена на Е.Й., тъй като съдържа лична информация за всички туристи, които пътуват по програмата, т.е. лични данни на трети лица. При така установената фактическа обстановка, решаващият състав е приел от правна страна следното: Прието е, че събраните в производството по преписката доказателства не сочат за осъществена по отношение на жалбоподателя дискриминация по посочените признаци от страна на ответната страна, при което следва жалбата да бъде оставена без уважение, като неоснователна и недоказана. При мотивиране на решението съставът е посочил, че в разпоредбата на чл. 9 от Закона за защита от дискриминация е транспонирана Директива 2000/43 на ЕС относно тежестта на доказване в производството за защита от дискриминация, след като страната, която твърди, че е жертва на дискриминация, докаже факти, че е налице неравно третиране, ответната страна трябва да докаже, че правото на равно третиране не е нарушено. Съставът при анализ на събраните доказателства е отчел, че оплакванията на жалбоподателя интерпретират от негова страна наличие на неравно третиране. Недоволството, изразено от предоставените му услуги, не може да бъде определено като неравно третиране. Заседателният състав е приел, че ответната страна доказва, че така предоставените услуги от страна на дружеството, заплатени от жалбоподателя са ползвани от него. По преписката липсват данни за предоставяне на услуга от по-ниско качество или при по-неблагоприятни условия по отношение на жалбоподателя в сравнение с други лица, ползващи услугата. Това от своя страна води до извода, че оплакванията на жалбоподателя са неоснователни. Съставът е подчертал, че за да бъде установено дискриминационно третиране на едно лице, спрямо друго е необходимо да се установи обективно наличен противоположен резултат за това лице, при упражняването на някаква дейност или при неизвършването на определена дейност и то именно заради наличен негов признак или няколко признаци от подробно изброените в чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. Относно признака „лично положение“ настоящият състав следва да отбележи, че законодателят не е дал легално определение на този признак. За разлика от другите защитени признаци, които са трайни, същностни характеристики на човека, защитеният признак „лично положение“ няма еднозначно, изначално прието в закона обективно съдържание. Относно признака „обществено положение“ практиката приема еднозначно, че и този признак, подобно на признака „лично положение“, е формулиран бланкетно в законодателството и не се тълкува еднозначно. С оглед на това, преценката за неговото наличие също следва да се основава на значим, съществен белег, който да различава засегнатото лице от останалите, както и на обстоятелствата, относими към всеки конкретен случай. Според решаващият състав, като се позовава на признаците „имууществено състояние“ и „възраст“, жалбоподателят е следвало да представи доказателства за това, че същите са съотносими спрямо него. Анализът на приложимите към установената фактическа обстановка материално правни разпоредби води до извод, че в конкретния случай отсъстват предпоставките за квалифициране действията на ответната страна, като дискриминация, осъществена на основата на признаците „обществено положение“, „лично положение“, „възраст“ и „имууществено състояние“, във връзка с твърденията в жалбата и допълненията към нея. Събраните в производството по преписката доказателства не сочат за осъществена по отношение на жалбоподателя дискриминация по посочените признаци от страна на ответната страна, при което следва жалбата да бъде оставена без уважение, като неоснователна и недоказана. Разбирането на състава е, че дискриминацията е особен правен термин, чиято дефиниция е ясно залегнала в Закона за защита от дискриминация и не бива понятията „неудовлетвореност“ и „дискриминация“ да се бъркат. С други думи това, че дадено обстоятелство може да се счете за неудовлетворително към някого, не следва да води до автоматизъм относно разбирането, че задължително става дума за акт на дискриминация. Петчленен разширен заседателен състав на Комисията за защита от дискриминация установява, че ответната страна „О.Т.“ ЕООД, с ЕИК xxxxx, представлявано от С. Г. Н., не е осъществила дискриминация по признаци „лично положение“, „обществено положение“, „възраст“

и „имуществено състояние“ по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., по отношение на жалбоподателя Е. С. Й.

Интересен пример, касаещ подзаконова нормативна уредба и оплакване за дискриминация, е постановеното от Петчленен разширен заседателен състав **Решение № 328/05.11.2025 г.** Постановеното от състава решение е подписано с особено мнение от член на заседателния състав, потвърждаващ факта, че решенията на заседателните състави се вземат по вътрешно убеждение на всеки един от членовете на съответния състав. Оплакването, с което жалбоподателя А.С сезира КЗД, касае Решение на СОС по Протокол от 15.12. 2022 г. - от 01.12.2023 г., с което е приета Наредба за създаване на зони с ниски емисии на вредни вещества в атмосферния въздух на територията на СО. Според отразеното с тази наредба, колите от Първа екологична група, каквато била и на жалбоподателя, няма да могат да влизат в зоната „Малък ринг“ от 01.12.2023 г. и в зоната „Голям ринг“ от 1.12.2025 г. Жалбоподателят счита, че това решение на СОС е дискриминационно спрямо собствениците на МПС от Първа екологична група в смисъл на неблагоприятно третиране спрямо собственици на МПС от по-високи екологични групи. В свое допълнение А.С. пояснява, че в случая са засегнати неговите права и интереси, като прави уточнение, че с решението на общината, тя го лишава от правото да влиза с колата си в зоната на Малкия ринг, като това не означавало, че той е единственият дискриминиран спрямо собствениците с по-нови коли. В рамките на проучването по реда на чл. 55- чл.59 от ЗЗДискр. ответните страни депозират подробни писмени становища и доказателства, предвид конкретните оплаквания на А.С. Ответните страни излагат доводи за това, че въвеждането на зони с ниски емисии на вредни вещества по отношение на транспорта, безспорно поражда ограничения и неудобства за собствениците на МПС, обхванати от забраната. Петчленен разширен заседателен състав на КЗД приема, че наведените в жалбата на А. С. оплаквания са за установяване на непряка дискриминация по см. на чл.4, ал.3 от ЗЗДискр. Установено по преписката е, че с Решение № 334 от дата 07.06.2022 г. на Министерския съвет е приета Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух 2018 - 2024 г. Като приложение към програмата е изготвен План за действие, който съдържа конкретни мерки, като се държи сметка, че сред тях фигурират: задължително поетапно изваждане от употреба на печки и котли на твърдо гориво, които не отговарят на изискванията на регламентите за екодизайн, вкл. създаване на Зона с ниски емисии за периода 2020 - 2024 г.; въвеждане на зони с ниски емисии за транспорта в общините, в които транспортът е основен източник на емисии. Става ясно, че в съответствие с Националната програма, Столична община (СО) изготвя и изпълнява „Комплексна програма за подобряване качеството на атмосферния въздух на територията на Столична община за периода 2021-2026 г.“ (ГТКАВ 2021-2026). На следващо място, видно от доказателствата, се установява, че изготвянето на проекта за Наредба за създаване на зони с ниски емисии на вредни вещества в атмосферния въздух на територията на Столична община е в изпълнение на разпоредбата на чл. 28а от Закона за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ). Според мотивите към проекта на Наредбата, в пункт I са посочени причини, които налагат приемането ѝ. Описани са обективни причини за замърсяването на въздуха, както и резултатите от оценката на основните източници на замърсяване на територията на Столична община. От страна на съставът е отчетено, че жалбоподателят С. не оспорва твърдението на ответните страни, че възрастни лица с по-ниски имуществени доходи и увреждания имат право на преминаване и движение в определените зони с ниски емисии независимо от екологичната група на МПС, ако отговарят на горните предпоставки. Петчленен разширен заседателен състав е приел, че в конкретния случай от страна на местната администрация (СО и СОС) безспорно са предприети мерки, обективирани в Наредба за създаване на зони с ниски емисии на вредни вещества в атмосферния въздух на територията на Столичната община, след като е направил анализ на техните екологични цели. Със стартирането на Европейския зелен пакт през 2019 г. Европейската комисия постави екологичните проблеми на преден план при изготвянето на политиките на ЕС. Съгласно чл. 191 от Договора за функциониране на ЕС, борбата с изменението на климата е изрична цел на политиката на ЕС в областта на околната среда. Следователно, оспорените текстове от Наредбата са мерки, приети от компетентен административен орган, в съответствие с предписаното в чл. 28а, ал.4 ЗЧАВ. Същите касаят създаване на зони с ниски емисии на вредни вещества, обхват, граници, времева рамка и условия за въвеждане; навлизане и движение на моторни превозни средства в зоните с ниски емисии на вредни вещества; ограничаване употребата на определени видове горива или уреди за отопление, включително в границите на създадени и въведени зони с ниски емисии на вредни вещества; осъществяване на контрол относно спазване на приети и/или наложени мерки, забрани и ограничения, включително чрез използване на автоматизирани технически средства или системи, и за налагане на глоби и имуществени санкции при установяване на нарушения. В разглеждания казус заявените от жалбоподателя неговите лични виждания за дискриминация, представляват по същество лично недоволство срещу конкретно залегалото изискване, вследствие на което, не спрямо конкретна група лица, а спрямо моторни превозни средства, с определени характеристики се въвеждат такива ограничения, т.е. ограничаване на движението им в конкретни части на града, предвид обективния факт, че тези автомобили (МПС-та) допринасят за замърсяване на въздуха. В случая факт е, че А.С. притежава такъв автомобил, и същият не е третиран по-неблагоприятно. Според състава приетата мярка има за цел подобряване качеството на въздуха, намаляване на вредните прахови частици и като целен позитивен ефект – подобряване здравето на всички. Всичко изложено дава яснота, че мерките са обективно оправдани и преследват легитимен резултат. Този извод се налага предвид и правата, закрепени в ХОПЕС (конкретно чл. 35, озаглавен Закрила на здравето), в който се потвърждава, че при определянето и

осъществяването на всички политики и действия на Съюза, се осигурява висока степен на закрила на човешкото здраве, както и чл. Член 37 „Опазване на околната среда“, с която разпоредба ЕС изисква високото равнище на опазване на околната среда и подобряването на нейното качество, трябва да бъдат включени в политиките на Съюза и гарантирани в съответствие с принципа на устойчиво развитие. При мотивиране на решението съставът е посочил, че с оглед принципа за балансиране интересите на правните субекти и в частност правото на живот, гарантирано от ХОПЕС както в правото на ЕС, така и в националното законодателство, са утвърдени правила, чрез които да се извърши преценка във всеки конкретен случай дали неравното третиране се явява обективно оправдано, с оглед преследването на дадена законосъобразна цел. В тази връзка Петчленен разширен заседателен състав отчита, че съобразно чл. 3, § 3, ал. 1 от Договора за Европейски съюз (ДЕС) Съюзът работи за устойчивото развитие на Европа, основаващо се на силно конкурентна социална пазарна икономика, една от целите на която е високо равнище на защита и подобряване качеството на околната среда. Съгласно чл. 4, ал. 2, буква „д“ от Договора за функционирането на ЕС (ДФЕС) в областта на околната среда е налице споделена компетентност между ЕС и държавите членки. Тя е уредена в чл. 191 и сл. в дял XX „Околна среда“ от ДФЕС и е визирана в редица други негови разпоредби. В изпълнение на предоставените компетентности на ЕС в областта на околната среда, е приета Директива 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 година относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа (ОВ L 152, 11.6.2008, р. 1-44), само (Директивата или Директива 2008/50/ЕО). Директивата е влязла в сила на 11.06.2008 г. Разпоредбите ѝ е следвало да бъдат транспонирани в националното законодателство най-късно до 11 юни 2010 г. (вж. чл. 33 от Директивата). Директивата (чл. 288, ал. 3 ДФЕС) като правен акт на ЕС обвързва по отношение на постигането на даден резултат държавите членки, до които е адресиран, като оставя на националните власти свобода при избора на формата и средствата за постигането на този резултат, като предписаният в директивите резултат се постига чрез транспониране. Петчленен разширен заседателен състав на КЗД е установил, по жалба на А.Я.С., че предвидените в чл. 9 и чл. 11 от Наредба за създаване на зони с ниски емисии на вредни вещества в атмосферния въздух на територията на Столична община, приета с Решение №931 на Столичния общински съвет по Протокол №67 от 15.12. 2022 г., от 01.12.2023 г., мерки и ограничения за моторни превозни средства от Първа екологична група, за които е въведено ограничение за влизане в зоната „Малък ринг“ от 01.12.2023 г. и в зоната „Голям ринг“ от 1.12.2025 г. на територията на гр. София, не представляват нарушение на забрана за дискриминация по см. на чл. 4, ал.3 от 33Дискр., по признаци „имуществено състояние“, „увреждане“ и „възраст“ по чл.4, ал.1 от 33Дискр. Със същото решение съставът установява, че с предприетите от ответната страна - кмета на С.О., представляващ Общината, действия в изпълнение на Наредба за създаване на зони с ниски емисии на вредни вещества в атмосферния въздух на територията на Столична община, приета с Решение №931 на Столичния общински съвет по Протокол №67 от 15.12. 2022 г., от 01.12.2023 г., не е допуснато нарушение на забраната за дискриминация по см. на чл. 4, ал. 3 от 33Дискр. по признаци „имуществено състояние“, „увреждане“ и „възраст“ спрямо А.Я.С. С постановеното решение съставът е оставил без уважение подадената жалба.

Решения на AD НОС заседателен състав

Постановените решения от ad hoc заседателен състав през 2025 г. касаят основно самосезиране на Комисията за защита от дискриминация, в рамките на кампанията „Достъпна България“, поради констатирани предпоставки за неравно третиране по признак „увреждане“. Решенията за 2025 г. сочат за голям брой обекти с обществено предназначение (предоставящи обществени и/или административни услуги), които са били обект на проверка от страна на регионалните представители на КЗД за наличието на изградена и достъпна архитектурна среда.

През отчетната година се открояват решения, в които съставът сочи, че ответните страни са предприели необходимите действия за изграждането и поддържането на достъпна архитектурна среда. В **Решение № 359/2025 г.**, в рамките на кампанията „Достъпна България“, Комисията се е самосезирала относно изградена и поддържана недостъпна архитектурна среда на обект: Ресторант „З. С. С“, находящ в гр. С. З. Съгласно чл. 5 от 33Дискр., „...изграждането и поддържането на архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до публични места, се смята за дискриминация.“ При проверка на регионалния представител на КЗД, търговският обект към момента на проверката не е отговарял на изискванията за достъпност поради наличието на стъпала пред входа, които обективно възпрепятствали свободния достъп на лица с увреждания.

Ad hoc заседателен състав отбелязва, че лицата с увреждания се нуждаят от по-специална социална подкрепа и интеграцията им е немислима без осигуряване на архитектурна достъпност до сградите за обществено ползване, за да могат да използват свободно услугите им, наравно с всички останали граждани. Законът за хората с увреждания регламентира създаването на условия и гаранции за: равнопоставеност на хората с увреждания, социалната им интеграция и упражняването на правата им, интегрирането им в работната среда, подкрепата на тях и техните семейства. Така съгласно чл. 5 от ЗХУ сред областите на подкрепа за хората с увреждания е регламентирана и *достъпна среда в урбанизираните територии и обществените сгради*, а съгласно ал. 2 на същата разпоредба средствата за оказване на подкрепа за хората

с увреждания, с цел социалното им приобщаване, включват и достъпност и разумни улеснения, наред с останалите изброени в Закона.

В хода на производството обаче е бил сключен Договор за изработка между ответното дружество и „З. М.“ ЕООД, с предмет изграждането на метална рампа, осигуряваща достъп до ресторанта в срок до три месеца. Въз основа на това е възложена повторна проверка, която по несъмнен начин е установила наличието на изградената постоянна метална рампа, осигуряваща безпрепятствен достъп до заведението на лица с увреждания и такива с ограничена подвижност.

С оглед на предприетите действия, съставът е заключил, че ответната страна е отстранила първоначалното констатираното нарушение, като е осигурила достъпна архитектурна среда за хора с увреждания и такива с намалена подвижност, вследствие на което следва да се приеме, че не е налице нарушение на Закона за защита от дискриминация.

Друг пример е **Решение № 357/2025 г.**, в което Комисията се е самосезирала относно изградена и поддържана недостъпна архитектурна среда за обект: Магазин за строителни материали „Е“, находящ се в гр. Л. След образуване на производството, ответната страна по преписката е поела едностранно ангажимент в едномесечен срок да бъде изградена достъпна архитектурна среда за лица с увреждания, заедно със звънец и указателен стикер на входа на търговския обект. Съгласно депозирания доказателствен материал, обектът е бил снабден с подвижна телескопична рампа и надлежно обозначен стикер със звънец.

Настоящият състав е констатирал наличието на достъпна архитектурна среда за конкретния обект като безспорно установена, съгласно изискванията на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания да бъдат създадени разумни улеснения за лица с увреждания. В случая са създадени условия за достъпна архитектурна среда до посочения обект. Налице е реално създадена възможността за лица с увреждания, включително с ограничена подвижност за достъп до обект: Магазин за строителни материали „Е“ в гр. Л., поради което решаващият състав не е установил нарушение на ЗЗДискр.

Също така предмет на проверка са били и учебни заведения, такова е **Решение № 313/2025 г.**, в което е разгледан случай, касаещ недостъпна архитектурна среда за обект: Средно училище „Н.Б.“ в гр. П. При проверка в училището регионалният представител на КЗД е констатирал обстоятелства за осъществено по-неблагоприятно третиране чрез изградена и поддържана архитектурна среда, недостъпна за хора с увреждания по см. на чл. 5, предложение последно от ЗЗДискр., по признак „увреждане“, а именно: *„Проверяваният обект – сградата на училището няма изградена достъпна архитектурна среда за хора с увреждания. Видно от снимките, пред входа са налице стъпала, пречателстващи достъпа до сградата“*.

В становището си кмета на община П. сочи, че след проведени работни съвещания с директора на училището е установено, че училището е разглеждало многократно възможностите по различни европейски и национални програми за осигуряване на достъпна архитектурна среда, като кметът се е уверил, че архитектурата на сградите не позволява да бъдат монтирани допълнителни съоръжения, които да подпомагат придвижването на хора с увреждания. Соци, че сградата разполага със стълбище, на което е невъзможно монтирането на рампа, тъй като ширината му не е достатъчна. Директорът е проверил възможността за монтиране на външен асансьор, но тъй като площадките, на които може да спре асансьорът, се разминават с етажа на учебните кабинети, това също се оказва невъзможно за реализиране. Уточнява, че новопостроеният физкултурен салон през 2025 г. е с достъпна архитектурна среда, което показва, че училището работи в тази посока. Обелязва, че тече текущ ремонт на партерния етаж на основната сграда, където се обособяват кабинети за ресурсни учители, логопед, педагогически съветник, психолог и зала за игра и събития, предназначен за работа с деца със специални образователни потребности, като до 01.09.2025 г. ресурсният център ще бъде завършен, а на входа ще бъде направена циментова рампа за инвалидни колички.

В хода на производството ръководството на училището е уведомило Комисията, че на входа на основната сграда е отлята рампа, за което е приложен снимков материал. Соци, че рампата ще бъде облепена с подходяща настилка заедно с прилежащата ѝ площадка през следващата бюджетна година, след изготвяне на бюджет за 2026 г. и включване на обекта в параграф „Текущ ремонт“. Соци, че е планирано закупуването на парпет, който ще се монтира над положената настилка. Уточнява, че рампата е вече функционална и се експлоатира, като същата ще бъде приведена и в естетически вид. Допълва, че училището кандидатства по НП „Осигуряване на съвременна, сигурна и достъпна образователна среда“, Модул 3 „Създаване на достъпна архитектурна среда“, Дейност 5 „Доставка и монтаж на платформени съоръжения/подемни съоръжения/подемни платформи, както и устройства за изкачване на стълби за инвалидни колички (стълбищни роботи) и е одобрено за закупуване на устройство за изкачване на стълби за инвалидни колички модел LG04. Пояснява, че устройството ще бъде закупено до 01.12.2025 г. след получаване на средствата от програмата.

Предвид така изяснената фактическа обстановка, съставът с превантивна цел е дал препоръка на ответните страни да продължават да поддържат изградената достъпна среда в СУ „Н. Б.“, гр. П., което да позволява за в бъдеще самостоятелен и безпрепятствен достъп на лица с намалена подвижност или с увреждания до сградата.

бул. Драган Цанков № 35
гр. София 1125
тел.: 02 / 807 30 30
факс: 02 / 807 30 58
e-mail: kzd@kzd.bg
www.kzd-nondiscrimination.com

